

BIBLIOTHECA

JKM LIBRARY

PA3404.A187 v.2

Acropolita, Georgius.

Georgii Acropolitae Opera

3 9968 02661 9117

GEORGIUS
ACROPOLITA II

EDIDIT

A. HEISENBERG

LIPSIÆ

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

	geh.	geb.		geh.	geb.
Aelianus ed. Hercher. 2 voll.	9.—	10. 05	Boetius de inst. arithm. ed. Friedlein	5.10	5.10
— varia historia	— 90	1. 30	— de consolatione ed. Peiper	2.70	2.70
Aeneas ed. Hug	1.35	1.75	— comm. in libr. Aristotelis <i>ησφ</i>		
Aeschines ed. Franke	— 90	1. 30	— <i>ἐπὶ τῶν ἑρμηνείων</i> rec. Meiser. 2 voll.	8.70	8.70
— ed. Blass	2.40	2.80	Buccolici Graeci ed. Ahrens. Ed. II	— 60	— 60
— Ed. mai. c. Ind. Aeschin.	8.—	8. 60	Caesar ed. Dinter. Ed. II min.	1.50	1.50
[—] Ind. Aeschin. comp. Preuss.	6.40		— bell. Gall. Ed. II min.	— 75	— 75
Aeschyl. tragoediae ed. Weil	1.50	2.—	— bell. ciuili. Ed. II min.	— 30	— 30

ACCESSION NUMBER

SHELF NUMBER

26596

PA 3404

A 187

The Virginia Library

Mr Cormick

Theological Seminary

of the

Presbyterian Church, Chicago.

From the

Fund.

RECEIVED

Athenaeus ed. Kuster. 3 voll.	17.10	18.90	Dionysius Halic. ed. Jacoby. Vol. I-III	9.60	11.10
Augustini de civ. dei ed. Dombart.			— opusc. rhet. edd. Usener et Radermacher. Vol. I	6.—	6.—
— Ed. II. 2 voll.	6.—	7.20	Diophantus ed. Tannery. 2 voll.	10.—	10.—
— confessionum II. XIII ed. Knöll	2.70	3.20	Donatus rec. P. Wessner. Vol. I	10.—	10.—
Aulularia ed. Peiper	1.50	2.—	Dracontius ed. Duhn	1.20	1.20
Ausonius ed. Peiper	6.60	7.20	Epic. Gr. fragm. ed. Kinkel. I.	3.—	3.—
Autolycus ed. Hultsch	3.60	4.—	Epic. poes. Gr. ludib. corpusc. I.		
Avieni Aratea ed. Breysig	1.—	1.40	— edd. Brandt et Wachsmuth. 2 voll.	6.—	7.—
Babrius ed. Schneidewin	— 60	1.—	Epictetus ed. Schenkl. Ed. minor	6.—	6.—
— ed. Crusius. Ed. maior	8.40	9.—	— Ed. maior	10.—	10.—
— Ed. minor	4.—	4.60	Euclidis Elementa ed. Heiberg. 5 voll.	24.60	27.—
Bacchylidis carmina ed. Blass. Ed. II	2.40	2.90	— Data ed. Menge. Optica ed. Heiberg	10.—	11.—
Benedicti regula ed. Wölflin	1.60	2.—			

collidis Suppl. ed. Curtze	6.—	6.60	Iuliani opera ed. Hertlein. 2 voll.	6.75	7.60
idocia, Procl., Claud. ed. Ludwig	4.—	4.40	Iurisprudentiae anteaustinianae re-		
idociae violarium ed. Flach	7.50	8.20	liquiae ed. Huschke. Ed. V	6.75	7.40
aripides ed. Nauck. 3 voll. Ed. III	5.70	7.20	Indices ed. Fabricius	1.80	
Singulae tragoediae	—30	—60	Supplementum	—75	
asebius ed. Dindorf. 4 voll.	15.—	17.20	antehadrianae qu. supers. ed.		
atropius ed. Ruehl	—45	—75	Bremer. I.	5.—	5.60
abulae Aesopicae ed. Halm	—90	1.30	II, 1 M. 8.— geb. M. 8.60. II, 2	8.—	8.80
Roman. ed. Eberhard. Vol. I	3.75	4.30	Iustiniani institut. ed. Huschke	1.—	1.40
avonii Eulog. de somn. Scip. ed.			novellae ed. Zachariae. 2 voll.	10.50	11.60
Holder	1.40	1.80	appendix I. II	1.80	2.60
rmicus Mat. add. Kroll, Skutsch. I	4.—	4.50	Iustinus ed. Rühl.	1.50	2.—
orileg. Graec. Sing. fasce. 1/10 je		—50	Iuvenalis ed. Hermann	—45	—75
11/15 je		—60	Iuvenci libb. evang. ed. Marold.	1.80	2.40
orus ed. Rossbach	2.80	3.20	Livius ed. Weissenborn-Müller. 6 voll.	6.—	9.—
ed. Halm. Ampellus ed. Woelflin	1.—	1.40	Vol. I—IV=8 fasce.; sing. fasce.	—60	1.—
ontini strategem. ed. Gundermann	1.50	1.90	lib. I et II	—45	
ilgentil opera rec. Helm	4.—	4.50	Lucani de bello civ. libb. ed. Hosius	3.60	4.20
ilenti scripta minora. 3 voll.	7.50	9.—	Lucianus ed. Jacobitz. 3 voll. (=6 ppt.)	6.30	7.80
institut. logica ed. Kahlfleisch	1.20	1.60	Lucretius ed. Brieger. Ed. II.	2.10	2.50
de victu atten. ed. Kahlfleisch	1.40	1.80	Lycophron ed. Kinkel.	1.80	2.20
llius ed. Hertz. 2 voll. Ed. II	4.20	5.30	Lycurgus ed. Blass. Ed. minor.	—60	—90
mini elem. astronom. ed. Manitius	8.—	8.60	ed. Blass. Ed. maior.	—90	1.30
oponica ed. Bechke	10.—	10.80	Lydsus ed. Wachsmuth. Ed. II	6.—	6.60
orgius Cyprus ed. Gelzer	3.—	3.50	de mensib. ed. Wünsch	5.20	5.60
orgili Acropol. rec. Heisenberg. I	8.—	9.—	Lyrice, Anthol., ed. Hiller. Ed. IV	3.—	3.60
ilelmi Bles. Ald. com. ed. Lohmeyer	—80	1.20	Lysias ed. Thalheim. Ed. minor.	1.20	1.60
ormippus dial. add. Kroll et Viereck	1.80	2.20	Ed. maior	3.—	3.60
rodianus ed. Bekker	1.20	1.60	Manethon ed. Koehchy.	1.50	2.—
rodotus edd. Dietsch-Kallenberg.			Marcellus ed. Helmreich.	3.60	4.20
2 voll. (=5 fasce.) Ed. II	2.70	3.60	Martialis ed. Gilbert. Ed. II	2.70	3.20
rondae min. ed. Crusius. Ed. II	3.20		Martianus Capella ed. Eyssenhardt	4.50	5.—
Ed. III min.	2.40	2.80	Maximus et Ammon ed. Ludwig	1.80	2.20
ronis Alex. op. I. Suppl. ed. Schmidt	12.—	13.20	Metriel scr. Gr. ed. Westphal. Vol. I	2.70	3.20
II, I edd. Nix et Schmidt	8.—	8.60	Metrologici scr. ed. Hultsch. 2 voll.	5.10	6.—
III ed. Schöne.	8.—	9.—	[Milit.] Inc. scr. Byz. de rem. ed. Vári	2.40	2.80
slodus ed. Reack	1.50	2.—	Mulomedicina Chironis ed. Oder	12.—	12.80
sy chius Milesius ed. Flach	—75	1.10	Musici scriptores Graeci ed. Jan	9.—	9.80
eroclis Synedemum ed. Burckhardt	1.20	1.60	Suppl.: melod. reliquiae	1.20	1.60
eronymi de vir. ill. lib. ed. Herding	2.40	2.80	Mythogr. Gr. I. Apollod. ed. Wagner	3.60	4.20
pparchus Bith. ed. Manitius	4.—	4.60	II, 1. Parthen. Antonin. Lib.	2.40	2.80
ppocrates edd. Kühlewein-Iberg. I	6.—	6.60	II, 1. Supplem. ed. Martini	2.40	2.80
II	5.—	5.50	III, A. Eratosthenis Catast.	1.20	1.60
stor. Apoll. reg. Tyr. ed. Riese. Ed. II	1.40	1.80	III, 2. Palaeophati neqi		
storiae Augustae scr. ed. Peter			antilog. ed. Festa	2.80	3.20
2 voll. Ed. II	7.50	8.60	Natur. rer. scr. Graeci ed. Keller. I	2.70	3.10
stor. Gr. min. ed. Dindorf. 2 voll.	8.25	9.30	Nicephori opuscul. hist. ed. de Boor	3.30	3.70
Rom. fragm. ed. Peter	4.50	5.—	Nicephorus Blemm. ed. Heisenberg	4.—	4.40
meri carm. ed. Dindorf. Ed. IV			Nicomachus ed. Hoche	1.80	2.20
cum Sengenbuschii dissert. Ilias	2.25		Nonni Dionys. ed. Koehchy. 2 voll.	9.—	10.—
Odyseea.	2.25		paraphrasis ed. Scheindler	4.50	5.—
Ed. Vcar. Hentze. Ilias. 2 part.	1.50	2.20	Odonis abb. Clun. Occup. ed. Swoboda	4.—	4.60
Odyseea. 2 partes.	1.50	2.20	Onosandros ed. Koehchy	1.20	1.60
ed. Ludwig. Odyss. 2 voll.			Orosius ed. Zangemeister	3.—	3.50
Ed. min. Utrumque vol.	—75	1.10	Ovidius edd. Merkel-Ehwald. 3 voll.	2.90	4.10
Iliadis carmina ed. Koehchy	3.—	3.60	Tristia	—45	—75
ratius ed. Müller. Ed. II maior	1.—	1.40	Fasti.	—60	—90
Ed. II minor	—75	1.10	metamorphos. del. ed. Polle	—60	—90
ginus gromaticus ed. Gemoll.	—75	1.10	Palladius ed. Schmitt	5.20	5.60
mini Homerici ed. Baumeister	—75	1.10	Panegyrici Lat. XII ed. Baehrens.	3.60	4.20
perides ed. Blass. Ed. III	2.10	2.50	Patr. Nicaen. nom. edd. Gelzer, al.	6.—	6.60
nblich Protrepticus ed. Pistelli	1.80	2.20	Pausanias ed. Schubart. 2 voll.	3.60	4.60
de mathematica scient. ed. Festa	1.80	2.20	Pelagonii ars veterinaria ed. Ihm.	2.40	2.90
de Nicom. arithm. ed. Pistelli	2.40	2.80	Persius ed. Hermann	—30	—60
ephus ed. Naber. 6 voll.	21.20	24.40	Phaedrus ed. Müller	—30	—60
eus ed. Scheide.	1.20	1.60	Philodemi de musica libri ed. Kemke	1.50	2.—
ocrates edd. Benseler-Blass. 2 voll.	2.70	3.60	voll. rhet. ed. Sudhaus. 2 voll. Sppl.	11.—	12.60

	geh. M. 2	geb. M. 2		geh. M. 2	geb. M. 2
Philoponus de opif. mundi ed. Reichardt	4. —	4. 60	Senecae trag. rec. Peiper et Richter	5. 60	6. 2
de aetern. mundi ed. Rabe	10. —	10. 80	Serenus ed. Heiberg	5. —	5. 5
Philostrati opera ed. Kayser. 2 voll.	8. 25	9. 25	Sidonius Apollinaris ed. Mohr	4. —	4. 6
minoris imagines et Callistrati descriptiones edd. Schenkl-Reisch	2. 40	2. 80	Sili Italici Punica ed. Bauer. 2 voll.	4. 80	5. 6
Pindarus ed. Christ. Ed. II	1. 80	2. 30	Sophocles edd. Dindf.-Mekler. Ed. min.	1. 35	1. 48
Plato edd. Hermann-Wohlrab. 6 voll. (= 15 fasc.)	10. 50	13. 60	Ed. maior	1. 65	2. 2
Plantus edd. Goetz-Schoell. Fasc. I.			Singulae tragoediae	1. 30	— 6
Amphitruo. Asinaria. Aulularia	1. 50	2. —	[] Scholia vetera ed. Papageorgius	4. 80	5. 4
II. Bacch. Capt. Casina	1. 20	1. 60	Soranus ed. Rose	4. 80	5. 4
III. Cist. Curc. Epidicus	1. —	1. 40	Status edd. Klotz, Kohlmann. 2 voll.	7. 55	9. —
IV. *Men. Merc. *Mil. gl.	1. 50	2. —	II. I. Achilleis ed. Klotz	1. 20	1. —
V. *Most. Persa. *Poen	1. 50	2. —	III. Lactant. Plac. ed. Jahnke	3. —	8. 6
VI. *Pseud. *Rud. Stich.	1. 50	2. —	Stobaei floril. ed. Meineke. Vol. IV	2. 40	
VII. *Trin. Truc. Fragm.	1. 50	2. —	eclogae ed. Meineke. 2 voll.	6. —	7. —
Suppl. de Pl. test., metr.	— 45	— 75	Strabo ed. Meineke. 3 voll.	1. 80	9. 5
Sing. comoed. (*not. — 60. geb.			Suetonius ed. Roth	1. 50	2. —
M. — 90; rel.)	— 45	— 75	Syrianus ed. Rabe. 2 voll.	3. 20	4. 1
ed. Fleckeisen. Vol. I. II.	2. 70		Tacitus ed. Halm. 2 voll. Ed. IV	2. 40	3. 2
Plini epistolae rec. Müller	2. 80	3. 40	Vol. I. Annales. Uterque fasc.	— 75	1. 1
libb. dub. serm. rell. ed. Beck	1. 40	1. 80	Vol. II. Fasc. I. Historiae	— 75	1. 1
nat. hist. ed. Jan-Mayhoff. II—VI	22. —	24. 70	Vol. II. Fasc. II. Germ. Agric. dial.	— 45	— 7
Plinius et Gargilius Mart. ed. Rose	2. 70	3. 10	Terentius ed. Fleckeisen. Ed. II	2. 10	2. 6
Plotinus ed. Volkmann. 2 voll.	9. —	10. 10	Singulae comoediae	— 45	— 7
Plutarchi vitae ed. Sintenis. 5 voll. (= 14 fasc.)	8. 40	10. 90	Ed. I	1. 20	
moralia ed. Bernardakis. 7 voll.	28. —	32. 20	[] Scholia ed. Schlee	2. —	2. 4
Poet. Lat. min. ed. Bachrens. 6 voll.	20. 10	23. 40	Testamentum. novum, Graece ed.		
Rom. fragm. ed. Bachrens.	4. 20	4. 80	Buttmann. Ed. V.	2. 25	2. 7
Latin. eclogae ed. Brandt	1. —	1. 40	Themistius ed. Spengel. 2 voll.	6. —	7. 2
Graec. eclogae ed. Stadtmüller	2. 70	3. 20	Theodorus Prodrromus ed. Hercher	— 50	— 7
Anth. a. röm. Dicht. v. Mann	— 60	— 90	Theophrastus ed. Wimmer. Vol. III	2. 40	
Polemon ed. Hinck	1. —	1. 40	Theophylacti historiae ed. de Boor	6. —	6. 6
Polyaenus edd. Wölflin-Melber. Ed. II	7. 50	8. —	Thiofridi vita Willibr. ed. Rossberg	1. 80	2. 8
Polybius edd. Büttner-Dindorf. 3 voll.	10. 80	12. 60	Thucydides ed. Hude. 2 voll.	2. 40	3. 8
Pomponius Mela ed. Frick	1. 20	1. 60	ed. Hude. 2 voll. Ed. maior.	4. 80	6. —
Porphyrus opp. sel. ed. Nauck. Ed. II	3. —	3. 50	Tibullus ed. Müller	— 30	— 6
Priscianus, Theod., ed. Rose	5. —	5. 60	Tryphiod., Colluthus ed. Weinberger	1. 40	1. 8
Proclus ed. Friedlein	6. 75	7. 80	Ulpianus ed. Huschke. Ed. V	— 75	1. 1
ed. Kroll. Vol. I	5. —	5. 60	Valerius Flaccus ed. Bachrens	1. 50	2. 2
Vol. II	8. —	8. 60	Valerius, Iullus, ed. Kuebler	2. 70	3. 8
Propertius ed. Müller	— 60	— 90	Valerius Maximus ed. Kempf	4. 50	5. —
Pseudacronis Scholia ed. Keller. I	9. —	10. —	Varronis rer. rustio. libb. ed. Keil	1. 50	2. —
Ptolemaei opera. I. Syntaxis math.			Vegetius ed. Lang. Ed. II	3. 90	4. 8
ed. Heiberg. I	8. —	8. 60	Velleius Patereulus ed. Haase	— 60	— 8
Vol. II	12. —	13. —	ed. Halm	1. —	1. 4
Quintilliani inst. ed. Bonnell. 2 voll.	2. 40	3. 25	Vergilii Maro ed. Ribbeck. Ed. II	1. 50	2. —
lib. X ed. Halm	— 30	— 60	Bucolica et Georgica	— 45	— 8
declamationes ed. Ritter	4. 80	5. 40	Aeneis	— 90	1. 3
Remigii Autissiodorensis in artem			ed. Güthling. 2 voll. Vol. I.	— 45	— 8
Donati min. comm. ed. Fox	1. 80	2. 20	Bucolica et Georgica	— 90	1. 3
Rhetores Graeci ed. Spengel. 2 voll.	9. 60		Vol. II. Aeneis	— 90	1. 3
Rutilius Namatianus ed. Müller	— 75	1. 10	Virgilius gramm. ed. Huemer	2. 40	2. 4
Sallustius ed. Füssner	— 45	— 75	Vivor. clar. ep. ed. Weber	2. 40	2. 4
Scen. Rom. poes. frgm. ed. Ribbeck.			Vitae sanct. IX metr. ed. Harster	3. —	3. 8
Ed. III. 2 voll.	9. —	10. 20	Vitruvii de architectura libri X.		
Scribonii Largi comp. ed. Helmreich	1. 80	2. 20	Iterum ed. V. Rose	5. —	5. —
Scriptores originum Constantino-			Xenophontis expeditio Cyri ed.		
politianarum ed. Preger. Fasc. I	4. —	4. 50	Gemoll. Ed. min.	— 75	1. —
sacri. Fasc. V	6. —	6. 60	Ed. maior	1. 20	1. —
Senecae (phil.) opp. ed. Haase. 3 voll.	8. 10	10. —	hist. Graeca ed. Keller. Ed. min.	— 90	1. —
Suppl.	1. 80		institutio Cyri ed. Hug. Ed. min.	— 90	1. —
(I, 2) de benef., de clem.			Ed. maior	1. 50	2. —
ed. Hosius	2. 40	2. 80	commentarii ed. Gilbert. Ed. min.	— 45	— 8
(III.) epistulae ed. Hense	5. 60	6. 20	Ed. maior	1. —	1. —
			scripta min. ed. Dindorf. 2 fasc.	1. 35	2. —
			Zacharias Rhetor, Kirchengesch. v.		
			Ahrens u. Krüger	10. —	10. —
			Zonaras ed. Dindorf. 6 voll	19. 50	22. 3

GEORGII ACROPOLITAE OPERA

RECENSUIT

AUGUSTUS HEISENBERG

VOLUMEN ALTERUM

CONTINENS SCRIPTA MINORA

PRAECEDIT DISSERTATIO DE VITA SCRIPTORIS

LIPSIÆ

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MCMIII

1903

24359

YASSEL AMORIV

XORROO

YASSEL AMORIV
LIPSIAE, TYRIS, G. FREUNDEL

PROLEGOMENA.

I.

De vita scriptoris.

Georgius Acropolites¹⁾ anno 1217.²⁾ Constantinopoli³⁾ natus est. de maioribus nihil fere traditum habemus⁴⁾.

De Georgii Acropolitae vita et scriptis disseruerunt Onuphrius Panuinus *Chronic. eccles. Colon.* 1568 ad ann. 1234; Theodorus Dousa in notis editionis; Leo Allatius *De Georgiis* 351—358 et in notis editionis. inde posterì hauerunt velut J. G. Vossius, *De hist. Graec. Lugd. Bat.* 1651 p. 305; Phil. Labbeus, *De Byzantinae historiae scriptt.* 49; Mart. Hanke, *De Byzant. rer. scriptt. Lips.* 1687 p. 542—565; C. Oudin, *Commentar. de scriptt. eccl. Lips.* 1722 III 464 sq; Cave, *Hist. litt. scriptt. eccles.* II 312 sq; Hamberger, *Zuverl. Nachr.* IV (1764) 835 sq; Chr. Saxius, *Onomast. litter.* II (1777) 316; Fabricius, *Bibl. graec. ed. Harl.* VII 766—773, XII 50. nova quaedam addidit A. Demetracopulus, *Εκκλησιαστικὴ Βιβλιοθήκη* α (1866) λβ' — λέ, veritatis neglegens, cum ecclesiae orthodoxae gloriam ita augeri opinaretur; J. Draeseke, *Der Kircheneinigungsversuch Kaiser Michaels VIII Palaeologos*, *Zeitschr. f. wiss. Theol.* 34 (1891) 339 sq; Car. Krumbacher, *Gesch. d. byz. Litt.*² 286 sq, ubi me auctore nonnulla iam allata sunt, quae infra comprobabo.

1) De nomine Acropolitae Theodorus Dousa in notis (ed. Bonn. 262) 'discutiendum' ait 'doctioribus relinquo unde Acropolites dicatur. Acropolis Libyae urbs et Aetoliae apud Stephanum *Ethnographum*. Iberiae Asiaticae etiam Dioni lib. 37. diversae aliae item Acropoles. Acropolis quoque arx Atheniensium etc. hinc nonnemo fortassis satis putet constare auctorem hunc fuisse Athenis natum'. rectius M. Hanke l. c. p. 542: 'sed hac discussione docti supersedere possunt, si quantum conicere licet Georgius noster familia, non patria fuit

Acropolites'. certe quidem id quod infra videbis Georgius noster Constantinopoli natus est, ubi iam saeculo XII gens illa floruit (v. adn. 4). unde derivandum sit nomen ignoramus. fortasse muneris cuiusdam titulus fuit (Codin. de antiquitt. Const. ed. Bonn. 23), sed in serie dignitatum *ἀκροπολίτων* officium non commemoratur. aptissime H. Moritz nomen interpretatus est 'der auf der Burg Wohnende' (Die Zunamen bei den byz. Historikern und Chronisten II 36).

2) Anno 1220 natum esse Acropolitam viri docti usque adhuc putaverunt, commoti ni fallor ab ipso auctore narrante (I 63, 22) se vicesimo primo anno vitae colloquium cum Jrena imperatrice habuisse de solis eclipsi, qua mors illius praedicta esset; obiisse autem praeclariissimam illam mulierem anno 1241. arbitrati sunt (cf. Muralt, Essai de chronographie byzantine II 360). bis autem illis temporibus in Asia sol defecit, III. Nonas Junias anni 1239. et pridie Nonas Octobres anni 1241. (cf. Th. von Oppolzer, Canon der Finsternisse, Memor. Acad. Vienn. 52 (1887) p. 234 tab. 117). ergo si, id quod H. Gelzer voluit (Abriss der byz. Kaisergesch. 1046) re vera anno 1241. Joannes Batatzes Annam filiam Frederici II in matrimonium duxit, aliquanto temporis antea Jrenam mortuam esse a Nicephoro Gregora docemur I 45 ed. B: *ἀλλ' ἐν τοῦτοις ἡ μὲν βασίλισ Εἰρήνη τὸ ζῆν ἐξεμέτησεν. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ σύζυγος πάνν βαρέως ἐπὶ μακρὸν τὴν ἐκείνης ἡνυσε στέρησιν· ὁπὲ δὲ μὴ φέρων τὴν μόνωσιν καὶ δευτέραν ἀγεται σύζυγον* κτλ. idem annus (1239) ex Acropolitae verbis colligi potest (p. 62, 23): *καὶ γὰρ ἐκλείψεως γινομένης, ἡλίου τὸν καρχίνον διοδεύοντος περὶ μεσημβρίαν*, quibus mensem Junium potius quam Octobrem significari apparet, quamquam cuius de rebus astronomicis praecepta noster secutus sit plane nescimus. quodsi igitur Acropolites illius colloquii tempore viginti unum annos aetatis habuit, inter III. diem Junii mensis a. 1217. et eundem diem a. 1218. natus est. eodem alia via adducimur. imperator enim quondam cum Joanne Asane rege Bulgarorum matrimonium Theodori filii undecim annos nati et Helenae illius filiae pactus est (I 48, 19 sq.). cum Theodorus anno 1222. natus sit eodem fere tempore, quo pater clavum imperii tenere coepit (I 104, 22), matrimonium illud anno 1233. compositum esse efficitur. eodem autem anno Joannes de Brienne in fines Graecorum invasit, et tum Acropolites a patre ad imperatorem missus est, adolescens sedecim annorum (I 46, 13); nam quod Leo Allatius in versione latina 'undecim annos' scripsit, aut erravit vir doctissimus aut quae sequuntur *δέ ἐγκύκλιος παιδείσις* respiciens voluntate et consilio verba graeca mutari voluit (cf. infra adnot. 6).

pater autem nobili genere ortus¹⁾ et necessitate quadam domui regiae coniunctus erat²⁾. qui curis domesticis impeditus, ne aliorum optimatum exemplum secutus urbe a Latinis capta statim exiret et Nicaeam ad novam imperii sedem sese conferret, postremo tamen fessus continuis Latinorum vexationibus emigrandi consilium cepit, sed morte immatura praereptus est³⁾. Georgium filium iam anno 1233. sedecim annos natum ad imperatorem prae-miserat⁴⁾. benigne igitur Georgius noster ut sanguine cognatus a Joanne Batatza receptus⁵⁾, cum elementis iam Constantinopoli instructus esset⁶⁾, anno insequenti⁷⁾, ut

3) I 46, 12. magis perspicue Theodorus II Lascaris in encomio Acropolitae nondum typis expresso (Cod. Paris. 3048 fol. 44^r): *εὐγενῆς μὲν οὖν ἐκ τῆς ἀρετῆς τῶν πατέρων καὶ πολλῶ μείζων ἐκ τῆς πατρίδος· σιωπᾷ μὲν δὲ τὸν λόγον καὶ ἡ τοῦτον πατρίς, ἡ Κωνσταντίνου καὶ βασιλὶς, νῦν δὲ δούλη.*

4) Michael Glycas epistolam scripsit τῷ τιμιωτάτῳ μοναχῷ κνρῷ Γρηγορίῳ τῷ Ἀκροπολίτῃ, de quo nihil aliud compertum habemus; cf. Krumbacher, Michael Glycas, Mem. Acad. Monac. 1895 p. 421. Migne, Patrol. gr. 158 col. 817 sq.

1) I 49, 21. cf. Theodor. Lascar. l. c.: *ἐπαινῶ τοῦ διδασκάλου τοῦ καλοῦ κάγαθοῦ μὲν τοὺς φύσαντας, ἰλαρότητος παρὰ πάντας καὶ ταπεινώσεως μεστοὺς καὶ οἷους ὁ τούτων καρπὸς ἐκείνους ἀπέδειξεν.*

2) I 49, 15. 3) I 46, 15 sq. 4) I 46, 13 sq.

5) I 47, 2 sq. 49, 13 sq.

6) I 46, 14: *νῦν τῆς ἐγκυκλίου ἀπηλλαγμένος παιδεύσεως, ἦν γραμματικὴν κατονομάζουσιν οἱ πολλοί.* ita calculum significari et litteras elementarias arbitratus ni fallor Leo Allatius undecim annos pro sedecim scripsit (vid. supra IV 2). sed Acropolitae illo loco omnem liberalem doctrinam intellexit qua pueri institui solebant, priusquam ad philosophiae studium et artis rhetoricae aggrederentur. Suidas s. v. *ἐγκύκλιος*: *ἡ δὲ ἐγκύκλιος παιδεία διὰ πάσης ἐχώρει παιδεύσεως καὶ ἑνθμοῦ καὶ παντὸς κινήματος* (cf. ibid. Gaisford. adnot.). eadem vis verbo tribuitur p. 177 BU. rem dubiam solvit Tzetzes Chiliad. XI 526 sq. *περὶ τῆς ἐγκυκλίου παιδείας*, qui usitata vi vocis exposita haec addidit: *νῦν δὲ γε τὴν γραμματικὴν ἐγκύκλιον παιδείαν εἶπον κατὰ κατάχρησιν, οὐ λόγῳ δὲ κνρῳ*; confusius Possinus de voce disseruit in observat. Pachymerian. ed. B. I 625.

7) I 49, 23.

ad superiores gradus doctrinae accederet, cum quattuor aliis adolescentibus Nicaenis¹⁾ in Theodori Hexapterygi scholam deductus est, qui ut litteris parum eruditus erat ita in foro et in schola laude praeclari rhetoris dignus ab omnibus iudicabatur²⁾. quo duce usus Acropolites postquam dicendi praeceptis imbutus est antiquo Byzantinorum more veterum poëtarum carmina in rhetorum modum enarrare didicit³⁾. deinde cum Hexapterygius circa a. 1237. vita decessisset, Nicephoro Blemmydae in disciplinam traditus est, quo nemo tum erat inter philosophos praestantior⁴⁾; socium autem eruditionis inde ab a. 1240. Theodorum II Lascarem filium imperatoris habuisse videtur⁵⁾. consuetudine igitur docendi et discendi coniuncti fuerunt Blemmydes atque Acropolites; iidem num propiore quodam amicitiae gradu alter alterum attigerint, qua erat ille asperitate et animi et morum⁶⁾ dubium putare tibi licebit; summis autem laudibus quotiescumque eius mentionem fecit Acropolites in annalibus

1) I 49, 8. vid. Theodor. Lascar. in encom. Acropol. (Cod. Paris. 3048 fol. 45^r): *πέντε τινὰς νέους ὁ ἐμὸς δεσπότης καὶ βασιλεὺς εἰς τὴν τῶν γραμμάτων προσελόμενος μάθησιν, ἐκρεύσασαν ταύτην πρότερον ἀναλωθείσης τῆς Κωνσταντίνου παρὰ τῶν Ἰταλῶν, τῇ παιδείᾳ αὐτοὺς δέδωκεν ὥσπερ πέντε αἰσθήσεις δι' ὧν φατῖσαι τὸ σῶμα ἐθάρρει τοῦ λόγου ἐσβεσμένον καθεστηκός· εἰς ἐκ τούτων ὁ ἐμὸς ἐστὶν Ἀκροπολίτης, ὁ νῦν ὑμῶν καὶ ὑμνούμενος.* cf. Niceph. Blemmyd. curricul. vit. p. 29 edit. nostr., ubi nomina aliorum duorum discipulorum traduntur, et ibidem prolegg. XII sq.

2) I 49, 24 sq. Allatius in notis: 'legi nescio quid huius Theodori, sed memoria non suggerit quodnam illud fuerit; ad res tamen mathematicas spectasse suspicor.' in bibliothecis diligenter quaerens nihil tale equidem repperi. Stephano cuidam Hexapterygo Constantinus Stilbes aequalis Theodori carmen dedicavit (Krumbacher Byz. Litt.² 762).

3) I 50, 2.

4) I 50, 4 sq. 106, 10. Niceph. Blemmyd. curricul. vit. prolegg. XVII sq.

5) I 106, 17. Blemmyd. l. c. 38, 5 sq. prolegg. XIX. cf. J. Draeseke, Byz. Zeitschr. III (1894) 498 sq.

6) Blemmyd. l. c. 60, 7. prolegg. XVII.

Blemmydam extulit¹⁾. fortasse per eundem, quem voluisse constat tollere dissensionem ecclesiarum, factum est, ut Acropolites primum Latinos conciliare studeret²⁾, deinde Michael VIII imperante fidem alienam et comprobare et sequi non dubitaret³⁾. familiarissime autem illo tempore nostrum cum imperatore vixisse optimum testimonium illud colloquium est, quod a. 1239. cum Joanne Batatza et Jrena de solis eclipsi habuit⁴⁾. cum brevi post egregia illa mulier obisset, elogium eius tumulo inscribendum versibus composuit, quos adhuc ineditos infra publici iuris feci⁵⁾. eodem tempore magni logariastae titulus ei tributus est⁶⁾.

Rebus publicis Acropolites anno 1246. interesse coepit. dignitate enim *λογοθέτου τοῦ γενικοῦ* ornatus imperatorem cum Bulgaris et cum Demetrio principe Thessalonicensium bellum gerentem comitatus est et chrysobullas quae ad civitates subactas mitterentur scribens ei apparuit⁷⁾. reli-

1) cf. VI adnot. 4. 2) libris illis quos infra p. 30—66 edidi.

3) cf. infra p. XIX.

4) cf. supra p. IV adn. 2. addend. illud *ἀπεκάλεσέ με βασιλὺς μωρόν* I 63, 18 interpretandum esse 'dixit me puerum infantem', quae vis vocis *μωρός* hodie quoque hic illic occurrit; cf. Krumbacher, Die Moskauer Sammlung mittelgriechischer Sprichwörter 453.

5) p. 3 sq. e cod. Laur. conv. soppr. 627 f. 19^v.

6) quod colligo e titulo carminis illius (infra p. 3). magnus logariastes inter inferiores aulae dignitates fuit, Codin. de offic. 10, 20. 24, 7 ed. B; ibid. 39, 7 καὶ ὁ μέγας λογαριαστής (ὁ λογαριαστής τῆς αὐλῆς ed. B. quod emendavi; cf. 10, 20. 12, 2; de logariasta aulae 42, 7) οὐδ' οὗτος ἔχει τι ὠφελήματα νῦν. etiam saeculo XIII tantummodo titulus fuisse videtur.

7) I 79, 1. 91, 4. Codin. 34, 16: ἡ τοῦ γενικοῦ λογοθέτου ὠφηρεσία οὐ γινώσκεται. tamen hoc officio illis temporibus nostrum functum esse e diplomatum inscriptionibus quibus scribae nomen praebetur colligo velut: τὰ τοῦ σεβαστοῦ καὶ λογοθέτου <τοῦ> γενικοῦ Θεοδώρου τοῦ Μουζάλλωνος Acta et diplom. edd. Miclosich et Müller III 84 sq. praeterea carmen ab Acropolita illo tempore conditum hunc titulum fert τοῦ λογοθέτου τῶν γενικῶν (v. infra p. 6). ad eandem dignitatem illius belli tempore ni fallor Acropolitae traditam fortasse referenda sunt quae Theodorus Lascaris ad Nicephorum Blemmydam scripsit (ed. Festa 36, 9): εὐρομεν δὲ καὶ τὸν πάνσοφον Ἀκροπολίτην

querat igitur in Asia Theodorum Lascarem; neque vero amicitiae vincula soluta esse magno numero epistolarum illo tempore a Theodoro ad Acropolitam scriptarum docemur¹⁾. quin etiam artiore necessitate Acropolites Niceaeam reversus amicum contigit. postquam enim Nicephorus Blemmydes, cum in paelicem imperatoris vehementissime invectus esset²⁾, Theodorum docere desiit et in monasterium sese recepit, Joannes Batatzes eius loco Acropolitam filium docere iussit³⁾. itaque Theodorus II Lascaris in libris illis componendis, quos ante initium regni scripsit, nostri auctoritate ductus atque rectus est et compluria mutui amoris et amicitiae testimonia nobis reliquit⁴⁾. illo tempore, ni fallor, Acropolites epistulas amici publici iuris fecit et prooemii loco carmine 63 versuum iambicorum (v. infra p. 7 sq.) commendavit. e musarum hortis in castra Martis a. 1252. rediit, cum Batatzes Michaeli Angelo despotae Epiri bellum inferre coepisset. tum enim inter legatos fuit, qui imperatoris nomine cum Michaeli in urbe Larissa de pace egerunt⁵⁾. brevi post inter iudices sedit, a quibus imperator Michaeli Palaeologum proditoris condemnari volebat⁶⁾. mortuum anno 1254. Joannem, quo semper patrono benigno usus erat, egregia laudatione prosecutus est (infra p. 12 sq.).

Theodorus II Lascaris patri successit. qui cum anno postero (1255) Bulgaros bello lacerasset⁷⁾, Acropolites

ἐναβρυνόμενον τὰ πολλὰ ἐκ τε τῶν ὧν πρότερον ἔγνων ἐκ τε τούσης ἀποδημίας.

1) ed. Festa p. 67—116. veri dissimile tamen videtur omnes illas epistulas iam tum compositas esse. neque enim iam a. 1246. Acropolites iter illud Constantinopolim fecit, quod ep. XXXIV (p. 109) commemoratur.

2) Blemm. l. c. 39 sq. prolegg. XXI.

3) I 131, 5 sq. Theodor. Lascar. encom. Acropol. (Cod. Paris. 3048 fol. 45^v): *καιρὸς προέβη καὶ ὁ διδάσκαλος μὲν ἐδίδασκεν, ἐγὼ δὲ ἡκροάμην τῶν λόγων αὐτοῦ φωνῆς ὥσπερ θεοῦ κτλ.* fol. 46^r: *καὶ πᾶσαν οὖν αὐτὸς ἐμὲ φιλοσοφίαν ἐδίδαξεν κτλ.*

4) encomium illud et epistula rhetorica saepius laudata.

5) I 92, 3 sq.

6) I 99, 8.

7) I 107, 14 sq.

inter comites fuit et post pugnam ad Rupelium commissam magni logothetae munere exornatus est¹⁾. attamen ab imperatore reprehensus, quod cum Bulgaris male de pace egisset, cum liberius lingua usus esset, neque officii dignitate nec vetustate amicitiae protectus illius iussu virgis caesus est²⁾. brevi post in gratiam receptus et in dignitatem restitutus cum Michaelē Angelo domino Epiri tam prudenter egit, ut compluria oppida imperatori concederentur³⁾. qui cum anno 1256. exeunte Turcorum gente a Mongolis devicta in Asiam revocaretur, Acropolitam praetoris titulo⁴⁾ ornatum copiis in occidente relictis praefecit, sive iniuriam illatam dignitate excelsa compensare sive molestam praeceptoris vocem a se remove volebat⁵⁾. Acropolites autem paulo postquam Theodorus abiit e Thessalonicensium urbe egressus Berrhoeam petivit, unde legatos papae, qui de unione cum imperatore acturi fuerant, domum dimisit⁶⁾. inde profectus tribus mensibus maiora loca provinciae suae perlustravit et Februario anni 1257. Prilapi stativa posuit⁷⁾. sed Minervae amicus non placuit Marti. iterum enim exorto bello et Albano hostibus prodito plurima oppida a Michaelē Angelo expugnata sunt, Acropolites ipse Prilapi interclusus est⁸⁾. tum

1) I 124, 14 sq. his verbis magni logothetae officium significari mihi persuasum est. nam magnum logothetam fuisse Acropolitam et Theodorus Lascaris, Georgius Pachymeres, Georgius Cyprius alii testantur et inscriptionibus librorum confirmatur (cf. X adn. 7). iam tum vero ad hunc gradum promotum eum esse puto, quod optime quae ipse de officiis suis exposuit (I 130, 7 sq.) consentiunt cum eis, quae apud Codinum de munere magni logothetae relata legimus (32, 19 ed. B.). erraverunt autem viri docti ut Ducange (Glossar. s. v.) et Sathas (*Μεσ. βιβλ. Ι κγ'*) arbitrati magnum logothetam ante Acropolitam non exstitisse. anno enim 1192. Chumnus quidam fortasse primus magnus logotheta fuit (Miclosich et Müller, Acta et dipl. III 3 sq. 25 sq.).

2) I 127, 24 sq. 3) I 132, 30 sq.

4) I 139, 13. praetor i. fere q. *στρατηγός*; cf. Goar. in Codin. p. 196 ed. B.

5) I 139, 14 sq. 6) I 139, 26 sq. 7) I 140, 3 sq.

8) I 143, 19.

quidem evasit liberatus per Michaellem Palaeologum, quem imperator auxilio miserat; sed calamitate non doctus tam male rem gessit, ut iterum Prilapi circumveniretur et incolarum insidias metuens se suaque Michaeli Angelo permitteret¹⁾. qua re cognita imperator primum quidem prodicionem suspicatus est; deinde vero tota re perspecta Acropolitae adeo non iratus est, ut edicto sanciret, ne quis dum abesset ille bonis eius damnum inferret²⁾.

Per biennium Acropolitae a Michaelle Angelo in custodia retentus est. itaque cum praeter expectationem otiosus esset, theologiae studio se dedit et duos libros de processione spiritus sancti composuit, quibus ut Graecorum dogma defendit ita unionem expetendam esse non negavit³⁾. interea autem Theodorus II Lascaris obierat et Muzalonibus necatis, quibus ille tutelam Joannis filii et summam rerum tradiderat, Michael Palaeologus imperio potitus erat (a. 1258)⁴⁾. qui primum per legatos a Michaelle Angelo postulavit, ut oppida capta redderet et Acropolitam liberaret⁵⁾; deinde cum ille morem non gessisset, bellum renovavit, quo Michael Angelus cum sociis Latinis devictus et tota fere Graecia sub imperium Byzantinum redacta est. tum etiam Georgius noster (ad finem a. 1259. vel brevi post) e custodia emissus est. a legatis imperatoris Artae ut videtur haud ita benigne acceptus Patras novas ad Joannem Palaeologum summum ducem sese contulit; inde ad aulam imperatoris profectus est⁶⁾, cui amicus et affinis erat⁷⁾.

1) I 148, 20 sq. 150, 20 sq. 2) I 151, 1 sq. 20 sq.

3) v. infra p. 30 sq. 4) I 153 sq.

5) I 163, 18 sq. 164, 19. 6) I 171, 17 sq. 23 sq.

7) I 164, 19 *ἐμὲ ὡς εἰς κῆδος τοῦ βασιλεῖς ξυνελθόντα*. epist. Michael. ad Joannem XXI papam (a. 1277.) edd. Theiner et Miclosich, Monum. spect. ad union. eccles. p. 11: 'cognatus imperii nostri, magnus logotheta, dominus Georgius Acropolita'. chrysobull. Michael. (a. 1277.) edd. Miclosich et Müller, Acta et dipl. III 96: *τοῦ τε γαμβροῦ τῆς βασιλείας ἡμῶν τοῦ μεγάλου λογοθέτου κῆρ Γεωργίου τοῦ Ἀκροπολίτου*. latine exstat font. rer. Austriac. II 14 edd. Tafel et Thomas p. 149: 'imperii sui

Ex illo tempore Acropolites semper cum Michaelē Palaeologo vixit et in gerenda re publica quantum potuit eum adiuvit. ac primum quidem ille, postquam Constantinopolim frustra tentavit¹⁾, nostrum ad Bulgaros misit²⁾, quorum auxilio usus iam imperator Joannes Batatzes Latinos prospero eventu aggressus erat³⁾. Trinobi igitur in capite Bulgarorum hiemem degit; ineunte vere a. 1261. Nymphaeum rediit⁴⁾.

Tandem ante diem VII. Kal. Aug. Constantinopolis ab Alexio Strategopulo expugnata est. urbem singulari quodam modo ingressurus imperator Acropolitam, quocum iter a Nymphaeo ad urbem fecerat⁵⁾, tredecim preces componere iussit, quas deinde metropolita Cyzicenus de turri portae aureae pronuntiavit⁶⁾. brevi post λόγον ἐπὶ τῇ ἀναρῶσει τῆς Κωνσταντίνου scripsit, quo Lascarium immemor et Palaeologos adulans Michaelē adhortatus est, ut Andronicum filium participem imperii admitteret⁷⁾. eodem autem tempore academia prope ecclesiam Magni Pauli restituta munus docendae philosophiae Aristotelis et Platonis suscepit et hac in arte tam praeclaram famam brevi nactus est, ut undique litterarum studiosi ad eum audiendum convenirent; inter eos Georgius ille Cyprius fuit, qui postea ad patriarchae dignitatem ascendit⁸⁾. nec vero omnino desiisse⁹⁾ Acropolitam logothetae magni potesta-

genero ('generali' voluerunt editores) magno logotheta domino Georgio Acropolita'. qui gradus affinitatis illa voce γαμβρὸς significetur ignoramus; nam uxor Georgii certe non filia Michaelis fuit.

1) I 173, 20 sq. 2) I 175, 26 sq. 3) I 52, 2 sq. 54, 21.

4) I. 176, 9 sq. 5) I 185, 23.

6) I 187, 11 sq. primo Nicephoro Blemmydae hoc munus imperator deferre voluerat ut viro hac in re sollertissimo. ac re vera nonnullae eius preces, quas e Codd. Vatic.-Pallat. 607 et Vallicell. B 80 transscripsi, cum nitore verborum tum sono sublimi rhythmorum praestant.

7) I 188, 25 sq. re vera Andronicus Palaeologus anno 1272. imperator coronatus est (Pachym. I 318, 16 sq.).

8) Pachym. I 283, 7 sq. Georg. Cypr. de vita sua ed. Migne patr. gr. 142 col. 25 C; laudat. Mich. Palaeol. col. 380 D.

9) ἀνίησι τῶν δημοσίων φροντίδων Georg. Cypr. l. c. 25 C.

tem gerere epistula faceta docemur, quam tum ad Joannem Tornicam scripsit¹⁾. sed anno 1267. Germanus patriarcha ab imperatore impetravit, ut officium illud docendi ab Acropolita ad Manuelem Holobolum transferretur, sive suspectum illum habebat de rebus dogmaticis sive clericos a clerico melius putabat institui²⁾.

Brevi post Germanus in monasterium abiit et Josephus patriarcha electus est, imperatori deditus et primo quidem tempore Arsenio eiusque fautoribus nihil indulgens. tumultu hanc ob causam in urbe a monachis concitato (a. 1268.) Acropolites a Michaelē seditionem sedare iussus³⁾ summa crudelitate in monachos consuluisse dicitur; re vera enim nihil existimabat valere theologorum curas prae salute rei publicae⁴⁾. itaque etiam postea, cum Michael a Carolo rege Neapolitano in angustias adductus unionem ecclesiarum perficere studeret, ut pontificis Romani auxilium inde nancisceretur, constantem adiutorem domino sese praestitit. ac primum quidem eius nomine interfuit iudicio in Joannem illum Beccum tum ducem et principem monachorum resistentium constituto⁵⁾, deinde cum Germano, qui a. 1267. patriarcha fuerat, et Theophane episcopo Nicaeensi nonnullisque aliis in Italiam missus est, ut cum Latinis ageret et dissensionem ecclesiarum finiret⁶⁾. initio mensis Martii a. 1274.⁷⁾ ex urbe perfecti sunt. cum autem ad Maleam promuntorium pervenissent, a. d. IV. Kal. April. tam diram tempestatem

1) (v. infra p. 67 sq.) 2) Pachym. I 283, 7 sq.

3) Pachym. I 316, 2 sq. nam illis temporibus magnus logotheta disciplinam in viis urbanis servandam curabat et iudicio criminum contra ordinem publicum commissorum praeerat. cf. epist. Acrop. ad Jo. Tornicam (infra p. 67 sq.).

4) Pachym. I 316, 4: τῷ Ἀκροπολίτῃ Γεωργίῳ καὶ εἰς λογοθέτας μεγάλῳ καὶ σοφῷ τὰ μάλιστα, πλὴν κατημελημένως τῶν εἰς συνειδησιν ἔχοντι. legas quae ipse in libro I de process. spir. ad Latinos queritur infra p. 33, 11 sq.

5) Pachym. I 377, 6 sq.

6) Pachym. I 384, 14 sq. Georg. Metoch. Hist. dogmat. ed. Cozza in A. Mai Nova patr. bibl. VIII 36.

7) non 1273, ut voluit Draeseke; cf. Pachym. I 396, 4 sq.

passi sunt, ut altera navis cum donis pontifici destinatis naufragio interiret, Acropolites ipse vix cum paucis servatus Methonam Messeniae appelleretur. unde iter in Italiam perrexit; benigne autem exceptus¹⁾ a Gregorio X papa in concilio Lugdunensi a. d. IV. Non. Jul. nomine imperatoris et in dogma Latinum iuravit et primatum ecclesiae Romanae agnovit et unionem ecclesiarum restituit²⁾. autumnos cum legatis Romanis Constantinopolim rediit³⁾. sed totum fere populum Graecum unionem ecclesiae et dogma alienum reiecisisse constat; itaque Acropolites filioque illud tum calamo quoque ni fallor defendit⁴⁾ nec defecit ab imperatoris partibus, quamquam ipsius filius Constantinus cum adversariis stabat⁵⁾.

Anno 1282. ad Joannem II imperatorem Trapezuntium⁶⁾ missus eum commovere studuit, ut imperatoris titulum et insignia deponeret et filiam Michaelis uxorem duceret. inde reversus obiit paucis mensibus ante decessum imperatoris (a. d. III. Id. Dec.)⁷⁾. itaque ipse furorem adversariorum effugit, qui Andronico rerum potito fautores Latinorum ultii sunt; tamen quae scripserat pro dogmate Latino et consensione ecclesiarum condemnata sunt et flammis interierunt⁸⁾. filios reliquit duos, Constantinum, qui secutus exemplum patris multa et magna in litteris et in re publica perfecit, et Melchisedec monachum, de quo accuratissime Maximilianus Treu disseruit⁹⁾.

1) Pachym. I 397, 20 sq.

2) iusiurandum illud ad verbum traditur in epistula Michaelis ad Joannem XXI edd. Theiner et Micosich, Mon. ad union. eccles. spectant. p. 12. cf. Gregorii X epist. ad Michael. Kal. Aug. 1274. dat. ed. Mansi XXIV 61 sq. 78. Martene, Veter. scriptt. coll. VII 253 sq. 257. Wadding., Annal. minor. IV 387.

3) Pachym. I 398, 4. 4) vid. infra p. XXII.

5) Pachym. I 495, 14 sq.

6) non Bulgariae ut putavit Hanke; Pachym. I 521, 10 sq.

7) Pachym. II 12, 11. nam Acropolitam Michaeli superstitem fuisse et ab Andronico in carcerem coniectum ibique mortuum esse olim P. Possinus fabulatus est (observ. Pachym. ed B. I 684 et 686), sed ipse verum recognovit ibd. II 725.

8) Pachym. II 27, 5 sq.

9) Maximi Planudis epist. ed. M. Treu p. 248 sq.

Testimonia aequalium.

Georgius Metochites hist. dogm. ed. Cozza, Nova patr. bibl. VIII 34: Ὁ δὲ ἕτερος ὁ Ἀκροπολίτης Γεώργιος ἦν, μέγας λογοθέτης τὴν ἀξίαν τελῶν, ἀνὴρ τὸν τρόπον εὐθύς¹⁾, τὴν γνώμην ἐπιεικῆς τε καὶ μέτριος, τῇ δὲ καθ' ἑξὶν ἐπιστήμῃ τῶν μαθημάτων καὶ τῇ ἐς ἄκρον τῆς σοφίας ἀφίξει οὐτὶνι τῶν ἀπάντων καιροῖς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς παραχωρήσας τῶν ἴσων βραβείων αὐτῷ, ἀλλὰ πάντας ὑπερاناβεβηκῶς²⁾ κράτει φύσεως καὶ παιδεύσεως, ὅς ἐκ τε τῆς ἐπὶ τῇ ὑποθέσει πείρας καὶ δοκιμῆς καὶ τῆς καθυπερτερουσύνης τῶν λόγων ὑπεροχῆς πολλὴν αὐτῇ παρεῖχε τὴν ἀρωγὴν.

Georgius Cyprius de vita sua ed. Migne 142 col. 25 C: Τὰ δ' ἐντεῦθεν οὐ πολὺς χρόνος ὁ μετὰ ταῦτα, καὶ τὸ μέγα Βυζάντιον ἄστυ Ῥωμαίοις αὐτίς θεὸς τοὺς Λατίνους ἀφελόμενος δίδωσι. καὶ τοῦ Ἀκροπολίτου τηρικαῦτα πλεον τῶν ἄλλων τὰ εἰς λόγους ὄντος σοφοῦ ὑπὲρ τῶν λόγων, ὅτι δὴ πολὺς αὐτῶν αὐχμὸς ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἐκράτει ψυχαῖς, δυσχεραίνοντος τὴν τε ψυχὴν πάσχοντος καὶ βοηθεῖν εἰς δύναμιν θέλοντος, αἰσθόμενος βασιλεὺς ἀνίησι τῶν δημοσίων φροντίδων καὶ βοηθεῖν συγχωρεῖ, καὶ ὥς πρόθυμον ἑαυτὸν τοῖς βουλομένοις ἀκροᾶσθαι καθίζει διδάσκαλον, ἐξηγητὴν τῶν λαβυρίνθων Ἀριστοτέλους . . . ἐξηγητὴν δὲ καὶ τῶν Εὐκλείδου καὶ Νικομάχου ὅσα τεθεωρήκασιν οὗτοι . . . συνέρχοντο πρὸς αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι ἔρωτι παιδείας ἐλκόμενοι.

Georgius Cyprius laudat. Michaelis Palaeologi ed. Migne 142 col. 380 D: Κίνδυνος — ὦ πῶς ἂν εἴποιμι τοῦτ' ἀνεκτῶς; — κίνδυνος εἶχε τοὺς λόγους, καὶ ὁ κίνδυνος ὅσος! παιδευσις κατελύετο, πρᾶγμα οὐπω γεγονὸς ἐξ αἰῶνος· τέχνη καὶ μαθημάτων ἀκρίβεια ἐξ ἀνθρώπων ἦσαν· ἀνεπιστημοσύνη κατεῖχε τὸ πᾶν, καὶ τύχη τις ἄλογος ἐπεχόρευε· λόγων δὲ σπέρματα καὶ σπινθῆρα ὥς εἰπεῖν μαθημάτων ἦν ὁρᾶν σωζόμενα οὐδαμοῦ, ὅτι μὴ παρὰ τῷ σῶ λογοθέτῃ, οὐ μέγα δ' εἰπεῖν καὶ καθ' ἡμᾶς Ἀριστοτέλει εἴτε καὶ Πλά-

1) εὐθὺς Cozza.

2) ὑπερاناβηκῶς Cozza.

τωνι ἢ ὅπως ποτὲ τούτοις παραπλησίως τὸν ἄνδρα βούλοιτό τις καλεῖν, ἢ ἵνα διέλω σαφέστερον, ὃν Ἀριστοτέλην νομίζειν χρεῶν, οὐδὲν ἐκείνου ἀπολειπόμενον, ὅταν τι δέῃ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς τῶν φυσικῶν ἀποφήνασθαι, Πλάτωνα δὲ θεολογοῦντα καὶ κατὰ μοῦσαν φθεγγόμενον Ἀττικὴν, παρ' ᾧ μόνῳ, καὶ κατ' αὐτὸν Πλάτωνα φάναι, σαφῆ τε καὶ στρογγύλα καὶ ἀκριβῶς ἕκαστα τῶν ὀνομάτων ἀποτετόρνωνται. οὗτος καὶ γὰρ μόνος ἐλείπετο ἢ τἀληθέστερον εἰπεῖν ἐταμιεύετό σοι μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν ἐκ θεοῦ, ἔσχατος μὲν τῷ χρόνῳ μεθ' ὅσοι σοφοὶ πεφηνώς, τοῖς πρώτοις δὲ συνεισάγεσθαι δίκαιος, παιδεύσεως εἰς ὧν ἅπαν εἶδος συναγγοχῶς καὶ διὰ πάντων εὐδοκιμῶν, ὥς ἐν οὐδενὶ πρὸς οὐδένα καταδέχεσθαι σύγκρισιν.

II.

De scriptis minoribus.

Quae reliquit Georgius Acropolites praeter historiam opuscula poetica rhetorica philosophica hoc altero volumine annorum ordinem secutus edidi. ac primum quidem epitaphium in Jrenam imperatricem, Theodori I Lascaris filiam, vulgavi (p. 3 sq.), quam anno 1239. mortuam esse supra exposui (p. IV et VII). asservatur hoc carmen 117 trimetris iambicis compositum fol. 19 codicis Laur. conv. soppr. 627 s. XIII quem accuratissime descripsit Nicolaus Festa vir doctissimus¹⁾. nomine auctoris titulus caret. attamen Georgio Acropolitae attribuendos esse hos versus putavi, quod finis carminis (v. 116. 117) plane consentit cum ultimis versuum in imaginem Virginis scriptorum (p. 7 v. 16. 17). nec repugnat huic sententiae officium magni logariastae, quo scriptorem functum esse inscriptione docemur. nam magnus logariastes inter minora aulae Byzantinae officia erat²⁾ nec veri dissi-

1) Studi ital. di filol. class. I 172 sq.

2) Codin. de Officiis ed. Bonn. p. 10 et 24.

mile est Acropolitam hac dignitate ornatum esse priusquam ad logothetae τοῦ γενικοῦ officium ascenderet. notandum praeterea versibus 104 sq. apparere Jrenam imperatricem ultimis vitae temporibus monacham fuisse. quare non iam dubium est, quin illa *Εὐλόγη* *Λασκαρίνη* ἡ *Παλαιολογίνη* inter monachas *Εὐλογία* vocata, quae typicum monasterii τοῦ φιλανθρωποῦ σωτήρος composuit, re vera uxor Joannis Batatzae fuerit¹⁾.

Quod secundo loco posui carmen in beatam Virginem Acropolites iam ad logothetae τοῦ γενικοῦ dignitatem elatus precibus Nicolai cuiusdam Caloeidae finxit, de quo nihil aliunde traditum est. erat autem inscriptio cuiusdam tabulae, quae imaginem virginis theotocae more byzantino duodecim imaginibus minoribus circumdatam praebebat. complures talis generis tabulas byzantinas vidi in Museo civico Venetiano. exstant hodie versus in Cod. Laur. S. Marco 303 fol. 1^r, de quo legas quae scripsit Rostagno Studi ital. di filol. class. I 178.

Quantum Theodorus II Lascaris priusquam regnare

1) quod huius Acropolitae carminis ignarus in dubium vocavit Ph. Meyer Byz. Z. IV (1895) 48. 57; cf. Krumbacher Byz. L.² 318. ad eiusdem Irenae mortem J. B. Bury versus Nicephori Blemmydae rettulit, quos Byz. Z. X (1901) 418 sq. in publicum edidit. sed errasse videtur vir doctissimus. ad Theodorum II enim Lascarem quem discipulum habebat in arte logica illos versus scripsisse Blemmydam putaverim post mortem Helenae eius uxoris. nam carmen refertum est sentiis et formulis logicalibus, quibus Joannis Batatzae animus commoveri non poterat. porro quod eum ad quem scribit *εὐαίσθητε καρδία* auctor appellat, non quadrant haec verba ad Joannem sed ad Theodorum. hic ipse uxore erepta orationem composuit, quam in codice Ambros. 308 inf. s. XIII fol. 78^r legi: τοῦ αὐτοῦ θεοδώρου τοῦ λάσκαρι τοῦ υἱοῦ τοῦ ὑψηλοτάτου βασιλέως τῶν ῥωμαίων κυροῦ ἰωάννου τοῦ δούκα πρὸ τῆς τοῦ μαρκιῶνος βελτόρδου δὲ ὀμβροῦργ πρεσβείας πρὸς τὸν αὐτὸν ὑψηλότετον βασιλέα ἐπιτομαὶ ἡθικαὶ τὸ τοῦ βίου ἄστατον διαγράφονσαι, ἐκτεθεῖσαι ἐν τῷ πενθίμῳ καιρῷ τῆς ἀποβιώσεως τῆς αἰοιδίμου καὶ μακαρίας δεσποίνης κυρᾶς ἐλένης καὶ συζύγον αὐτοῦ. inc. Οὐδὲν ἄλλο λύει τὴν ἀθυρίαν κτλ. expl. fol. 94^r ψυχικῆς ὁμοῦ καὶ σωματικῆς.

coepisset Acropolitam nostrum dilexerit, optime permultis epistulis illustratur ab illo ad hunc datis, quas praecipue usus codice Laurentiano 59, 35 ante paucos abhinc annos Nicolaus Festa typis expressit¹⁾. praecedit in eodem codice epistulas praefationis loco carmen 63 versuum, quo Georgius Acropolites opuscula amici tum a se editis aequalibus commendare voluit. Theodorus autem hoc encomio ita delectatus est, ut ἐγκώμιον εἰς τὸν μέγαν φιλόσοφον γεώργιον τὸν ἀκροπολίτην adhuc ineditum componeret²⁾.

In fingendis his carminibus metricas Graecorum veterum leges Acropolites omnino neglexit. discrimina enim syllabarum longarum et brevium adeo non respexit, ut η, ω, diphthongos corripere, ε et ο producere non vereatur. attamen versus legibus non carent. nam primum caesurae in hephthemimeri vel penthemimeri observantur, quamquam saepius cum verborum caesura sententia minime convenit. deinde omnes versus duodecim syllabis constant, quarum paenultima accentu acuto signatur; semel in fine versus (in Jren. 98) παλαίσμασιν legitur. legi illi ab J. Hilberg³⁾ inventae, qua verba oxytona vel perispomena in hephthemimeri non admittuntur, nisi in eodem versu penthemimeris praecedit, Acropolites severe obsecutus est; nam γάρ (in Jren. 98) est monosyllabum (Hilberg l. c. 355). denique adscribendus est noster poëtarum illorum numero, qui in hephthemimeri omnibus aliis verbis proparoxytona praetulerunt (Hilberg l. c. 359); nam ubi penthemimeres non praecedit, in hephthemimeri bis videmus paroxytona (in Jren. 67, 103), septies properispomena

1) Theodori Ducae Lascaris epistulae CCXVII edidit N. F. Firenze 1898, p. 67—116; cf. quae addidi ipse Byz. Z. IX (1900) 211—222.

2) asservatur in codd. Paris. 3048 s. XV, Paris. suppl. gr. 37 s. XVI, Scorial. Y I 4 s. XVI, optime autem fol. 42^v—53^v cod. Paris. suppl. gr. 472 s. XIII ab eadem manu exarati qua cod. Ambros. 308 inf., cuius olim altera pars fuit; inde encomium transscripsi.

3) Ein Accentgesetz der byzantinischen Jambographen, Byz. Z. VII (1898) 337 sq.

(in Jren. 1, 9, 33, 46, 47, 58 in Virg. 6), undesexagies proparoxytona; contra in penthemimeri quodvis accentuum genus admittitur.

Quartum carmen in magnum Sabbatum legibus rhythmicis regitur. constat autem quattuor odis, quarum prima et quarta duas alias includunt. prima tertia quarta hymnorum rhythmos praebent, secunda in canonum modum composita est, cuius modi plura exempla videas in Anthologia christ. quam edd. Christ et Paranicas p. 85, 92, 95; raro tamen factum est, ut complures odae tam diverso rhythmo in unum coniungerentur. nec vero satis mihi constat, num re vera hoc carmen, cui similia traduntur compluria (cf. Anthol. p. 88, 95), a Georgio Acropolita fictum sit. nam in cod. Athen. 884 fol. 5^v s. XIV/XV chart.¹⁾, menologio totius anni cum notis musicis, quo nil nisi carmina nominibus melodorum adscriptis continentur, Acropolitae carmen tribuitur, in cod. Brit. add. mss. 28821 fol. 47^r s. XVI opusculum Nicephori Blemmydae dicitur. nihil praeterea obstat, ne Constantinum Acropolitam Georgii filium hoc carmen invenisse conicias. attamen re nondum diiudicata versus huic editioni inserere meum esse putavi. nam quanti a posteris quoque aestimati sint eo cognoscitur, quod hodie adhuc sabbato magno in ecclesiis orthodoxis cantari solent; velut ipse hoc carmen legi in libello²⁾ monachi cuiusdam in insula Seyro, qui et notarum musicarum peritus erat.

Cum anno 1254. Joannes Batatzes obisset, Acropolites Theodori II ni fallor iussu laudationem imperatoris composuit, quam e codice Marc. XI 22 (Nanian. 281) s. XIV fol. 126^r—128^v³⁾ deprompsi. hac oratione eo libentius virtutes imperatoris laudibus extulit auctor, quod ipse maximas illi habebat gratias (cf. p. V sq.). num re

1) quem descripserunt Sakkeliones.

2) qui inscribitur *Τὰ ἅγια πάθη καὶ ἡ ἁγία ἀνάστασις κτλ. ἐν Κωνσταντίνου πόλει* 1871, *ἔδελφοι Δεπάστα*. lectiones varias huius editionis admodum multas infra non addidi.

3) vid. Mingarelli Codd. Nan. p. 462—477.

vera laudatio publice pronuntiata sit verbis ὃ παρόντες Ῥωμαῖοι vel similibus non satis apparet; nihil tamen huic sententiae obstat (v. supra p. VIII).

Saepius ut a Latinis melius sese defenderet iam Joannes Batatzes favorem pontificis Romani nancisci studuerat ac postremum anno 1254. legatos Romam miserat, qui de concordia ecclesiarum agerent; sed cum interea imperator moreretur, res in irritum ceciderunt¹⁾. anno autem 1256. Alexandri IV iussu episcopus Urbeveteranus²⁾ alique legati ad Theodorum II Lascarem profecti sunt, sed priusquam Nicaeam venissent iam in Thessalia a Georgio Acropolita docti sunt Theodorum nihil Romanis cessurum esse. tum saepius ut consentaneum res dogmaticas Acropolites cum legatis disseruit. itaque cum brevi post a Michaele Angelo captus esset, curis publicis praeter opinionem liberatus duas quas infra edidi orationes de processione spiritus sancti composuit. quarum in secunda eisdem fere argumentis utitur, quibus et alii Graecorum e patrum libris haurientes dogmata sua et tum et antea defendere solebant, quamquam negari non potest, multo accuratius et maiore rerum cognitione illas quaestiones eodem tempore a Nicephoro Blemmyda aliisque theologis disputatas esse. nam nihil fere res theologorum curavisse Acropolitam priore oratione apparet, qua adversarios non refutare sed id persuadere conatus est, ut neglectis differentiis dogmatis utilitatis causa dissensiones finirent, quoniam utrique communibus de vita probe ac honeste gerenda legibus oboedirent. haec oratio hodie asservatur in codd. Mosq. synod. 363 fol. 357—361 s. XIV/XV et Mosq. synod. 368 fol. 191—195 s. XV, altera solo Mosq. 368 fol. 197^v—204^v; praeterea partes quaedam et prioris (p. 36, 15—37, 2; 39, 11—41, 8; 41, 30—43, 9) et secundi (p. 59, 20—63, 33) opusculi Cod. Vallicell. gr. C IV s. XV fol. 141^r—142^v insertae sunt. Cod. Mosq. 368 usus

1) Scutariot. addit. ad Acrop. hist. I 290; cf. Raynald. ann. XXI a. 1256. p. 559 sq.

2) Raynald. l. c.

A. Demetracopulus priorem orationem typis expressit in *Ἐκκλησιαστικὴ βιβλιοθήκη* α' Lips. 1866 p. 395—410.

Epistulam illam facetam (p. 67—60) ad Joannem Tornicam sebastocratora datam Georgio Acropolitae attribui, quamquam haud ita perspicue τοῦ μεγάλου λογοθέτου inscribitur. nam primum quidem traditur hoc opusculum in cod. Laur. conv. soppr. 627 s. XIII fol. 11^v inter alia scripta, quae ad Theodorum II Lascarem, Nicephorum Blemmydam, Georgium Muzalonem aliosque homines aequales Acropolitae pertinent, deinde optime ad nostrum quadrant quae scripserat Joannes Tornices τὴν δουλείαν ἦντινα ποιεῖς σύ — ἤγουν ἐρμηνεύειν τοὺς παῖδας τὸ ὄργανον καὶ τὰς τοῦ σεκρέτου διεξάγειν ὑποθέσεις. praeterea Joannes appellatur συμπενθερός τοῦ κραταιοῦ καὶ ἀγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως, Constantinus autem Tornices erat πενθερός Michaelis Palaeologi (Acrop. I 173, 1); quare non dubito quin βασιλεὺς ille Michael Palaeologus et magnus logothetes Georgius Acropolites fuerit, quem epistulam brevi post annum 1261. scripsisse putaverim, cum adolescentes philosophia instituere coepisset.

Eodem spatio temporis, ut mihi videtur, duo opuscula philosophica composuit, quibus Gregorii Nazianzeni sententias e tertia eius oratione theologica (Migne patr. gr. 36 col. 76) depromptas explicavit auctore sacerdote quodam, quem patriarcham ipsum fuisse facile credideris. veterum autem libros quos saepius laudat ipsos legisse Acropolitam non habes cur negaveris, quamquam id quod infra in margine contextus adnotavi praecipue Nicephori Blemmydae magistri sui praecepta secutus est. exstant hodie hi libri in cod. Vatic.-Palat. gr. 243 s. XV fol. 251^v et cod. Mutin. gr. 64 (III B. 12) s. XVI fol. 138^r—144^r, qui ex illo transcriptus esse videtur. ille est codex miscellaneus refertus permultis opusculis theologicis infimae aetatis, hunc descripsit V. Puntoni, Indice dei codici greci della biblioteca Estense di Modena. Studi di filol. class. IV (1896) 429.

In fine huius voluminis posui ultimum scriptorum minorum, laudationem Petri et Pauli apostolorum. cum enim anno 1274. in Italiam profectus Capuam pervenisset, a Marino de Eboli archiepiscopo (1247—1285) rogatus hoc opusculum composuit, dignum quod legatur et ob artem rhetoricam et ob sententias de rebus dogmaticis ibidem prolatas. quamquam enim nullo loco illud *ἐκ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορευόμενον* scriptor defendit, tamen nihil aliud maiore desiderio eum expetere videmus nisi pacem et concordiam ecclesiarum. asservatur hoc encomium cod. Atheniensi 831 s. XVI fol. 35^r—73^v, quem Sakkeliones in catalogo suo descripserunt.

Haec sunt quae restant ex libris Acropolitae, alia non pauca interierunt. ac primum quidem epistulae, quas scripsit multas, praeter illam ad Joannem Tornicam datam omnes amissae sunt fortasse ideo quod auctor eas editione non habuit dignas. epistulae autem ab aequalibus ad Acropolitam scriptae complures traditae sunt, e quibus epistulas Theodori II Lascaris Nicolaus Festa l. c. edidit; inter eiusdem scripta rhetorica legimus praeter encomium in Georgium Acropolitam etiam *ἐπιστολὴν πρὸς τὸν μέγαν λογοθέτην κυρὸν γεώργιον τὸν ἀκροπολίτην καὶ εἰς ἄκρον φιλόσοφον* in cod. Paris. 3048 fol. 1^r—11^v, cod. Paris. suppl. gr. 472 fol. 108^r—116^v (partim), cod. Scorial. Y—I — 4 fol. 249^r—253^r (partim). ex epistulis Gregorii Cyprii patriarchae certe una (nr. 111 in cod. Vindob. hist. gr. 67 fol. 63^r) *τῷ ἀκροπολίτῳ μεγάλῳ λογοθέτῃ κυρῷ γεωργίῳ, διδασκάλῳ αὐτοῦ χρηματίσαντι* data est; aliae quae ὁ μέγας λογοθέτης *τῷ πατριάρχῃ* (nr. 53) aut *τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ* (nr. 54. 55. 56. 60. 61. 109. 112) inscriptae sunt nescio an potius ad Theodorum Muzalonem pertineant, qui Acropolitae in magni logothetae munere fungendo successit. fortasse etiam epistula *τοῦ Ξανθοπούλου κυροῦ Θεοδώρου πρὸς τὸν μέγαν λογοθέτην* cod. Laur. 59, 35 fol. 40^r—40^v tradita ad Georgium nostrum referenda est; nam trimetris in laudem Theodori II Lascaris a nostro fictis a scriba codicis eam adiunctam videmus. sed Theodorus

ille Xanthopulus quem unum novimus saeculo quarto decimo floruit¹⁾ nec ullum testimonium habemus, cur epistulam illam ad aliud quoddam eiusdem familiae membrum potius quam ad illum Theodorum datam esse iudicemus. certe autem epistula Manuelis Moschopuli quae τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ τῷ Ἀκροπολίτῃ (cod. Coisl. 341 fol. 305^r) inscribitur ad Constantinum Acropolitam data est²⁾. nec aliter iudicandum est de quattuor epistulis Nicephori Chumni (οθ', π', πα', πγ' ed. Boiss.)³⁾ quas ob inscriptionem τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ τῷ ἀκροπολίτῃ Boissonadius vir doctissimus Georgio Acropolitae tribuere voluit. quamquam enim Nicephorus Chumnus iam Michaelē regnante in urbe floruit, tamen attente perlegenti epistulas dubium tibi non erit. quin ille magnus logothetes, quem amicissimum et aequalem Chumnus habuit, Constantinus Acropolites fuerit. denique Theodori quoque Hyrtaceni epistulam τῷ ἀκροπολίτῃ (nr. 46 ed. La Porte du Theil p. 13) inscriptam ad Constantinum revoco, quod pater Acropolitae brevi antea mortuus commemoratur.

Praeterea nec preces illae tredecim, quae cum imperator anno 1261. urbem ingrederetur publice recitatae sunt, neque oratio de imperio restituto, quam brevi post habuit (v. supra p. XI), ad haec tempora servatae sunt. denique interiit furore inimicorum libellus quidam, quem ad fidem Latinam defendendam noster composuerat⁴⁾ (v. supra p. XIII).

Alia Georgio Acropolitae falso attribuuntur. velut Fabricius Bibl. Gr. VII 766 ed. Harl. scribit: 'Gregorii Nazianzeni orationes XVI cum perpetuis scholiis in catenae modum contextis, Georgii Acropolitae, Maximi Confessoris et Basilii minimi, Caesareae episcopi, in cod. Naniano LXIV. v. catal. codd. gr. Nanian. p. 114.' ac re vera Mingarelli l. c. Georgium Acropolitam auctorem

1) M. Treu, Maximi Planudis epist. p. 217 sq.

2) ibid. p. 210.

3) Anecdota nova, Paris. 1844 p. 1—201.

4) Pachym. II 27, 5 sq.

scholiorum appellat. cod. autem Nanian. LXIV, nunc Marc. II 43, membran., non saec. XIII id quod censuit Mingarelli, sed saec. XI/XII exaratus est. praeterea nomen Acropolitae nusquam legitur, sed scholiis in margine saepius signa βα' i. e. Basilus, μα' i. e. Maximus, γω' i. e. Georgius adscripta sunt. praecedit autem scholia fol. 1^r indiculus novissima aetate scriptus, cui librarius haec addidit: οἱ δὲ σχολιασταὶ μάζιμος ὁ ὁμολογητής, ὃς κατὰ τὸ 645 ἔτος κατὰ τοῦ μονοθελήτου πύργου ἡγωνίζετο· βασιλείος ὁ καισαρείας ὁ τὰς ἐξηγήσεις ταύτας κωνσταντίνῳ προσφωνήσας τῷ αὐτοκράτορι τῷ πωγωνάτῳ δηλαδὴ τῷ κατὰ 675 βασιλεύοντι· γεώργιος ὡς οἶμαι, ὁ ἀκροπολίτης. οὗτος γὰρ κατὰ τὸ 1261 ἔτος συγγράφων οὐκ ὀλίγας σημειώσεις καὶ εἰς τοὺς τοῦ θεολόγου λόγους ἐξέδωκεν. erravisse autem librarium satis aetate codicis apparet. eadem scholia tradita sunt cod. Laur. IV 13 saeculi decimi¹).

Apud eundem Fabricium VII 766 laudatur 'Oratio in templum dominicae resurrectionis instauratum in cod. 3088 publ. Paris.' haec vir ille doctissimus hausisse videtur e vetere catalogo bibl. regiae II cod. MMLXXXVIII. sed iam H. Omont in catalogo suo ostendit Constantinum Acropolitam in eodem codice fol. 47 auctorem dici. eadem praeterea oratio asservatur in cod. Paris. suppl. gr. 270 iterum nomine Constantini Acropolitae inscripta. condidisse vero Georgium ipsum monasterium τῆς ἁγίας ἀναστάσεως e titulo historiae cod. Vatic. 163 servato satis apparet (vid. I 3 ed. n.). bulla aurea de monasterio quodam τῆς ἁγίας ἀναστάσεως exstat Anecdota nova ed. Boissonade II 77 sq. eiusdem Constantini, non Georgii Acropolitae est homilia in laudem Georgii martyris, quae cod. Paris. 976 s. XIII/XIV fol. 395 sq. asservatur; hanc Carolus Krumbacher dixerit (Byz. Litt.² 287) an Georgii rhetoris i. e. Georgii Antiocheni narrationem martyrii S. Georgii, quam in cod. Neapol. 92 (II C 34) fol. 134 sq. vidi (cf. Allat. De Georgiis p. 358), nescio; certe tale

1) praeterea codd. Paris. 817 et Neapol. II A 22.

encomium a Georgio Acropolita compositum nusquam repperi.

Nec recte idem Fabricius intellexit quae in catalogo bibliothecae Lugdunensis p. 402 nr. 17 legerat: *Περὶ σηροσκόληκος* Georgii Logothetae interpolator de se ipso: *Παραβολαὶ κατὰ Μάρκον.* nam sola secunda pars ad Georgium Acropolitam pertinet; sunt autem (cod. Vossiano 16 fol. 7—8) loci quidam autobiographici, quos ex historia Acropolitae J. Ger. Vossius in usum proprium excerpserat. eiusdem generis excerpta ab anonymo quodam auctore Latine versa legi in Cod. Vallicell. N 39 fol. 57^r—64^r.

In cod. Vindob. hist. gr. 99 fol. 15^r incipit chronicon quoddam rerum Romanarum et Byzantinarum ab Aenea usque ad annum 1323, quod inscribitur τοῦ ἀκροπολίτου κυροῦ καὶ μεγάλου λογοθέτου. ἐπιτομὴ ἀρχῆς τῆς ῥωμαίων ἐπικρατείας καὶ τίνος κατὰγονται καὶ πῶς ῥωμαῖοι ἐκλήθησαν. cuius operis quis auctor fuerit consideranti mihi A. Heinrich¹⁾ et C. Krumbacher, qui Constantino Acropolitae hoc opusculum attribuerunt, assentiendum visum est cum ob alias causas tum ideo quod Georgius ipse (vol. I 4, 5 sq.) ait: τὰ μὲν γὰρ ἀπ' ἀρχῆς γεγενημένα τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως πολλοῖς τε καὶ πολλὰκις ἐξιστορήθη, οὐ χρὴ δὲ λέγειν κτλ.

Eiusdem Constantini sunt *Ῥητορικὰ προγυμνάσματα* cod. Hierosol. bibl. patriarch. 40 tradita, quae olim Georgio Acropolitae adscripta fuerant. hoc recte intellexit Papadopulus-Kerameus, *Ἱεροσολομιτικὴ Βιβλιοθήκη* I 500. 120 sq.; addendum autem folia quoque 252—288 illius codicis non anno 1391/92, sed totum codicem anno 1291/92 manu propria Constantini Acropolitae exaratum esse (vid. fol. 220^v).

In diatriba De Georgiis quam editioni historiae subiunxit Leo Allatius haec praeterea scripta Georgii Acro-

1) Die Chronik des Joannēs Sikeliota der Wiener Hofbibliothek, Graz 1892.

politae commemoravit: 'Forma de fide. De virtute et anima, anno mundi 6771 (Christi 1263) ms. in bibl. Antonii Augustini, cod. 174' (v. Migne patr. gr. 142 col. 961/62). codex ille hodie asservatur in bibliotheca Vaticana nr. 1187¹). legitur autem fol. 545^r titulus²): ἐκ τοῦ τυπικοῦ περὶ πίστεως τοῦ μεγάλου λογοθέτου. inc: Τοῖς ὁσίοις τοῦ δεσπότου χριστοῦ τοῦ ὄντος καὶ ἐκλεκτοῖς φοιτηταῖς ὁ κατ' εὐδοκίαν αὐτοῦ καὶ χρηστότητα κητήτωρ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἱεροῦ φροντιστηρίου, Γεώργιος λογοθέτης γηραιὸς ἀσθενής. τῶν τῆς ὑμῶν ὁσιότητος εὐχῶν ἐπιδεῆς τὴν παροῦσαν ὑπόμνησιν ἐξ ἀγάπης ὑπαγορεύω, πάσης αὐτὴν ὑποτυπώσεως ἐτίρας προεκτιθέμενος κτλ. expl. fol. 565^r ἀληθῶς ὢν μόνος αὐτός. fol. 565^v Περὶ ἀρετῆς καὶ ἀσκήσεως. inc. Ἦδη τῇ πρώτῃ κτλ. expl. fol. 597^v χάριτι τεθεωσθαι μακαριότατος. ibid. Τοῦ αὐτοῦ περὶ ψυχῆς: ἐγράφη ἐν ἔτει ρψοά' (i. e. 1262/3): inc. Ἡ μὲν ὁρμὴ τοῦ λόγου κτλ. expl. fol. 619^r: μονιμωτάτῃ καὶ ἀτελεύτῃ. haec vero scripta neque Georgii Acropolitae sunt neque, id quod voluit auctor catalogi manuscripti bibliothecae Vaticanae, Georgii Metochitae, sed composita sunt a Nicephoro Blemmyda, cuius nomen omnibus aliis horum librorum codicibus praebetur. typis expressa sunt haec opuscula partim apud Dositheim in *Τόμῳ ἀγάπης* (ed. Migne patr. gr. 142 col. 585—605) partim in rarissima illa editione Lipsiensi, quam accuratius descripsi in Nicephori Blemmydae curriculum vitae editione mea prolegg. LI; ibidem plura de his libris eorumque codicibus attuli. sed qui fieri potuit, ut in codice Vaticano libri nomine Acropolitae magni logothetae inscriberentur? auctor est falsarius ille nequissimus, Andreas Darmarius. in ultimo enim folio codicis haec leguntur (fol. 793^r): ἀφοδ'. (i. e. 1574) μαρτίῳ δ' εἴληφε τέρμα σὺν θεῷ ἡ παροῦσα βίβλος τῶν πρακτικῶν Κωνσταντίνου πόλεως καὶ ἕτερα συναθροίσματα, ὑπὸ ἀνδρέου δαρ-

1) v. Ch. Graux, *Essai sur les origines du fonds grec de l'Escorial*, Paris 1880 p. 459.

2) amice haec meum in usum transscripsit Nicolaus Festa vir doctissimus.

μαρίου τοῦ ἐπιδαυρίου, υἱοῦ γεωργίου, ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου λαυρεντίου τοῦ ἐν τῷ σκουριαλίῳ ὑπὸ τῆς βασιλικῆς βιβλιοθήκης, δαπάνη καὶ ἀναλώματι τῷ (sic) θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ κυρίῳ ἀντωνίῳ τῷ αὐγουστίνῳ ἐπισκόπῳ λέρδου. transcripserat autem Darmarius codicem Scorial. gr. Y—III—19 (Miller, Catalogue p. 258).

Denique Fabricius VII 471 ed. Harl. adnotavit: 'Georgii Acropolitae περὶ τῶν ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐτῶν καὶ περὶ τῶν βασιλευσάντων μέχρι ἀλώσεως Κωνσταντίνου πόλεως fuit in bibliotheca Scorialensi.' hoc vero falsum est. nam codex ille Scorialensis, quem dicit vir doctissimus, continet synopsim Theodori Scutariotae, de qua copiosius disserui vol. I prolegg. XIII sq. quod autem in catalogo manuscripto bibliothecae Marcianae chronicon Acropolitae carmine conscriptum commemoratur, hic error exstitit ob titulum codicis Naniani 154 (quo historia continetur) ποίημα χρονικὸν ἡμιτελές, qua voce qui confecit catalogum non opus sed poëma sive carmen significari putavit.

Optime de hac editione meruerunt Chr. Boehm vir doctissimus, qui eximia benignitate orationes Acropolitae de processione spiritus sancti e codicibus Mosquensibus a me rogatus transscripsit, et F. G. Kenyon, cui carmen in magnum sabbatum e cod. Britt. add. mss. 28821 transscriptum debeo; in nonnullos codices primus Carolus Krumbacher benigne animum meum advertit, corrigendis in plagulis Carolus Bullemer amicus mihi manum atque consilium accommodavit.

Scribebam Herbipoli mense Martio 1903.

GEORGII ACROPOLITAE
SCRIPTA MINORA.

Στίχοι τοῦ μεγάλου λογαριαστοῦ ἐπιτύμβιοι
εἰς τὴν δέσποιναν Κομνηνὴν κυράν Εἰρήνην.

Cod. Laur. conv.
soppr. 627 fol. 19.

Ἐμὸν βλέπων ἐνταῦθα τάφον, ὦ ξένε,
Μὴ παροδεύῃς τοῦτον ὡς κοινὸν τάφον,
Κρούτει γὰρ ἔνδον οὐκ ἀνώνυμον νέκυν.
Οὐ τὴν τύχην ἄδοξον, οὐ τὴν ἀξίαν,
5 Οὐ τῶν ἐφανῶν οὐδὲ τῶν ἐρριμμένων.
Ἀλλὰ μαθὼν ἥτις τε καὶ κίνων ἔφυν,
Δάκρυσον, εἴ τι δακρύων μέτεστί σοι,
Καὶ τὸν βροτῶν πένθησον ἀδρανῇ βίον,
Μηδὲν σκιᾶς δοκοῦντά τι πλεόν φέρειν
10 Καὶ τῶν ἐν ὕπνοις νυκτέρων φαντασμάτων.
Ὁ σήμερον γὰρ ζῶν τε καὶ μέγα πνέων
Καὶ ταῖς μεγίσταις ἀξίαις διαπρέπων
Ὡς τε λαμπρὸς καὶ περίβλεπτος γένει
Φθίνει θανὼν αὔριον ὥσπερ τις χλόη,
15 Ὡς ξηρά τις ἄγρωστις, ἥ γραφὴ γράφει.
Τοίνυν ἐμῶν ἄκουε συμπαθῶς λόγων
Καὶ πρόσχες, εἴ τις ἀκοὴ πρόσεστί σοι.
Ἐγὼ βασιλὶς Ῥωμαῖδος τῆς νέας,
Προπατορικὸν εὐτυχοῦσα τὸ κράτος
20 Καὶ τοῦ γένους αὔχημα τὴν ἀλουργίδα,
Τῆς ἱερᾶς μαίευμα πορφύρας ἔφυν
Καὶ φίλον ἐκλόχευμα τῶν ἀνακτόρων.
Ὁ μητροπάτωρ βασιλεὺς γῆς Αὐσόνων,
Ἀλέξιος Αὔγουστος Κομνηνῶν γένους·
25 Πατὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ γένος καὶ τὴν τύχην,
Θεόδωρος Λάσκαρις, οὗ θυρύλλος μέγας

I 62, 19 sq.

Καὶ σεμνὸν εὖχος καὶ πολύζηλα κλέα
 Ἐν ἀρεῖταις συμπλοκαῖς τε καὶ νίκαις
 Καὶ τοῖς καὶ ἔχθροισιν ἀνδρικοῖς παλαίσμασιν.
 Ἐκ μητρικῆς δὲ νηδύος καὶ τοῦ τόκου 30
 Ἐλαττον εὐθὺς τοῦ κράτους τὰς ἐγγῶας,
 Καὶ βασιλικοῖς ἐστολίσθην συμβόλοις,
 Καὶ τοῦ στέφους κληροῦχος ὥς καὶ τοῦ κράτους
 Ἐκ τῶν βρεφικῶν ἐγκατέστην σπαργάνων.
 Εἶτα φθάσασα τὸν νεανίδος χρόνον 35
 Κοινωνὸν ἔσχον καὶ λέχους καὶ τοῦ κράτους,
 Καλὸν μὲν ἰδεῖν, εὐγενῇ δὲ τὴν θέαν,
 Ἀνακτοφυοῦς ἐκ φυλῆς προηγμένον
 Τῆς δουκογενοῦς βασιλίδος ὀσφύος,
 Τὸν ἀνδρικὸν καὶ πρᾶον ὥς Δαυίδ νέον 40
 Καὶ βριαρὸν τὴν χειρὰ Σαμψὼν ὥς νέον.
 Τούτῳ συνήφθην ἅμα κοινὸν εἰς λέχος
 Νέα νέῳ τε γαμικῶς συνεπλάκην,
 Καὶ συνανεκράθηνεν εἰς φύην μίαν
 Γάμου τε δεσμοῖς ἄλλα καὶ πόθου πλέον. 45
 Δεσμὸς γάμου συνῆψεν εἰς συσσαρκίαν,
 Ὁ δ' αὖ πόθος συνῆψεν εἰς συμψυχίαν.
 Ἔστεργον αὐτόν, ἄλλ' ἔστεργόμην πλέον,
 Ἔτερον αὐτίς, ἄλλ' ἔτερπόμην πλέον.
 Αὐτὸς πνοή μοι καὶ γλυκὴ φῶς ὁμμάτων, 50
 Ἐγὼ πνοῆς γλύκιον αὐτῷ καὶ φάους
 Καὶ καρδίας ἡδυσμα καὶ φρένος γάνος,
 Καὶ ξεῦγος ἦμεν καλλοναῖς πάσαις βρῦον,
 Ὅσαι ψυχὴν καὶ σῶμα κοσμοῦσιν ἅμα.
 Οὐπω παρηγγείλαμεν εἰς δαίτην βίου, 55
 Οὐπω παρακμῆς εἶδεν ἡμᾶς ὁ χρόνος,
 Ἄνθους δὲ καιρὸς εἶχεν ὥς δὲ καὶ χλόης,
 Θάλλοντας εὐθηνουῦντας ἀγαθῶν χύσει.
 Οὐδὲν γὰρ ἀπῆν τῶν καλῶν τῶν ἐν βίῳ,
 Ὅσα κρατούντων ἡδύνουσι καρδίας 60
 Καὶ κύδος αὐτοῖς προξενούσι καὶ κλέος·

Πάντα δὲ παρῆν δαψιλῶς καὶ πλησμίως,
 Νίκαι κατ' ἐχθρῶν, εὐτυχεῖς στρατηγίαι,
 Κράτους πλατυσμός καὶ κατάσχεσις πλάτους.

Ὑπὲρ τὸν Ἑλλήσποντον ἤρθη τὸ κράτος,
 Εἰς Εὐρώπην ἔφθασεν ἐκ τῆς Ἀσίας
 Καὶ τὴν Θρακῶν ἐπέσχε καὶ Μακεδόνων
 Καὶ τῶν πυλῶν ἔψαυσε τῆς Κωνσταντίνου.
 Ἀνδραποδισμός Ἰταλῶν καὶ ζωγρία

fol. 20^r

Καὶ συνεχῇ λάφυρα τούτων καὶ σκῦλα
 Καὶ παντελὴς δώρις ἐκ γῆς Αὐσόνων,
 Ἐκ τοῦ πρὸς ἀνίσχοντα φωσφόρου κλίτους
 Κάκ τοῦ δυτικοῦ καὶ πρὸς Εὐρώπην μέρους·

Οὐ νῆσος οὐκ ἡπειρος αὐτοῖς εἰς λάχος,
 Φρούριον αὐτοῖς ἢ Κωνσταντίνου μόνη.
 Ἄλλ' ἦλθεν αἴφνης φεῦ τὸ θανάτου ξίφος

Ἀελπτον ἀδόκητον ὥσπερ ἐκ λόχου,
 Καί με πρὸ ὥρας ἐκθερίζει τοῦ βίου·

Οὐκ ἔσχε φειδῶ τῆς ἐμῆς ἡλικίας,
 Οὐ τὴν ἄωρον ἐκτομὴν ὑπεστάλη,
 Ἀνθοῦσαν ἐξέκοψεν ὥς ὠμὸν στάχυν
 Πρόρριζον ἀνέσπασεν ὥς φθιτὸν φθίνον.

Τὸ καρτερικὸν ἐν μάχαις τοῦ συζύγου,
 Τὸ δ' αὖ περιδέξιον εἰς δεινῶν λύσιν

Ἦλεγξεν οἴμοι τοῦ πάθους ἢ στερορότης·

Ἀργὸν γὰρ αὐτῷ πᾶν ξίφος καὶ πᾶν δόρυ
 Καὶ πᾶν μάχης ὄργανον ἄπρακτον φθάνει —

Πρὸς γὰρ ἀσάρκους δυσμενεῖς τί καὶ δράση; —

Μόνοις δὲ κλαυθμοῖς καὶ γόοις προσανέχει

Πάννυχον ἅμα καὶ πανήμερον χρόνον.

Οἴμοι τίς αὐτῷ τὸν πολὺν στήσει γόον;

Ἦ τίς ἐπίσχη τὴν φορὰν τῶν δακρύων;

Τίς τῶν στεναγμῶν μετριάσει τὸν κτύπον;

Τίς δὲ πραῦνεῖ τοῦ λογισμοῦ τὴν ζάλην;

Τῆς καρδίας τίς ἡμερώσει τὸν σάλον;

Τίς παρακαλῶν καὶ παρήγορος φθάνων
 Ἐξευμαρίσει τὸ τραχύνον τῆς λύπης;
 Ὡς δειλιῶ — καλὸς γάρ ἐστι καὶ νέος —
 Μὴ τοῖς ὀδυρμοῖς συντακῇ καὶ τοῖς γόοις.
 Ποθῶ γὰρ αὐτὸν ἐς πολὺν ζῆσαι χρόνον, 100
 Ἄωρον αὐτὴ κἄν ἔλιπον τὸν βίον.
 Πνέω δὲ τοῦτον, κἄν τελῶ πνοῆς δίχα.
 Τοιοῦτον εὖρον τέρμα τοῦ βίου, ξένε.
 Ἀλλὰ πρὸς αὐταῖς τοῦ βίου ταῖς ἐξόδοις
 Μακρὰν σκορακίσασα τὴν ἀλουργίδα 105
 Καὶ σύμβολον πᾶν ἀρχικὸν καὶ τοῦ κράτους,
 Τὸ τῶν μοναχῶν εὐτελὲς τουτὶ ῥάκος
 Ὡς κόσμον ἐντάφιον ἐνστολισάμην.
 Κλῆρος δέ μοι νῦν ἐκ τοσοῦτου τοῦ κράτους
 Βραχὺ μέρος γῆς καὶ τραχὺς οὗτος λίθος, 110
 Ἄ τὴν ἐμὴν κρύπτουσιν ἐνθαδὶ κόνιν.
 Σὺ δ' εἴ γε τοῖς κλαίουσιν οἶδας συγκλαίειν
 Καὶ συλλυπεῖσθαι συμπαθῶς τοῖς ἐν λύπαις,
 Τὸ φιλόκοινον ἦθος ἀσπαστὸν κρῖνον
 Αἰταῖς τὸ θεῖον εὐμενὲς ἡμῖν τίθει, 115
 Ὡς τὴν Ἑδὲμ λάβοιμεν εἰς κλῆρον νέον
 Καὶ προέων γῆν εἰς αἰδίδιον λάχος.

108 ἐστολισάμην?

112 συγκλαίειν?

114 κρῖνον cod.

d. Laur. S. Mar-
303 fol. 1 r

Στίχοι τοῦ λογοθέτου τῶν γενικῶν κυροῦ
 Γεωργίου τοῦ Ἀκροπολίτου, γεγονότες εἰς
 εἰκόνα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἔχουσιν τὰς
 ιβ' δεσποτικὰς ἐορτάς.

Σώσασα κοινὴν ἐνθέω φύσιν τόκῳ
 Ἴθυνον αἰτῶ τὸν βίον μοι πρὸς δέον,
 Μετὰ δὲ βίον χάρισαι σωτηρίαν,
 Ναὶ μῆτερ ἀγνή συμπαθοῦς θεοῦ λόγου,

- 5 Ὅν συνέλαβες ἐκ λόγων ἀρχαγγέλου,
 Ὅν σπαργανοῖς τεκοῦσα ναῶ προσφέρεις,
 Ὅς καὶ καθαίρει τὴν βροτῶν ὀφθιῖς φύσιν
 Καὶ φωτοειδῇ τοῖς μαθηταῖς δεικνύει,
 Ζωῶ Λάζαρον, συμπρόεισι βαῖτοισι,
 10 Εὐλῶ τε θανόν ἐγκαλύπτεται λίθῳ,
 Ἀλλ' ἐξαναστὰς ἀνιών τε πρὸς πόλον
 Πέμπει τὸ πνεῦμα παρὰ πατρός τοῖς φίλοις,
 Μεθιστᾷ καὶ σὲ καὶ παριστᾷ τῷ θρόνῳ,
 Τῶν εὐσεβούντων προστάτιν ἔχειν θέλων·
 15 Κἀγὼ προῖστῶν Καλοειδᾶς τοὔπικλην,
 Κλῆσιν δὲ Νικόλαος, εὖροιμι λάχος
 Μέγα κἂν αἰτῶ τὴν Ἐδὲμ μετὰ βίον.

Τοῦ μεγάλου λογοθέτου κυροῦ Γεωργίου τοῦ
 Ἀκροπολίτου.

Cod. Laur. 59,
 35 fol. 39r

- Ἄν οὐρανοῦ τὸν γῦρον ἢ δέροις φέρῃ
 Καὶ γῆς τὸ κύτος ὁ στενὸς γράφη τύπος,
 Καὶ γνώσεως ἄβυσσον οὐ μετρομένην
 Ἡ βίβλος ἥδε συμπερικλείειν φθάνει,
 5 Ἄπειρον ἀόριστον ἄφθονον χύσιν
 Σοφῶν ναμάτων ἐκ φλεβῶν τεραστίων.
 Ὡς ὁστέρας μὲν λευκοσυνθέτους λόγους
 Εἰς πλῆθος ἀμέτρητον ἐκπεπτωκότας
 Καὶ παμφαεῖς ἔσχηκε τοῖς θεωμένοις,
 10 Ἐσωθεν ἀνγάζοντας ἀνθρώπων φύσιν
 Καὶ καταλαμπρύνοντας αὐτῶν τὰς φρένας.
 Ὡς ποικιλόχρου ἀῦθις ἀνθέων θέαν
 Τὸ ποικίλον σύνταγμα τῶν γεγραμμένων
 Πάνλαμπρον ἔνδον ἐγκαθειργνύει βίβλος,
 15 Ὡς ὅστρεον μάργαρον, ὥς κάλυξ ῥόδου,
 Ὡς ἀλιθρέμων κόχλος ἄνθος πορφύρας,

Ἐπιστολὰς εἰς κάλλος ἐξεργασμένας,
 Ἦ, καὶ λυσιτέλημα τῶν λογεμπόρων,
 Θεοδώρου Λάσκαρι τοῦ βασιλέως
 Ἄνακτος υἱοῦ παγκλεοῦς Ἰωάννου, 20
 Οὗ θρύλλος ἐξέδραμεν εἰς πᾶσαν χθόνα,
 Οὗ τὸ πρὸς ὅπλα καὶ πρὸς ἱππηλασίαν,
 Χεῖρα κραταίαν, εὐφυνᾶ τόξου τάσιν,
 Καὶ πᾶσαν ἄλλην στρατιώτιδα τέχνην
 Καὶ πᾶσαν ἄλλην ψυχικὴν εὐανδρίαν 25
 Ἄλλων λόγων πέφυκε καὶ σπουδασμάτων·
 Νυνὶ δὲ γραφαὶ καὶ λόγων εὐκοσμία,
 Ἐπιστολῶν πόνημα συντεταγμένον.
 Μακροὺς μὲν ἄλλους οὗτος ἐκφέρει λόγους,
 Τοὺς μὲν πρὸς ἐξέτασιν οἷς φύσις τόπος, 30
 Τοὺς δὲ πρὸς ἀνάπτυξιν οἷς κρείττων ὅρος,
 Ἐγκωμίων ἀνχοῦντας ἄλλους δ' αὖ ὕλην,
 Πάντας δὲ σεμνοὺς ὥς ὑπεξηρημένους
 Νοήμασι σχήμασι λοιπαῖς ἰδέαις,
 Αἷς λαμπρῶς ἅπας ἀγλαΐζεται λόγος. 35
 Τίς δὲ παραπλεύσειεν αὐτῶν τὴν χάριν,
 Σειρῆνας ὥσπερ τοῦ Λαερτίου γόνος,
 Καὶ μὴ πρὸς αὐταῖς πυξίσι τῶν γραμμάτων
 Τὸ σκάφος αὐτοῦ τοῦ νοὸς καθορμίσῃ;
 Ὅτι πεῖπερ οὐκ ὀλεθρον ἀκροωμένων, 40
 Ζωὴν δὲ μᾶλλον προξενούσιν αἱ βίβλοι
 Οὐκουν χρόνῳ φθίνουσιν ὥς τῶν σωμάτων.
 Καὶ ταῦτα μὲν δὴ μακροσυνθέτων πέρι,
 Ἄλλ' ἐνθαδὶ χάρις τις ἄλλη γραμμάτων
 Ἐπιστολιμαία τε πρὸς λόγων φίλους, 45
 Μουσῶν Ἑλικῶν καὶ Πιερίᾳ νέα,
 Μέλος λιγυρὸν καὶ χορευμάτων κρότος.
 Ὡιδῆς τὸ τερπνὸν ποῖον ἐξείποι στόμα;
 Ἥχῃς τὸ σεμνὸν ποῖος ἐκφράσσει λόγος;
 Ὁ θιασώτης Βάκχος εὐθὺς εὐρέθη 50

18 λεγεμπόρων cod. 31 em. Krumbacher; cod. κρείττων
 ὅρος. 33 ὑπερεξηρημένους? 50 εὐθὺς]αὐθις?

Ἐπεμφορηθεῖς νέκταρος, θείου πότου,
 Ὡς ἐκ πόλου ῥέοντος αὐτῆς τῆς βίβλου.
 Τί δῆτα μακρὸν ἀποτείνω τὸν λόγον
 Καὶ πρὸς πυλῶσι κατέχω τοῦ θαλάμου
 55 Τὴν λίχνον ἀκρόασιν, ἣ σπεύδει δύναι,
 Ὡς ζημιοῦσθαι ζημίαν οὐ μετρίαν;
 Εἴσελθε τάχος τάχος ἔνδοθεν, ξέने,
 Κατατρύφησον τῶν σοφῶν νοημάτων,
 Καὶ πρὸς κόρον πλήσθητι καὶ τῶν σχημάτων,
 60 Μὴ φράσεως ἡδυσμά τι παραδράμῃς·
 Γενήσεται γὰρ ὡς γλυκάζον σοι μέλι.
 Πάντων κατάκρως ἐμφοροῦ τοῦ βιβλίου
 Καὶ τῶν λόγων θαύμαζε τὴν πρῶτην βρύσιν.

Στιχηρὸν ψαλλόμενον τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ
 σαββάτῳ· ποιηθὲν παρὰ τοῦ κυροῦ μεγάλου
 λογοθέτου τοῦ Ἀκροπολίτου. ἡχος πλάγιος β.
 εἰς τὸν ἐπιτάφιον ἀσπασμῶν.

Τὸν ἥλιον κρύψαντα
 τὰς ἰδίας ἀκτῖνας,
 καὶ τὸ καταπέτασμα
 τοῦ ναοῦ διαρραγὲν
 5 τῷ τοῦ σωτῆρος θανάτῳ
 ὁ Ἰωσήφ θεασάμενος,
 προσῆλθε τῷ Πιλάτῳ
 καὶ ἰκέτευε λέγων·

1—4 Matth. 27, 51 sq. Marc. 15, 38 sq. Luc. 23, 44 sq.
 7 Matth. 27, 57 sq. Marc. 15, 42 sq. Luc. 23, 50 sq. Io. 19, 38

Cod. Athen. 884 fol. 5^v = A, Cod. Brit. add. mss. 28821 fol. 47^r = B, qui praebet titulum: ψάλλεται τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ σαββάτῳ: νικηφόρον τοῦ βλεμίδους.

- Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
 τὸν ἐκ βρέφους ὡς ξένον
 Αἰγύπτῳ ξενωθέντα· 10
 Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
 ὃν ὁμόφυλοι μισοῦντες
 μαστιγοῦσιν ὡς ξένον·
 Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, 15
 οὐ ξενίζομαι βλέπειν
 τὸν θάνατον τοῦ ξένου·
 Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
 ὃς παρῆν εἰς ξενίσειν
 τοὺς πτωχοὺς καὶ ξένους. 20
 Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
 ὃν Ἰούδας δολίως
 ἀπεξένωσε κόσμου.
 Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
 ὃν ὁ φίλος ἐρνεῖται 25
 μὴ εἰδέναι ὡς ξένον.
 Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
 [ἵνα κρύψω ἐν τάφῳ,]
 ὅτι οὐκ ἔχει ὁ ξένος
 τὴν κεφαλὴν ὅπου κλίνει. 30
 Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
 ὃν ἡ μήτηρ ὡς ζῶντα
 καδικετεύει βοῶσα·

Εἰ καὶ τὰ σπλάγχνα σπαράττομαι
 καὶ τὴν καρδίαν τιρώσκομαι 35

11 Matth. 2, 13 sq. 13 Matth. 26, 67 Marc. 14, 65
 Io. 18, 22 16 Luc. 23, 48. 22 Matth. 26, 48 sq. Marc. 14,
 44 sq. Luc. 22, 47 sq. 25 Matth. 26, 74 Marc. 15, 66 sq.
 Luc. 22, 54 sq. Io. 18, 16 sq. 29 Matth. 8, 20 Luc. 9, 58

11 αἰγυπτῳ B αἰγυπτου A 13 ὁμοφυλοι B ὁμοφιλοι A
 15 ξενον A ξεινον B 19 ὃς παρῆν εἰς scripsi ὃς παρη εἰς B
 ὡς παρειναι A || ξενιζειν A ξενισαι B 20 πτωχοὺς <τε>
 καὶ? 23 ἀπεξένωσεν κοσμον A ἀπεξένωσε κωμω B 25 ὁ A
 om. B 30 οπον B που A [τὴν] omittend? 33 ἵκετεύει?

νεκρὸν ἄπνουν σε βλέπουσα,
 ἀλλὰ τῇ σῇ ἀναστάσει
 μεγαλυνθῆναι θαροῶ.

Τούτοις δυσωπήσας
 τὸν Πιλάτον τοῖς λόγοις,
 ὃ εὐσχήμων λαμβάνει
 τὸ σῶμα τοῦ σωτήρος,
 καὶ εὐσχημόνως εἰλύσας
 ἐν σινδόνι καὶ μύροις
 κατέθετο μνημείῳ,
 τοῖς πιστοῖς παρεχόμενος
 ζωὴν αἰώνιον καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

41—cf. adnot. ad vers. 1—4.

43 εἰλύσας scripsi ειλῆσας A ἡλῆσας B 44 μυροῖς A
 σμυρῶνι B 46 παρεχομενος A παρασχομενος B παρεχόμενον?

cod. Marc. XI 22
ol. 126^r

Τοῦ Ἀκροπολίτου κυροῦ Γεωργίου ἐπιτάφιος
τῷ ἀοιδίμῳ βασιλεῖ κυρῷ Ἰωάννῃ τῷ Δούκα.

1. Ἰοὺ ἰοὺ καὶ ὁ μέγας τέθνηκε βασιλεύς, ἰοὺ ἰοὺ ὁ περί-
πυστος Ἰωάννης καὶ κράτιστος, τὸ φοβερὸν καὶ φορικαλέον
τοῖς ἐχθροῖς ὄνομα, χάριεν δὲ ἡμῖν καὶ ποθοῦμενον. ἰοὺ
ἰοὺ τὸ τῶν Ῥωμαίων ἐχυρώτατον καταβέβληται πύργωμα,
τὸ Σεμιραμείων τειχῶν ἐρυμνότερον, ἐν ᾧ τὰ πάντα περι- 5
φράγγνυντο καὶ τοῖς ἐναντίοις διετηροῦντο ἀνεπιβόλευτα.
ὁ κοσμικὸς στῦλος σεσάλευται καὶ κατήρρακται, ὃς εἰς ὕψος
αἰθέριον τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀνῆγεν ἀρχὴν καὶ περιφανεστέραν
πᾶσιν ἐτίθετο. τὸ κέντρον τοῦ τῶν Ἀυσόνων κυκλώματος
ἐξηφάνισται, ἐξ οὗ γραμμαὶ πρὸς ξυνοχὴν ἀπεπέμποντο, 10
τὰ μὲν τῆς σωστικῆς περιφανείας περικρατοῦσαι τε καὶ
ξυνάγουσαι, μακρὰν δὲ βάλλουσαι τὰ τῶν ἐχθρῶν κεντρία
τὰ καθ' ἡμῶν ἐπαλλόμενα. ὁ κλεινὸς καὶ λαμπρὸς ἀπέ-
σβεσται ἥλιος, δι' οὗ προσκόμματος λίθους ἡμεῖς ἐφυγγάνομεν,
δι' οὗ φαῦσις ἡδεῖα ἡμῖν, δι' ὃν καὶ ὥς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχη- 15
μόνως τὴν βάδισιν ἐποιούμεθα, ἐξ οὗπερ ἀκτῖνες ἀπέρρεον
χαριτόβλυτοι, πᾶσαν Ῥωμαίων χθόνα περιανγάζουσαι, ὑφ' ὧν
καὶ κατετεφροῦντο τὰ τῶν ἐναντίων φρονήματα, ὃν οὐ
σελήνης ὑποτρέχειν σῶμα, τὸ αὐτὸ μικρὸν κολοῦειν ἡδύνατο,
ἀλλοθρόων ἀναιδῶν κενανχήματα, οὐδὲ νέφους ἀγλὺς ὑπε- 20
σκότιζεν, ἀντιμάχων δολερῶν διαβούλια.

2. Ἰοὺ ἰοὺ, ἀνακτέον γάρ μοι τὸν λόγον εἰς τὸ θρηνηδῆμα.
φεῦ τοσούτου πάθους, ἱαταὶ τῆς τοιαύτης ἡμῖν συμφορᾶς.
πέπτωκε δένδρον τὸ ὑψιτενὲς καὶ πλατύκομον, ἐν ᾧ τὰ τῶν ὄλων
ἐψυχαγωγοῦντο περισκεπόμενα, οὐχ ἡλιακαῖς εἰληθερούμενα 25
καύσεσιν οὐδὲ ταῖς ἐκ χιόνων πηγυλίσιν ἀποψυχόμενα. ἄρ' ἄγε,
ὧ παρόντες Ῥωμαῖοι, ἀληθῶς αὐτοὶ τῷ βίῳ περίεσμεν τοῦ βασι-
λέως ἐξ ἡμῶν ἀποπτάντος, ὃς ψυχῆς λόγον ἢ ζωῆς τόπον ἐν

18 ὧν cod. 25 περισκεπόμενα cod. ἡλιακοῖς cod. 26 πηγυλι-
λίσιν cod.

ἡμῖν ἀπεξέφερον; ἢ ζῆν μὲν δοκοῦμεν, τῇ δ' ἀληθείᾳ τεθνήκα-
μεν; ἔστι γὰρ καὶ θάνατος ἐν ἀνθρώποις μήπω φαινόμενος,
ὄντως δὲ ὢν καὶ τοῖς ἐξετάζουσι γινωσκόμενος, αὐτομῶ
δὲ μύθου καὶ λίθου ἐξ ἀνθρώπων ποιεῖ καὶ δακρύειν τοῦτον
5 οὐ κατοκνεῖν ἀποφαίνεσθαι. λιθοῖ μὲν γὰρ ὄντως ἀνθρώπου
φύσιν πάθος ἐπεισφρῆσαν βαρὺ καὶ ἀναίσθητον ἐν τοῖς
ἄλλοις ἐργάζεται μόνου τοῦ ἄλγους ἐχόμενον καὶ διηνεκῶς
δακρύειν βουλόμενον.

3. Ἄρ' οὖν, ὦ Ῥωμαῖοι, ὁ κράτιστος ἐκείνος καὶ τῶν πάποτε
10 βασιλέων μεγαλουργότατος ὡς εἰς τῶν ἀνθρώπων καὶ αὐτὸς
τὴν γῆν ὑποδέδυκε καὶ ψυχρὰν περιβέβληται πλάκα, λίθων
λαμπροτάτων καὶ μαργάρων ταύτην ἀνταλλαξάμενος; ὁ πολὺς
τὴν ἰσχύν, ὁ τὴν σύνεσιν ἀπαράμιλλος, ὁ πολλαῖς μάχαις
ἐξετασθεὶς καὶ πλείστας νίκας ἀναδησάμενος, οὗ τὰ τρόπαια
15 ὑπὲρ ψάμμον θαλάσσης καὶ ἄστρον πληθὸς μὴ ἀριθμούμενον,
τὰ μὲν κατὰ χέρσον, τὰ δὲ κατὰ θάλατταν, ὃν ὁ φριμακτίας
ἔτρεσεν Ἰταλός, ὃν ὁ μάχιμος πέφρικε Πέρσης, ὃν ἐδεδοίκει
Παίων αἰμοχαρὴς καὶ Μυσὸς καὶ Δαλμάτης ὑπέπτυξαν, οὗ τὸ
δόρυ καὶ ἐς Γαδείρων ὄρους πεφόβηται, οὗ τὴν σπάθην καὶ
20 οἱ κατὰ πάντων ἀριστεύοντες ἐτετρέμεινον; ἄρ' οὖν οὕτως ἐκείνος
σὺν τοῖς λοιποῖς Χάρωνος γεγένηται παρανάλωμα καὶ ξίφους
ἔργον θανατηροῦ; καὶ κατεκαυχήσατο καὶ αὐτοῦ τὸ τοῦ Πλού-
τωνος βέλεμνον; τίς μοι δοίῃ φωνὴν Στεντόρειον, τίς πλα-
τυνεῖ μου τὸ στόμα καὶ εὐρυχανδέστερον θήσειεν, ὡς ἂν
25 φωνὴν ἀπερεύξωμαι τοῦ πάθους ἀξίαν καὶ παραμετρομένην
τῷ μεγέθει τοῦ δυσπραγήματος; τίς μοι δανείσοι γλῶτταν
Ομήρειον ἢ μοῦσαν τὴν Ἡροδότειον, ὡς ἂν τοῦ μὲν αὐτο-
κράτορος μικρὸν ἐγγίσω τῷ λόγῳ τοῖς ἀριστεύμασι, τῷ δὲ
πάθει παρισώσω τὸν ἐκ τῶν λόγων ὀλοφυρμόν; ἀλλὰ ταῦτα
30 μὲν μὴ καὶ ἀδύνατα ἂν εἴῃ μὴ μόνον ἡμῖν τοῖς οὕτω
χαμαιζήλοις περὶ τοὺς λόγους ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄγαν ὑψηλοῖς
τὴν διάνοιαν· ἀλλὰ τίς ἂν μοι χρήσαιο καθ' Ἱερειίαν Thren. 2, 18
θαλάσσης δακρύων καὶ στεναγμάτων ἦχον βαρὺβρομον, ὡς
ἂν θρηνησάμην προσηκόντως τὸν αὐτοκράτορα;

4. Ἔδει μὲν οὖν ἡμᾶς, ὃ σεμνὴ γερονσία, καὶ πάντας Ῥωμαίους μὴ ὀλοφυρμοῖς μόνον τεθνηκότα δεξιοῦσθαι τὸν βασιλέα μηδὲ μόνον σπείσασθαι στεναγμούς ἢ δρύψασθαι παρείας ἢ καταξᾶναι τρίχας ἢ μέγα κωκῦσαι καὶ δακρυόφυρτον ἢ μελανειμονῆσαι πάθους εἰκόνα καὶ σύμβολον· οὐχ οὕτως οὖν ἔδει μόνον ἐκείνῳ τὴν ὀσίαν χαρίσασθαι, ἀλλ' εἴπερ ἦν ὅσιον καὶ τὰς ψυχὰς ἀπιόντι συναπερεύξασθαι καὶ νεκροὺς σὺν αὐτῷ φανῆναι τοὺς πάλαι ψυχωθέντας καὶ ζωωθέντας γε δι' αὐτοῦ. ἐτεθνήκει μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς πρὸ μακροῦ τὰ Ῥωμαίων πράγματα καὶ νενέκρωται, ἀληθῶς 10 Ἰταλικῇ τῇ νόσῳ κατασχεθέντα, ἐξ οὗ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων, ἢ κεφαλῆς λόγον ἐπεῖχε πάσῃ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, ἐξ ἐφόδου παρεισπεδόντες τῇ δυναστείᾳ τούτων συμπαρεστήσαντο. ὡς οὖν ἡνδραποδίσαντο τὴν βασιλίσσαν καὶ τὴν κυρίαν ἡχμαλωτεύσαντο, ἐντεῦθεν ἅπαν ἀπραγμόνως θερα- 15 πευτικὸν ὑπηγάγοντο. αὕτη μὲν οὖν ἡ κοινὴ Ῥωμαίοις γεγένηται συμφορὰ τοῖς ἀπείροις κρίμασι τοῦ θεοῦ, εἰς ἃ μηδὲ Παῦλος παρακύπτειν δεδύνηται, ὃ εἰς τρίτον ἀρθεὶς οὐρανὸν κἀκεῖθεν ἀπαχθεὶς εἰς παράδεισον. ἐγένετο γοῦν ἐξάπινα ἢ θειοτέρα Ἰερουσαλήμ εἰς ἐρήμωσιν, καὶ τὸ τοῦ 20 προφήτου φάναι ὡς ὀπωροφυλάκιον ἐν σικυηλάτῳ καὶ ὡς ἀποβεβληκυῖα τὰ φύλλα ταύτης τερέβινθος. ἀλλ' ἡγείρεν ὁ θεὸς τὸν μέγαν ἐκεῖνον βασιλέα, Θεόδωρον λέγω τὸν Λάσκαριν, ὃς τῆς τῶν Ῥωμαίων νηὸς κλυδαζομένης συνεπελάβετο καὶ ἐπὶ τῶν οἰάκων κενάθηκε καὶ τὴν ταύτης 25 κυβέρνησιν ὑπὸ θεοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ δεξιωτάτης φύσεως ἀνεδέξατο. πρῶτος οὖν αὐτὸς ταῖς τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἀντεκατέστη*** πολλῷ ἀντεμβολεῖν καὶ τοῖς ἀπαρκτίαις καὶ σκαφοδύταις καικίαις ἀνδρικῶς ἐμαχέσατο. οὐ πολὺς ὁ χρόνος, κἀκεῖνος οὖν παρελήπται πρὸς τοῦ κρείττονος, τὴν δὲ τῆς 30 ὀλκάδας ἡγεμονίαν τῷ δεξιῷ πρὸς ταῦτα καὶ ἐπιστήμονι

18 II. Cor. 12, 2. 4.

21 Is. 1, 8.

22 ibd. 1, 30.

7 συναπερεύξασθαι cod. 21 σικυηλάτῳ cod. 28 *** lac. adnotavi; ἀντεκατέστη <κυμάτων ῥιπαῖς καὶ τῷ κλύδωνι ὑπέστη> vel talia suppl.

καὶ οὐ πείραν εἴληφεν ἐκ πολλῶν ἐγκεχείρικεν. ὁ δὲ τὸ
 σκάφος παραλαβὼν σμικρότατον πάννυ καὶ ὅσον οὐχ ἀπλῶς
 κοίλῃν νῆα ἄλλ' οὐδὲ δρόμωνα ἢ λέμβος λογίζεσθαι τε καὶ
 φαίνεσθαι, τυννουτοῖ δὲ πλοιάριον καὶ ὃν ὡς ἀληθῶς καὶ
 5 λεγόμενον, εἰς τοσοῦτον ἤγαγε μέγεθος ὑψώσεώς τε καὶ
 πλατυσμοῦ, ὥστε οὐ τριακοντήρη ἢ τεσσαρακοντήρη, τὰ περι-
 θρύλλητα τοῖς παλαιοῖς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀδυνατοῦντα πρὸς
 σύμπηξιν, ἀλλὰ χιλιοντήρη ἢ μυριοντήρη ταύτην κατασκευά-
 σασθαι.

10 5. Ἀλλὰ τί ἀδολεσχῶ ταῖς μεταφοραῖς καὶ τροπολογῶν
 βαρύνω τὰς ἀκοάς, ἐξὸν τρανῶς διασαφῆσαι τὰ πράγματα
 καὶ ὑπ' ὅψιν αὐτὰ παραστήσασθαι; ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς οὗτος
 ὁ μέγας τὴν ἡγεμονίαν παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ κηδεστοῦ
 προσδεξάμενος, κληρὸν δίκαιον καὶ ἀνῆκον ἀγκαλισάμενος fol. 126 v
 15 σχοίνισμα ἄλλ' οὐχ ἄρπαγμα συλησάμενος, ὃ πολλοῖς ἐτέροις
 ἐπισυμβέβηκε, καὶ ἡγεμονίαν τοσαύτην ὅσην οὐδὲ εἰς ἀρχὴν
 ἀρκοῦσαν εἶναι περίπτυστον, μήτοι γε βασιλείαν Ῥωμαίων
 τὴν περιώννυμον, ἢ τῷ πλάτει καὶ τῷ μεγέθει κατὰ πολὺ
 τῶν ἄλλων διέφερε — μικροῖς γὰρ αὕτη καὶ εὐπεριγράπτοις
 20 τοῖς ὁρίοις περιεσφίγγετο καὶ ἀσθενεστέροις περιεκκυκλοῦτο
 θριγγώμασι καὶ τούτοις εἰς τὴν ἐφάν μόνον, ἐπεὶ τὰ πλείω
 ταύτης ἐκαρποῦτο ὁ Ἰταλός. τοιαύτην δὲ τὴν ἡγεμονίαν
 οὗτος παρειληφώς καὶ ὑπολογισάμενος καθ' αὐτὸν, ὡς οὐ
 τραφῆς ὑπόθεσις γίνεται τὸ βασιλικὸν τοῖς εὖ φρονοῦσιν
 25 ἀξίωμα οὐδὲ χλιδῆς λόγος οὐδὲ βλακείας παράνυξις, ἀλλ'
 ἀφορμὴ ἀγώνων μακρῶν καὶ περιφρονεστέρων ἔργων αἰτία,
 πολέμων τε καὶ τῶν παρεπομένων τροπαίων, ἃ θεὸς ἐπι-
 βραβεύει τοῖς ἀόκνως μαχομένοις ἐπὶ δικαίοις τοῖς πράγμασι —
 τοιαῦτα δὴ διανσηθεὶς καὶ εἰς ὕψος ἄρας τὸ φρόνημα καὶ
 30 ἐξογκώσας τὸν λογισμὸν οὐ μικρόν τι καὶ ταπεινὸν οὐδ'
 ἀγεννὲς καὶ τῶν μὴ πάννυ παραδόξων ἐργάζεται, ἀλλὰ νεα-
 νικὸν καὶ γενναῖον καὶ τοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ μηδ' εἰς ψιλὴν
 ἀναπολούμενον ἔννοϊαν.

6. Τῶν γὰρ Ἰταλῶν ἀμάχων μὲν ὄντων καὶ φύσει, ἐξ
 35 ὧν δ' εἰς ἡμᾶς εἰργάσαντο πεφυσιωμένων μακρὰ καὶ μαχι-
 μωτέρων γεγεννημένων καὶ τὰ πλείω μὲν τῆς ἐφας ὡς
 ἔφημεν καρπουμένων — Σκάμανδρος γὰρ αὐτοῖς ὑπετάτ- I 11, 21 sq.

τετο συννυπέκνυπτε τε καὶ Ἀδραμύτιον, καὶ Περγάμου
 μέχρις ἐπήγγυντο οἱ σταθμοί, Πηγῶν τε χῶροι καὶ Λεντιανῶν
 ἐτέλουν ὑπόφορα, ἔξω δὲ τούτων ὑπῆρχεν οὐδὲ Λουπάδιον,
 μικρὸν δὲ τις ἐντεῦθεν ὑπερβαλὼν καὶ εἰς Νικομήδους
 εἶδε καὶ πᾶσαν τὴν πέριξ χώραν σφίσι κατανεμομένην
 ὡς ὑποχείριον — οὕτω γοῦν τῶν ἐφῶν διακειμένων, τῶν
 δυτικῶν δὲ ἀπάντων πρὸς σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν Βουλγάρων
 καὶ τῶν ἐξοιστρισαμένων τῆς δικαίας ζεύγλης Ῥωμαίων καὶ
 τῆς δουλείας ἀπερρηγμένων ἐξηνδραποδισμένων καὶ κατα-
 δεδουλωμένων ὡς ἴσασιν ἅπαντες — τοιούτων δὴ τῶν
 πραγμάτων ὄντων καὶ οὕτω δειλίαν ἐμπαρέχειν δεδυνημένων
 μὴ ὅτι γε τοῖς πολλοσὶν ἔχουσιν οἴαν ἐκεῖνος ἐδέξατο τὴν
 ἀρχήν, ἀλλὰ καὶ τοῖς περιφανέσιν ἔν τε πλούτῳ καὶ πόλεσι
 καὶ στρατεύμασιν, ὁ δὲ οὐκ ἔπαθέ τι ἀνθρώπινον, οὐ συν-
 εστάλη, οὐκ ἐπτήξεν, οὐκ ἔτρεσε τὸ θηριῶδες τοῦ Ἰταλοῦ καὶ
 πρὸς τὰς μάχας ὀξύροπον καθά γε κάρου πρὸς ξίφος
 ἐνθορνύοντος, οὐδὲ τὴν κατασχοῦσαν ἐξ αὐτῶν δειλίαν
 Ῥωμαίους ὡς ἐμποδῶν ὑπετόπασεν, ἀλλὰ πάντα περιφρονήσας
 καὶ πᾶσιν ἑαυτὸν ἀντιθεὶς καὶ ἀντὶ πάντων μόνον ἑαυτὸν
 ἀντίσταθμον τοῖς πράγμασιν ἡγησάμενος ἀσπάζεται τὴν
 κατὰ τῶν Ἰταλῶν μάχην καὶ τὴν εἰρήνην ὡς μηδὲν ὀνοῦσαν
 ἐκπέμπεται· μετὰ γὰρ τοῦ δικαίου κρείττων εἰρήνης ὁ πόλε-
 μος. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο καὶ ψυχῆς ἀγεννοῦς φρόνημα τὸ
 τὴν πρῶαν ἀρχὴν καὶ τούτῳ προσήκουσαν ἔκπαλαι ὀφθαλ-
 μοῖς ὁρᾶν γεωργομένην ὑπ' ἄλλοτρίων καὶ καρπουμένην,
 καὶ ὡς οἰκεῖον λογίζεσθαι κήπευμα.

I 34, 17 sq. 7. Τοῦντεῦθεν συρρήγνυσι μάχην τοῖς Ἰταλοῖς, καὶ ὑπερασ-
 πίζει τοῦ δικαίου θεός, καὶ τῆς ἀνδρείας ἐκείνου καὶ
 1224 γενναιότητος ἀναδείκνυνται τὰ προοίμια· ἐξήττηνται γὰρ
 κατὰ κράτος οἱ Ἰταλοὶ καὶ νικῶνται νίκην οἴαν ἰδὼν ὁ ἥλιος
 γέγηθε. βαβαὶ οἶον τὸ ἡλιακὸν φῶς Ῥωμαῖοι τότε τεθέανται,
 ὅποیان τῆς ἡμέρας τὴν χάριν, οὕτω κατατροπωσάμενοι
 τὸ ἀλλόφυλον καὶ πᾶσαν αὐτῶν τὴν ἀποσκευὴν σκυλευσάμενοι
 αἰχμαλώτους τε ξύμπαντας ἀπαξαπλῶς ἀναγαρόντες καὶ
 σχολίνῳ δουλείας καταδεσμεύσαντες λαφύρων τε ἀπείρων 35

ἐμπλησθέντες παντοδαπῶν καὶ παντοίας πλησθέντες τῆς
χαρμοῆς. ὥς γοῦν ταῦτα ξυμβαίη, καὶ ὁ ὑψαύχην κατέ-
πιπτε καὶ ὁ τὰς ὀφρῦς ἐπαίρων ὑπεχαλᾶτο τοῦ κενανχήματος,
καὶ τὸ φῶς κατεβέβλητο καὶ τὸ φρύαγμα χαῦνόν τε καὶ
5 ἄδρανές ὑπεφαίνετο.

8. Ἐντεῦθεν τὰ ἐν ἡμῖν ἀνεξωπυρεῖτο καὶ ἐθερμαίνετο,
ἐκείνων ἀπαψυχομένων καὶ νεκρουμένων, καὶ ἀνήγετο κατὰ
μικρὸν οὐ καταφρονητοῖς τοῖς ὑψώμασιν. ἐξελήλατο γοῦν
Ἰταλὸς τῶν Ῥωμαϊκῶν χωρίων καὶ ἄστεων, καθ' ἕκαστον
10 τούτων μάχην ὑποστὰς κρατερᾶν, ἐν χειμῶνων ἀκμαῖς, ὅποτε
ὔει πολλὰ καὶ νιφετοῖς παλύνονται ἄρουραι, ὅποτε ἄγαν
πήγνυται ὕδωρ καὶ τῷ ἄγαν τοῦ ψύχους καὶ γεωργὸς καὶ
ποιμὴν παντελῶς ἀργεῖν κατακέκρινται καὶ ὁ μὲν τοῖς
οἰκήμασι περικέκλεισται, ὁ δὲ σπηλαίοις ἐνδιατέτριφε μὴδ'
15 ἀτενίσαι τῷ ἀέρι δυνάμενος, καὶ ἐν μέσοις πάλιν τοῖς
θέρεσιν, ὅποτε ἄνθρωπος πᾶς παρὰ πηγαῖς ἐμφιλοχωρεῖν
ἐθέλει καὶ τοῖς ἐκ δένδρων σκιάσμασι, τεχνητοῖς ἐκ ῥιπισ-
μάτων ἀναψυχόμενος πνεύμασιν. ἄλλ' ὁ ἀκάμας ἐκεῖνος καὶ
τὰ σῶμα μὲν ἀδαμάντινος καὶ ἀνένδοτος πρὸς τὰς τοῦ ἀέρος
20 ἐναντίας ποιότητας, ἄτρεστος δὲ τὴν ψυχὴν πρὸς τὰς τῶν
ἀντιπάλων κινήσεις καὶ τὰ ὁρμήματα, οὐδὲν τι πρὸς τούτων
ἐμαλθακίζετο οὐδὲ τὸ σύντονον ὑπενεδίδου πρὸς τὸ πολὺ
τοῦ χρόνου καὶ τὸ τοῦ μόχθου βαρὺ. οὐδὲ καιρὸς αὐτῷ
τὴν μάχην ὠρίζετο, πάντα καιρὸν οἰόμενος ἐπιτήδειον τοῦ
25 οἰκείου λάχους προκινδυνεύειν καὶ ὑπεραγωνίζεσθαι τοῦ
τούτῳ πεπιστευμένου συμφερόντως παρὰ τοῦ κρείττονος, ἀλλ'
ἦν αὐτοῦ τὸ ὅπερ ἂν ἄλλος ᾤήθη τέλος ἀρχή, καὶ ὅπερ
ἕτερος ἐξειργασμένος ἀρκεῖν ἂν ἐλογίσατο, αὐτὸς ὥς εἰ μὴδὲν
γέγονεν ὑπελάμβανεν. οὐκ ἔφθασε γὰρ ἐν τῇδε τῇ μάχῃ
30 στήσαι τὸ τρόπαιον, καὶ μάχης ἐτέρας καὶ ἀγώνων ἄλλων
εἰσῆγετο πρόφασις· καὶ ἤχει παραυτίκα τὸ ἐννάλιον καὶ
οἱ θῶρακες ἔστιλβον καὶ τὰ δόρατα ἔφρισσον καὶ αἱ ἀσπίδες
προυβέβληντο καὶ ἡ τῆς μάχης σύρρηξις παρευθὺς, προ-
μαχοῦντος ἐκείνου καὶ προκινδυνεύοντος τῶν πολλῶν. καὶ

γὰρ τὰ τῶν ἄλλων τὸ δόρυ τούτου προυλάμβανε, καὶ ὁ
 ολ. 127 ἵππος τοὺς τῶν ἐτέρων ὑπερήλλετό τε | καὶ ὑπερίπτατο, καὶ
 ὁ πολέμιος ταῖς αὐτοῦ χερσὶν ἐτιτρώσκετο, καὶ πάλιν νίκη
 καὶ πάλιν μέγα τὸ τρώπαιον.

9. Οὕτως αὐτοῦ τὰ τῆς μάχης ἀλληλουχούμενα καὶ οὕτως 5
 αὐτοῦ τὰ τῆς νίκης περικλοτούμενα. τί γοῦν θαυμαστόν,
 εἰ τοσοῦτος ὢν τὴν ἀνδρείαν, τοιοῦτος δέ γε τὴν φρόνησιν,
 κατ' ἄμφω δὲ τοῖς ξύμπασιν ἀπαράμιλλος, οὕτω δὲ καρτε-
 ρικὸς πρὸς τὰ μάχιστα, ἕς τοσοῦτον πλάτος τὰ τῶν Ῥωμαίων
 ἐμεγέθυνεν ὅρια, ὢν ὁπόσον τὸ μέγεθος καὶ ἡλικὸς ὁ δρόμος 10
 ἄρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἴδε σύμπας τε Ῥωμαῖος καὶ
 ὁ ἐπιχωρίαζων ἀλλογενής. ἑῷα μὲν λῆξις ὑπετέθη πᾶσα τῷ
 βασιλεῖ τῆς Ἰταλικῆς ἐλευθερωθεῖσα χειρὸς, πάντα δὲ τὰ κύκλῳ
 ταύτης ὥς οὐδεπώποτε κατημέρωνται. ὁ γὰρ Πέρσης τὴν
 68, 20 sq. ἡσυχίαν φιλεῖ ὁ τὰς μάχας ἔχων ἐντρύφημα, ὁ ταχὺς ἐφαλέσθαι 15
 I 89, 10 καὶ σκυλευθεῖν καὶ ἐκφυγεῖν· τούτου καὶ τὸ τόξον κεχάνωται
 καὶ τὸ βέλος οἱ κατέθραυσται καὶ τὸ δόρυ συγκατατέτριπται,
 πολλὰ παθόντος ἐν διαφόροις ἐναντιώσεσι καὶ πολλοὺς τῶν
 οἰκείων ἀποβαλόντος καὶ τῶν περιφανεστέρων ὀλέσαντος.
 περαιωθήτω μοι καὶ πρὸς τὰ ἀντίπεραν ὁ λόγος, λέγω δὴ 20
 τὰ ἐσπέρια. τίνι ἂν κατὰ νοῦν ἐπῆει ποτὲ ὁ τοσοῦτος
 εὐδαιμονισμὸς Ῥωμαίων καὶ τὸ περίδοξον; ποῖος νοῦς
 τοιαῦτα δὴ τὰγαθὰ γενήσεσθαι ἡμῖν ὑπετόπασεν; πᾶσα
 δυσμὴ τοῖς τοῦ βασιλέως πίπτει ποσὶ καὶ γόνυ κλίνει καὶ
 δεσπότην πεφήμικε. Τριβαλλὸς ἡμῖν ὀρίζει τὰ τῆς ἐσπέρας, 25
 μᾶλλον δὲ οὐκ αὐτός, εἴ γε καὶ δοῦλος λογογραφεῖται καὶ ὥς
 θεράπων ὑποκύπτει τῷ βασιλεῖ καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν
 ὥς ὑπόφορος διδόναι καταναγκάζεται. Μυσὸς ἐτέρωθεν
 τάχα περιγράφει τὰ ὅρια, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς περιγράφει· τὸ
 γὰρ ἀληθές καὶ οὗτος τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως συντάττεται. 30
 μικρὸν περὶ τὴν ἐσπέραν τὸ σπαῖρον ὅπερ οὐκ ἐπεφθάκει
 χειρώσασθαι, τὰ περὶ Πελοπόννησόν φημι καὶ τὸν Εὐριπον
 καὶ ὅσαπερ ἔτι τοῖς Ἰταλοῖς τυραννεῖται καὶ ὑποτέταται.

10. Τοιαῦτα ἐκείνου τὰ ἀγωνίσματα, τοιαῦτα ἐκείνου τὰ

16 κεχάννεται cod. 17 κατατέθραυσται? συγκατατέτριπται?
 33 ὑποτεττάται cod. ὑποτετάκται?

κατορθώματα. ταῦτα Ῥωμαίους πείθει θρηνεῖν, ταῦτα στέ-
 νειν βιάζει καὶ κρουνηδὸν τῶν ὀφθαλμῶν ἐκπέμπειν τὰ
 δάκρυα, τῶν προτέρων μὲν μεμνημένων δυσπραγημάτων
 καὶ ὧν τὴν πείραν οὐκ ἂν τις οὕτως ἤλπισεν ἐκφυγεῖν, ἐν
 5 ὑστέροις δὲ τῶν λαμπρῶν καὶ περιβοήτων ἀριστευμάτων, ἐξ
 ὧν ἡμῖν τὰ τῆς εὐπραγίας καὶ ὁ μέγας οὗτος εὐδαιμονισ-
 μὸς ἐπεισήρρηκε καὶ τὸ ἐν γλώσση ἀπάντων κεῖσθαι ὡς τῶν
 ἄλλων ὑπερκειμένους ἐν πλουτισμοῖς, ἐν εὐετηρίαις, ἐν εὐτυ-
 χήμασι, πάντας δὲ ἐχθραίνοντας πεφοβῆσθαι καὶ συνεστάλ-
 10 θαι συμβέβηκεν. ἀνδρειοτέρους ἀπάντων ἀνθρώπων ἡγημένους
 εἶναι Ῥωμαίους, ὑπ' ἐκείνῳ τῷ γενναιοτάτῳ καὶ στρατιώτῃ
 καὶ στρατηγῷ καλῶς ἐκπαιδευθέντας τὰ ἐνυάλια καὶ τὸ μὴ
 τετρεμαίνειν ἐξησκηκότας ἀντίπαλον, κατὰ ξιφῶν δὲ κυβιστᾶν
 εἰ δεήσειεν, οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν μόνον μαχομένους εἰ
 15 τύχοι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐφιεμένους τὸ τολμηρότερον.

11. Οὕτω χρέος Ῥωμαίοις τὸν βασιλέα πενθεῖν, οὕτως ὀφειλὴ
 ἀπαραίτητος τὸν σφῶν δεσπότην ἀπολοφύρεσθαι. ἔδει δὲ
 καὶ ἐμὲ, ὧ παρόντες, πάλαι ῥητορεύειν δεδυνημένον καὶ τὴν
 γλῶτταν ἐν τῷ λέγειν γε τεθηγμένον μὴ τοιούτοις λόγοις
 20 δεξιοῦσθαι τὸν αὐτοκράτορα μηδὲ τῶν τοσοῦτων εὐεργετη-
 μάτων οὕτως ἀμείβεσθαι· οὐ λέγω δὴ τὰς κοινὰς ταύτας
 καὶ πανδήμους εὐετηρίας ὧν καὶ κοινὴ ἢ ἀπόλαυσις, πόλεων
 φημι ἀναρρῦσεις ἐτέρων τε ἀναστάσεις ἢ ἀνοικοδομήσεις,
 ἐχθρῶν καταπτώσεις, ἐνίων δὲ καὶ καταδουλώσεις, οὐδὲ
 25 τὴν ἀπάντων Ῥωμαίων ἐλευθερίαν καὶ εὐεξίαν, οἷς ἢ τῆς
 δουλείας νόσος παρὰ τοῖς ἐναντίοις τὸ ἐπονείδιστον, οὐδὲ
 τὴν τοῦ γένους πλάτυνσιν εἴτε ὕψωσιν ἢ ὅπως ἂν τις ἐθέλῃ
 καλεῖν· οὐδὲν ἐκ τούτων φημὶ τῶν κοινῶν, ἀλλ' ἤδη
 ἕτερόν τι καὶ προσφιλέστερον. ἐξ ἐκείνου γὰρ τοὺς λόγους
 30 εἰλήφειμεν καὶ ὅπερ νῦν ἔσμεν ἐγεγόνειμεν, τῷ βασιλεῖ
 ἀνατεθραμμένοι καὶ προστάγμασιν ἐκείνου καὶ ἀναλώμασι
 πεπαιδευμένοι τὰ λογικά. ἔδει γοῦν ὡς ἔφην μὴ τοιούτοις
 λόγοις ἀλλ' ἐτέροις σεμνύνειν αὐτόν, εἶπουν οὐ θρηνητη-
 ρίοις ἀλλ' ἐπαινετηρίοις, οὐ γοεραῖς ταῖς φωναῖς ἀλλ'

3 μεμνημένους? 13 τετρεμαίνειν cod. 15 τύχει cod.
 23 ἀναρρήσεις cod. ἀναρρήσεις ἐτέρων τε bis cod. 25 ἧς cod.
 33 εἶπουν cf. 34, 30.

εὐφημούσαις ταῖς λαλιαῖς, οὐδὲ δεδακρυμένοις προσώποις αὐτῷ προσυπαντᾶν, ἀλλὰ φαιδραῖς καὶ γεγανωμέναις ταῖς ὄψεσιν. οὕτως ἡμᾶς ἔδει τοὺς λόγους ποιεῖσθαι καὶ οὕτως ἐκείνον ἀμείβεσθαι. ἀλλὰ τούτους μὲν περιεῖλε τῷ τότε μετὰ τῆς συγχύσεως τῶν πραγμάτων καὶ ὁ καιρὸς· πάλαί γάρ μοι ταῦτα τὴν γλῶτταν ἐπέδησεν, ὅπως δὲ καὶ ὅ, του χάριν λέγειν οὐκ ἔνεστι· τέως οὖν γε ἐπέδησεν. ἀλλὰ νῦν ἢ τοῦ βασιλέως μεταστάσις λύει ταύτην κακῶς καὶ διαρρήσσει τοὺς δεσμοὺς δυστυχῶς, καὶ ῥήτωρ ἐγὼ δυστυχέστατος ἐπ' ἀκροαταῖς ὑμῖν βαρυπενθέσι καὶ μελανέλμοσι τὴν ἀπαγγέ- 10 λίαν ἐπεξεργαζόμενος.

12. Ἄλλ' ὦ τί πάθω; πῶς ἂν ἐξιπεῖν δυναίμην τοῦ κατασχόντος πάθους Ῥωμαίους τὸ μέγεθος; πῶς ἂν λόγῳ παραστή-
σαιμι τὸ συμβάν; εἰ γὰρ ἐνὸς ἀγαθοῦ στρατιώτου πεσόντος ἢ στρατηγοῦ τὸ σύμπαν ὀλοφύρεται στρατεύμα καὶ ἀπο- 15
κλαίεται τὸ δυστύχημα, πῶς τοσούτου βασιλέως καὶ τοιούτου τὴν ἀρετὴν τὸ βιοῦν μεταλλάξαντος, οὗ τὰς ἀπείρους νίκας καὶ τὰ κατ' ἐχθρῶν ἀριστεύματα μακροὶ τινες βίβλοι παρὰ σοφῶν συντιθέμεναι δυσχερὲς ἂν ἦν ἐφερμηνεῦσαι πρὸς τὴν ἀκρίβειαν — πῶς οὖν τοιούτου συνητηκότος Ῥωμαίοις τοῦ δυσ- 20
πραγήματος οὐ πᾶς τις ἀπλέτοις τοῖς κωκυτοῖς ἀποκλαύσεται καὶ βύθιον τι στενάξει καὶ γοερὸν ἀνοιμῶξει καὶ ἐλεεινὸν ὀλολύξειε καὶ δρῦναι μὲν τοῖς ὄνυξι παρειάς, ἐκτιλεῖ δὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς, τέφραν δὲ αὐτῆς καταπάσειε, καὶ ἱμάτιον σχίσει καὶ σάκκον ἐνδύσεται καὶ σύμπαν πένθιμον ὀλολύξειε; 25
παγκοσμίους μὲν γὰρ συμφορὰς καὶ οἰκουμενικὰ παθήματα καὶ πάγκοινα ὀλοθρεύματα ταῖς ἱστορίαις προσχόντες κατὰ νοῦν ἡρυσάμεθα, σεισμούς τινες γεγεννημένους δεινούς καὶ τμημάτων γῆς μεγίστων κατερειπώσεις θαλάσσης τε ἐκβρασμούς καὶ ἀνθρώπων καταποντώσεις ἐμπρησμούς τε 30
αὔθις σφοδρούς καὶ ἄστεων μεγίστων ἐκκαύσεις· πολεμεῖ γὰρ ἅπαν στοιχεῖον τὸν ἄνθρωπον καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ὁ ἀήρ, τῶν φυσικῶν ὀρίων ἐκστάντα καὶ τῆς συνήθους ὑπερβλύσαντα τάξεως· καταδρομαὶ δ' ἄλλοφύλων ἄλλοις

1 δακρυμένοις cod.

21 πᾶς τις scripsi πάσοις cod.

24 καταπάσειε cod.

32 ἀνθρώπων cod.

γεγόνασι, καὶ ἐπισυμβέβηκε τὸ αἰχμάλωτον ἀνδραποδισμοί
 τε ἀνδρῶν, καὶ γυναῖκες σὺν ὑπομαζίοις ἡμᾶρ εἶδον τὸ
 δούλιον· ὑετῶν δ' αὖθις ῥαγδαίων καταφοραὶ παρὰ τισι
 συμβεβήκασιν, ἐξ ὧν τὸ πᾶν κατακλύζεται. δεινὰ μὲν οὖν
 5 ταῦτα καὶ ὄντως παγγάλεπα καὶ φυσικοῦ θανάτου βαρυστα-
 γέστερα· τοῦτον μὲν γὰρ οἶδεν ἡ φύσις καὶ οὐ καινὸν τὸ
 γινόμενον, | ἐκεῖνα δὲ κίνησις στοιχείων ἔπαιξεν ἄτακτος ἢ fol. 127
 τύχη δεδραματούργηκεν ἄστατος.

13. Πολλὰ μὲν οὖν ἐπισυμβαίνει διὰ ταῦτα τοῖς ἀνθρώ-
 10 ποις ἀνιάρᾳ, τὰ μὲν πλατυκώτερον τὰ δὲ ἰδικώτερόν τε καὶ
 μερικώτερον· οὐδὲν δὲ τοιοῦτον ἀλγεινὸν ἐπιγίνεται οἶον
 ἀπολέσθαι ἄνδρα ἡγεμόνα, τὴν ἀρχὴν ἐπιστήμονα, καλὸν τὰ
 πάντα, τὸ εἶδος τὴν ἰσχὺν τὴν ἀνδρείαν τὴν δικαιοσύνην
 τὴν φρόνησιν, πρὸς ἐπὶ τούτοις τὴν καλοκαγαθίαν καὶ
 15 ἡμερότητα, ἃ πατὴρ λόγον ἐπέχειν τοῖς ὑπὸ χεῖρα τὸν
 κρατοῦντα ποιεῖ. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἀνδρείας ἐκείνου γνω-
 ρίσματα τοῦ στεροῦ καὶ καρτερικοῦ καὶ βεβηκότος ὡς τὸ
 τετράγωνον, τοῦ ὀξυτέρου πνεύματος ἢ πυρὸς ὁπότε καιρὸς
 καλοῖ καὶ ἀκμὴ κατεπεῖγει καιροῦ, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὰ
 20 τῆς φρονήσεως σύμβολα, ἢ πασῶν τῶν ἀρετῶν ὑπερτέθεται
 ἢ μᾶλλον κρεῖττον εἰπεῖν ἢ τὰς ἀρετὰς εἰδοποίησε καὶ ἀρε-
 τὰς εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι πέπεικε, τούτων δὴ πάντων ὡς
 ἓν ἡμῖν καὶ ὡς ὁ καιρὸς δίδωσιν οἱ χαρακτῆρες καὶ τὰ
 ἰνδάλματα προκεκέντηνται· ἐπεὶ δὲ καὶ καλοκαγαθίας καὶ
 25 ἡμερότητος ἐμνήσθημεν, ἐνταῦθ' αἰ μοι τοῦ λόγου τὰ
 δάκρυα προπηδᾷ ἀναλογιζομένῳ τὴν τούτου περὶ τοὺς
 ἐπταικότας συμπάθειαν, οἶμαι δὲ καὶ πάντες ἐν τούτοις
 πλέον θρηνήσετε. ἀναπολέσατε καὶ γὰρ κατὰ νοῦν· τέθνηκέ
 τις καὶ ἐπὶ μεγίσταις αἰτίαις πρὸς τοῦ αὐτοκράτορος ἄνθρω-
 30 πος; καὶ τοῦτο μὲν ἂν οὖν καὶ ἐπὶ χρόνοις ὀλίγοις τὴν ἀρχὴν
 ἀνύσαντος περιβόητον, ἐπὶ τούτοις δὲ διαπρέψαντος πόσῳ
 θαυμαστὸν καὶ ἐξαισίον. τίς γὰρ ἔγνω παρ' ἐκείνου τινὰ
 βιαίως τὴν ψυχὴν ἀπορρήξαντα, οὐ λέγω γοῦν ἐπὶ μετρίοις
 ἢ καὶ μικρὸν μείζοσι πταίσμασιν, ἀλλ' ἐπὶ μεγίσταις ἄγαν
 35 ταῖς ὑποθέσεσιν, ἐπὶ χαιρεκάκοις ἄγαν καὶ δολεραῖς ἐπ'

37, 10 sq. ἀνταρσίαις; τὸ δὲ τελευταῖον καὶ πρώτιστον τῶν κακῶν ἐπὶ
 τυραννίσιν αὐταῖς — ἅμα τε γὰρ ἦλω ὁ τυραννίδα βουλευσά-
 μενος κατ' αὐτοῦ — ὦ δίκη καὶ ἀρετή! ὁ κατὰ τίνος τίς! —
 κὰν ὁποῖος ἄρα καὶ ἦν ὁ τοῦτο σκαιωρήσας τὸ δολοφρά-
 φημα, εἰ μόνον ἦσθιεν ἄρτου καὶ ὕδατος ἔπινεν καὶ τῶν 5
 θνητῶν ὠνομάζετο, ἅμα τε γοῦν, ὡς ἔφην, ἦλω καὶ εὐθύς
 ἠλέηται, ἢ θῖνα ἀποτμηθεῖς ἢ χεῖρα ἀποκοπείς ἢ, τὸ μέγι-
 στον, ἐξορυχθεῖς ὀφθαλμούς· ὁ πρῶτος ταῦτα τοῦ δρά-
 ματος, πολλοὶ δὲ τῶν συνιστόρων οὐδ' ἐγίνωσκον τὴν
 ὀργὴν οὐδὲ τὸν χόλον ὑπέμενον, ἀλλ' εὐθύς ὑφωρῶντο 10
 καὶ ἀπελύοντο. ταῦτα δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δις καὶ
 πολλάκις ἐπισυνέβησαν. κἀκεῖνος μὲν οὕτως ἀφίει τοὺς
 δεινοὺς καὶ παλαμναίους ἀλάστορας τοὺς περὶ αὐτὸν
 ὀφθέντας κακοὺς, οὓς εὐηγοῖται τὰ μάλιστα καὶ οἷς ἀπει-
 ροπλάσια τὰ δωρήματα, θεὸς δὲ καλῶς τὰς κρίσεις ἐδίκασεν. 15
 ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς ἠλέει, ἥδει γὰρ σκεπόμενος πρὸς τοῦ
 κρείττονος, ὁ δὲ ἑμαστίγου καὶ ἔπληττε τὸν μὲν νόσοις ἀνη-
 κέστοις καὶ μακροχρονίοις ταῖς κατακλίσεσι, τὸν δὲ καὶ
 αἰφνιδίῳ θανάτῳ τὸν πάντα χρόνον ὑγιῶς τοῦ σώματος
 ἔχοντα, ἄλλον πολλοῖς περὶ μάχην συνόντα μόνον ἀπο- 20
 χωρήσας καὶ οἶα σκοπὸν φλαύρου ἀνδρὸς ὑποθέμενος
 οἰστεύματι, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἅπαντας ἄρδην τῷ τῆς γῆς
 μυχῶ παραπέπομφεν· οὕτω θεὸς οἶδε διεκδικεῖν τοὺς ἐπ'
 ἐκείνῳ ἐλπίζοντας, καὶ οὗτοι πρὸς καιρὸν τῶν ἐγκλημάτων
 τούτους ἀνήσουσι.

25

14. Τὰ δ' ἄλλα τῆς ἐλαρότητος αὐτοῦ καὶ πραότητος ποῖος ἂν
 καυχῆσαιτο ἐξυμνήσασθαι; καὶ Δαυὶδ ὁ πραότατος — ἐλήκοι
 δὲ οὗτοσί — ὑπ' ἐκείνου ἂν οἶμαι μόνου νενίκηται. ἡμάρ-
 τανε γὰρ τις, καὶ μέχρι λόγων ἢ κάκωσις ἢ μετρίων πληγῶν,
 τὸ δεινότερον. ὑπέμενε δὲ καὶ λόγους τραχυτέρους ἐκ θρα- 30
 συστομούντων προφερομένους, ὡς ψόφους εἰς ἄερα διαλλυ-
 μένους οἰόμενος, καὶ πράξεις ἀτακτοτέρους διέφερεν, ἀντι-
 σταθμίζεσθαι γνοὺς ὑπὸ θεοῦ τοῖς ἔλεοῦσι τὸν ἔλεον καὶ τῷ
 φιλανθρώπῳ ἀντιμετρεῖσθαι ἡμῖν τὸ φιλάνθρωπον. ταῦτα
 ἐκείνου καὶ τὰ τῆς πραότητος σύμβολα, ταῦτα τῆς προση- 35

νοῦς καρδίας τεκμήρια. οἷς θεὸς ἐπιγάννυται, οἷς ἐπιχαίρει σύμπαν ὑπήκοον.

15. Ἐγώ γε μὲν, ὃ παρόντες Ῥωμαῖοι οἱ τῷ πάθει συνει-
 λεγμένοι καὶ πρὸς θορυφῶδίας ἑαυτοὺς εὐτρεπίσαντες, ἐκπέ-
 5 πληγμαι μὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων τοῦ αὐτοκρά-
 τορος ἀγαθῶν καὶ τῆς ἀβύσσου τῶν ἀρετῶν καὶ τοῦ ἀπείρου
 τῶν ἀριστείων χεύματος. ἀδυνατῶ δὲ ὅλως πρὸς περιήγησιν,
 καὶ βούλομαι μὲν ἐξαιρεῖν τι τῶν ἀριστουργημάτων αὐτοῦ
 καὶ τι τῆς καλοκαγαθίας συμπλέξασθαι, ἀλλ' ἀπειρία τυγχάνει
 10 καὶ ἐν ἀμφοῖν, καὶ ἐν οἷς ἂν ἄλλος εἶχε λέγειν πολλά, ἐν
 τούτοις ἔγωγε πάσχω τὸ ἀναυδον. καὶ τὸ πολὺ τῆς πλημμύρας
 τὸ λειψυδρεῖν προξενεῖ, ὥς ἐν τοῖς τῶν ἀγγείων συστόμοις
 εἴπερ ἄθρουν ὕδωρ ἐπενεχθῇ οὔκουν εὐρίσκει παρείσδυσιν.
 οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τισι μερίσταις συμβαίνει τῶν ὑποθέσεων,
 15 αἱ προσυπαντῶσι ποσῷ τε ἀπλέτῳ καὶ ὑπερφρεῖ μεγέθει
 τοῖς γράφοσι. θαυμάζεται μὲν Τίτος ὁ καῖσαρ ὅτι περ ἐν
 καιρῷ αὐχμοῦ παρόντος ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὑποβάς
 τοῦ ἵππου εἰς οὐρανὸν τὰς χεῖρας ἀνέτεινεν ἀιδέσθητι ταύ-
 τας' λέξας 'θεέ, αἵτινες οὐκ ἔχουσιν αἷμα ἀνθρώπειον, καὶ
 20 πέμψον ὑετὸν ἐπὶ γῆς', καὶ παραντά φασιν ὕσαι βραχθαῖον
 ἐπὶ σφίσιν αὐτοῖς. ἐπαινεῖται καὶ ὁ τοῦ Ἰσραὴλ Ἰωσήφ си-
 τοδοότης Αἰγύπτου γενόμενος καὶ προῖδὼν τὸν καιρὸν καὶ
 καταπραγματευσάμενος τὸν καιρὸν. τοῦ δὲ ἡμετέρου βασι-
 λέως τὰς χεῖρας κρειπτόνως ἂν οἶμαι τὸ θεῖον ἠδέσθη.
 25 τοῦ γὰρ Τίτου τὴν αὐτοκρατορίαν χρόνος διέγραψε μέτριος,
 αὐτοῦ δὲ τὴν κραταρχίαν αἰὼν ἐγνώρισεν οὐ σμικρὸς, ἐν
 ᾧ περ ἅπαντι οὐ λύθρου αἷτιος ἀνθρωπίνου γεγένηται οὐδὲ
 βρότον ἔσχεν ἢ γῇ παρὰ τῶν ἐκείνου πεπαλαγμένον χειρῶν.
 τάχα γοῦν οὐχ ὑετὸν μόνον εἴπερ ἐβούλετο καθεῖλκυσε ἐκ
 30 νεφῶν, ἀλλὰ καὶ πέτραν διέρρηξε καὶ ὕδατα εὐθύς διερ-
 ρύησαν καὶ διὰ θαλάσσης ἔβη ὥς διὰ χέρσου στεροῦς* τὰ
 Μωσαϊκὰ πληρῶνται στρατεύματα. Ἰωσήφ δὲ τὴν σιτοδοσίαν
 ἐμιμήσατο μὲν, πλὴν οὐχ οὕτως οὐδ' ἐπ' αἰσχροκερδέσι τοῖς

16 Tito attribuit scriptor, quae de Marco Aurelio et legione
 fulminata Cass. Dio LXXI 9 aliiue tradiderunt. 22 Gen.
 41, 30. 28 πεπαλαγμένου cod. 31 lac.; πληρῶνται ad
 Exod. 16. ref?

λήμμασι· προῖκα γὰρ τὰ πλείω τοῖς δεομένοις ἀπεχαρίζετο, οἷς καὶ ἐς αἰὲν τὸν ἔλεον ἐδαψίλευε.

16. Πᾶσι μὲν οὖν ἦν ὑπανοίγων σπλάγχχνα φιλάνθρωπα, μάλιστα δὲ τοῖς παρειμένοις τὰ ἄρθρα καὶ λελωβημένοις τὰ σώματα, ὧν τὸ δάκρυον λουτρὸν ἂν ἐκείνῳ πάντως ἐγεγόνει 5 καθάρσιον καὶ σμῆξις ῥύπου σωματικοῦ. τί τοῦ Νῶε τὸ θαυμαστὸν καὶ ἐξαίρετον; οὐ τῆς κιβωτοῦ ἢ διάσωσις ἐν παγκοσμίῳ κατακλυσμῷ; τῷδε οὐ κιβωτὸς μείζων καὶ τιμιώτερα, ἢ πᾶσα Ῥωμαίων χθών, διασεσωσμένη κοσμικοῦ καὶ παμφόρου τοῦ κλύδωνος, καὶ καθαρὰ ζῶα τὰ γνήσια ταύτης 10 γεννήματα κατὰ πλήθος ὑπεραραμένη τῶν χαλεπῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀκαθάρτων πλήθη τοῖς καθαροῖς συνεισάξασα καὶ καταποντισμοῦ μὲν ἐξοίσουσα τοῦ φαινομένου σαρκικοῦ, τὸ πλεόν δὲ καὶ τοῦ νοητοῦ διασώσουσα; οὐχ ὁρᾶτε τὴν ἄπειρον πληθὺν τῶν Σκυθῶν; τούτους καὶ τῆς ἐξ ἐχ- 15 θρῶν προσδοκωμένης βλάβης αὐτὸς ἡλευθέρωσε καὶ τῷ 128^r λουτρῷ τοῦ βαπτίσματος λύμης τῆς ψυχικῆς | ἀπεκάθηρε· καὶ νῦν εἰσι Χριστοῦ πρόβατα, λύκοι ὄντες τὸ πρὶν, ὑπὸ Χριστῷ τῷ πρώτῳ ποιμένι καὶ ἀρχιποιμένι πρὸς γλότης τόπον καὶ σωτηρίας καθοδηγούμενοι, καὶ κύνες δὲ ἐν καιρῷ τῶν κινου- 20 μένων καθυλακτοῦντες κατὰ τῆς τοῦ δεσπότου κληρονομίας καὶ τῶν θρεμμάτων αὐτῶν. ἄρ' οὐκ ἔστι ταῦτα θαύματος ἄξια; ἄρ' οὐκ ἐγγὺς τῶν Μωσαϊκῶν ἐκείνων σημείων τε καὶ τεράτων, δι' ὧν θεὸς ἐδοξάζετο; τὸ δὲ τῶν Ἰουδαίων πενήθησει τις; οὕς ἔθνος τοσοῦτον καὶ ἀπρὶξ ἐνταλμάτων 25 τῶν παλαιῶν ἀντεχόμενον καὶ τῆς σκιᾶς μεταποιούμενον καὶ τοῦ γράμματος οὕτω ῥᾶον καὶ παρ' ἐλπίδα πᾶσαν πρὸς τὴν χάριν θᾶσσον καὶ τὴν ἀλήθειαν μετηγάγετο, λόγοις κατα- πείσας τοὺς ἀτεράσμονας καὶ δώροις καταμαλθάξας τοὺς σκληρογνώμονας, οὐ τῶν ἐτησίων μόνον φόρων πολλῶν 30 ὄντων καταφρονήσας, ἀλλὰ καὶ προσεπιδοὺς πολλαπλασίονας δωρεάς.

17. Ταῦτα εἴπερ τις ἐξυμνεῖν κατὰ μέρος ἐβούλετο, δέκα ἂν αὐτῷ ἐπήρκεσαν γλῶσσαι, ὅσας ἐπηύξατο πλουτῆσαι ὁ ποιητής; ἔγωγε ἂν οἶμαι οὐδ' ἂν ἑκατὸν ἢ τούτων πλείους 35

οὔσαι κατὰ τὴν ἀξίαν εὐφήμησαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως,
 εἰ πρὸς ἐγκώμιον ἐχώρησέ τις τὸ δυσκατόρθωτον, τάχα δὲ
 καὶ ἀδύνατον. ἐμοὶ δὲ οὐ λόγος εὐφημίας τὸ προβαλλόμενον,
 θορήνων δὲ πάντως καὶ ὀδυρμῶν· οὐ γὰρ ἐγκωμιάζειν
 5 ἀφίγμεθα, ἀλλὰ στενάζειν τοῖς λόγοις συνεληλύθαμεν. ναὶ
 γοῦν καὶ θορηνητέον ἡμῖν καὶ δακρυτέον τὸν αὐτοκράτορα
 ἄρ' οὖν, ὃ Ῥωμαίων πληθὺς, πάντῃ καὶ ἐς αἰεῖ [εἰ] δακρύειν
 θέμις ἡμᾶς καὶ μηδένα χρόνον σχεῖν τοῦ πάθους ἀνακωχὴν;
 μὴ λόγον χαρμονῆς ἐπιβαλεῖν τῇ ψυχῇ μηδ' ἡδονῆς μικράν
 10 τινα δρόσον τῇ καρδίᾳ σταλάξασθαι, ἣν πάντων μὲν κόρος
 ἔστιν, ὥς τῇ ποιήσῃ καὶ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ; καὶ εἰ τῶν ἡδέων,
 πολλῶ γε πλεον τῶν λυπηρῶν. καὶ πῶς ἂν γένοιτο τοῦτο,
 φαίη τις ἂν, ἢ πῶς ἂν πηλίκης συμφορᾶς φανείημεν ἐπι-
 λήσμονες; εἰ πρὸς τοῦτό γε ἀποροίητε, αὐτὸς ἐγὼ προσεπάγω
 15 τὴν λύσιν. αὐτὸς γὰρ ὑμῖν τὸ πάθος παραμυθήσομαι, αὐτὸς
 τὸ πάθος τῆς συμφορᾶς κουφότερον ἀπεργάσομαι, ψυχαγω-
 γίας πόμα ὑμῖν ἀρτύσας καὶ συγκεράσας πρὸς παρηγόρημα.
 ἔστι τῇ ποιήσῃ φάρμακον γινωσκόμενον, ὃ πρὸς Αἰγυπτίας
 τινὸς γυναικὸς ἢ Τυνδαρίδος Ἑλένης χάριν ἐδέξατο· 'τοῦτό' *Odyss. IV 220 sq.*
 20 φησιν 'εἰ πῶς τις τύχῃ ποτέ, οὐκ ἂν εἰς ἡμᾶρ ἐκεῖνο λύπης
 κέντρον τὴν καρδίαν αὐτοῦ νύξει, οὐδ' ἂν πατὴρ ἢ μήτηρ ἢ
 ἀδελφὸς τεθνηκότες κεῖνται πρὸ ὀφθαλμῶν'. ὅ,τι μὲν οὖν τὸ
 τοιοῦτον φάρμακον βούλοιο, εἰδοίῃ ἂν Ὅμηρος καὶ οἱ τοῖς
 ποιήμασιν αὐτοῦ βακχευόμενοι. ἔγωγε, ὃ Ῥωμαῖοι, οὕτω
 25 καταποθέντας πάντας εἰδὼς τῷ πελάγει τοῦ ἐπισυμβάντος
 ὑμῖν ἀνιανοῦ συναντήματος καὶ τῷ τῆς λύπης καταβαπτισ-
 θέντας ἢ καὶ παρασυρέντας ρεύματι, αὐτὸς ἐξάξιαιμι πρὸς
 ἀναψυχὴν καὶ φάρμακον ὑμῖν ἐκκεράσαιμι οὐκ εἰς ἡμᾶρ
 ἐνδεδυνημένον παύειν τῆς θυμαλγίας κατὰ τὴν ῥαφωδίαν
 30 τοὺς πίνοντας, ἀλλὰ καὶ ἐς ἅπαντα χρόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς
 αἰῶνας ὅλους τοὺς ταῖς ἐκάστων συμπαραμετρομένους
 βιώσει.

18. Τάχ' ἂν ζητεῖτε τὸ φάρμακον καὶ ὅ, τι ἂν εἴη τοῦτο
 κατὰ νοῦν ἀναστρέφετε; ἔστι δὲ λόγος. τοῖς λογικοῖς μὲν

λόγοι τὰ φάρμακα ὡς αἱ βοτάναι τοῖς σώμασιν. ἔστι δὲ οὐ
 καινὸς οὗτος οὐδ' ὑμῖν ἀγνοούμενος, εἰ καὶ τρόπον ῥηθεῖη
 καινότερον. ὑμεῖς μὲν, ὦ Ῥωμαῖοι, τεθνάναι ἡγεῖσθε τὸν
 βασιλέα· ὁ δὲ γε οὐκ ἐτεθνήκει, ἀλλὰ καὶ πάλιν μένει βιῶν.
 μῶν ἀπορεῖτε περὶ τοῦ λόγου καὶ ὅπως ἂν πέφυκε τοῦτο 5
 οὐκ ἔχετε ξυμβαλεῖν; ἀληθῶς ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ζῇ. οὐ λέγω
 ζωὴν τὴν τῇ νοεῖν ψυχῇ σύμφυτον, καθ' ἣν ἅπαντες τεθνη-
 κότες οὐ θνήσκουμεν, ἀλλὰ τὴν ἐνταῦθα λέγω ζωὴν τὴν
 φαινομένην τοῖς ὄμμασιν. ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὸν βασιλέα αὐτὸν
 τὸν υἱὸν ἐκείνου θεώμενοι; οὐκ αὐτὸς ἐκεῖνός ἐστιν οὗτοςί; 10
 οὐ χαρακτηροῖ σωματικοῖς, οὐκ ιδιώμασι ψυχικοῖς ἐκείνῳ
 ἄντικρος ἀφωμοίωται; οὐκ ἔμψυχος ἐκείνου εἰκὼν, οὐ
 φύσεως ἀγαλματούργημα τῆς αὐτῆς; οὐ τῷ πατρὶ συνῆρχεν
 ἐκ γενετῆς, οὐκ ἐπὶ τῶν αὐτῶν οἰάκων συνῆν τῷ τῆς
 ὀλκάδος κυβερνήτῃ τῆς κοσμικῆς, οὐ τῶν ἡνιῶν συναντε- 15
 λαμβάνετο τοῦ οἰκουμενικοῦ δίφρου καὶ τοὺς ἀγῶνας δι-
 ἤνυεν; αὐτὸς οὖν ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος, ὥστε μόνον
 οὐ δέον πενθεῖν, ἀλλὰ καὶ χαίρειν χρεῶν, τὸ παράδοξον.
 τὸ γὰρ οὕτως τὰ τῆς ἀρχῆς ἐκεῖνον διευθετίσασθαι καὶ εἰς
 αὔξην τὰ τῶν σφετέρων σχοινισμάτων τοιαύτην ἀπαγαγεῖν 20
 πλήρη τε γενέσθαι χρηστῶν ἡμερῶν, μὴ βιασθῆναι δὲ τὴν
 διάξευξιν τῆς ψυχῆς, φυσικοῖς λόγοις ὑποχαλασθείσης τῆς
 ἁρμονίας αὐτῶν, τοιούτῳ δὲ νῖψ παραδοῦναι τὸ κράτος καὶ
 τὴν ἀρχήν, καλῶ μὲν ιδέσθαι, νοῆσαι δὲ γε καλλίονι, καὶ
 ἀπλῶς εἰπεῖν ἀρχικωτάτῳ τὴν ἀρετήν, καὶ οὕτω δὴ συμβῆναι 25
 τὰ πράγματα, ὥς μὴδὲ γνωσθῆναι σχεδὸν τὴν τῆς ἡγεμο-
 νίας τοῖς ὑπηκόοις μετάθεσιν, πῶς οὐκ ἂν μᾶλλον ἡδονῆς
 ἢ λύπης ταῦτα παραίτια γένοιτο; | ἄνδρα καὶ γὰρ τεθνηκότα
 ἐπὶ νῖψ καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ καὶ ὁ τοῦ δήμου λόγος οὐκ
 ἀποθανεῖν ἀποφαίνεται.

fol. 128 v 19. Χαίρετε γοῦν, φῦλα Ῥωμαίων, χαίρετε καὶ τὰς φρένας
 γανύσκεσθε καὶ λόγοις ἡδυτέροις τὰς τῆς καρδίας πτύχας
 εὐφραίνετε. τοιούτου γὰρ ἡῡμοιρῆκαμεν αὐτοκράτορος —
 θαρρούντως τὸν λόγον ἐρῶ — οἶον οὕποτ' ἂν τὰ τῶν
 Ῥωμαίων ἡτύχηκε. νῦν γοῦν εἴπερ ποτὲ τοῖς Ῥωμαίοις 35

ἐλπίς, ὥς τὰ τῆς εὐετηρίας ἐπαυξηθῇ καὶ τὰ τῶν εὐφραι-
 νόντων καταπτωθῇ· νῦν παγκόσμιος εὐφροσύνη γενή-
 σεται εἰρήνης βαθείας ἐμφιλοχωρησάσης τῇ γῇ, εἰρήνης ἐξ
 ὀθνεῶν, εἰρήνης καὶ ἐξ ἰθαιῶν, πάντων ἡμέρως ἐμβιο-
 5 τευόντων καὶ ἀρκουμένων τοῖς ἑαυτῶν· οὐκ ἀδικήσει θάτερα
 ἕτερος, οὐχ ἄρπαγμα ποιήσει τοῦ πλησίον· ἕκαστος γὰρ ὑπὸ
 τὴν πίσυν αὐτοῦ τὸ τῆς προφητείας φάναι ἀναπαυθήσεται,
 οὐ κρίσιν παρακλαπήσεται ἢ παρελκυσθήσεται χρυσίνῳ
 βρόθῳ τοῦ ἰσορρόπου τῆς δίκης ζυγοῦ. οἶδε γὰρ οὗτος
 10 λόγους ἀδεκάστους προφέρειν ἐν κρίσεσι, στάθμου γενήσεται
 τῆς εὐθυδικίας ὥς ἀπαρέγκλιτος κανὼν τῆς εὐνομίας, τῇ
 ἀδικίᾳ μὴ ἀντικλόμενος. οὐ προηκτὴρ καλαμήσεται γεωργούς,
 οὐ γραφαὶ τὰς οἰκίας τῶν πενήτων κενώσουσιν· οἶδε γὰρ
 οὗτος ἑτέρας γραφάς, δι' ἧς τὸ ὑπὸ χεῖρα σωθήσεται. οὐ
 15 προστασία χώρων τοῖς θρασυτέροις ἢ ἀβελτήροις δοθήσεται,
 ἀλλὰ τοῖς ἐπιεικεστάτοις, οὐδὲ τοῖς θηριωδεστέροις, ἀλλὰ
 τοῖς φιλανθρωποτάτοις· οὐ γὰρ ἀρχὴν ἀρπακτῆρ καὶ λυμεῶν
 χειρώσεται ἄνθρωπος, τροφὴν ἔχων ἀνθρώπων βλάβην καὶ
 πόμα τούτων τὰ δάκρυα, ὅς τρυφᾷ τοῖς τοῦ πλησίον κακοῖς
 20 καὶ ἀρπαγαῖς χαίρει καὶ ἐμπαροινεῖ τῇ φύσει τῷ καιρῷ
 καταχρώμενος, ἀλλ' αἰδοῖτο ἀνὴρ ἐπιεικεστάτος τε καὶ προσ-
 ηνέστατος καὶ θεοῦ ὅπιν ἔχων τὸ τῆς ποιήσεως προκριθή-
 σεται, ὁ συνέδει κεκοσμημένος, ὁ παιδείᾳ πεπυκασμένος, καὶ
 ὁ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀληθοῦς ἀντεχόμενος.

25 20. Οὐ γὰρ ἐξ ἵπποσύνης ἢ τοξοσύνης ἢ τοῦ πέμπειν
 εὐστόχως βέλος ἢ κραδαίνειν εὐφυῶς δόρυ ἢ ἀσπίδα προ-
 βάλλεσθαι δεξιῶς οὐδ' ἐκ ταχυτέρων τιῶν κινήματων τῶν
 μικρῶν ὄντων ὁ βασιλεὺς ἀρτίως ἐξώρμηται, ἅπερ ὥς
 ἐν μέρει παιγνίων πάλοι τούτῳ νενομίσται, εἰ καὶ εἰς ἄκρον
 30 ἐξείργασται, ἀλλ' ἐκ λόγων καὶ βίβλων καὶ φιλοσοφίας αὐτῆς,
 ἀλλ' ἐκ μαθημάτων καὶ ἐξ ἀκροτάτης τῶν ὄντων γνώσεως.
 ἀνάγκη γοῦν πᾶσα γενήσεσθαι τὸ θρυλλούμενον. ἔφη καὶ

7 Mich. 4, 4.

3 ἐξ bis cod.
 21 καταχρώμενοι cod.

10 σταθμοῦ?

17 ἀρπάκτηρ cod.

γάρ τις τῶν παλαιτέρων ἐπιστημόνων ὥς τότε παύσουσι τῶν
 κακῶν αἱ πόλεις καὶ ἐμπεριπολεύσει ταύταις τὰ ἀγαθὰ, ὅτε
 I 49, 21 φιλοσοφήσουσι βασιλεῖς ἢ βασιλεύσουσιν οἱ φιλόσοφοι.
 ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἄμφω συμβέβηκε· βασιλεὺς καὶ γὰρ ὢν εἰς
 ἄκρον πεφιλοσόφηκε καὶ φιλόσοφος γενησόμενος κραταιότερον 5
 βεβασίλευκεν. οὐχ ὁρᾶτε τοῦτον ἀριπρεπέστερον τοῦ Ὀμηρι-
 II 478 sq. κοῦ Ἀγαμέμνονος, ὃν ἐκεῖνος εἰσάγει ἵκελον ὁμματα καὶ
 κεφαλὴν τερπικεραύνῳ Διί, ζώνην δὲ Ἄρει, στέρνον δὲ Πο-
 σειδῶνι; οὐδ' ἂν βασιλῆι ἀνδρὶ εἰοικέναι αὐτὸν εἴποιμι, ἀλλὰ
 γε κατὰ τὴν Πυθίαν δίζω ἡὲ θεὸν ὀνομάσαι ἢ ἀνθρώπον· 10
 νικᾷ δὲ μᾶλλον θεὸν αὐτὸν καὶ εἶναι τε καὶ κικλήσκεισθαι.
 οὗτος ἐκ φιλοσοφίας θεοειδὴς ἀναπέφανται καθάπερ ἐκ
 γένους μὲν βασιλεὺς, ἐκ δὲ φύσεως ἰσχυρός, ἐκ δ' ἀρετῆς
 ἀνδρεῖος, ἐκ δὲ τῶν πραγμάτων πανάριστος.

21. Ἄν οὖν ὥς στύλον ὄντα Ῥωμαίοις αὐτῶν εἰς ὕψος 15
 αἶθροντα τὰ φρονήματα κλάειν τὸν αὐτοκράτορα βουλευθείημεν,
 ἰδοὺ στύλος ἄλλος ἡμῖν, τάχα δὲ καὶ στύλος πυρὸς τὸν
 νέον καθοδηγῶν Ἰσραὴλ εἰς ἐπαγγελίας γῆν, εἰς γῆν γά-
 λακτος κρουνοὺς καὶ μέλιτος ἀπορρέουσαν, ἐξ ἧς κακῶς
 ἀπεροίφημεν· ἂν ὥς πύργον ἐντὸς πάντα φρουροῦντα καὶ 20
 ἀκίνδυνα διασώζοντα, ἰδοὺ πύργος ἐρυμνότερός τε καὶ
 ἀσφαλέστερος. δότε γὰρ μοι λέγειν τὸ ἀληθές· οὐδὲ γὰρ
 ἀγανακτήσει πατὴρ τὰ κρείττω τοῦ υἱέως ἀκούοντος ἐν ὀνό-
 μασιν, ὃν μεῖζω καλῶς ἐγνώρισεν ἐν τοῖς πράγμασι· συχνὸς
 γὰρ χρόνος ἐξ ὅτου πάντων ἀνθρώπων καὶ ἑαυτοῦ κρείττω 25
 τοῦτον ὁ πατὴρ ἀπεφαίνετο. πείθει γοῦν με καὶ ἡ τοῦ
 βασιλέως ἀπόφανσις καὶ ἡ τῶν πραγμάτων ἐνάργεια τοι-
 αῦτα περὶ τοῦ βασιλέως διαμαρτύρεσθαι· ἐπεὶ γοῦν τὸν
 λόγον ἔχετε βέβαιον ὅτι μηδ' ἄμφαγνοεῖτε τὴν πρόρρησιν,
 ἐχέσθω τῶν προτέρων μοι ὁ εἰρμός. ἂν οὖν ὥς δένδρον 30
 πάντα περιπυκάζοντα τὸν παρελθόντα ζητήσωμεν, ὥς ἐκ
 τῶν λυπηρῶν τὰ ὑπ' ἐκεῖνον σκιάζοντα, ἰδοὺ δένδρον ἄλλο
 περιφανέστερον ὅσῳ καὶ χλωροτέροις φύλλοις κομῶν καὶ

17 Exod. 13, 21.

5 περιφιλοσόφηκε cod. φιλοσόφος cod.

ἐπιβριῖθον καρποῖς καὶ πρὸς μέλλουσαν καρποδοσίαν εὐ-
 θετιζόμενον· τούτου ταῖς σκιαῖς ἡμεῖς ἀναπανθησόμεθα.
 ἂν οὖν ὡς κέντρον ἐκεῖνον ποθήσωμεν τὰ κύκλῳ περικρα-
 τοῦντα καὶ φέροντα, ἰδοὺ ἡμῖν κέντρον τρανότερον, μείζους
 5 ἐπὶ κύκλοις περιάγειν κύκλους δεδυνημένον καὶ ἄλλους ἐπ'
 ἄλλοις κατὰ τὸ ἄπειρον. ἂν ὡς ἥλιον ἐκεῖνον κοσμικὸν
 ὑπειλήφειμεν καὶ ὑπ' ἐκείνου καταφωτίζεσθαι ἔγνωμεν, ἥδη
 καὶ ἕτερος ἥλιος φανότερός τε καὶ καθαρώτερος ταῖς τῆς
 γνώσεως ἀκτίσιν οὐ Ῥωμαίων γῆν μόνον ἀλλὰ καὶ πάντα
 10 περιλάμπειν ἔχων τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα. ἂν τοῦ συμ-
 παθοῦς τὸν ἀπιόντα πενθήσωμεν, τοῦ συμπαθεστέρου τὸν
 περιόντα θαυμάσωμεν. ἂν τοῦ μετρίου ἐκεῖνον καὶ ταπεινό-
 φρονος ἀποκλαύσωμεν, τοῦ μετριωτέρου τοῦτον ποθήσωμεν.
 οὐδενὸς οὖν, ὃ Ῥωμαῖοι, καλῶν τῶν πάλαι λειπόμεθα,
 15 μᾶλλον δὲ γε κρείττοσι καὶ τιμιωτέροις τούτοις ἐντετυγῆκα-
 μεν, ἀπ' εὐπραγίας εἰς εὐπραγίαν μείζω μεταπηδήσαντες.

Τοῦ μεγάλου λογοθέτου Γεωργίου τοῦ Ἀκροπολίτου λόγος κατὰ Λατίνων, γραφεὶς αὐτῷ ὅτε ἐν τῇ δύσει κατὰσχετος ἦν.

1. Ἄνδρες Ῥωμαῖοι, οἱ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ὀρμώμενοι, ἐβουλόμην μὲν καλεῖν ὑμᾶς ἀδελφοὺς ὡς ὁμογνώμονας καὶ 5 ὁμόφρονας, ἐπεὶ τοί γε τοῦτο σκοπὸς τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν τὸ καθ' ἡμᾶς προσειληφότος θεοῦ καὶ πάντα τὰ τῆς σαρκὸς ἐπιδείξαντος ἐν ἑαυτῷ ιδιώματα ἄτερ μόνης τῆς ἐφαμάτου ζωῆς· καὶ τοῦτο ἦν τὸ μέγα περὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους μυστήριον, ἵνα συνάψῃ τὰ πάντα ἐν ἑαυτῷ καὶ εἰς ὁμο- 10 φροσύνην συνάξῃ τῆς πίστεως, ὅπερ, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον, οὐχ Ἕλλην οὐ βάρβαρος οὐ Σκύθης οὐκ Ἰουδαῖος οὐδ' ἄλλο τι τῶν ἐθνικῶν ὀνομάτων παρείληπται, ἀλλὰ μόνον καὶ ὅλον Χριστὸς αὐτοῖς τὸ ἐπίσημον. ἐβουλόμην μὲν οὖν οὕτω — καὶ γὰρ ἐτυγχάνομεν καὶ πάλαι ἦν ἡμῖν τὸ ὁμόγνω- 15 μον καὶ ἀδελφὰ ἐφρονοῦμεν καὶ τοῖς αὐτοῖς κανόσι τῆς εὐσεβείας ἢ καὶ στάθμαις ἀπηνθυνόμεθα καὶ τοῖς μέρεσι πᾶσιν ἐξισαζόμεθα· ἀλλ' ὁ τῷ φθόνῳ διαχωρίσας τὸν πρῶ-

A = cod. Mosquensis 363. B = cod. Mosquensis 368.
d = edit. Demetracopuli.

11 Coloss. 3, 11.

tit. in Bd: Λόγος τοῦ φιλοσοφωτάτου μεγάλου λογοθέτου κυρίου γεωργίου τοῦ ἀκροπολίτου περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς Λατίνους. ἔγραψαν δὲ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει λόγοι δύο. ὁ παρῶν ἐστὶ λόγος α', ὃς τοῦ δευτέρου ἐστὶν ἀπλούστερος.

12 οὐδὲ Bd 14 οὖν om. Bd

τον ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς τὴν κακὴν
 ἔριν ἐπεμβάλων εἰς διάσπασιν, ὥς καὶ εἰς φόνον καταλῆξαι
 τὸ ῥαδιούργημα — φεῦ τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας καὶ τῆς
 τοῦ σατᾶν προσβολῆς — καὶ ἡμᾶς, ὧ φίλοι Ῥωμαῖοι,
 5 ἡνωμένους ὄντας διέστησε καὶ εἰς ἰδιάσπαστον συγκεκρα-
 μένους διέλυσε. καὶ νῦν ἀποκλαιόμεθα μὲν ἡμεῖς τὸν
 ὑμέτερον χωρισμόν, ἀποκλαιόνται δέ, ὥς πεῖθομαι, τοῦτον
 καὶ ὑμῶν οἱ εὐγνωμονέστεροί τε καὶ συμπαθέστεροι. τί γὰρ
 χρησιότερον ἢ τερπνότερον ἢ ἀδελφοὺς ἐν τῷ αὐτῷ συνοί-
 10 κειν; τί δὲ χαριέστερον ἢ ὀνησιμώτερον ἢ τοὺς αὐτοὺς
 ὁμοφρόνως ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀνταγωνίζεσθαι; τί δὲ
 ἀθλιώτερον ἢ ἐλεεινότερον ἢ ἀπορραγῆναι τοὺς ὁμονοοῦντας
 ἐν Χριστῷ εἰς διχόνοιαν καὶ τοὺς ἡνωμένους ἐν πνεύματι
 εἰς ἄξυμφυῆ τὴν διάστασιν; εἰ δὲ καὶ ὕπου δύο ἢ τρεῖς
 15 ἐν Χριστῷ συνηγμένοι, ἐν τούτοις μέσος γνωρίζεται, πόσῳ
 μᾶλλον ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἢ καὶ πλείοσιν ἔθνεσιν ἐν ἑαυτῷ
 συμφρονοῦσιν οὐ παρέσται καὶ πληρώσει τῶν ἀγαθῶν, ὅσα
 τε ἐνταῦθα τῆς εἰρήνης εὐρίσκεται καὶ ὧν ὁ καρπὸς ἡ τῶν
 τελουμένων κάθαρσις ἢ ἀνάβασις, καὶ ὅσα ἐκεῖθεν τῆς
 20 ὑψηλοτέρας ζωῆς καὶ ἀμείνονος;

2. Διὰ ταῦτα δὴ τῷ ὑμετέρῳ χωρισμῷ σπαραττόμεθα καὶ
 τὸ πάθος οὐ διαφέρομεν, ὅτι μέλη ὄντες Χριστοῦ καὶ πρὸς
 μίαν κεφαλὴν αὐτὸν ἀναγόμενοι τε καὶ συναρμολογούμενοι
 οὐκέτι συμπνέομεν τοῖς αὐτοῖς οὐδ' εἰς ἓν ἔργον τὸ ἅπαν
 25 σῶμα κινούμεθα, ἀλλ' ἀντιφερόμεθα ἑαυτοῖς εἰς ἑτεροίας

9 Psalm. 130, 1.

15 Matth. 18, 20.

22 Ephes. 5, 30.

1 ἀπὸ om Bd 6 ὑμεῖς A 8 ὑμῖν Bd 12 ὁμοφρο-
 νοῦντας d 15 μέσως Bd γνωρίζεται A 22 φέρομεν A
 24 οὐδὲ d 25 B in marg. sec. m: πῶς οὐ λέγεται ὁ χριστὸς
 δύναμις τοῦ πνεύματος ὥσπερ λέγεται τὸ πνεῦμα πνεῦμα πατρὸς
 καὶ πνεῦμα υἱοῦ καὶ πνεῦμα χριστοῦ . . . ὥσπερ οὐ δυνάμεθα
 εἰπεῖν τὸν λόγον τῆς φωνῆς εἶναι ἀλλὰ τοῦναντίον οὕτως οὐδὲ
 τὸν υἱὸν τοῦ πνεύματος· διὰ τοῦτο οὐ λέγεται ὁ χριστὸς δύναμις
 πνεύματος ἢ χριστὸς πνεύματος ὥσπερ λέγεται τὸ πνεῦμα πνεῦμα
 πατρὸς πνεῦμα υἱοῦ καὶ πνεῦμα χριστοῦ: — ἡ ἐκπόρευσις ἰδίωμα
 ἐστὶν πρὸς ὃ ὑπάρξεως τοῦ παναγίου πνεύματος παριστ <άσης>
 τοὺς τούτου ὑποστάντ <ας>, ἀντιφαινούσης . . . alia non leguntur.

πράξεις καὶ ἐναντιουμένῃς τὸ πλεῖστον μέρος ἐξ ἀντιθέσεως, οὐδ' εἰς μίαν γωνίαν τὸν ἀκρογωνιαῖον τιθέμεθα, ἀλλ' ὥσπερ εἰς ἄλλην καὶ ἄλλην κατηρτισμένοι τὴν οἰκοδόμησιν ἄλλα μὲν ἡμεῖς γνωματεύομεν, ἄλλα δὲ ὑμεῖς τερατεύεσθε. καὶ τίς ὁ θρηνησῶν ἡμᾶς Ἱερεμίας; καὶ πόσων ἂν χρεῖα 5 δακρύων τούτῳ προσγένοιτο; εἰ γὰρ τῆς Ἱερουσαλήμ ἀλωθείσης καὶ Ἰουδαίων παραχθέντων αὐτῆς, μιᾶς πόλεως καὶ πολλοστοῦ ἔθνους καὶ τὴν φαινομένην πεπονθότων αἰχμαλωσίαν, πηγὰς ἐξήτει καὶ θαλάσσας εἰς δάκρυα, πάσης σχεδὸν τῆς οἰκουμένης ἀντιφωνούσης εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀντί- 10 φθογῆν δογματιζούσης εἰς τὸ κατὰ Χριστὸν κήρυγμα, πόσων ἂν ἐκείνῳ χρεῖα θαλασσῶν ἐγένετο πρὸς τὰ δάκρυα; ἔμοιγε οὖν οὐκ ἀνθρώποις οὗτος ἀρμόδιος ὀδυρμὸς οὐδὲ τοῖς τὸ θνητὸν τοῦτο φοροῦσιν ἔνδυμα, ἀλλ' ἀγγέλοις ἢ χερουβὶμ καὶ πάσαις ταῖς ὑπεράνω δυνάμεσιν, ἵν' ἀξίως ἡμᾶς ἀπο- 15 κλαύσωνται οὐκ ἐπιγινώσκοντας τὴν ἀλήθειαν οὐδὲ τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐπραγματεύσατο, ἀλλὰ κοιλίας ἀπερυγγάνοντας ῥήματα καὶ φιλονεικοῦντας νικῆσαι νίκην πολλὴν τῆς ἡττης ἀθλιωτέραν. καὶ οὐχ ὑμεῖς τοῦτο, ἡμεῖς δ' οὐ· ἀλλ' ὅπερ ἐστίν, ὧ Ῥωμαῖοι, 20 οὐκ ἀποκρύβομαι.

3. Ἦρξατο μὲν ἐξ ὑμῶν τὸ πάθος, κατεβόσκησατο δὲ καὶ ἡμᾶς καθάπερ ἔρπης ἢ γάγγραινα, ἐκ φιλαυτίας ἀρξάμενα καὶ εἰς αὐθάδειαν καταντήσαντα. ἀλλὰ νῦν δεῦτε δὴ καὶ ἀκούσατέ μου, φόβον τοῦ κυρίου διδάξω ὑμᾶς· τοῦτον γὰρ 25 ἀρχὴν σοφίας καὶ ἕτερος εἰρήκει θεόσοφος. ἵνα τί οὕτως ἐσμέν εὐκόλοι οὐ πρὸς ἅπαντα μόνον λόγον, φυσικόν τέ φημι ἢ μαθηματικὸν ἢ λογικὸν ἢ ἄλλοιόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς θεολογίαν αὐτήν, ἄκρατεῖς καὶ χεῖρα καὶ γλῶσσαν καὶ τὴν διάνοιαν; τί μὴ τοῖς οἰκείοις ὅροις περιγραφόμεθα; τί πη- 30 δῶμεν ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα; τί μὴ γινώσκομεν ἑαυτοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' οἴομεθα μοίρας θειοτέρας εἶναι, φύσεως

2 Matth. 21, 42. 26 Proverb. 9, 10.

15 ὑμᾶς ABd 25 τοῦ om. Bd 32 μοίραν Bd εἶναι A
τινος Bd

ὑπεραρθείσης τῶν οὐρανῶν καὶ ἐμφιλοχωρησάσης θεῷ καὶ
 τὰ κατ' αὐτὸν ἀρίστως ἐπεγνωκυίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἔξαγ-
 γέλλειν δεδυνημένης; μάταιοι ὄντως ἡμεῖς, εἰς οὓς ἐπεγγελῶσι
 μὲν δαίμονες, θρηνοῦσι δὲ ἄγγελοι, καταδικάζει δὲ Χριστός,
 5 καὶ καταδίκην, ἣν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις προὖρ σε, κλαυθμὸν
 καὶ ὀδόντων βρυγμὸν καὶ τὰ λοιπὰ τῆς κολάσεως. οὐ γὰρ
 ἔχοντες ἔνδυμα γάμου τοῖς ἀμφὶ τὸ δεσποτικὸν δεῖπνον δαι-
 τυμόσι συνανακλίνομεν ἑαυτούς· καὶ τοῦτο οὐ πέρα δεινῶν,
 καίπερ ὃν δεινόν, ἀλλ' εἰ μὴ τοῖς πρώτοις καὶ ὧν οὐδεὶς
 10 ὑπερέκεινα συγκαταλέξοιμεν ἑαυτούς, ὥς οὐδὲν λελογίσμεθα.
 ὦ ἡμεῖς δείλαιοι· ἀφέντες τὰ ἡμετέρα θεωρεῖν, τὰ τῆς
 ἀνεφίκτου καὶ τοῖς χερουβὶμ ζητοῦμεν φύσεως· ἀφέντες τὰς
 ἐντολὰς τοῦ κυρίου τηρεῖν, δι' ὧν σωθῆσόμεθα, θεολογεῖν
 προειλόμεθα· ἀφέντες περὶ φύσεως καὶ σωμάτων φιλοσοφεῖν
 15 καὶ γνωμολογεῖν περὶ ἡθους, ὧν καὶ τὸ τυγχάνειν κέρδος
 καὶ τὸ ἀποτυγχάνειν οὐ βλαβερόν, πρὸς τὸ θεολογεῖν ἀνιπτά-
 μεθα, οὐ τὸ ἁμαρτῆσαι πτώμα ψυχῆς τὸ ὀλεθριώτατον, καὶ
 οὐ ἡ ἀνάκλησις ὥς ἀδύνατος· οὐ γὰρ τὸ ἀποτυχεῖν ὥς
 ἀσύγνωστον, τούτου δυσχεροῦς ἡ ἐπάνοδος. ὦ ἡμεῖς μάταιοι,
 20 τί τὸ περὶ ἡμᾶς τοῦτο τοῦ σατᾶν ἔσχατον δέλεαρ; ὅς ἐπεὶ
 μὴ ἔχει τοῖς ἄλλοις θηρεῦσαι — ἀποκάνει γὰρ τοῖς σωτη-
 ριώδεσιν ἀντιβαλλόμενος πνεύμασι — τὸ μέγιστον τοῦτο
 καὶ ἐπικινδυνότατον ἐπιβάλλει θήρατρον τοῖς ὀξυτέροις τάχα
 καὶ θερμότεροις εἰς τὴν εὐσέβειαν, ᾧ πολλὰ πλήθη καὶ τῶν
 25 περιφανεστέρων ἐν ἄλλοις ἀπώλεσε καὶ τοὺς ὑπερπεπηδηκότας
 τὰ κάτω καὶ μὴ κατὰ βαθμίδας κεχωρηκότας πτώμα δακρῶν
 δέδειχεν ἄξιον.

4. Διὰ τοῦτο πᾶσιν ὀκνητέον εἰς θεολογίαν ἐλθεῖν, καὶ
 φοβητέον τὸν φόβον, οὐ τὸ φοβεῖσθαι πάνυ γε ἄξιον. τί
 30 γὰρ καὶ θεολογοῦμεν καινότερον; δέον ἀρκεῖσθαι τοῖς προ-
 τέροις καὶ οἷς ἡμᾶς ἐδίδαξεν ὁ καλῶς γινώσκων τὰ ἑαυτοῦ,
 ἣ καὶ τῶν δευτέρων ἀκούειν, ὧν ἡ πρᾶξις καὶ ὧν ὁ βίος

Basil.
hom. 24.

6 Luc. 13, 28. 7 Matth. 22, 11. 31 Io. 10, 14.

3 εἰς supr. lin. add. A om. Bd 12 τοῖς A τῆς Bd
 18 ἀνάκλησις AB corr. d 19 ἀσύγνωστον d 21 ἔχη A θη-
 ρᾶσαι Bd 26 βαθμίδας] βαθμίον A

ταῖς θείαις ἐμαρτύρησεν ἀποφάσεσιν, ἐπεὶ καὶ οὗτοι οὐ
 ταῖς οἰκείαις περὶ τὸ πρᾶγμα δυνάμεσι κατεχορήσαντο οὐδὲ
 τοῖς λογικοῖς καὶ μόνοις μεθοδεύμασιν ἐγκατέμειναν. ἀνθρώ-
 πινον γὰρ τοῦτο καὶ τῇ φύσει γινώσκεται, καὶ ποῦ τὰ
 μυστήρια τῆς θεότητος; ποῦ δὲ τὰ ὑπὲρ φύσιν ἐκ τῶν
 κατὰ φύσιν καὶ θαυμαζόμενα καὶ τιμώμενα; Χριστὸς ὁ
 πρῶτος θεολόγος θεολογεῖ, καὶ σὺ τὴν ἐκείνου θεολογίαν
 παραποιεῖς; ὁ καλῶς εἰδὼς ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ
 σὺ τολμᾷς καὶ τὸ οἰονοῦν παρ' αὐτὸν ἀποφαίνεσθαι; ὁ
 Χριστὸς φησὶ· 'τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ παρὰ τοῦ πατρὸς 10
 ἐκπορεύεται', καὶ τίς ἂν ἄλλος τολμήσειε καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ
 ἀποφήνασθαι; ὥσπερ γὰρ οὗτός φησιν γεγεννηθῆναι ἐκ τοῦ
 πατρὸς, καὶ οὐκ ἂν τις ἀπανθαδιάσαιτο πώποτε λέξαι καὶ
 ἐκ τοῦ πνεύματος, οὕτω δὴ καὶ ἐν τούτῳ ἐστί. πέμπειν
 πάλιν αὐτός φησιν τὸν παρακλήτον, καὶ στέρξωμεν τὸν 15
 λόγον καὶ μὴ παραχαράξωμεν τὸ ῥητόν· ἐκκείσθωσαν οὕτως
 αἱ συλλαβαί, ἃς ὁ πρῶτος στοιχειωτῆς ἀπεγράψατο. τί
 συλλογίσῃ ἐπὶ κενῆς καὶ ἐπιφέρεις ἄλλα ἀντ' ἄλλων ὀνό-
 ματα; τὸ πέμπειν λέγε μοι πέμπειν καὶ ἐκπορεύεσθαι μοι
 τὸ ἐκπορεύεσθαι· κρεῖττον σοῦ πολὺν ὁ διδάξας αὐτὰ καὶ 20
 πιστεύειν οὕτως ἐντειλάμενος. τί γὰρ μὴ ἐκπορεύειν αὐτὸ
 εἰρήκει ἢ αὐτοσοφία καὶ ὁ τῶν μελλόντων προγνώστης, ὃς
 ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα ἐγίνωσκε καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις ἀμφιβο-
 λίαν καὶ τὴν διχόνοιαν, ὥς ἂν ἡμᾶς ἀπαλλάξειε πολλῶν
 ῥημάτων καὶ ἀντιθέσεων, ἀλλὰ πέμψειν αὐτὸ εἶπε τοῖς 25
 μαθηταῖς μετὰ τὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἀνάβασιν; εἰ
 μὴ γὰρ ἄλλο οἶδε τὴν πέμψιν καὶ ἕτερον τὴν ἐκπόρευσιν,
 οὐκ ἂν παρήλλαξε τὰ ὀνόματα, ὥσπερ οὐδ' ἐπὶ τοῦ πατρὸς
 οὐδ' ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς μέσον αὐτῶν
 σχέσεως εἶπουν γεννήσεως· ἀλλὰ ταῦτα φυλάττει καὶ οὐκ 30
 ἰσοδυναμούσαις, ὥς ἂν τινες φαῖεν, ἐναλλάττει ταῖς λέξεσι.
 θεός ἐστιν ὁ ταῦτα θεολογῶν καὶ περὶ ἑαυτοῦ, καὶ πῶς ἂν
 ἐγὼ ἐς τοσοῦτον ἔλθοιμι τόλμης καὶ ἀναιδείας ὥς ἄλλο τι

8 Io. 10, 14. 10 Io. 15, 26. 12 Io. 16, 28. 14 Io. 15, 26.

2 πρᾶγμα] πνεῦμα d
 om. Bd 27 εἶδε A

12 φησιν οὗτος Bd

21 αὐτὸ

παρὰ ταῦτα θεολογεῖν. κόνις ὢν ἀμυδρὰ καὶ χοῦς πρὸς γῆν
 ἰλυσπώμενος, κὰν ἐτιμήθην τῷ πνεύματι; Παῦλος οὐ παρα-
 πεποίηκε τὸ ῥητόν, ὃ εἰς τρίτον ἀρθεὶς οὐρανὸν κἀκεῖθεν
 εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἀκούσας ἀνέκφραστα· εὐαγγελιστῆς
 5 οὐδεὶς ἀπεγράψατο καὶ ἐκ τοῦ νῦν ἐκπορεύεσθαι τὸν
 παράκλητον, καὶ τίς οὕτω θρασὺς τὰς φρένας καὶ τοὺς λόγους
 ἀκάθεκτος, ὥς ἀπερυγγάνειν τοῦτο τοῦ στόματος;

5 Εἰ δὲ τὴν πέμψιν πάλιν λαμβάνεις εἰς τὴν ἀπόδειξιν
 καὶ ἐνσχολάζεις τῷ ῥήματι καὶ ταυτίσεις ὀνόματα καὶ πέμ-
 10 πειν λέγεις τὸ ἐκπορεύεσθαι, ἄκουε πάλιν τῶν πρὸς ἀντίρ-
 ρησιν. οὐδὲν τῶν ὀνομάτων ἀντικρὺς ὡς ταῦτόν· κὰν αὐτὰ
 φέρης τὰ πολυώνυμα, εὐρήσεις ἐν τούτοις διαφορὰν οὐ
 σμικράν· πρὸς γὰρ ἄλλην καὶ ἄλλην τοῦ ὑποκειμένου
 τὴν ἔννοιαν ἀπιδόντες οἱ πρῶτως θέντες ὀνόματα τὸ ποι-
 15 κίλον τῶν ὀνομάτων ἐπέθεντο. καὶ γνοίης ἂν ταῦτα καλῶς
 ἐς διδασκάλου ἀφιγμένος γραμματιστῶν τὰς συλλαβὰς ἀνα-
 πτύσσοντος καὶ τὸ κεκρυμμένον τῆς διανοίας ἀνακαλύπτοντος
 — καὶ ταῦτα οὐκ ἂν ἐξ ὑπογυίου ὁ παρατυχὼν ἐπιγνώσαιο —
 καὶ ἴδοις ἂν καὶ τοὺς ἐπιστήμονας οὐ τοῖς τυχοῦσι τῶν
 20 ὀνομάτων χρωμένους εἰς ἐρμηνείαν, εἴπερ κυριολεκτεῖν ἐπε-
 βάλλοντο, ἀλλὰ τοῖς προσφνέσι καὶ καταλλήλοις καὶ μὴ
 ἀπάδουσιν. εἰ γοῦν ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ θνητῶν ἢ τῶν
 ὀνομάτων διαφορὰ πολλὴν ἐπικρύπτει τὴν ἔννοιαν καὶ ὁ
 ἐπιστήμων ἐπέγνωκε καὶ οὐκ ἔῃ παραχαράττειν τοὺς μὴ
 25 λόγοις τοῖς τεχνικοῖς ἐμβαθύνοντας, πόσῳ μᾶλλον ἐπὶ τῆς
 ὑπὲρ ἡμᾶς φύσεως, τῆς ὑπερουσίου οὐσίας, τῆς πάντων
 αἰτίας τῶν ὄντων, τῆς μὴ παρὰ τοῦ γνωσκομένης μηδὲ
 τῶν κατ' αὐτήν τι διδούσης εἰς μικρὰν ἐκείνης κατάληψιν,
 τῆς ὑπεραιρουμένης πάσης [ὑπερκειμένης] οὐσίας τε καὶ δυνά-
 30 μεως, ἐξ ἧς ἅπαν ὃν καὶ ἔστι καὶ ζωοῦται καὶ ἀγαθύνεται
 καὶ διαμένει περικρατούμενον, ἀρρήτῳ δυνάμει τῆς ὄντο-

1 Is. 29, 5. 2 II. Cor. 12, 2. 4.

2 τῷ] καὶ Bd 8 πάλιν om. Bd 10 λέγειν B
 21 ἐπεβάλλοντο d ἐπεβάλοντο AB 28 post τι add. παρεχο-
 μένης (παρασχομένης d) εἰς τὴν ἐπίγνωσιν, ἀλλὰ τῶν περὶ αὐτήν
 τι Bd ὑπερκειμένης uncis seclusi 30 ἀγαθυνῆται A 31 παρα-
 κρατούμενον Bd

ποιοῦ συνεχόμενον φύσεως; πόσον γοῦν ἐπὶ τῆς ἀρρήτου ταύτης οὐσίας χρεῶν παρατηρεῖν τὰ ὀνόματα, ἅπερ ὁ πρωτουργὸς τῆς τούτων ἀποκαλύψεως ἔθετο, καὶ λέγειν μὲν ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα ἐφ' οἷς εἰρήκει τὸ ἐκπορεύεσθαι, καὶ πέμπεσθαι πάλιν ἐφ' οἷς τὸ πέμπεσθαι ἔλεξε. τίς γὰρ οἶδε νοῦν κυρίου; τίς εἰς τὰ βάθη παρέκνυψε τὰ τοῦ πνεύματος; ἔφη Χριστὸς τὸ πνεῦμα παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι, καὶ οὐκ ἂν τις τῶν εὐσεβεῖν ἡρημένων παραχαράξειε τὴν φωνήν. ἔφη πάλιν οὗτος ἐκπέμπειν αὐτό, καὶ μενέτω οὕτως τὸ ὄνομα. ἢ τίς ὁ λόγος ἐκεῖνο μὲν φυλάττειν ἁπαραποίητον, τοῦτο δὲ ἐπάγειν εἰς ἕτερον; καίτοι γε οὐχ ἀπλῶς ὄντος τοῦ πράγματος οὐδὲ τῶν ἀκινδύνων, ἀλλὰ καὶ τῶν λίαν ἐπικινδυνωτάτων καὶ πολὺν παρεχομένων τὸν ὀλεθρον.

6. Ἐπέλθωμεν καὶ τὰ τῶν θεοφόρων συντάγματα καὶ διδάγματα. ὅτι μὲν καὶ οὗτοι περὶ τούτων τοιαύτην ἔσχον τὴν ἔννοιαν, ἐκ τῶνδε δῆλον καθέστηκε· τίς γὰρ αὐτῶν ἀπεθρασύνθη ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐρεῖν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι; καὶ μὴν εἶχον εἰπεῖν εἰ τοιοῦτόν τι νενόηκασιν, ἀλλ' εἰς τὴν πέμψιν ἐνέμειναν καὶ τὴν δόσιν καὶ τὴν χορηγίαν, ἔστιν οὗ καὶ τὴν πρόεσιν. πρόεσις δὲ οὐ ταῦτόν τοις ἐπηβόλοις τῶν λογίων τῇ ἐκπορεύσει γνωρίζεται, εἴ γε φαμὲν καὶ τὸν υἱὸν προῖεσθαι τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἔστι κοινὴ τις φωνὴ προσδιορισμοῦ τινος δεομένη πρὸς τὴν σαφήνειαν. πρόεισι μὲν γὰρ

Greg. Naz. τοῦ πατρὸς ὁ υἱός, ἀλλὰ γεννητῶς· πρόεισιν αὐτοῦ καὶ τὸ
or. 39. πνεῦμα, ἀλλ' ἐκπορευτῶς. ὥστε οὐχ ὅπου πρόεσις, γέννησις
Theod. ἐκεῖ ἢ ἐκπόρευσις. ταύτη δὲ τῇ φωνῇ χρησάμενοι ἐπὶ τοῦ
Lasc. πνεύματος οἱ τῆς ἐκκλησίας φωστῆρες, καθάπερ ἐμέλει καὶ
proc. spir. ταῖς προειρημέναις, οὐ προσδιορισμῷ τινι ἐπεσημήναντο
182. τοῦτο, ἵνα ἔχοιμεν γινῶναι τὸ νόημα, ὅπερ ἦν δέον, εἰ

5/6 Rom. 11, 33 sq.

7 Io. 15, 26.

9 Io. 15, 26.

1 συνεχομένης d πόσων ABd οὖν B 8 εἰρημένων παραλάξεις d 15 incipit cod. Vallicell. gr. C IV, quem signavi C. tit: ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ σοφωτάτου ἀκροπολίτου, οὗ ἡ ἀρχή· ἄνδρες ῥωμαῖοι. pr. καὶ om. C 16 ὅτι μὲν] καὶ ὅτι A περὶ τούτων om. A 21 ἐπιβόλοις d 29 ἐπεσημήναντο Bd 30 ἴν' C

νενοήκασιν· προΐέναι γὰρ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἀλλ' ἐκπορευτῶς εἶχον
 ἂν εἰπεῖν, εἰ πρὸς τοιοῦτον ἀπένευον τὸν σκοπόν.

7. Λέγε οὖν καὶ σὺ τὰς τοιαύτας φωνὰς ἀμεταποιήτους
 παραφυλάττων εἰς τὴν ἐκφώνησιν. δίδασκε τὸ πνεῦμα παρὰ
 5 τοῦ λόγου ἐκπέμπεσθαι· ἐδιδάχθης γὰρ τοῦτο παρὰ τοῦ
 κρείττονος. ἐρμήνευε καὶ χορηγεῖσθαι τοῦτο παρ' αὐτοῦ καὶ
 δίδοσθαι καὶ ἀποστέλλεσθαι καὶ προΐεσθαι· δεδίδαξαι γὰρ
 ταῦτα παρὰ μεγίστων ἐκείνων ἀνδρῶν, ὧν ἡ ἀρετὴ τὸ
 ἐπίσημον καὶ ὧν τὸ θεοφοροῦμενον ὡς ἐπίδηλον. Βασίλειοι
 10 ταῦτα θεολογοῦσι καὶ Κύριλλοι καὶ Γρηγόριοι, οἳ οὐδ'
 ὁπωσοῦν τετολυμήκασιν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ διαγράψασθαι τὴν τοῦ
 πνεύματος ἐκπόρευσιν. καὶ πῶς ἂν ἡμεῖς ἀπερυσθιάστως
 οὕτως ἐπιτηδῆσωμεν τῷ ὀνόματι καὶ κρείττον ἢ ἐκείνους
 ἑαυτοὺς εἰδέναι ἀπισχυρισώμεθα; ποῦ ποτε εὔρες τοῖς τούτων
 15 συγγράμμασι τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι; ἀλλὰ
 πάλιν ἐπάγονται οἱ ῥαδίως εὐρισκόμενοί σοι συλλογισμοὶ καὶ
 τὸ σαθρὸν τοῦτο τοῦ λόγου σχοινίον, δι' οὗ συνάγεις τὰ
 ἄτοπα, εἴ γε ψευδῇ τοῖς εὖ φρονοῦσι τὰ ἄτοπα. πῶς γὰρ
 οἱ τοσοῦτοί τε καὶ τοιοῦτοι οὐκ ἔγνωσαν τὸ παρὰ σου συναγό-
 20 μενον; ἀλλὰ τὰς μὲν προτάσεις ἐγίνωσκον καὶ ἐδίδασκον,
 ἅπερ δὲ ὡς ἐπόμενα φέρεις αὐτὸς εἴτε δὴ συμπεράσματα
 οὐχ ὅλως εἰς νοῦν ἐδέξαντο· ἃ γὰρ οὐ νενοήκασιν, πῶς ἂν
 τοῖς διδασκομένοις παρέθεντο; λάβε μοι καὶ αὐτὸς τὰς προ-
 τάσεις ὡς λόγους, εἰ βούλει, καὶ συμπεράσματα, καὶ μὴ δι'
 25 αὐτῶν συμπέρανε ἕτερα ἀλλότρια τῆς ἀληθείας καὶ ξένα τῆς
 ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

8. Τίς ἢ τῆς θεολογίας τέχνη ἢ ἐπιστήμη, ὥς τοῖς κανόσι
 ταύτης ἐψώμεθα; ἀπλῇ τίς ἐστι διδασκαλία τὸ ἡμέτερον
 κήρυγμα. Χριστὸς γὰρ ταύτην ἐδίδαξεν, ἐπλάτυναν αὐτὴν
 30 οἱ ἀπόστολοι, ἐκράτυναν οἱ διδάσκαλοι. πάλιν φιλονεικεῖς
 συλλογίζεσθαι, κἀγὼ σοι τὸν λόγον ἀπλοῦν ἀντιτίθημι. σὺ
 συμπεραίνεις μοι τὰ ψευδῇ, κἀγὼ σοι προτείνω τὰ ἀληθῇ.
 συνάγεις μοι ἐκ τῶν προτάσεων καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐγὼ σοι

Cyrril.
 c. Jul. 1.
 Greg. Naz.
 1. c.
 Basil.
 1. c.

2 post σκοπόν desinit C 8 παρὰ τῶν μεγίστων d
 11/12 τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος διαγράψασθαι Bd 16 μοι d
 17 τῶν λόγων Bd 25 συμπεραίνεις Bd 30/31 φιλονεικεῖν
 συλλογίζῃ d 31 λόγον om. d τὸν ἀπλοῦν B

τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἀποφαίνομαι. τοῦτο μὲν Χριστοῦ, ἐκεῖνο δ' οὐκ οἶδα τίνας· τοῦτο τῆς αὐτοσοφίας τὸ δίδαγμα, ἐκεῖνο πλάσμα διανοίας οὐχ ὑγιоῦς, τεχναζομένης εἰς τὰ ὑπερέκεινα τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν· τοῦτο Χριστὸς διδάσκει, καὶ τῷ λόγῳ πεπλστευκα, ἐκεῖνο προφέρεις σύ, καὶ οὐκέτι πειθόμενον 5 ἔχεις με. τίς ἡ τοσαύτη καινοτομία τῶν λόγων; τίς ἡ τοσαύτη περὶ τοὺς θείους τῶν λόγων ἀδολεσχία, ὥς μὴ θέλειν ἐν ἄλλοις ἀσχολεῖσθαι καὶ ἐπιδείκνυσθαι, ἀλλ' ἐν τοῖς θεοῖς φιλονεικεῖν ἐναβρύνεσθαι; Ἀθηναίων οὐδὲν ἦν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον, καὶ τῶν νέων θεολόγων 10 μεταποιεῖν τὰ τῆς ἀληθείας διδάγματα.

9. Εἰ δὲ εἰς δουλείαν ἄγεις τὴν ἐκ τῆς πέμψεως πρόοδον ἢ τὴν δόσιν ἢ τὴν χορηγίαν ἢ τὴν πρόεσιν καὶ πάλιν θεολογεῖς
 Cyrill. ἢ φιλοσοφεῖς τὸ φύσει ἢ μὴ φύσει καὶ τὸ κατ' ἔξουσίαν ἢ κατὰ
 1. c τὴν συνάφειαν καὶ ἢ οἴκοθεν ἢ ἔξωθεν καὶ ὅσα τοῦ τεχνυδρίου 15 τοῦ ἀνθρωπίνου, ἀδολεσχεῖν σε ἐάσω ταῖς τοιαύταις πλημμελῶς προσφερομέναις ἐρεσχηλίαις καὶ μιᾷ τῇ λύσει ἀνατρέψω τὰς ἐντέχνους σοι διαιρέσεις ἢ ὑποδιαιρέσεις ἢ ἐπιδιαιρέσεις καὶ τὸ τῶν ἐπομένων ἀναγκαίων ταῖς ἀντιθέσεσιν. ἐπὶ τῆς τοῦ θεοῦ φύσεως καὶ τῆς αὐτοῦ διαιρέσεως καὶ ἐνώσεως 20 καὶ νοῦς ἀσθενεῖ, ἐν ᾧ τοὺς ὅρους γινώσκουμεν, καὶ διάνοια ἀπηγόρευκε, δι' ἧς τὰς ἐπιστήμας εὗρήκαμεν ἢ ἐσχήκαμεν· καὶ δόξα πῶς ἂν σχολή χώραν τῶν πρὸ αὐτῆς ἀμαυρουμένων καὶ ἀπηυδακνῶν τὴν νόησιν; ἀνθρωποι τὰς τέχνας εὗρήκαμεν καὶ τὴν φύσιν κατεξετάσαντες φυσικῶς τοὺς λόγους 25 προάγομεν, καὶ τέχνη τὰς τῆς φύσεως ἀκολουθίας ἐγνώκαμεν. ἐπὶ δὲ τοῖς ὑπερφυέσι τίς ὁ τεχνικὸς λόγος; ποῖος ὁ ἐπιστημονικὸς νοῦς; ἡλικίος ὁ ὑπερέκεινα, ὥστε νοῆσαι τι καὶ ἀποφῆνασθαι, ὅπου ἐπιμύει τὰ πολυόμενα, ὅπου ἐπιφρίττει τὰ χειρουβίμ, ὅπου σιγῶσι δυνάμεις πᾶσαι καὶ ἄγγελοι, 30 ἐν μόνον εἰδότες ἄσμα τοῦ τρισαγίου τὴν αἴνεσιν, ἀπεριέργως καὶ ταύτην καὶ τῶν τεχνικῶν λεξειδίων ὑπερανθρωπισμένην ἐν τῇ ἀπλότητι; ἔδει γὰρ τοῖς ἀπλοῖς ἢ τῷ ἀπλῷ ἢ καὶ

29 Apocal. 4, 6. 8.

14 ἢ φιλοσοφεῖς om. A 15 τεχνυδρίου d 19 ἀναγκατον B d
 27 ὑπὲρ φύσιν B 29 ἐπιμύει d. 32 ὑπεράνω κειμένην d

ὑπὲρ αὐτὸ τὸ ἀπλοῦν ἀπλᾶς γενέσθαι καὶ τὰς ῥδὰς. τί
 γοῦν ἡμεῖς οἱ σύνθετοι καὶ πολλοῖς συνεστηκότες τοῖς κρά-
 μασιν οὐ τοὺς ἀπλοῦς ζηλοῦμεν λόγους ταῖς περὶ τὸ θεῖον
 ὑπολήψεσι καὶ κατ' αὐτὸ τὰς φωνὰς συνάγομεν, ἵνα καὶ
 5 συναχθῶμεν ὑπὸ τῆς μιᾶς δημιουργικῆς πανταρχίας εἰς ἓν,
 μίαν συμφωνίαν συμπλέξαντες ἀνθρωπίνην, ὡς τῆς ἀγγε-
 λικῆς συμμετάσχοιμεν; ἀρκεσθῆσόμεθα τοῖς ἐνταῦθα παρὰ
 Χριστοῦ καὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ δεδιδαγμένοις ἡμῖν· εἰ δέ
 τι εἴη καὶ κρυφιοδέστερον, ἐκεῖ ταμιεύσωμεν ἑαυτοῖς. ἢ
 10 τί γὰρ ἂν ἄλλο τῆς ἐκεῖθεν εἶναι δοίημεν βιοτῆς, εἰ πάντα
 ἐνταῦθα τὰ τοῦ θεοῦ γινώσκωμεν; ἢ πῶς εἰδείημεν ἂν καὶ
 σάρκες ὄντες καὶ ὕλης μετέχοντες, εἰ πάντων τῶν θείων
 ἐφικέσθαι σπουδάζοιμεν;

10. Εἴπερ ἦν ἀληθὲς ἐκπορεύεσθαι καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ
 15 πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ὤκνησαν οἱ διδάσκαλοι ταῖς ἑαυτῶν
 συγγραφαῖς ἐνσημῆνασθαι· οὐδὲ γὰρ ἔχοι λέγειν· ἐφθόνησαν.
 ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἐσιώπησαν, δειλίαν ἐπαινουμένην ἐν
 ἑαυτοῖς δειλιάσαντες, σὺν δὲ οἷος ὢν ἀποθρασύνῃ τὴν προ-
 φροάν; καὶ Χριστὸς μὲν οὐκ εἶρηκεν· οἶομαι γάρ, ὡς οὐκ
 20 ἦν. πῶς γάρ, ἂν ὢν, οὐκ ἐδίδαξεν, οἷς τὴν πᾶσαν θεο-
 λογίαν ἐτράνωσε; καὶ μετ' αὐτὸν οὐδεὶς τῶν διδασκάλων
 εἰπεῖν ἀπετόλμησε, σὺν δὲ ὁ ταῦτα λέγων τίς ὢν τυγχάνεις εἰς
 πίστωσιν; οὐκ ἔστιν ἡ πέμψις καὶ ἡ δόσις καὶ ἡ χορηγία
 καὶ ἡ πρόοδος τῇ ἐκπορεύσει ταῦτά· εἰ γὰρ ἦσαν ταῦτά,
 25 οὐκ ἂν τούτοις χρώμενοι ἐν τοῖς ἀπανταχοῦ λόγοις τὴν
 ἐκπόρευσιν ἠὲ λαβήθησαν· οὐδὲ γὰρ ἤθελον μὴ συνάδειν
 Χριστῷ. ἐμμένειν γοῦν χρεὼν τοῖς ῥήμασι τοῦ Χριστοῦ καὶ
 τοῖς μετὰ τοῦτον διδάγμασιν. ἀλλὰ Παῦλον ἔχεις συνη-
 30 γοροῦντά σοι, πνεῦμα Χριστοῦ καὶ πνεῦμα τῆς ἀληθείας
 εἰτουν υἱοῦ; ἀλλότριος τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ ὁ ταῦτα μὴ

Theod.
 Lasc.
 l. c. 30.

29 Rom. 8, 9.

7 ἀρκεσθῆσόμεθα ABd 9 ἐκεῖσε Bd 11 a πῶς iterum
 incipit C, in marg: καὶ μετ' ὀλίγον. 14 ἐκ om. BC 24 καὶ
 πρόοδος Bd 25 post λόγοις add. οἱ ἅγιοι BCD 27 μέ-
 νειν BCD

Phot.
de spir.
gr. 102
c. 328 C

συμφθεγγόμενος. ἐκπορεύεσθαι δὲ καὶ ἐξ υἱοῦ οὐτ' αὐτὸς
ὁ υἱὸς ὁ τὰ τοῦ πατρὸς καὶ τὰ ἑαυτοῦ καὶ τὰ τοῦ πνεύ-
ματος διδάξας ἀριδηλότατα εἶρηκεν, οὔτε μὴν τις τῶν διδασ-
κάλων ἐθέσπισεν, ὅσα ἡμᾶς εἰδέναι, καὶ ὧν τὰς γραφὰς
εἰς διδασκαλίαν καὶ ὄνησιν τῶν πολλῶν παρατιθέασιν ἄν- 5
θρωποι. ζητεῖς καὶ αὐτίς, ὡς οἶμαι, τοὺς λόγους τῆς
ἀποστολῆς, τῆς χορηγίας, τῆς δόσεως· 'εἰ παρὰ τὴν ἐκπόρευσιν
ὄντα, τί γε ἄρα εἰδῖν; ἀποστολὴ χορηγία καὶ δόσις ταῦτά
εἰσι.' τίς εἶ ὁ ἐξετάζων περὶ θεοῦ; αὐτὸς εἰρήκει περὶ
ἑαυτοῦ, καὶ κατάμενε τοῖς αὐτοῖς καὶ τοὺς λόγους κατὰτριβε 10
καὶ αὐτὸς καὶ τὰ ὀνόματα ἔχε μὴ παραβλαπτόμενα παρὰ
του τῶν κακῶς παραχαραττόντων καὶ τὴν βασιλικὴν δραχ-
μήν, ὑπὲρ ἧς ὁ δεσπότης ἐποιήσατο τὴν σπουδήν, ἵνα εὖρη
ταύτην συγκεχωσμένην τοῖς πάθεσι.

11. Πάλιν ἀδολεσχεῖς, καὶ πάλιν θεολογῶ. λέγε τὰς ῥήσεις 15
καθὼς ἐλέγχθησαν ἢ ἐγράφησαν, καὶ οὐ κινδυνεύσεις περὶ
ψυχὴν οὐδὲ φιλονεικήσεις μοι πρὸς λόγων τρυφήν, εἴ γε
τοῖς τοιούτοις τινὲς κακῶς μεμελετήκασιν ἐντροπᾶν, ἀφορμὴν
λόγων τὴν θεολογίαν ποιούμενοι, ὡς μὴ ὄντων ἄλλων ἐν
οἷς ἂν ἐπιδείξαιτο τὸ φιλότιμον. φύσις ἐστίν, ἀριθμοί, 20
ποσὰ συνεχῇ, ἁρμονία καὶ λόγων παντοίων ιδέαι, ψυχῆς
γνώσις, νοὸς κἀθαρσις, αἰσθήσεως διαφορά, καὶ τῶν ἔξωθεν
ἐν ἑαυταῖς συστολὴ ἢ ἀναγωγὴ πρὸς τὸν νοῦν. ταῦτα φιλο-
σοφητέον ἡμῖν, περὶ δὲ θεοῦ πάμπαν εὐλαβητέον. ἀπη-
ναισχυντήκασι μὲν ἔνιοι τῶν θεολογεῖν βεβουλημένων ἐν 25
ἐννοίαις, ἐν λέξεσιν, ἄλλ' ἐξωστρακίσθησαν, ἄλλ' ἀπερρίφη-
σαν, ἄλλ' ὡς σεσηπότα μέλη τῆς ἐκκλησίας τῆς κεφαλῆς
ἀπεκόπησαν, καὶ νῦν εἰσιν ἔλεεινοὶ τοῦ θράσους καὶ κατα-
γελώμενοι καὶ θρηνούμενοι. μὴ τοιαύτης μερίδος φανείημεν
καὶ ἡμεῖς. ἐγκατερέθσωμεν τοῖς δεδιδαγμένοις παρὰ Χρι- 30
στοῦ, παρὰ τῶν ἀποστόλων, παρὰ τῶν ἐς ὕστερον διδασκά-
λων, τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν· ταῖς λέξεσιν ἐκείνων εἰς τὴν
ἡμετέραν χρησώμεθα προφοράν, τὰς αὐτὰς ἐννοίας προβά-

12 Luc. 15, 8. 9.

21 ιδέαι] εἰδέναι Bd

33 προβάλλωμεν A

λωμεν εἰς διδάγματα, μὴ ἀφορμὴν ἀπωλείας τὴν τῆς σωτη-
 ρίας ἡμῶν ἐλπίδα ὁ κοινὸς προσλάβῃ ἐχθρὸς καί, ὅθεν ἡ-
 μῖν τὸ σώζεσθαι, ἐκαῖθεν γένηται ἢ φθορά. δεινὸς ἐστὶν ὁ
 ἀντίπαλος, καὶ εἰ τοῖς ἀριστεροῖς ἀποκάμει. ἐπιβάλλει τοῖς
 5 δεξιοῖς, καὶ τὸν ζῆλον προσφέρει καὶ τάχα μεταχειρίζεται τὴν
 ἀλήθειαν. κινῶ κρατῆρα μέλιτος πλήρη, καὶ δηλητηρίου Phot.
 μεστὸς τοῖς εὖ φρονοῦσι γινώσκεται· σάβνει τῷ φαινομένῳ I. c. 281 B
 καὶ δάκνει τῷ κρυπτομένῳ. σφραγὶς ἡμῖν ἐγγράφει πᾶσι
 τοῖς εἰς Χριστὸν πεπιστευκόσι κοινή. ταύτῃ τῇ σφραγίδι
 10 πάντες ἐνσημαίνωμεθα. καὶ τάχα παραδράμῃ ἡμᾶς ὁ ὁλο-
 θρεύων διάβολος. ποίμνη ἐσμὲν τοῦ Χριστοῦ, τοῦ καλοῦ
 ποιμένος καὶ ἀρχιποιμένου· φυλάττωμεν ἡμῶν τὴν σφρα-
 γίδα ἀπαρεγγεῖρητον. μὴ λάθωμεν τῷ κλέπτῃ σεσυλημένοι
 καὶ τῷ δεσπότῃ μὴ γινωσκόμενοι. αἰρέσεις οὐκ ὀλίγαι κατὰ
 15 καιροὺς ἀνεφάνησαν. καθάπερ ζιζάνια τὸν καθαρὸν σῖτον
 μολῦναι θέλουσαι τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ λόγοις ἀληθείας ἐξ-
 εριζώθησαν. οὐδὲν δὲ τὴν σφραγίδα τοῖς διὰ ταῦτα λόγοις
 παρεποιήσαντο οἱ διδάσκαλοι, ἀλλ' ἠρκέσθησαν καὶ μόνον
 ἀποβαλεῖν τὸ ἀλλότριον· ἡ δὲ σφραγὶς ἐτηρήθη ὡς ἔσχε
 20 φύσεως ἐξ ἀρχῆς. ὁ γὰρ ἐκ δευτέρου πολλοῖς κανόσι καὶ
 ἀρίστως ἠκριβωμένοις πεπλήρωται, τούτου τὴν τελειώσιν
 ὡς μηδενὸς προσδεομένην ἐθέσπισαν· ἀλλ' ὥρθουν μὲν τὸ
 σφαλλόμενον, τὸ δὲ καλῶς ἐγκείμενον ἐτήρουν πάμπαν ἀλώ-
 βητον. εἰ γοῦν θέλεις πρόβατον Χριστοῦ καὶ εἶναι καὶ
 25 πᾶσι τοῖς ὁρῶσι γινώσκεσθαι, φέρε τὴν σφραγίδα καθὰ τῷ
 εἶδει τῆς εὐσεβείας μεμόρφωται, καὶ μὴ κίβδηλον ἔχῃς παρα-
 ποιήσας σου πρὸς τὸ βούλημα, μὴ ποτέ σοι ὁ κύριος ἐν-
 τυχών, ὁ λέγων γινώσκειν τὰ αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἐκείνου
 γινώσκεσθαι, 'οὐκ οἶδά σε' δικαίως ἔρει.

30 12. Ἀλλ' ἐπὶ γλώττης αἱ εἰκόνες καὶ ἐξ ὑπογυίου τὰ παρα-
 δείγματα, ῥίζα καὶ κλάδος καὶ ὁ καρπὸς καὶ ὁ ἥλιος καὶ
 ἀκτὶς καὶ ἀπαύγασμα· τὸ γὰρ τῆς πηγῆς σιωπῶ, ἀξύμφυλον

Io. Dam.
 de haer.
 P. gr. 94
 c. 780 B

11 Io. 10, 14. Ebr. 13, 20. 13 Matth. 24, 43. 15 Matth.
 13, 25. 28 Io. 10, 14. 29 Matth. 25, 12.

4 ἀποκάμῃ Bd 8 post κρυπτομένῳ explicit C 30 ab
 Ἄλλ' tertium incipit C

Cyrrill.
thes. c. 34.
Nic. Blem.
de proc.
I 15.

ὃν εἰς παράληψιν. ἐγὼ σου τοὺς λόγους διαλύσω τῶν
 παραδειγμάτων, εἰ μόνον ἐθέλεις ἀφιλονείκως ἐπαΐειν τῶν
 λεγομένων μοι. καρπὸς τὸ πνεῦμα κατὰ τὰς ὑποθέσεις σου
 πέφυκε, καὶ ἐν ἑτέροις πάλιν ἀπαύγασμα. ἀλλ' ἡ ἑτερότης
 πολλή καὶ οὐχ ἀπλοῦν τὸ διάφορον. ἵνα τί γοῦν μὴ τὸν
 καρπὸν ἐκ τοῦ κλάδου καὶ τὸ ἀπαύγασμα ἐξ ἀκτίνος ὁ
 σοφὸς τὰ πάντα καὶ τὰ ἑαυτοῦ εἰδὼς ἄριστα ἀπεφώνητο,
 ἀλλ' ἐκ τῆς ῥίζης καὶ ἐξ ἡλίου; μήποτε οὖν καὶ ἄμφω
 κλάδοι καὶ ἄμφω καρποὶ ἢ καὶ ἀκτῖνες καὶ ἀπανυγάσματα
 ἐν ἀλλήλοις ἡνωμένα καὶ ἀνακεκραμένα ἀρρήτοις λόγοις, 10
 μὴ παραποιοῦντα τὰ ιδιώματα. πῶς δὲ καὶ ἔξει χώραν ἐν
 ἀσχηματίστοις, ἐν ἀναφέσειν, ἐν πᾶσιν ἀπηλλαγμένοις αἰσθητι-
 κῆς ἀντιλήψεως καὶ ἐμφάσεως τὰ τόπων καὶ διαστάσει περι-
 γραφόμενα; βούλομαι καὶ αὐτὸς τρεῖς ταῦτα λέγειν ἡλίους,
 ἐξ ἑνὸς τῶν δύο ἐχόντων τὴν ὑπερξίν, ἀλλὰ θροεῖ με διο- 15
 ρισμὸς καὶ περιγραφὴ καὶ τὸ μὴ πάντα ἐν ἀλλήλοις ταῦτα
 γνωρίζεσθαι. θράττει με καὶ ἡ ῥίζα καὶ ὁ κλάδος καὶ ὁ
 καρπός, εἰ ἐν ὑποστάσει μιᾷ μέρη ταυτὰ εἰσιν, ἐξ ὧν τὸ
 ὅλον συνέστηκεν. ἀλλὰ καὶ ὁ ἥλιος ἄτομον, καὶ πῶς ἡ
 τρισυνπόστατος φύσις ἐν ἐνὶ ἀτόμῳ εἰκονισθῆσεται, μέρεσι 20
 σπαραττομένη καὶ διαιρουμένη, ὧν ἕκαστον τῇ τοῦ ὅλου
 φύσει οὔτε συνέστηκεν οὔτε ὠνόμασται; Θεὸς δὲ ὁ πατήρ,
 Θεὸς ὁ υἱός, Θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἐξ ἑνὸς τὰ δύο ὡς
 αἰτίου αἰτιατά, τὸ μὲν γεννητῶς, τὸ δ' ἐκπορευτῶς, καὶ
 ἀλλήλοις συμπεφυκτότα καὶ ἀεὶ συνόντα ὡς ὁμοούσια. εἰ 25
 δ' ὁμοούσια, πάντως καὶ ὁμοδύναμα, μὴ τῆς τοῦ αἰτίου
 οὐσίας ὅπως οὖν εἴτουν ἐνεργείας εἴτε δυνάμεως ὑφείμενα.
 εἰ δ' ἔστι καὶ ἑτέρα ιδιότης ἀμφοῖν, ὡς τὸ μὲν ἐξ ἑκατέρου
 δίδοσθαι ἢ ἀποστέλλεσθαι ἢ χορηγεῖσθαι ἢ ὅπως οὖν ἄλλως
 Nic. Blem. I c. I 9sq. ἐθέλεις καλεῖν, τὸ τῆς ἐκπορεύσεως μόνον εὐλαβούμενος 30
 ὄνομα ὡς ἀρχὴν παραδηλοῦν οὐσιώσεως, ἑκάτερον δὲ ἐξ
 ἑκατέρου, οὐκέτι γε καὶ διὰ ταῦτα ἐπιφέρει μοι σὺ τὴν
 ἐκπόρευσιν ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐπομένην, ἵνα συσταλῶσι τὰ
 ιδιώματα. τίς εἶ ὁ ταῦτα φιλοκρινῶν; εἰ μὲν οἶδας τὸν

τῆς ἐκπορεύσεως λόγον, τίνι τῆς γεννήσεως διενήνοχε, τότε
 ἂν γνοίης τὸν τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς χορηγίας, τίνι δια-
 φέρει τῆς ἐκπορεύσεως· ἀλλὰ μὴν οὐκ ἐκεῖνο, καὶ τοῦτο
 ἄρα οὐδ' ὅλως. ἔμμενε ταῖς κειμέναις τῶν συλλαβῶν,
 5 καθὼς πολλάκις σοι εἶρηκα, ἔχου τῶν δεδογμένων ὡς ἀλη-
 θῶν, μὴ σοι κεραία τῶν λογίων παραθρασάτω. εἰ γὰρ
 ἐπὶ τῶν ἐνταλμάτων Χριστοῦ εὐφορητὸς ἐν τοῖς τοιοῦτοις
 ὁ κίνδυνος, ἐπὶ τοῖς θεολογίας ὀνόμασιν ὁπόσον οὗτος
 ὀλεθριωτέρος.

10 13. Ἐρῶ σοι λόγον οὐ φλαῦρον, μόνον ὑπόθες μοι οὕς καὶ
 μὴ ζυγομαχίης εἰς τὴν ἀλήθειαν. εἰ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἦν
 τὸ πνεῦμα ἐκπορευτόν, οὐκ ἂν τὸ τοιοῦτον σιωπήσας ὁ υἱὸς
 ἐκ τοῦ πατρὸς ἐδογματίσειν. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ υἱοῦ, πάντως
 καὶ ἐκ τοῦ πατρὸς· ἐκ τοῦ πατρὸς γὰρ ὁ υἱὸς καὶ πάντα Phot.
l. c. 801 D
 15 τὰ τοῦ υἱοῦ· οὐ μὴν, εἰ ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ
 ὡς ἐξ ἀνάγκης ἂν εἶη ἐπόμενον. ἔδει γοῦν τὸ πρῶτον
 ἔρεῖν, ἵν' ἀκολουθήσῃ τὸ δεύτερον· τὸ δὲ δεύτερον εἰρηκῶς
 οὐκέτι φέρει τὸ πρῶτον. ὅτου γοῦν χάριν παρέλειψε τὸ ἀμφί-
 βολον, δεδιδαχὼς τὸ παρὰ πᾶσιν ὁμολογούμενον; ἔμοι γε
 20 δοκεῖν, ἵνα τοιαύτης ἐννοίας ἀπαλλάξῃς τοὺς μέλλοντας τὸ
 κήρυγμα δέχεσθαι, ὡς ἂν ἔχοιεν φρονεῖν καὶ λέγειν ἐκ τοῦ
 πατρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι, ἐνεῖναι δὲ ἢ συνεῖναι
 υἱῷ καὶ τὴν ἀποστολὴν καὶ τὴν χορηγίαν ἢ καὶ τὴν δόσιν
 λαμβάνειν ἐκ τούτου, τὴν κατ' εὐδοκίαν λέγω σύμπνοιαν
 25 καὶ ὁμόνοιαν.

14. Βιάζεῖς γοῦν με ῥῆσιν εἰπεῖν, ἣν Χριστὸς οὐκ ἐδίδαξεν,
 ἀπόστολος οὐ παρέδωκε, διδάσκαλος οὐ παρέθετο. ὀκνῶ
 τὸν λόγον, μάλιστα δέ γε πεφόβημαι, μὴ θέλων θρασέως
 θεολογεῖν οὐ μόνον φωτὸς ἐκπέσοιμι τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ
 30 εἰς σκότος ριπῶ τὸ ἑξώτερον. οὐ βούλομαι θεολόγος τολ-
 μηρὸς ὀνομάζεσθαι, ἐξὸν δειλιά με σώζεσθαι· οὐ δέχομαι
 κακῶς ἀνδρίζεσθαι με καὶ πίπτειν, ἐξὸν με διατηρεῖσθαι

6 Matth. 5, 18.

1 τίνι] τί μοι Bd 8 πόσον? οὕτως BC 9 post ὀλεθριώ-
 τερὸς explicit C 11 ζυγομαχήσαι B corr. d 17 ἵνα d 20 δοκεῖ d
 22 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον BCd 32 καλῶς A in κακῶς corr. B

συστολαῖς ἄτρωτον. ἔχε σὺ τὸ θράσος καὶ γὰρ τὴν δειλίαν·
καλὸν τοῖς τοιούτοις δειλιᾷν μᾶλλον ἢ γε θρασύνεσθαι.
Ἰκαρον καὶ μῦθος κηρίνοις τοῖς πτίλοις ἀεροπορῆσαι ἀπο-
θαρσύναντα οὐ δίδεωσεν, ἀλλ' εἰς πέλαγος ἔρριψε τοῦ κηρὸς
τακέντος ἀκτῖσιν ἡλιακαῖς. ἄρ' οὖν πείθομεν ὑμᾶς τοῖς 5
τοιούτοις λόγοις, καὶ πάσχετε καὶ ὑμεῖς τὸ τῆς δειλίας
ταύτης πάθος, ἣν καὶ κρείττους ὑμῶν πολλοὶ δεδειλιάκασιν,
ἦτις καὶ σώζει καὶ οὐκ ἀπόλλυσι; καὶ γὰρ πραγματευσασθαι
τὴν σωτηρίαν ἀκαμάτως ἐξόν, τί τοῖς κινδύνοις αὐθαιρέτως
ἐμπίπτομεν; δέον συστεφανοῦσθαι τοῖς προαγωνισαμένοις 10
ἡμῶν πόνων ἄτερ καὶ λόγων μακρῶν, τί ἀδήλοισι πράγμασιν
ἐπιρρίπτομεν ἑαυτούς; μὴ κόραις ἀκορέστως ἐχούσαις τῶν
τοῦ ἡλίου ἀμαρυγμάτων ἐπεντρανίσαις αὐτοῖς, μή ποτε τὸ
τῶν ὀφθαλμῶν ἀποβάλλης φῶς τῇ τῶν ἀκτίνων λαμπρότητι·
διὰ παραπετασμάτων ἢ ἐν ἁέρι αὐτὸ καταλαμβάναν, καὶ ἔχεις 15
μετὰ τῆς ὠφελείας τὴν ἡδονήν. μὴ εἰς πέλαγος ἄπειρον
κυβιστᾷν ἐθελήσης· ἀρκέσθητι ποταμοῖς ἢ καὶ λίμναις
εὐπεριγράπτοις τὴν τέχνην τοῦ κολυμβᾶν ἐπιδείξασθαι.

15. Δεῦτε οὖν στῶμεν ἅμα εἰς οἶκον κυρίου, καὶ ἄσμα
ᾄσωμεν οὐ καινόν — τοῦτο γὰρ παρρησίᾳ τῶν τοῦ Δαβίδ· — 20
παλαιὸν γάρ, εἰ καὶ τῆς νέας διαθήκης καὶ κρείττονος.
πάλαι γὰρ τοῦτο παρὰ Χριστοῦ δεδιδασμένοι οἱ τὴν κρείττω
σοφίαν μετέωροι τοῖς εὐσεβεῖν ἡρημένοις παρέθεντο, ἀπαρά-
θρανστον φυλάττειν ἐγκλευσάμενοι. δεξώμεθα τὴν αὐτῶν
προσταγὴν ὡς τῆς ψυχῆς φυλακὴν, ἀσπασώμεθα τὰ ἐκείνων 25
διδάγματα ὡς πρὸς σωτηρίαν συντάγματα, καὶ ᾄσωμεν τοῦτο
δὴ τὸ ᾄσμα ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνδραμόντες, εἰς μίαν συμφωνίαν
ἡμᾶς συναγαγόντος τοῦ πνεύματος, τοῦ ἐκπορευομένου μὲν

Io. Chrys. παρὰ πατρός, ἀναπαυομένου δὲ ἐν νῆφ ἢ συνόντος νῆφ,
c. Ar. 2. παρ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἀποστελλομένου καὶ διδομένου καὶ ὅσα 30
τοιαῦτα, καθὼς τὰ τρία οἶδασι καὶ τὸ ἐν, ὧν τοὺς ἀριδη-
λοτέρους τῶν λόγων ἀποκεκρύφασι· καὶ ἀλαλάζωμεν ἅπαντες

19 Psalm. 65, 13.

1 ἄτρωστον A ἄνθρωπον Bd 13 ἐπεντανίσαις d 14 ἀπο-
βάλλης Ad 22 τοῦτο om. A 23 εἰρημένοις d

ἐν μιᾷ φωνῇ τὸ κοινὸν τοῦτο τῆς ἡμετέρας πίστεως σύμβολον, τὴν καλὴν ἡμῶν παρακαταθήκην τῆς εὐσεβείας, ἣν ἀκεραίαν φυλάττομεν, καὶ δοξάζομεν τὴν μίαν θεότητα καὶ βασιλείαν, ἣ πρέπει δόξα κράτος τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς
5 τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Λόγος δεύτερος περὶ τῆς ἐκ πατρὸς τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκπορεύσεως.

1. Ἐπειδὴ τὸν πρῶτον λόγον χάριτι τοῦ πνεύματος ὡς ε. 197^v
δυνατὸν γε συνεστιγάμεθα, ἐν ᾧ περ οὐκέτι θεὸν εἶναι λέγειν
10 ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπλαῖς ἐν-
νοίαις παρεστηγάμεθα διδασκάλου Χριστοῦ καὶ τῶν πατέρων
ἐπόμενοι, φέρε δὴ καὶ ἀποδείξουσιν αὐτὸ καθάπερ εἰκὸς
πιστωσόμεθα· οὐ γὰρ τοῖς ἀπλοῖς τῶν λόγων καὶ ἀπεριέργοις
ὡς οἶμαι οἱ τῇ προσθήκῃ χαίροντες ἐρεκσθήσονται, ἀλλὰ
15 καὶ λόγους ζητήσουσιν ἐκ τῆς κάτω σοφίας καὶ πατουμένης
καὶ | προτάσεις ἀπαιτήσουσι καὶ τὰ ἐπόμενα συμπεράσματα, | 198^r
ἐπαγωγὰς τε εἰς πίστωσιν καὶ τὰ δι' ἀδυνάτου πρὸς τὰ
προκείμενα καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ἐντέχνων παιδευμάτων καὶ
κοιμψευμάτων, ἃ τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον ὑπερέβαλεν ἢ
20 ἀπέβαλε. καὶ οὐ τὸ πρῶτον λέγω τὸ ἐν θεότητι, ἀλλὰ καὶ
τὸ δεύτερον καὶ κάτω τὸ ἐν ἀνθρωπότητι. ἤκουσα καὶ
τῶν Ἑλλήνων τοὺς θεολόγους μὴ πάντα τὰ τῶν θεῶν αὐτῶν
παριστῶντας ταῖς ἀποδείξεσι, καίτοι γε πλάσματα ὄντα τού-
τοις τὰ τῶν θεῶν, ὧν τῆς διανοίας ἀναποχή ἢ οὐσία καὶ
25 οἷς ἢ λήθῃ φθορά, ἀλλὰ καὶ θέσεις προάγουσιν ἀμέδους καὶ
ἀναποδείκτους καὶ θεσπίζουσιν αὐτάς ὡς ἀληθεῖς παραδέ-
χεσθαι. ἡμᾶς δὲ τί τὸ εἰς τοσαύτην ἐλάσαν ἀβελτηρίαν —
ὄκνῳ γὰρ λέγειν μανίαν —, ὡς εἰ μὴ καὶ αὐτὸ ὅτι ἔστι
θεὸς ἀποδεικτικὸν ἀποφηνάμεθα, οὐκέτι στερεκτὸν λογισαί-
30 μεθα, δεδοικότες οἷον μὴ λάθοιμεν θεὸν τοῖς λόγοις συνα-
πολέσαντες ἢ τῷ ἀναποδείκτῳ ζημιωθέντες τὴν πρόνοιαν;

ἐχρῆν μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, ἀπλοῦν οὕτω φυλάττειν τὸ κήρυγμα καὶ μὴ ποικίλον ταῖς ἀντιθέσεσιν. ἐπεὶ δ' ὁ τῆς ἀπλότητος ἐξοστρακίσας πάσαι τὸν ἄνθρωπον, ὑπὸ τῆς αὐτοῦ διπλῆς ἐξαπατήνας καὶ εἰς τὸ τῆς ὕλης καταγαγὼν πολύτροπον καὶ πολύμορφον, καὶ τὸ τῆς ἡμετέρας πίστεως 5 εἰς πολυσχιδεῖς τινὰς ἐννοίας διέτεμε κἀντεῦθεν χρεῖα λόγων πολλῶν, εἴ πως τὸ ψεῦδος ἀποκριθεῖη τοῦ ἀληθοῦς, ἥδη καὶ ἡμεῖς τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ θαρρήσαντες τὸν μέγιστον ἁγῶνα τοῦτον εἰσέδυσμεν, ἐκείθεν ἐπηλπικότες ῥοπὴν εἰς τὸ λαλῆσαι μετὰ τοῦ πνεύματος τὰ τοῦ πνεύματος, ὅθεν ἅπαν 10 καταβαίνει δώρημα τέλειον.

2. Τί γοῦν καινόν, εἰ καὶ ὁ τῆς ὄνου πρότερον ἀνοίξας τὸ στόμα, ἵνα προφητεία λεχθεῖη περὶ Χριστοῦ, καὶ νῦν τοῦ ἡμετέρου νοὸς ἀποβαλεῖ τὴν ἀχλὺν καὶ τὴν ἐπιπροσδοῦσαν τῷ τῆς ψυχῆς ἡλίῳ σκοτόμαιναν διασκεδάσει ὥς ὅτι γε 15 πορρωτάτω, ἵν' ἐν φωτὶ κατίδωμεν φῶς, ἐν πνεύματι τὰ τοῦ πνεύματος; ^{Io. Dam.} ^{l. c.} λάλει μοι δὴ πρῶτον αὐτὸς τὰ σαυτοῦ, ταῖς σαῖς ἐπίπληξόν με βολαῖς· τὴν ἀσπίδα γὰρ ἥδη τῆς ἀληθείας προβέβλημαι· καὶ δέξομαί σου πρότερον τὰς βολάς, εἰτά σε ταῖς ἐμαῖς ἀντιπλήξαιμι καὶ ἀποπειράσομαι τῆς 20 δυνάμεως.

3. Ἐν μὲν δὴ τοῦτο καὶ μάλα τούτοις ἰσχυρὸν ἀναφαίνεται, ὅπερ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις εἶπε Χριστός· ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμπω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπο- 25 ρεύεται· τοῦτο δὴ οἷάπερ διφνὲς βέλος κατὰ τῶν ἀντιλεγόντων ἐκπέμπουσιν, ἐκ τε τοῦ πέμπω καὶ ἐκ τῆς ἀληθείας τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορευόμενον ἀποδεικνύναι πειρώμενοι. εἰ γὰρ τὸ πνεῦμα, φασί, πέμπεται παρὰ τοῦ πατρὸς, πέμπεται δὲ καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ ταυτο- 30 τρόπως, ἐκπορεύεται διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ· καὶ γὰρ οὗτος τοῖς διαλεκτικοῖς πολλὴν ἀνύχων τὴν ἰσχύν* ὥς τοῖς αὐτοῖς πάντως ἔπεται τὰ αὐτὰ ὥσπερ τῷ ἐναντίῳ τὸ

11 Jacob. 1, 17.

12 Num. 22, 28.

23 Io. 15, 26.

32* hic compluria intercidisse videntur

ἐναντίον καὶ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ. καὶ μὴν οὔτε τοῦτο
ἐπὶ πάντων ἡγήθευκεν οὐτ' ἐκεῖνο τὸ ἀκλόνητον ἔσχηκεν.
εἰ γὰρ ὕπνω ἐργήγορσις ἡναντίωται, ἔπεται δὲ ταύτῃ τὸ
ζῆν, τὸ θανεῖν τῷ ὕπνω ἐφέψεται, | καὶ εἰ τῷ καθημένῳ | 198 v
5 ἐμψύχῳ εἶναι, τῷ ἰσταμένῳ ἀψύχῳ εἶναι. ἀλλ' οὔτε τοῖς
αὐτοῖς ἔπεται τὰ αὐτά, εἰ ἐφ' ἑτέροις ἀτόμοις ταῦτά γε
τεθεώρηται. τῷ γὰρ πλουτεῖν ἔπεται μὲν ἐν τινι εὐδοξία,
ἐν ἄλλῳ δὲ ἀδοξία, καὶ τῷ μὲν πλεύσαντι ὤνησεν, ἑτέρῳ
δὲ ἔψεται τὸ ναυάγιον. καὶ οὐκ ἂν τις ἄλλως ἔχειν ἀπισ-
10 χυρίσαιοτο. ταῦτα μὲν εἰρήσθω πρὸς τοὺς διαλεκτικούς κα-
νόνας καὶ τὰ τεχνάσματα. εἰ δὲ προστίθῃς τῇ πέμψει τὸ
φύσει — ἀκούω γὰρ καὶ τινων ὕμνων τὸ τοιοῦτον λεγόν-
των — κἀντεῦθεν ὁ δεινὸς καὶ ἄμαχος συμπλέκεται σοι
συλλογισμὸς, ὥς ἡ φύσει πέμψις ἐκπόρευσις, σοφιστεύεις
15 πάλιν καὶ οὐ συλλογίσῃ μοι τὴν ἀλήθειαν. ἔστι δὲ ὥς
οἶμαι παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι ὁ παραλογισμὸς οὗτος·
δέον γὰρ δι' ἄλλον δεῖξαι τὴν φύσει πέμψιν ἐκπόρευσιν, ὥς
ὁμολογουμένην εἵληφας πρότασιν. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἡ φύσει
πέμψις ἐκπόρευσις ὥσπερ οὐδ' ἡ ἐκπόρευσις πέμψις· ἄλλο
20 γὰρ πέμψις καὶ ἄλλο ἐκπόρευσις. τοῦτο δὲ σαφῶς ὁ Χρι-
στὸς ἐρμηνεύει σοι· τὸ μὲν γὰρ οἰκεῖον πέμψιν ὠνόμακε,
τὸ δὲ πατρικὸν ἐκπόρευσιν. εἰ γὰρ μὴ ἄλλο καὶ ἄλλο, πῶς
οὐκ ἐκεῖ τὴν πέμψιν προέφερεν ἢ ἐν αὐτῷ τὴν ἐκπόρευσιν;
ἐν γὰρ μιᾷ περικοπῇ τὰ ἀμφοτέρω.

25 4. Ἐγὼ δὲ καὶ τὸν <χρόνον> ἐνσημηνάμενος, πολλὴν ἐν
τούτοις εὐρίσκω διαφοράν. τὸ γὰρ πέμψω μέλλοντος χρόνου
καθέστηκεν, ἐνεστῶτος δὲ γε τὸ ἐκπορεύεται. καὶ μὴν εἰ
ταυτόν, ἄλλως ὥφειλε λέξαι ταυτί. ὁ γὰρ πέμψων παρῆν
καὶ προσωμίλει, καὶ οὐχ ἕτερος ἦν ὁ μέλλων τοῦτο ἐργάσα-
30 σθαι· μία γὰρ μετὰ τὴν ἔνωσιν ἡ ὑπόστασις. καὶ εἰ αἰωνι-
κῶς πέμπει τὸ πνεῦμα εἴτουν ἐκπορεύει, ἐξεπόρευε καὶ τότε
αὐτὸ καὶ τὸν λόγον οὕτω προήγαγε, καθὼς καὶ περὶ τοῦ
πατρὸς τῷ παρατεταμένῳ τοῦ χρόνον παρεσημήνατο. ἄρ'
οὖν συνίης τῶν λεγομένων μοι; πέμψειν φησὶ τὸ πνεῦμα

ὁ κύριος, τοῦτο δὲ λέγει παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι. οὐδὲν οὖν τὸ ταῦτόν τῆς ἐκπορεύσεως καὶ τῆς πέμψεως ὥσπερ ἀμέλει οὐδὲ τῶν χρόνων, οἷς τὰ τῶν θημάτων κερακτῆριςται. τί δὲ μὴ καὶ σύνδεσμος συνάπτει τὰ ὀνόματα εἴτε ῥήματα, εἰ παντάπασιν ἐταυτίζοντο;

10. Dam.

1. c.

5. Οἶμαι δέ σε ζητεῖν αὐτῶν τὸ διάφορον. τοῦτο μόνον μοι λάμβανε πίστιν, καὶ τὸν λόγον οἶδε θεὸς ὃς ἐκπορεύει καὶ ὃς πέμπει καὶ ὃς ἐκπορεύεται τε καὶ πέμπεται. γενοῦ μοι πρῶτον καὶ σύ θεός, καὶ τότε γνωρίσεις τὰ τοῦ θεοῦ ἀκριβῶς· ἡ γὰρ φύσις ἑαυτὴν ἐπιγνώσεται. εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνα- 10 τεῖς, πῶς καὶ ὁ τῶν κάτω μὴ καλῶς εἰδὼς τὰ διάφορα ἐπὶ τῆς ἀγνώστου καὶ ἀνεκκλήτου παντάπασι φύσεως λεπτο-λογεῖς τὰ νοήματα;

6. Ἀλλὰ τὸ τῆς ἀληθείας πνεῦμα υἱοῦ· εἰ δὲ υἱοῦ φησιν, ἐξ υἱοῦ· πνεῦμα γὰρ τοῦ πατρὸς, ἐπείπερ καὶ ἐκ πατρὸς. 15 ἐγὼ δέ σοι ἀντιστρέφας τὸν λόγον ἐρῶ· ὅτι μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς, τοῦ πατρὸς, ὅτι δὲ τοῦ υἱοῦ, οὐκ ἐκ τοῦ υἱοῦ. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ υἱοῦ, τοῦ υἱοῦ, οὐ μὴν εἰ τοῦ υἱοῦ, ἐκ τοῦ υἱοῦ. οὐ γὰρ ὅτι τοῦδε, καὶ ἐκ τοῦδε ἀνάγκη, ὃ δὲ ἐκ τούτου, καὶ τούτου πάντως ἐξ οὗ γε εἶναι καὶ λέγεται. εἰ 20 δὲ καὶ αὐτίς τοὺς λόγους μοι ἀπαιτεῖς τῆς πέμψεως τε καὶ τοῦ λέγεσθαι τοῦ υἱοῦ, ἔγωγε μὲν ἀπορῶ, ἐπεὶ μὴ φύσει 199^r | θεός, | τάχα δὲ οὐδὲ τῇ χάριτι γέγονα· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ὁ

Cyrill.
de ador.

I 93. 147.

ἐνανθρωπίσας εὐδόκησε, τὸ πρῶτον δὲ ὡς ἀδύνατον. πῶς 25 γοῦν σοι τοὺς λόγους διασαφήσω; πῶς ἐφερμηνεύσω σοι τὰ ἀπόροητα; μικρὰ κοτύλη τὸ Ἀτλαντικὸν ἐξαντλήσαι προσ-τάττεις μοι πέλαγος ἢ μέτρω περιλαβεῖν τὴν ἄπειρον θάλασσαν ἢ ἀριθμῶ ψάμμον ἢ χῦμα ἄστρον τῶν ἀπλανῶν.

id. de
trin. 19.id. de
inc. 34.Phot.
I c. 370 DAristot.
Met. 982 b

ῥῆμα δὲ ταῦτα οἶμαι πολὺ ἢ τὰ περὶ θεοῦ ἐξειπεῖν, ἢ μὴ τοῖς ἀνθρώποις αὐτὸς ἐξεκάλυπεν ἢ διειτρονῶσεν. ἔνια καὶ 30 γὰρ οὐδὲ παντελῶς ἐξεγύμνωσεν, ἀλλὰ μικρὰς μὲν ἐμφάσεις δέδωκεν, αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα ὅπως ἔχουσιν οὐ παρέστησεν. οὐδὲ γὰρ εἶχεν ἡ φύσις χωρεῖν· οἷς γὰρ οἶδεν ἀρκεῖν τῆς μεταδόσεως οὐκ ἐφθόνησεν· ἀμέθεκτον γὰρ φθόνου τὸ θεῖον. εἰ γοῦν ἡμεῖς σπουδάζομεν ἐπιγινῶναι ἢ μὴ ἐξὸν ἐπιγινῶναι, 35

καὶ ὧν ἕξόν ἐν γνώσει εἶναι δικαίως πάθοιμεν στέρησιν, τῷ λιχνωτέρῳ τῆς κινήσεως τὴν ἐνοῦσαν διαφθείραντες δύναμιν.

7. Ἄλλ' ὁ λόγος μοι ἐχέσθω τοῦ δρόμου, εἰ καὶ μικρὸν τῆς
 5 προκειμένης ἐξένευσεν. οὐ πέμψις ταῦτόν καὶ ἐκπόρευσις,
 καὶ πολλοῖς ὡς ὑπείληφα ἀποδέδεικται· οὐκ ἄρα δὴ τὸ
 πνεῦμα διὰ τὴν πέμψιν ἐκ τοῦ υἱοῦ, κατὰ ταῦτά δὴ καὶ
 οὐκ ἐξ αὐτοῦ διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ. ὅπως δὲ αὐτοῦ καὶ πέμ-
 πεται παρ' αὐτοῦ, τοῦ πνεύματος χορηγοῦντος τὴν ἰσχὺν
 10 παρακατιόντες διασαφήσομεν. τοῦτο δὴ τὸ πρῶτον βέλος
 αὐτῶν βέλος ἡμῖν νηπίων λελόγισται· ἀποχρώντως γὰρ ὥ-
 κονόμηται τὸ μὴ τὴν πέμψιν ἐκπόρευσιν διὰ ταῦτα δεῖν
 δογματίζειν τοῖς τρέχειν προσηρημένοις τὸν τῆς εὐσεβείας
 δρόμον ἀπρόσκοπα, ὅπου ζωὴ τὸ κατάντημα καθὼς ἡ παρέκ-
 15 κλισις ὡς ἂν τις εἶπῃ ὁ ἀθάνατος θάνατος. ἀρμόζουσι δὲ
 τὰ προλελεγμένα καὶ πάσαις ῥήσεσιν, αἱ τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ
 εἶναι φάσκουσι, καὶ τοῖς τοῦ ἀποστόλου Παύλου πνεῦμα
 Χριστοῦ καὶ πνεῦμα υἱοῦ καὶ πνεῦμα σοφίας καὶ ὅσα ἄλλα
 τοιαῦτα, ἃ μεταφέρειν οἶδασιν εἰς Χριστὸν τὰς ἄλλας
 20 ἀφέντες ἐννοίας οἱ δογματίζοντες ἐκ τοῦ υἱοῦ τὴν ἐκπό-
 ρευσιν. ἄς γὰρ ἐν ταῖς προειρημέναις ἀντιθέσεσι λύσεις
 ἀνθυπεφέρομεν, ταύτας καὶ τούτοις ὑποίσομεν.

Phot.
l. c. 328.

8. Πάλιν δ' ἐτέρωθεν τὸ 'ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται' ἐπιχειρεῖ
 με βάλλειν ὡς ἀνιάτρευτα. ἐγὼ δ' οὐ μόνον πρὸς τὴν
 25 θεραπείαν χρονίσαιμι, ἀλλ' οὐδὲ τὴν τρωσιν ὅλως εἰσδέξομαι.
 λαμβάνειν μὲν ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, τίς ἀμφιβαλεῖ τῶν
 πιστῶν; ἀλλὰ λαμβάνειν τὴν ἔκφρασιν, τὴν δόσιν, τὴν χορη-
 γίαν. ἐρῶ τι καὶ τῶν σῶν· τὸ πάντα ἔχειν ὅσα δὴ ὁ υἱός,
 τὸ ταῦτόν τῆς οὐσίας τῆς δυνάμεως τῆς ἐνεργείας καὶ τῶν
 30 ἰδιοτήτων ἄνευ ἀπάντων ἀπλῶς λαμβάνει μὲν καὶ ἐκ τοῦ
 πατρός, ἀλλὰ τὸ εἶναι αὐτὸ καὶ τὴν ὑπαρξίν· οὐ ταῦτα δὲ
 μόνον, ἀλλὰ γε δὴ καὶ ὅσα προσλαμβάνει ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἐμὲ

Cyrrill.
thes. 350.

17 Rom. 8, 9. Gal. 4, 6. Ephes. 1, 17. 23 Io. 16, 14.

13 προειρημένοις Β 14 καρέκκλισις Β 22 ἀνθυπο-
 φέρομεν Β 27 ἔκφρασιν Β 32 προσλαμβάνειν Β

Phot. l. c.
301. 312.

ibd.
805 D sq.

199 v |

δὲ πλεῖστα θράττει τὸ μὴ 'ἐξ ἑμοῦ λήψεται' ἀλλ' 'ἐκ τοῦ
 ἑμοῦ' εἰρησθαι παρὰ Χριστοῦ. οὐ γὰρ ταῦτα καὶ ἄμφω
 οὐδ' εἰς τὴν αὐτὴν ἀνάγοντα ἔννοϊαν ἀνάρθρως καὶ ἐνάρ-
 θρως φερόμενα. βούλει σοι ἐξειπεῖν τὸ παρ' ἑμοῦ ἐν τῷ
 τοιούτῳ διανοοῦμενον; 'ἐκ τοῦ ἑμοῦ | λήψεται' εἴρηκεν, τὸν
 τῆς οἰκονομίας λόγον δεδηλώκαμεν. αὐτὸς γὰρ κατῆλθεν
 εἰς γῆν, αὐτὸς διὰ πείρας τὴν ἀνθρωπίνην ἔσχηκεν εἴτε
 φύσιν εἴτε γνῶσιν εἴτε βελτίωσιν. καὶ ὥσπερ αὐτός φησιν
 'ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον πέμψει', οὐχ
 ὡς ἐλαττούμενος τοῦ πατρὸς διὰ τὴν ἐρώτησιν, καὶ ἅπερ 10
 ὑμῖν λαλῶ οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ λαλῶ, ἀλλ' ὅσα ἤκουσα ἐκ τοῦ
 πατρὸς μου ἐκεῖνα λαλῶ, οὕτω δὴ φησιν οὗτος καὶ 'τὸ
 πνεῦμα, ὅπερ ἐλεύσεται ὑμῖν, ἐκ τοῦ ἑμοῦ λήψεται', εἴτουν
 λόγου τρόπου διδασκαλίας καὶ πάντων ὧν προτέθεικα εἰς
 ἀνθρώπων ὄνησιν, οὐχ ὡς ἄρτι λαμβάνον ὅτε τὸ λήψεται 15
 ἔσχεν ἐνέργειαν, ἀλλ' ὡς πρὸ αἰώνων ἀφωρισμένου μυστη-
 ρίου ἐκτερματοῦν τὴν τελείωσιν, τάξει θεῖα τοῦτου ἐκδηλου-
 μένου καὶ ἀποβαίνοντος εἰς ἐνέργειαν· οὐχ ὡς ἀντιλέγον
 γὰρ ἥξει, ἀλλ' ὡς συνᾶδον τοῖς δεδιδαγμένοις πρὸς τὴν
 ἀλήθειαν. οὕτως ἐκ τοῦ αὐτοῦ λαμβάνει τὸ πνεῦμα καὶ 20
 ἀναγγέλλει, οὕτως ἐκφαίνεται, οὕτως πρόεισι. ταῦτα δύνανται
 αἰ φωναί, οὐ πρὸς τὴν ἐκπόρευσιν ἀναγόμεναί τε καὶ ταῦτι-
 ζόμενα, ἀλλ' ἑτεροῖον σημαίνουσιν καὶ τρόπον ἄλλον παρι-
 στῶσαι τινος ιδιότητος καὶ σχέσιν καινότεραν τῶν ἐφ' ἡμῖν,
 ἣν πρὸς τὸ πνεῦμα ἔσχηκεν ὁ υἱὸς καὶ τοῦτο δὴ πρὸς αὐτόν, 25
 παράκλητος πρὸς παράκλητον, ἀκτὶς πρὸς ἀκτῖνα, τὸ ἐκ τοῦ
 πρώτου πατρὸς ἀπαύγασμα πρὸς τὸ ἐκ τοῦ πρώτου κατὰ
 πάντα ἴσον ἀπαύγασμα. ταῦτα δυὰς ἀμερῆς ἐξ ἀμεροῦς
 1. c. 182. ἑνὸς τοῦ πατρὸς οὐσιούμενα, τὸ μὲν γεννητῶς, τὸ δ'
 ἐκπορευτῶς.

Theod.
Lasc.

1. c. 182.

9. Εἰ οἶδας τὸν τρόπον τῆς ἑτερότητος, ἣν ἔσχεν ἐκπό-
 ρευσις πρὸς τὴν γέννησιν, γνώσῃ καὶ τὸν τρόπον τῆς τοῦ
 πνεύματος ἐκφάνσεως δι' υἱοῦ ἢ ἐξ υἱοῦ· οὐδὲν γὰρ ἐν

9 Io. 14, 16.

10 Io. 14, 10. 16, 13.

12 Io. 16, 15.

6 δὲ δηλώκαμεν B

15 λαμβάνων B

18 ἀντιλέγων B

19 συνάδων B

21 ἀναγγέλλει B

τούτοις πρὸς τὰς προθέσεις ζυγομαχήσομεν. ἀλλ' ἄρρητος
 ἐκεῖνος καὶ ἀνερμήνευτος καὶ οὕτως κατὰ ταὐτὸ παντάπασιν
 ἄδηλος. ἐρμήνευσόν μοι τὸ πρῶτον σύ, καὶ γὰρ σοι διασα-
 φήσω τὸ δεύτερον. εἰ δὲ ναρκᾷ σου ὁ νοῦς πρὸς σαφή-
 5 νειαν, τί βιάζεαι ἐμὲ δόξαις ἀλλοκότοις συντίθεσθαι; ἄρα
 πάντα ἡμῖν ἡρμήνευται τὰ τοῦ θεοῦ παρὰ τε Χριστοῦ καὶ Phot.
 παρὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν καὶ παρὰ τῶν ἀρίστων ἐν θεο- l. c. 305 D
 λογία ἀνδρῶν, ἢ καὶ τι παρνοπέκονται καὶ ἀδιάγνωστον
 ἔμεινεν, ὥς ὑπερβαῖνον νοῦν τὸν ἀνθρώπινον; οἶμαι, οὐκ
 10 ἂν οὐχ οὕτως ἔχειν ἐρεῖς. σιώπα γοῦν καὶ αὐτὸς ἐν οἷς
 οἱ κρείττους σεσιωπήκασιν, κήρυττε δὲ λαμπροῦ τῇ φωνῇ τὰ
 τούτοις διαπρυσίῳ κεκηρυγμένα βοῇ· δέον γὰρ εὐσεβεῖν
 ἡμᾶς ἀληθέστατα χρωμένους ταῖς κειμέναις τῶν λέξεων.

10. Τίς ἀνάγκη παραποιεῖν αὐτὰς βλαβερῶς καί, ὥς ἂν
 15 φανῶμεν σοφώτεροι καὶ πρὸς θεολογίαν ἐπήβολοι, λανθάνειν
 ἡμᾶς ἑαυτοὺς εἰς ἄγνοιαν ἀπωλείας ἐμπίπτοντας, τὸ πάντων
 ἔλεινóτατον; ὁ οὐρανὸς ἡμῖν εἰς σκέπιν ἐμφαίνεται, ἔκκεται
 δὲ γῆ, ὕδωρ, ἀήρ, πῦρ. φαντάσθητι πρῶτον τὰ ἐν οὐρανῷ
 κάλλη, γνῶθι τὰς κινήσεις τῶν ἀστέρων τῶν πλανωμένων
 20 καὶ ἀπλανῶν· σοφίαν ἐκ τούτων γνωρίσεις θεοῦ. εἰθ'
 οὕτως περὶ τῶν κάτω μοι φιλοσόφησον, ἐξέτασον τὴν ποι- | 200^r
 κιλίαν τῆς φύσεως· πάντα μαθήσῃ εἶναι θεοῦ. καὶ τούτων
 οὐκ ἐντελεῖς τὰς αἰτίας ἢ τὰς ἀρχὰς ἢ στοιχεῖα εὐρήσεις
 εἰς τὴν κατάληψιν, τίς τε ἡ ὕλη, τί τὸ εἶδος, καὶ εἰ
 25 συνεστήκασιν καθ' αὐτὰ καὶ ὅπως ἄμφω συνδεδραμήκασιν,
 τὸν σκοπὸν δὲ ὁλοσχερῶς νοήσεις τῆς φύσεως, εἰ τοῖς δια-
 φόροις πᾶσι διάφορος εἶδεςιν ἢ τοῖς ὁμοίοις ὁμοιος ἢ ἐνίῳτε
 μὲν ὁμοίοις διάφορος, διαφορουμένοις δ' ἐνίῳτε ὁμοιος·
 τίνες οἱ τῶν σπερμάτων λόγοι οἱ ἀδηλότατοι, ἐν δὲ τῇ
 30 ἐκφύσει ἀριδηλότατοι· τίς ὁ σκοπὸς τῷ δημιουργῷ τῆς γενέ-
 σεως καὶ τῆς φθορᾶς, εἴπερ πᾶν τὸ γενόμενον φθείρεται,
 καὶ οὐκ ἐν ἀνθρώποις λέγω διὰ τὴν πτώσιν, ἐπεὶ γέ πως
 καὶ παραμένει καὶ διασώζεται, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις ζώοις διὰ
 τὴν σύμπτωσιν.

35 11. Ταῦτα φιλοσοφητέον ἡμῖν καὶ περὶ τοιούτων τὰς σκέψεις

ποιητέον ὡς ἀκριβεῖς, τῶν δὲ τῆς θεολογίας ῥημάτων ὡς ἔσχον ἐξ ἀρχῆς ἀνθεκτέον τῆς θε[ολογίας]· ἀλλὰ θράττουσιν αὐτοὺς τὰ παρὰ τῶν διδασκάλων ἀγορευόμενα. καὶ οὐκ ἐτι ἔρῳ ὡς Κυρίλλου μὲν τόδε, Βασιλείου δὲ τόδε καὶ αὐτῆς Ἀθανασίου καὶ τῶν Γρηγορίων καὶ ἄλλων, ἀλλ' ὁμοῦ πάντα 5 συνάψας καὶ εἰς μίαν περικοπὴν παραθέμενος τοῖς πᾶσιν ἀντεπεξαγάγω λύσιν μίαν τὴν ἐφαρμόττουσαν. ὁ μὲν ἐκ τούτων προχεῖσθαι θεολογεῖ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ υἱοῦ, ὁ δὲ προίεσθαι, ἄτερος δίδοσθαι καὶ ἄλλος χορηγεῖσθαι ἢ ἐκπέμπεσθαι, καὶ τινὲς τινα ἢ πάντες πάντα ταῖς οἰκείαις 10 συγγραφαῖς ἐνεχάραξαν. ἐκχεῖσθαι μὲν παρὰ τοῦ υἱοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πνεῦμά φημι, συμφάσκω τοῖς εἰποῦσι καὶ δίδοσθαι, καὶ χορηγεῖσθαι παρὰ τούτου οὐκ ἀπαναίνομαι, καὶ προίεσθαι καὶ πέμπεσθαι καὶ τᾶλλα τῶν ὀνομάτων οὐκ ἀπαρνοῦμαι, οὔτε ταῖς προφοραῖς οὔτε πρότερον ταῖς νοήσεσιν. ἀλλ', 15 ὦ φίλος, οὐχ, ὅπερ ἐκχεῖται μὲν καὶ χορηγεῖται καὶ δίδοται, ἐξ ἐκείνου δὴ καὶ οὐσίωται ἐξ οὗ καὶ χεῖται καὶ χορηγεῖται καὶ δίδοται. τὸ γὰρ ἐξ ἄγγους ὕδωρ καὶ ἡ ἐκ τῶν πυρείων ἀκτὶς ἐκ τούτων μὲν καὶ πέμπονται καὶ δίδονται, ἀλλ' οὐκ ἐκ τούτων οὐσίωνται. καὶ μή σε θορυβεῖτω τὸ ἐν ἑτεροου- 20 σίοις παράδειγμα· τῶν γὰρ παραδειγμάτων ὅσον ἀρμόττον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν προσλαμβάνοντες τὸ περιττὸν ἀποβάλλομεν. ποῦ γὰρ καὶ εὐρεθεῖη παράδειγμα κατὰ πᾶν προσῆκον θεότητι; καὶ ἃ γὰρ ὑμεῖς φάτε καὶ ἐν ἄλλοις ἡμεῖς, πολὺ τὸ ἀπᾶν ἔχουσι, μικρὰν δὲ τινα πρὸς τὸ προκείμενον τὴν 25 ἐμφέρειαν, καὶ τι τῶν περὶ τὴν οὐσίαν χαρακτηρίζουσι, σχέσιν λέγω ἢ τρόπον ἢ κίνησιν ἢ ὅσα τῶν ἔξω, καὶ οὐκ αὐτὸ τὸ εἶναι τοῦ ὑπὲρ τὸ εἶναι πεφύκασι παριστᾶν.

12. Ἐντεῦθεν οὖν ἔχοντες τῶν λόγων τὰς ἀφορμὰς καὶ τὴν ἔκχυσιν ἢ δόσιν ἢ χορηγίαν εἴτε ἐκφανσιν οὐ τρόπον νοοῦ- 30 μεν τῆς τοῦ πνεύματος οὐσιώδους ὑπάρξεως, ἀλλὰ τινος ἰδιοτροπίας ἄλλης παράστασιν. τὰς μὲν τοιαύτας φωνὰς παραδεχόμεθα καὶ προφέρομεν, σιωπῶμεν δὲ παντελῶς τὴν ἐκπόρευσιν. ἃ γὰρ νοοῦμεν, ἐξαγγέλλομεν εἰς ἀλήθειαν, πίστει βεβαιοῦντες τὴν γνῶσιν ἢ τῇ γνώσει τὴν πίστιν τρα- 35

Nic. Blem.
l. c. I 8 sq.

νοῦντες εἰς τὴν εὐσεβειαν. οὕτω σοι καὶ τὸ προῖόν ἐκ τοῦ
 υἱοῦ διαλύομεν, οὕτω σοι καὶ τὸ πεμπόμενον καὶ χορηγού-
 μενον | καὶ διδόμενον καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ὀνομάτων ἐπὶ τοῦ | 200 v
 υἱοῦ δογματίζουσι οἱ κρεῖττον ἡμῶν εἰδότες ταῦτα καὶ τὴν
 5 ἐν τούτοις ταυτότητα τε καὶ ἑτερότητα, οἷ τὴν ἐκπόρευσιν
 παντάπασιν ἀπηγόρευσαν, ὧν τοῖς ὀνόμασιν ἡ τῆς ἐξαγγελ-
 λίας προφορὰ μεμαρτύρηκε. τούτων γὰρ ἡ γνῶσις ὑπεραν-
 ἔβη τὸν οὐρανόν, τούτων ὁ φθόγγος εἰς πάντα γῆς ἐξεχύθη
 τὰ πέρατα. οὗτοι γὰρ ἐν Χριστῷ τοῖς τῆς εὐσεβείας λόγοις
 10 συνέσχον τὸ πᾶν, βροντῆς τρόπον ἢ ἀστραπῆς περιδονή-
 σαντες ἢ περιαστραψάντες τὴν ὑφήλιον.

13. Ἐπεὶ γοῦν οὕτως ἡμῖν τὰ τοῦ Χριστοῦ σεσαφίνισται
 καὶ καλῶς τῶν λύσεων ἔσχηκε σὺν τοῖς καὶ ἅπερ οἱ ἱερο-
 φάνται πάντες ἐδίδαξαν τε καὶ διετράνωσαν, οἷ μὴ ἐκ τοῦ
 15 υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα εἰπεῖν τετολμήκασιν, ὅτι μὴ
 πᾶσα ἀνάγκη παρὰ τῶν λόγων αὐτοῖς ἀνεφαίνετο, καὶ τῶν
 λοιπῶν ἀρκτέον εἰς τὴν διάκρισιν. τέως οὖν, ἵνα τι καὶ
 μικρόν σοι προαναφωνήσω τῶν λόγων, πῶς, ὃ Χριστὸς οὐκ
 ἐδίδαξεν ἀπόστολός τε οὐκ οἶδεν — εἰ γὰρ οἶδε, καὶ ἐξελά-
 20 λησεν ὁ τὴν τοῦ πνεύματος χάριν ἐν πυρίνῃ γλώσσει πᾶσαν
 δεξάμενος — οὐ συνελογίσαντο οἱ διδάσκαλοι, κατὰ τοὺς σοι
 προφερομένους ῥαδίως ἄρτι συλλογισμοὺς ἀποθρασύνῃ διδάσ-
 κειν αὐτός; ὅς τις ποτε εἶ; καὶ μυρίων παρωχηκότων ἀνδρῶν
 εὐσεβεῖα καὶ σοφία καὶ ταῖς μεγίσταις τῶν θεοσημεϊῶν
 25 διαπρεψάντων ὥς οἶδαμεν, οὐδεὶς πω τὴν τοιαύτην λέξιν
 καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ προσθεῖναι ἀπηνθαδιάσατο, καὶ σὺ ἀπαν-
 αιδεύῃ πρὸς τὴν ἐγγέλῃσιν; μακάριος ἂν ἦς, εἰ μόνον
 ἐξείχου τῶν δεδιδαγμένων σοι παρ' αὐτῶν· νῦν δ' — οὐκ οἶδ'
 30 ὅθεν ὀρμώμενος — ἐθέλων παραγκωνίσαι καὶ ὑπερβαλεῖν τοὺς
 διδάξαντας ἀθλιότατος ἐμοὶ ἐναπέφηνας.

14. Ἄλλ' ἐπεὶ τὰ μεγάλα τῶν βάθρων σοι διεσείσαμεν, ἐν
 οἷς καὶ μᾶλλον ἠϋχεις τὸ ἐδραῖον καὶ ὥς ἐδόκεις ἀσάλευτον,
 ἰδοὺ σοι φέρω καὶ τὰ ἐμά, ἵν' εἰδείης εἰ ἐπὶ τῆς πέτρας

8 Rom. 10, 18. 20 Act. 2, 3.

6 ἐξαγγελείας Β 18 ὁ Β

ἐδράζονται τοῦ Χριστοῦ, ὅπου τι παρασῶραι τὰ τῶν ποταμῶν οὐ δύνανται φεύματα λόγοις σοφιστευόντων ἐπὶ κενῆς. ἀλλὰ πρῶτον ἐρωτήσω σέ τι, καὶ ἀπόκριναί μοι πρὸς τὴν ἐρώτησιν· ἅμα τὸν υἱὸν γεγέννηκεν ὁ πατήρ καὶ τὸ πνεῦμα ἐκπεπόρευκεν ἢ οὐχ ἅμα; οὐχ ἅμα μὲν οὐδεὶς πω τῶν εὐσεβείν βεβουλημένων ἐρεῖ· χρόνος γὰρ μεσολαβήσει περὶ τὰς ὑπάρξεις τῶν ἐκ πατρὸς καὶ τὸ πρῶτον οὐ διαφύγωσι καὶ τὸ δεύτερον καὶ τᾶλλα ὅσα τοῖς οὐχ ἅμα οὐσιωμένοις ἀκολουθεῖ. καὶ πού τις τῶν θεολογησάντων εἰρήκει πρὸς τοὺς εἰς ἀρχὴν τιθεμένους αὐτά· ὅτε ὁ υἱὸς γεγέννηται; ὅτε τὸ πνεῦμα ἐκπεπόρευται; καὶ ἀνάπαλιν· ὅτε τὸ πνεῦμα ἐκπεπόρευται; ὅτε ὁ υἱὸς γεγέννηται, οὐ διαστειλάμενος τῆς γεννήσεως τὴν ἐκπόρευσιν ἐν τῷ ἀτόμῳ τῆς οὐσιώσεως.

201^r | λείπεται γοῦν ἅμα εἶναι τὴν γέννησιν ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ |
 ibd. 804. ἐκπόρευσιν εἴτουν τὸ ἐξ αὐτοῦ γεννώμενον καὶ τὸ ἐκπορευό- 15
 μενον. εἰ γοῦν ἅμα, πῶς διὰ θατέρου θάτερον; δεῖ γὰρ πρῶτον εἶναι τὸ μέσον, εἶτα φανῆναι τὸ δι' αὐτοῦ. εἰ δὲ χρόνου πόρρω τὰ ὑπὲρ χρόνον, οὕτω ταυτὰ γε ὑπὲρ χρόνον, ὅτι ἅμα καὶ ὅτι μέσον οὐχ εὐρίσκεται πρὸς τὴν ὑπαρξιν.

ibd. 331. τῷ γὰρ αἰτίῳ συννοοῦνται ἅμα τὰ ἐξ αὐτοῦ, τὰ δ' αἰτιατά, 20
 εἰ διὰ θατέρου θάτερον, ἀνάγκη πᾶσα καὶ πρῶτον οὐσιουῆσαι καὶ δεύτερον. ἅμα γοῦν ἅμφω ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ οὐ δι' ἑτέρου τὸ ἕτερον, ἵνα μὴ χρόνος ἢ πρῶτον καὶ ὕστερον, ἢ διαφορὰ οὐσίας μεσολαβήσει ἐν τοῖς τρισίν.

15. Εἰ γοῦν οὐ πείθω σε τούτοις, ἀκροῶ πάλιν ἑτέρου. 25
 εἰ μέσος τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πνεύματος ὁ υἱός, ὥρισται ἄρα — ἅπαν γὰρ μέσον τοῖς ἄκροις ἐμπεριγράφεται — καὶ οὐ τόπῳ λέγω ἢ χρόνῳ ἢ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ, ἀ τοῖς ὑπὸ φύσιν γνωρίζεται, ἀλλ' αὐτῇ γε δὴ τῇ οὐσίᾳ καὶν ἄπειρος εἷη ὑπὸ ἀπείρων περατουμένη. ὃ καὶ παράδοξον, ἂν περα- 30
 τῶται τὸ ἄπειρον· οὐ περατωθήσεται γὰρ ἐν ἄλλοις. οἷς δὲ ὀρίζεται, καὶ περιγράφεται· καὶ ἐφάνη θεὸς ἡμῖν τῇ οὐσίᾳ

2 Matth. 7, 25.

2 δύνονται B 3 ἀπόρριναί B 9 τίς B 32 ἡμῖν du-
 bium; potius ἄν?

περιγραφόμενος, τὸ καινότερον, οὐ τί ἂν εἴη τὸ ἀτοπώτερον; ὑπόθεσ οὖν καὶ σὺ τὸ ξμόν. ἄπειρον οὖν τὸ ἐξ οὗ καὶ ἄμφω, καὶ ἄπειρα ἄμφω, συναπειρούμενα τῇ ἀρχῇ ὡς συναπειρουμένον τοῖς αἰτιατοῖς τοῦ ἐξ οὗ ἢ τούτων αὐτῶν·
 5 οὐκ ἔσται γὰρ ὅρος ἐν ᾧ σταθήσονται. συγκινεῖται γὰρ ὁ πατήρ τοῖς αὐτοῦ βλαστήμασιν [ὁ πατήρ] εἰς ἀόριστον, καὶ ταῦτα συνανατρέχουσιν εἰς τὸ ἄπειρον, καὶ κατ' ἄμφω τυγχάνουσιν ἄπειρα· τὴν γὰρ ἀπειρίαν ἐν τοῖς ἄνω καὶ κάτω ὁ λόγος ἐγνώρισεν. εἰ δὲ καὶ τὰ παρ' ἐκότερα διαπέφευγεν,
 10 ἀλλὰ γε δὴ καὶ ἐν τούτοις τοῖς ἄνω καὶ κάτω κεχαρακτήρισται. διὰ τοῦτο γὰρ τὸ θεῖον ἀνώλεθρον, ὅτι περ οὐκ ἐν τοῖς ἄνω φερόμενον ἴσταιται οὔτε μὴν ἐν τοῖς κάτω τεροματοῦται κενούμενον, κυκλικὴν οἶον ἢ σφαιρικὴν ἀκινήτως ἐκμιμούμενον κίνησιν, ὅπου τῷ τέλει συμπέφυκεν ἡ ἀρχὴ
 15 καὶ ἄδηλον τὸ ὅθεν καὶ τὸ ὅπου καὶ ὁ ὅρος καὶ ἡ τομὴ· συμφυᾶ γὰρ τὰ πάντα καὶ ὡς εἰς ἐν συννυφίσταται.

16. Βούλει καὶ ἑτέρου λόγου γενέσθαι σε ἀκροάμονα· εἰ καὶ ἐκ τοῦ νίϋ ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν οὐσιοῦται, ἢ εἰς ἐν συνῆλθον τὰ πρόσωπα τοῦ πατρὸς καὶ
 20 τοῦ νίϋ καὶ ἄμφω εἰργάσαντο τὴν ἐκπόρευσιν — καὶ πόσα γε ἐν τούτοις τὰ ἀτοπα! — ἢ κρείττον γε εἰπεῖν ἀσεβῆς σύγκυσις ἢ συστολὴ προσώπων εἰς ἐν καὶ ἀρχὴ οὕτως εἰπεῖν σύγκριμα θεῖον ἐσύστερον λαβὼν τὴν διάκρισιν, ἢ καὶ ἐξ ἀμοφῶν τοῖν προσώποιν οὐσίωται φυλλαττομένης
 25 ἀσυγγύτου τῆς διαιρέσεως. καὶ ἰδοὺ τὸ πρῶτον καὶ ὕστερον καὶ τὸ ἀτελὲς καὶ τὸ τέλειον· καὶ αὐτίς ὡς ἐξ ἀρχῆς ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱὸς ἢ ἐν πρόσωπον πρῶτως ἦν καὶ τὸ πνεῦμα ὡς ἐξ ἐνὸς τὴν ὑπαρξιν εἴληφε καὶ οὕτω δὴ ἐσύστερον τὰ πρόσωπα διεστάλησαν, ἢ δύο ὄντα εἰς ἐν συνέσταλται, ἢ
 30 ἐξ ἀμοφῶν τὸ πνεῦμα ἐκπορευθῆ, συναλοιφέντοιν τοῖν δυοῖν εἰς ἐνὸς ὁμοουσίου τελείωσιν. ἀνέξεται ταῦτα τις εὐσεβῆς, τριάδα ὁμολογῶν ἀναρχον ἄχρονον ὁμοοῦσιον ὁμοδύναμον καὶ μηδὲ ἐν θέλων καταβάλλειν ἐκ τῶν τριῶν; τὸν πατέρα ἐν τούτοις τιμᾶς ἢ τὸ πνεῦμα ἢ τὸν υἱόν; | οὐκ οἶδα τίνας ταῦτα τιμῇ, |
 35 πολλῶν ἀκολουθούντων ἀτόπων οἷς καὶ τὸ δυσσεβὲς συνεφέπεται.

17. Εἰ δὲ προστίθῃς μοι πάλιν ῥῆσιν ἐκείνην τὴν τοῦ Χριστοῦ τὴν 'ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἑσμεν' φάσκουσας, καὶ ὡς ἐξ ἑνὸς ἀμφοῖν τὸ πνεῦμα προβάλλεις, θαυμάζω σε τῆς ἀγγινοίας καὶ τῆς περὶ τὰ θεῖα τῶν λογίων ἀκριβοῦς ἐπιστήμης καὶ ἀναπτύξεως. τί γάρ φησιν ὁ Χριστός; ἄρ' ἐγὼ 5 καὶ ὁ πατὴρ πρόσωπόν ἐσμεν ἕν; ἢ ἄτομον; ἢ ὑπόστασις; ἢ τι τῶν πάντῃ ἀδιαιρέτων; καὶ μήν, πῶς πατὴρ καὶ πῶς υἱός, εἰ ἄμφω ἕν; ἀλλ' εἵπερ καὶ ἕν οὕτως, εἰς ἐχοῖν ἐρεῖν, καὶ οὕτως ἂν συνήπτοντο τὰ πρόσωπα εἰς τὸ ἕν· ἀλλ' ἕν εἰρηκῶς τὴν κατ' οὐσίαν ἐνέφηνεν ἔνωσιν καὶ τὴν κατὰ 10 φύσιν ἀδιάτμητον συναφήν, καθ' ἣν αὐτοῖς καὶ τὸ πνεῦμα συνάπτεται καὶ ἕν τὰ τρία τυγχάνουσιν. τί γάρ; οὐχὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἕν καὶ ὁ πατὴρ καὶ τὸ πνεῦμα ἕν; καὶ ὁπότερα ἂν λάβῃς τῶν τριῶν ἀποτεμόμενος, οὐχ' ἕν ἐρεῖς, κἂν δύο προφέρῃς, κατὰ τὴν οὐσίαν, 15 κατὰ τὴν φύσιν, κατὰ τὴν δύναμιν τε καὶ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν εἰς ἅπαντα συμφωνίαν καὶ σύμπνοιαν; ἀλλὰ τὸ ἕν αὐτὸ οὐχ οὕτως καθέστηκεν ἕν, ὡς πάντα ἕν εἶναι καὶ ἀδιαίρετον, ἀλλὰ τοῖς ἰδιώμασι τέμνεται καὶ τοῖς χαρακτῆρσι διαστολὴν δέχεται. καὶ εἰσὶν ἕν καὶ τὸ δύο οὐκ ἀπρηνή- 20 σαντο, καὶ ἀριθμοῦνται δυάδι ἢ καὶ τριάδι, καὶ ἕν ὡς ὄντως γνωρίζονται. μὴ γοῦν λάβῃς τὸ ἕν ἐν δυοῖν ὥσπερ ἄτομον εἴτουν πρόσωπον καὶ συνάψῃς ταῦτα καὶ σύγχυσιν ἐργάσῃ Σαβέλλειον, ταύτῃ μηδὲ τὴν διαίρεσιν ὡς ἀξυμφυῆ· Ἀρείου γὰρ ἡ βλασφημία ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τοῦ τὰ τοιαῦτα 25 ἐπισπεύροντος ταῖς τῶν ἀνθρώπων διανοαῖς σατάν.

18. Ὁ γοῦν ἐκ δυοῖν ὡς ἐξ ἑνός — ἀναληπτέον γὰρ τὸ ἐξῆς τοῦ λόγου — ἢ ἐξ ἑνός ὡς ἐκ δυοῖν, ἐκ δυοῖν πάντως ἐστίν, εἰ μήπως ἀναιρεῖς πρὸ τριάδος δυάδα, ἧς ἄνευ οὐκ ἂν τριάς οὐτ' ἂν εἴῃ οὔτε λεχθεῖη. πῶς γὰρ ἐξ ἑνός προσώπου τὸ 30 ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἐκπορευόμενον πνεῦμα ἢ ἀτόμον ἢ ὑποστάσεως; 'ἀλλ' ἐκ δυοῖν ἑνὸς κατὰ φύσιν τελούντων' πάνυ γε, ἐκ δυοῖν γὰρ εἰπὼν ἀπῆλλαξας φροντίδων ἡμᾶς· δύο γὰρ εἰσιν ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός, ὥσπερ τριάς τε τούτοις συναριθμεῖται καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλὰ καὶ ἕν τὰ δύο 35

Phot.
1. c. 289.

καὶ τὰ τρία ἔν κατὰ λόγους οὕςπερ εἰρήκαμεν. ὁ γοῦν ἐκ δυοῖν, οὐκ ἔξ ἐνὸς προσώπου ἢ μιᾶς ὑποστάσεως, ἀλλ' ἐκ δυοῖν ἀληθῶς.

19. Ἄ γοῦν ἔφημεν ἄτοπα ἔπεσθαι τοῖς ἐκ δύο φάσκουσιν ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ταῦτα ἂν καὶ ἐπὶ του-
 5 τοισὶν ἔψοιτο· καὶ οὐκ ἀρκέσει τοῖς λέγουσιν ἔγὼ καὶ ὁ πατήρ ἔν ἐσμεν' εἰς τὸ ὡς ἔξ ἐνὸς αὐτὸ προβάλλειν, εἰ μὴ τὴν συναλοιφήν ἢ τὴν σύγχυσιν καταδέξαιντο. ἀλλ' ἐκεῖθεν πάλιν ὅσα ἂν ἔχη' φησὶν ὁ πατήρ, ἔχει αὐτὰ καὶ ὁ υἱός·
 ταῦτα δὲ καὶ τὸ πνεῦμα ἔσχηκεν οὕτως. οὐ γὰρ τὰ ἀπομε-
 10 μερισμένα ταῖς ὑποστάσεσιν φησιν ὁ Χριστός, ἀλλὰ τὰ κοινὰ καὶ τὰ συνόντα τούτοις ὁμοτίμως καὶ συμφυῶς· ἐπεὶ τοί γε πῶς οὐκ ἀναρχος ἢ ἀνάτιος ὁ υἱός, ἐπεὶ περ ἔστιν ὁ πατήρ; πῶς οὐκ ἀγέννητος, ὅτι περ ὁ πατήρ; πῶς οὐ πατήρ, ἐπεὶ ὁ πατήρ; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκδηλα καὶ τοῖς μικρὸν ἐπαίειν
 15 τῶν ἱερῶν λογίων ἐθέλουσι | καὶ καθ' οὓς ἂν λόγους εἴρηται | 202^r γνώριμα. ὑπὲρ ὧν καὶ τεθαύμακα πάνυ τοὺς ταῦτα προ-
 βάλλοντας πρὸς τὴν τῆς δόξης τούτων παραστάσιν, οὓς οὐ τοσοῦτον εἰδέναι τὰ τῶν θείων λογίων διαμαρτυραίμην, ὅσον μηδὲ κατὰ τι ἀπισχυρίσαιμι, εἴπερ μὴ οὐχ ἔκοντι
 20 ταῖς τῶν ῥητῶν διανοίαις ἐφαμαρτάνουσιν· οὓς εἰ μὲν τὸ πρῶτον, ἀθλιωτάτους λογίζομαι, ἐπεὶ προὑποτιθέντες ἀσά-
 λευτα διὰ στερεῶν ὡς δοκεῖ τούτοις τῶν τοῦ Χριστοῦ ῥη-
 μάτων ἐδράζειν ταῦτα προήρηται καὶ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ διὰ
 ταῦτα προσκρούουσι, ἐφ' ἣ καὶ ῥαγήσονται καὶ συντριβή-
 25 σονται σφίσι τὰ διαβούλια· εἰ δὲ τὸ δεύτερον, οὐ τοσοῦτον κακίσαιμι, ἀλλ' ἐς διδασκάλων φοιτῆσαι σφᾶς αὐτοὺς συμ-
 βουλεύσαιμι, ἐξ ὧν τὰ τῶν ἀποδείξεων ἀναγκαῖα μαθή-
 σονται καὶ οὐ πρὸς τὴν ἐπιστήμην διατεθήσονται πλημμε-
 λῶς. ταύτας γὰρ τὰς φωνάς, ἃς ὁ Χριστὸς εἰρήκει περὶ
 30 αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρός, ὀλίγων χωρὶς εἰ ὑπόθοιτό τις καὶ τὸ πνεῦμα κατιδὼν ἐν ἡμῖν εἰπεῖν, ἅρ' εἶχε διὰ ταῦτα καὶ ἔξ αὐτοῦ γεννᾶσθαι ἐρεῖν τὸν υἱόν, οἷον τὸ ἔγὼ καὶ ὁ προβολεὺς ἐν ἐσμέν', καὶ ὅσα ἂν ἔχη οὗτος, ἔχω δὴ καὶ αὐτός', καὶ ὁ ἑωρακὴς ἐμὲ ἐκεῖνον ἑώρακε', καὶ ὅσα τοιαῦτα.

9 Εὐ. Ιο. 16, 15.

24 προεῖρηται Β

ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὸ κατὰ πάντα ταῦτὸν τῆς οὐσίας ἐμφαίνοντα καὶ τῷ πνεύματι πάντα ἀρμόσειε, οὐ μὴν διὰ ταῦτα τῆς ιδιότητος αὐτοῦ ἀποπέσειεν ἄν.

20. Ἀλλὰ πάλιν θροεῖ σε τὸ ὑπό τινων εἰρημένον ὡς εἰκὼν μὲν πατὴρ ὁ υἱός, υἱοῦ δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, κἀντεῦθεν ἀναγκάξῃ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ λέγειν αὐτὸ ἐκπορευέσθαι. ἐβουλόμην μὲν τουτοῖ καὶ αὐτός, εἰ τὸ ἀναγκαῖον ἐκ τῶν λόγων ἐφαίνετο· ἀλλὰ νῦν οὐκέτι ἀνάγκη. σκοπεῖ γάρ· εἰ εἰκὼν ὁ υἱὸς τοῦ πατρός, ὅτι υἱός, εἰκὼν δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ, οὐκ ἄλλου του ἔσται χάριν ἢ ὅτι υἱός. τῆς ἀτοπίας! ὁρᾷς 10
 1. c. 340 B ὅπῃ τὰ τῶν λόγων προέβῃ; εἰ δὲ καὶ αὐθις δισχυρίσῃ, ὡς ὁ υἱὸς εἰκὼν τοῦ πατρός, ὅτι περ ἐξ αὐτοῦ, κατὰ τοῦτο δὴ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, ἐπείπερ εἰκὼν αὐτοῦ καὶ ἔστι καὶ λέγεται, ἀπὴν ἡ ἀξίας φροντίδος ἡμᾶς τὸ τοιοῦτον εἰπών. ἀλλ' οἶσθα ὡς τὸ ἐξ αὐτοῦ διάφορον ἐν ἀμφοῖν καὶ κατὰ 15 τὰς σὰς ὑποθέσεις; ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ γεννητῶς, ἐνταῦθα δὲ ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκπορευτῶς. πῶς οὖν ἡ ταυτότης τῆς εἰκόνης ἐν διαφόροις φυλαχθήσεται ἰδιώμασι; μήποτε ἄρα οὐ κατὰ τοὺς τοιούτους λόγους αἱ εἰκόνες παραλαμβάνονται τοῖς γράφουσιν τὰ θειότερα, ἀλλ' ἔστιν ἄλλο τι διὸ 20 τὰ τοιαῦτα καὶ λέλεκται. εἰκὼν μὲν γὰρ εἴη ὁ υἱὸς τοῦ πατρός φυσικὴ ὡς ὁμοούσιος καὶ ὁμοεργῆς δύνამις, τοὺς πατρικοὺς χαρακτῆρας παραθεῖς ἡμῖν ἐξ ἑαυτοῦ, ἐν οἷς σάρκα προσειληφώς προσωμίλησε, καθὼς καὶ οὗτος τὰ θεῖα ἐν ὑστέροις διατιθέμενος εἰρῇκει πρὸς Φίλιππον· 'ὁ ἑώρακώς 25 ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα'. εἰ κατὰ τοιούτους λόγους καὶ τὴν εἰκόνα λάβῃς τοῦ πνεύματος, εὐρήσεις πάντῃ συνάδουσιν. ἐπεὶ γὰρ μετὰ τὴν ἐνθνήδε τοῦ υἱοῦ ἀναχώρησιν ἢ εἰς τὸ πρῶτον ἀποκατάστασιν, ἐξ ἧς ἀδιαστάτως κεκένωται, ὁ παράκλητος κατελήλυθε, τῆς αὐτῆς ὦν οὐσίας καὶ ἐνεργείας καὶ 30 δυνάμεως ὣν ὁ υἱός, μὴ ἀντίφθογγα διδάσκων υἱοῦ ὡς οὐδὲ ὁ υἱὸς τοῦ πατρός, ἀπαράλλακτος εἰκὼν ἑαυτοῦ ἀναπέφανται, ἐν ἑαυτῷ παραδείξας τὰ τοῦ υἱοῦ καθὼς ἐκεῖνος τὰ τοῦ πατρός.

25 Io. 14, 9.

10 τοῦ Β 14 φροντίδι Β

21. Βούλει προσθήσω καὶ ὅτι γε ἐξ αὐτοῦ, πάντα σοι
 χαριζόμενος διὰ τὸ φιλάδελφον; ἀλλὰ καὶ τοῦτο τολμηρὸν
 ὑπείληπται τοῖς ἀκριβέστερον | ἐπὶ θεολογία φιλοσοφήσασιν, | 202^v
 ἔμφασιν παρέχον τῆς ἐκπορεύσεως, ἐπεὶ χωρὶς γε ταύτης
 5 λεκτέον. καὶ ἔστω εἰκὼν τοῦ πατρὸς ὁ υἱός, ὅτιπερ ἐξ Basil.
 αὐτοῦ, καὶ τὸν τρόπον γινώσκεις τοῦ ἐξ αὐτοῦ· ἀλλὰ δὴ c. Eun. 5.
 καὶ τὸ πνεῦμα εἰκὼν λέγεται τοῦ υἱοῦ, ὅτιπερ ἐξ αὐτοῦ. Greg. Naz.
 ὁ τρόπος δὲ οὐ ταυτὸς· τίς γὰρ ἂν τολμήσειεν εἰπεῖν γεν- or. 2.
 νητῶς; λείπεται οὖν ἑρεῖν τὸ διάφορον καὶ ὅτι γε μάλιστα Athan.
 10 ἁμαχον. ἔγωγε καὶ προῦπεκρουσάμην ἡνίκα προΐεσθαι ἐξ Nic. Blem.
 υἱοῦ τὸ πνεῦμα ἔλεγον καὶ χορηγεῖσθαι καὶ δίδοσθαι. ταῦτα 1. c. II 7.
 δέ μοι καὶ αὐτὸς συμφῆς. τίνα γοῦν ἕτερον τρόπον τῆς
 εἰκόνης ζητεῖς, εἴπερ ἔχεις καὶ σὺν τοῖς λελεγμένοις τὸ ἐξ
 αὐτοῦ, τὴν ἐκπόρευσιν μόνον παρασιωπῶν, ὡς μὴθ' ἡμῖν
 15 μῆτε τοῖς πρὸ ἡμῶν ἐπὶ υἱοῦ λεχθεῖσάν ποτε; ἰδού σοι καὶ
 τὸ τῆς εἰκόνης ἀμφίβολον λέλυκα, κατὰ πάνθ' ὁμοίως τοὺς
 λόγους σοι παραθέμενος. τὰ τοιαῦτα κρατῶν, μᾶλλον δὲ τὰ
 τοιαῦτα τῶν νοημάτων φρονῶν οὐποτε σφαλῇ τοῦ ὀρθοῦ,
 πᾶσαν ῥαδίως ἀποβαλεῖ τοῦ νοός σου διχόνοιον.
 20 22. Ἐμνήσθην καὶ ἄλλου λόγου τῶν ἀντιλεγόντων ἡμῖν,
 οὐχ ἥκιστα τῇ ὀληθείᾳ καὶ τῷ ὀρθῷ κανόνι τῆς πίστεως.
 τοῖς γὰρ ἡμετέροις λόγοις ἀδύνατόν τι ἀκολουθοῦν ἀποδείξαι
 πειρώμενοι εἰς τοιαύτην προβαίνουσι τὴν ἐρώτησιν· εἰ μὴ
 καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον — τοῦτον
 25 γὰρ τὸν τρόπον συμφυῆς καθέστηκεν ἡ τριάς, ἀλληλουχου-
 μένη ταῖς ὑποστάσεσιν, ὡς τοῦ μὲν υἱοῦ ἐκ πατρός, τοῦ δὲ
 πνεύματος ἐξ υἱοῦ τυγχάνοντος — ποῖον λόγῳ ἢ τρόπῳ ὁ
 υἱὸς τῷ πνεύματι συναφθήσεται; τῷ μὲν γὰρ πατρὶ ἄμφω
 καὶ οὕτως ἐνωθήσεται, ἐπεὶ τοι γε ἐξ αὐτοῦ, ἀλλήλοις δὲ
 30 ὅπως συνάψεται; καὶ ποῦ ἡ ἄκρα τῆς τριάδος ἔνωσις, ἡ
 ἄτμητος ὡς ἂν τις εἴπῃ τομὴ καὶ ὁ ἀμέριστος μερισμός; ὥ
 ταῦτα λέγων ῥαδίως καὶ τοιαύτας ἀπερευγόμενος τὰς φωνάς,
 σὺ τάχ' ἂν καὶ διαίρεσεις ἡμᾶς ἐπὶ τῆς ὑπερουσίου τριάδος
 ὑπολαμβάνεις ποιεῖν, οἷας οἱ διαλεγόμενοι ἀπὸ γενῶν εἰς

εἶδη ἢ ἀπὸ εἰδῶν εἰς ἄτομα ἢ ὁπωσοῦν ἐτέρως ἐργάζονται, καὶ ἐναντία ταῦτα τιθέναι δυσχυρίση ἢ καὶ τόπω περιγραφειν τὰ ἀπερίγραπτα ἢ ἐν τινι συνάγειν τὰ ἀπερίοριστα; οὐ τοιαῦτα φρονοῦμεν οὐδὲ δογματίζομεν ἄτοπα, οὐχ οὕτως ἡμεῖς ἄφρονές τε καὶ ἀμαθεῖς, ὥς μὴ εἰδέναι πάσης οὐσίας καὶ φύσεως σχήματός τε καὶ τόπου καὶ χρόνου καὶ μέτρου καὶ γνώσεως τὴν μακαρίαν ὑπερκειμένην τριάδα τὴν ἀναρχόν τε καὶ ἀτελεύτητον, ὥς ἐν τούτοις καταγελᾶν, κἄντε τῶν ἡμετέρων τις εἴη κἄντε τῶν ἐναντίων τῶν ἐν σχήμασιν ἀριθμῶν ἢ ἐπιπέδων ἢ στερεῶν παραλληλίζειν βουλομένων 10 τὰ ἀσχημάτιστα. εἰ δ' ἐξ ἑνὸς ταῦτά φραμεν ἡγουν ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τὸ πνεῦμα ὥς ἐξ αἰτίου αἰτιατά, ὣν τὸ μὲν πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν οὐσιούμενον, τέλεον σὺν νῖῳ ἐν νῖῳ μένει, ὥς μὴ ἄμοιρον εἶναί ποτε τὸν νῖον τοῦ πνεύματος κἄντεῦθεν δίδοσθαι καὶ χορη- 15 γεῖσθαι καὶ ὅσα ἀσφαλῆ τῶν τοιούτων, τί φάσκομεν ἄτοπον; ποία δὲ προστρίβεται τῇ τριάδι ἐκ τῶν λόγων ἀδικία τῶν ἡμετέρων ἢ ἐφέπεται ἀτιμία, τὰ τρία ὁμοούσια τιθεμένων καὶ ὁμοδύναμα ὥς ἐκ τούτων φυλάττεσθαι καὶ τὴν ἔνωσιν, εἴ γέ φραμεν ἐν νῖῳ λαμβάνειν τὸ πνεῦμα τὴν οἰκείαν οὐσίωσιν 20 ἐκ πατρὸς, σῶζεσθαι δὲ καὶ πάσας φωνάς, τὰς κυριακάς φημι καὶ τὰς πατρικάς, καὶ μὴ τὸ οἰονοῦν παραβλάπτεσθαι, ὥς ἐκ τῶν ὑμετέρων λόγων τὸ ἀτελὲς συνεισφέρεται καὶ τὸ πρῶτον καὶ ὕστερον καὶ διορισμὸς καὶ περιγραφή καὶ μερισ- 203¹ | μὸς τοῖς σκοποῦσι καλῶς; | οὐκέτι οὐδ' ὅλως τοῖς ἡμετέροις 25 ἐπισυμβέβηκεν ἄτοπον ἢ ξένον τῶν διδαγμάτων Χριστοῦ καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἀλλότριον, οἷς πᾶς ἐδραζόμενος ὥς ἐπὶ στεροῆς βέβηκε πέτρας, ἐφ' ἣ καὶ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐπήξατο, ἥς πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσι πώποτε, βλάσφημα στόματα καὶ μηδὲν εἰδότα ἢ λόγους ἀπερυγγάνειν 30 σαθρούς.

23. Διὰ πνεύματος ἄλλοι φησὶν ἐργάζεσθαι τὸν νῖον ἢ ἐν πνεύματι· εἰ τῶν εἰρημένων ἐξέχη μοι ἐννοιῶν, οὐδὲν σοι ἄπορον τῶν λογίων φανήσεται, καὶ τὸ ἐν δακτύλῳ θεοῦ

ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια, ἐπεὶ βραχίων ὠνόμασται, καλῶς σοι
γνωσθήσεται, καὶ ἡ τοῦ ζῶντος ὕδατος δόσις παρὰ υἱοῦ Io. Chrys.
in ps. 93.
εὐχερῶς νοηθήσεται, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν λόγων ἀκρι-
βῶς σοι καταληφθήσεται. θέλεις προβалоῦμαί σοι καὶ αὐτὸς
5 μικράν τινα τὴν ἐρώτησιν, ἐκ τῶν σῶν ὑποθέσεων προσει-
ληφῶς καὶ τὰς ἀφορμὰς; φῆς πάντως ἐκ τοῦ πατρὸς τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι; 'πάνν γε.' φῆς δὲ τοῦτο καὶ
ἐκ τοῦ υἱοῦ; 'μάλιστα.' αἴτιος δὲ ὁ πατήρ, αἰτιατὸς δὲ ὁ
υἱός; 'καὶ πάντως.' οὐκοῦν ἐξ αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ αἰτιατὸν
10 τὸ πνεῦμα καθέστηκε; 'καὶ τοῦτο πάντως.' ἐκ προτέρου γοῦν
καὶ ὕστερου; εἰ δὲ ταῖς τοιαύταις ἀσχάλλῃ φωναῖς, ἐπεὶ μὴ
εἷη πρότερον καὶ ὕστερον ἐν τριάδι ὡς χρόνον τῶν ὀνο-
μάτων ὑπεμφαινόντων, ἀλλ' οὖν παραδέξῃ τὸ αἴτιον καὶ
αἰτιατὸν καὶ τὸ ἄμεσον καὶ τὸ ἔμμεσον; 'οὐχ ἥμιστά γε.' εἰ
15 γοῦν ταῦτα ὑποθέσεις σαὶ καθεστήκασι καὶ ὁμολογεῖς καὶ
οὐκ ἀμφιβάλλῃ καθάπαξ, πρόσχες τοῖς ἐπομένοις. οὐκ ἔστι Phot.
l. c. 321 C
διάφορος λόγος ἐξ αἰτίου λέγειν καὶ ἐξ αἰτιατοῦ, ἄτερος δὲ
ἐξ ἁμέσου καὶ ἐξ ἔμμεσου; πάντως γε ἄλλος, καὶ τοσοῦτον
ἄλλος, ὅσον καὶ ὁ πατήρ ἄλλος καὶ ὁ υἱὸς ἄλλος, καὶ οὐκ
20 ἄλλο καὶ ἄλλο. τοῦτο γοῦν ἡμεῖς τὸ ἐξ αἰτίου καὶ ἐξ
ἁμέσου καὶ ἐκ πρώτου, ταῦτ' οὖν εἰπεῖν ἐκ πατρὸς ἐκπο-
ρεύεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγομεν, τῷ πρώτῳ αἰτίῳ, τῷ
μὴ αἰτιατῷ, τῷ ἁμέσῳ τὴν τοιαύτην ἀνατιθέμεντες φωνήν,
ἣν καὶ ὁ κύριος εἶρηκεν. τῷ δὲ δευτέρῳ καὶ αἰτιατῷ καὶ
25 ἔμμεσῳ, ταῦτ' οὖν εἰπεῖν τῷ υἱῷ οὐ διδόμεν ταύτην, ἵνα
τὴν διαφορὰν τῶν προσώπων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς παραστή-
σωμεν ἰδιωμάτων, ἀλλὰ τὰς ἄλλας φωνάς, ἵνα τὸ ἕτερον
ἀποδείξωμεν. ὁρᾷς ὅπως καὶ κατὰ τὰς σὰς ὑποθέσεις ἐπὶ
τοῦ υἱοῦ ἢ ἐκπόρευσις βλαβερὰ καὶ τῶν σῶν περισκελίσῃ
30 προτάσεων, τὸ δὲ ἕκον οὐδέν τι τῶν κειμένων λυμαίνεται.
εἰ δὲ βιάξῃ ὡς ἐξ ἐνὸς τῶν δύο τὸ πνεῦμα προβάλλει,
συναλοιφὴν εἰσάγεις τῶν προσώπων συστολήν τε καὶ σύγχυ-
σιν — ποῦ δὲ τοιοῦτον ἐν τοῖς ἑμοῖς; — ὥστε καὶ τὸ σὸν

1 Luc. 11, 20. 2 Io. 4, 10 sq.

φυλάττεσθαι δόγμα τὸ ἐξ υἱοῦ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἡμέτερον μὴ σαλεύεσθαι, λέγω δὴ τὸ μὴ ἐξ αὐτοῦ ἐκπορεύεσθαι, ἥγουν λαμβάνειν τοῦτο τὴν ὑπαρξιν ἅμα τῷ νῖῳ συνουσιω- μένον ἐκ τοῦ πατρὸς.

24. Τούτου χάριν οὐδ' εἰς πλάτος εἴληφεν ἡ ἡμετέρα ἐκ- κλησία ἐξ υἱοῦ ὁπωσοῦν λέγειν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ γε δὴ δι' υἱοῦ· τοῦτο γὰρ τὸ ἔμμεσον παριστᾷ καὶ τὴν σχέσιν, ἣν ἔσχηκε πρὸς αὐτὸν εἰς οἰκείαν ἔκφανσιν. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἐκφανήσεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰ μὴ ἄρα γε δι' υἱοῦ. πρῶτως γὰρ ἐκ πατρὸς τελείαν ἐσχηκὸς ὑπαρξιν οὐ σὺν ἄλλῳ τῷ οὐδ' ἐν ἄλλῳ τῷ ἄλλ' ὥς σὺν νῖῳ τε καὶ ἐν νῖῳ, ἐκεῖθεν αὐθις ἀνέφανεν. ἐκεῖνο μὲν οὖν ὀνο- μαστέον ἐκπόρευσιν, τοῦτο δ' ἔκφανσιν. τὸ μὲν γὰρ ἐξ οὐρανοῦ κατιέναι τὸ πνεῦμα εἰς Ἰησοῦν βαπτιζόμενον πολλὴν παρίστησι τοῦ νοήματος τὴν ἐνέργειαν. φυλάττομεν δὲ οὕτω 15
203^r | λέγοντες | καὶ τὴν φύσιν ἀσύγχυτον καὶ τὴν τάξιν εὐτύ- πωτον καὶ τὸν τοῦ κυρίου λόγον ἀμεταποίητον, καὶ τοῖς ὑμετέροις νοήμασι συνερχόμεθα.

Phot.
l. c. 352.

25. Εἰ γοῦν ἐπὶ τισι τῶν θεολογησάντων ἐν Ἰταλοῖς εὐρίσ- κεται καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ πνεύματος ἡ ἐκπόρευσις, οὕτω 20
διαλυτέον τὸ πρόσκομμα, ὥς διὰ τὴν εἰρημένην ἔννοιαν καταχρηστικωτέρως οὗτοι ἐχρήσαντο τῇ φωνῇ, ἐπείπερ εἰ ἥρετό τις αὐτοὺς τὰ προλελεγμένα, εὐχερέστατα ἂν συνέφησαν καὶ αὐτοί. καὶ ἄλλος δέ τις ἢ καὶ αὐτῶν τῶν ἡμετέρων θεολόγων εἰ οὕτως εἰρήκει, οὐκ ἂν ἔχῃ ἑτέραν ἀπολογίαν. 25
οἶμαι δὲ καὶ ἄλλως τοῦτο συμβῆναι. ἐπεὶ γὰρ οἱ ἡμέτεροι θεολόγοι, ἐξ ὧν οἱ πάντες ἠρύσαντο, τὰς τοῦ ἐκφαίνεσθαι καὶ χορηγεῖσθαι, ἔτι δὲ καὶ προῖεσθαι φωνὰς ἐν τοῖς σφετέ- ροις συγγράμμασιν ἔθεντο, ἐν τῇ μεταγλωττήσει οἱ μετα-
ibid. 399. βαλόντες, μὴ ἀκριβῶς συνιέντες τῶν λέξεων πρὸς τὸ ἐκπο- 30
ρεύεσθαι τὸ διάφορον, ἀπερισκέπτως τῇ τοιαύτῃ φωνῇ ἐμπεπτώκασιν· ὅθεν ἀφορμὴν λαβόντες οἱ θεολογοῦντες ἐν Ἰταλοῖς ἐχρήσαντο καὶ αὐτοί, οἷς καὶ συγγνώμη οὐκ ἀκριβο- λογούμενοις τῷ τότε τὰ τῶν φωνῶν. μαρτυρήσει μοι τοῖς λεγομένοις ὁ Κύριλλος. Ἀλεξανδρείας δὲ ἦν οὗτος καὶ τὰ 35

θεῖα πολὺς καὶ ἄκρος τὴν ἐν τοῖς δόγμασι θεωρίαν καὶ
ἐπιστήμην τοῦ πνεύματος. εἰρηκῶς γὰρ ἐν τινι τῶν αὐτοῦ
συγγραμμάτων ἴδιον τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ ἐπιλαβομένου
τοῦ ῥήτου Κύρου Θεοδωρήτου — σοφὸς δὲ ἦν οὗτος τὰ

Cyrrill.
(Par. 76 c.
11:9)

5 θεῖα — μήποτε ὥς ἐκπορευομένου τοῦ υἱοῦ τοῦ πνεύ-
ματος ὠνόμασεν αὐτὸ ἴδιον, οὐκ ἀντελάβετο τῆς φωνῆς καὶ
συγκατέθετο τῷ ῥήτῳ ὥς τούτου χάριν γε ἀπεφώνητο, ἀλλ'
ἐτέραν αἰτίαν ἐπήγαγεν, ὥς ὁμοούσιον αὐτῷ καὶ ὁμοδύναμον
καὶ ἀεὶ τούτῳ συνομαρτοῦν καὶ παρὰ τούτου διδόμενον
10 ἐκάλεσεν ἴδιον. ταύτης τῆς μαρτυρίας ἔχει τις εἰπεῖν ἑναρ-
γέστερον γνώρισμα; ὥς ξένον γοῦν τὸ νόημα τῆς ἐκκλησίας
Χριστοῦ καὶ τῷ θεῷ Κυρίλλῳ λελόγιστο, ὃν τὰ πρῶτα καὶ
μάλιστα ἐν θεολογίᾳ γινώσκομεν.

Theod.
Cyr. IV 718

Cyrrill.
resp.
(Allat. syn.
Eph. 26)

26. Οἶδαμεν οὖν ὥς καὶ τισι τῶν θεηγόρων ἀνδρῶν τὰ
15 οὕτως ἐν τοῖς θείοις λογίοις λεγόμενα οὐκ εἰς αὐτὸ τὸ
πνεῦμα ἔδοξεν ἀναφέρεσθαι, ἀλλ' εἰς χαρίσματα τοῦ πνεύ-
ματος· λέγεται γὰρ καὶ πνεῦμα τὸ πνευματικὸν χάρισμα
καθὼς τὸ πνεῦμα τὸ κύριον. ὥς γοῦν ὁ πατὴρ χαρίσματα
δίδωσι τὰ τοῦ πνεύματος ἐν οἷς ἂν βούλοιο καὶ αὐτὸ δὴ
20 τὸ πνεῦμα αὐτοδέσποτον ὃν καὶ αὐτεξούσιον τὰ αὐτοῦ οἷς
ἂν ἐθέλῃ, οὕτως ἀμέλει καὶ ὁ υἱὸς τὰ τοῦ πνεύματος δίδω-
σιν οἷς ἂν ἐπινεύσῃ διὰ τὴν ἀλλήλων συμφυίαν καὶ σύμ-
πνοιαν. οὕτω μὲν οὖν ἐνομίσθη ἐνίοις καθὼς εἰρήκειν.
ἀλλ' ἔγωγε καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα δίδοσθαι οὐκ ἀπισχυρίζομαι
25 παρ' υἱοῦ. ἔχει γὰρ ἐν ἑαυτῷ ὅλον οὐχ ὥς αὐτὸ οὐσιῶν,
ἀλλ' ὥς οὐσιωμένον παρὰ τοῦ πατρὸς ἐν ἑαυτῷ προσδεχό-
μενος τέλειον, ὅπερ φαμὲν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον
διαμένειν ἐν τῷ νίῳ καὶ κεῖθεν ἔεσθαι· ταύτην δὲ τὴν
φωνὴν κοινήν νομίζω τῶν προφορῶν ἀνευθεὶν δέ γε τοῦ
30 ἐκπορεύεσθαι.

Phot.
l. c. 337.

27. Οὕτω μὲν οὖν καὶ αὐτὸς καὶ νενόηκα καὶ πεφρόνηκα
καὶ λελάληκα, τῷ Χριστῷ πειθόμενος καὶ τοῖς ἐκείνου διδάγ-
μασι καὶ ἀποστολικοῖς ἀκολουθῶν καὶ πατρικοῖς τοῖς συγ-
γράμμασι. περιέλε γοῦν τὸ μικρὸν τοῦτο πρόσκομμα, πολλήν

204^τ | ἐμποιοῦν τῇ οἰκονομένῃ διάστασιν· ἀπότεμε τοῦ κοινοῦ συμ-
 βόλου τὸ ὀλιγοσύλλαβον ῥῆμα μακρὰς καὶ ἀπεράντους |
 τὰς μάχας ἀπεργαζόμενον. τί τὸν κοινὸν διαλύομεν σύν-
 δεσμον; τί τὸ πνευματικὸν σχοινίον τὸ ἡμᾶς συνάγον ἐκ-
 τέμνομεν; τί τὴν τρίπλοκον σειρὰν οὐ διαφυλάττομεν καθὼς 5
 ἡμῖν παραδέδοται; τοῦτο γὰρ οὐ ψυχῶν μόνον ὑπῆρχε
 συναπτικόν, ἀλλὰ καὶ σωμάτων συνεκτικόν. ἐξ ὅτου δὲ δια-
 τέμνεται φθόνῳ σατὰν τοῦ ἀρχῆθεν τοῖς ἡμετέροις βασκαί-
 νοντος, ὅσα καὶ οἷα ἐποiei κακά! ὥς ἔοικε γοῦν τῆς ἀρχαίας
 ἡμετέρας ἀγάπης οὐκέτι ἔχετε μνήμην, ὧ Ἴταλοί. εἰ γοῦν 10
 ἐν λήθῃ ταύτης γεγένησθε, ἐγὼ ταύτης ὑμᾶς ἀναμνήσασαιμι.
 οὐκ ἄλλα ἅττα τῶν ἔθνων εἰς τοσαύτην προέβη τὴν ὁ-
 μόνοιαν καὶ τὴν σύμπνοιαν ὥς Γραικοί τε καὶ Ἴταλοί. καὶ
 εἰκότως· ἐκ Γραικῶν γὰρ τοῖς Ἰταλοῖς καὶ αἱ λογικαὶ ἐπι-
 στῆμαι καὶ τὰ μαθήματα. κἀντεῦθεν ἵνα μὴ τοῖς ἔθνικοις 15
 τούτοις ὀνόμασι περιγράφωνται, τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ ἑτέρα
 νέα ἀντρωκοδόμηται, ἵνα ἐξ οὕτω μεγίστων πόλεων κοινὸν
 ἐχουσῶν τοῦνομα Ῥωμαῖοι πάντες κατονομάζοιντο καὶ ὥς τὸ
 τῆς πίστεως κοινὸν οὕτως ἔχοιεν καὶ τὸ τῆς κλήσεως. καὶ
 ὥς ἐκ Χριστοῦ ταῦτὸ τὸ τιμιώτατον ἔλαχον ὄνομα, οὕτω καὶ 20
 τὸ ἔθνικόν αὐτοῖς ἐπηγάγοντο. καὶ πάντα δὲ τὰ ἄλλα
 ὑπῆρχε τούτοις κοινά, ἀρχαὶ νόμοι λόγοι βουλαὶ δικαστήρια,
 αὐτὴ ἡ εὐσέβεια, οὐδὲν ὅτι μὴ κοινὸν Ῥωμαίοις τοῖς πα-
 λαιότεροις καὶ νεωτέροις. ἀλλ' ὧ τῆς μεταβολῆς! εἰς
 ἔχθιστον ἄγαν τὰ τῆς προτέρας συμπνοίας κατήντηκε, καὶ 25
 καθὼς ἐπερισεύομεν τῇ φιλίᾳ, οὕτω δὴ ὑπερπερισεύομεν
 καὶ τῷ μίσει. καὶ νῦν προσφέρεσθε ἡμῖν οὐχ ἥττον ἢ τοῖς
 ἀσεβέσι καὶ περιτετμημένοις, εἰ μὴ ὅτι καὶ μάλιστα καὶ μάχιρα
 διακρίνει τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ ξίφος ἐμφιλοχωρεῖ τῇ μιᾷ ποίμνῃ
 Χριστοῦ, καὶ ἐπιχαίρει τὰ τῶν ἔθνων, οἷς ἡ κλήσις τοῦ Χρι- 30
 στοῦ καθυβρίζεται, καὶ ἄσπονδα ἡμῖν πάντη καὶ ἀνειρήνευτα.

28. Τί τὸ προξενῆσαν ταῦτα; τὸ μικρὸν ῥῆμα τὸ ὑμῖν
 ἐν τῷ συμβόλῳ προκείμενον, ὃ κοινὸν τοῖς ἀσεβέσι γινό-
 μενον ὑμεῖς ἀποτεμόντες ἐσφετερίσασθε, ὀλίγον αὐτὸ παρα-
 ποιησάμενοι. ἀλλ' ἡμεῖς ὅλως παραποιηθῆναι αὐτὸ οὐ 35

βουλόμεθα καὶ δικαίως ἄγαν. φιλαρχικῶς δὲ τοῦτο ὑμεῖς
 καὶ θρασέως εἰργάσασθε, ὅπερ οὐκ ἔδει. εἴ τι γὰρ εἶχες
 ἄλλο νοεῖν, ἐν ἄλλοις καὶ οὐκ ἐν τῷ κοινῷ παραμινύναι
 ἐχρῆν· ὅρια πατέρων μὴ μέταιρε· ἀκούεις τοῦ σοφοῦ συμ- Plat. Leg. VIII p. 842 Suid. s. v. ὅρια
 5 βουλεύοντος. ἔγωγε τὴν παρακαταθήκην φυλάττω καθὼς
 παρέλαβον, σὺ δὲ ταύτην παραχαράττεις. τίς οὖν ἐξ ἡμῶν
 τῆς ἐχθρας αἴτιος; τίς τὴν εἰρήνην ὡς μισητὴν ἀπο-
 πέμπεται; ἐγὼ τὰ κοινὰ διατηρῶ ἀπαράθραυστα, σὺ δὲ τού-
 τοις παρεμβάλλεις καὶ ἕτερα, ὡς ἂν ἄλλοιωθελή πρὸς τὸ
 10 καινότερον. καὶ τίς τῶν ἀδελφῶν σοι πεισθήσεται; τολμήσω
 γὰρ κατὰ Παῦλον εἰπεῖν· εἴ τις ἐν τῷ συμβόλῳ τούτῳ τῆς
 πίστεως κεραίαν μίαν προσθεῖναι πειράσασαιτο, κἂν Γραικὸς
 εἴη κἂν Ἰταλὸς κἂν ἄγγελός τις ἐξ οὐρανῶν, ἔγωγε μὲν τὸ
 ἐξῆς | σιωπῶ τὸ δύσφημον εὐλαβούμενος, ἄτερος δὲ ἐχθρω- | 204 v
 15 δέστερον διακαίμενος οὐ φείσεται κατεπιεῖν. τί γὰρ οἴεσθε
 ὡς φίλα τὰ τοιαῦτα Χριστῷ διαπραττέσθε; ἐγὼ ὑμῖν ὡς
 ὄντως διαμαρτύρομαι· καὶ εἰ ἀληθέστατον ἦν τὸ παρ' ὑμῶν
 ἐν τῷ συμβόλῳ τεθέν, οὐχ ἔξιτε ἂν συγγνώμην καιρῷ τῆς
 μεγάλης ἐκείνης καὶ δικαίας κρίσεως διὰ τὸ αὐτονόμως ἐν
 20 τούτοις βαδίσαι καὶ καινὴν τινα ἰδίως ὁδὸν αὐτουργῆσαι
 τῆς πίστεως. ἐπέγνωσται δὲ ἡμῖν, ὡς οὐδὲ τῆς ὁρθότητος
 ἔχεται τὸ λεγόμενον· περιαιρετέον οὖν διὰ ταῦτα αὐτό.
 ὁπότεμε — καὶ αὐθις γὰρ φιλικῶς καὶ ἀδελφικῶς συμβου-
 λεύω σοι — ἐκ τοῦ συμβόλου τὸ σκάνδαλον, μὴ τοσοῦτον
 25 ἡμῶν ὁ σατὰν κατισχύσειεν, ὡς εἰς τοσαύτην ἡμᾶς μετα-
 βαλεῖν ἀγερωχίαν καὶ ἑπαρσιν, ὡς μηδὲ διὰ φιλαδελφίαν
 τοῖς δικαίοις συγκαταβαίνειν καὶ τῶν πατέρων προσηκόντων
 ἀντέχεσθαι, ἀλλὰ πάντα ἡγεῖσθαι οὐδὲν πρὸς τὰ ὑφ' ἡμῶν
 νενοημένα καὶ λελεγμένα. εἰ γὰρ θελήσεις κατὰ τὸ κυρίον
 30 παράγγελμα μὴ σκανδαλίζειν ἡμᾶς, εὐχερῶς σοι τοῦτο κατορθω-
 θήσεται. κοινῶς ἐνὶ καὶ νοῦ καὶ λόγῳ πνεύματι τὸ τῆς
 πίστεως λέξωμεν σύμβολον καὶ μιᾷ καρδίᾳ καὶ στόματι ἐν
 πᾶσι τοῦτο διακηρύξωμεν. οὐ μεγάλα ὑμᾶς ἀπαιτοῦμεν καὶ

11 Gal. 1, 8. 29 Matth. 18, 6.

11 τοῦτο Β 22 ἔχετε Β 31 <καὶ> πνεύματι?

δυσχερῇ οὐδὲ τοῦ δικαίου πόρρω βάλλοντα, ἀλλὰ θεῖά τε
 καὶ προσήκοντα, δίκαιά τε καὶ ὅσια, οὐδὲ τῷ σατὰν κεχαρισ-
 μένα, ἀλλὰ τὰ πεφιλημένα τῷ πνεύματι. ὑπὲρ οὗ γοῦν ὁ
 πόλεμος, ὑπὲρ τούτου καὶ ἡ εἰρήνη κατορθωθήτω, ἐν ᾗ καὶ
 μᾶλλον χαίρει θεός. περιβάλωμεν οὖν ἀλλήλους καὶ περιπνυ- 5
 ξώμεθα ἐν ὁμονοίᾳ τοῦ πνεύματος καὶ ἀσπασώμεθα ἐν
 ἀγλῷ φιλήματι, τὰ αὐτὰ φρονοῦντες, τὰ αὐτὰ δογματίζοντες,
 ἵνα ταῖς αὐταῖς σκηναῖς ταῖς αἰωνίαις καὶ μακαρίαις τῷ
 ἐνὶ συναχθείμεν πνεύματι. κοινὴ γενέσθω τῇ ἡμετέρᾳ
 ἐνώσει χαρὰ τοῖς οὐρανόις καὶ ἐπιγείοις· χαιρόντων γάρ, 10
 εὖ οἶδα, ἐν τούτοις ἄγγελοι καὶ πᾶσα ἡ ὑπερκείμενη δύναμις,
 ὥσπερ ἀρτίως ἀνιῶνται τῇ διαστάσει, οἱ δὲ τοῖς ἡμετέροις
 ἐπόμενοι νόμοις ἢ λόγοις σκιρτήσαιεν, τοὺς προηγουμένους
 αὐτῶν ὁμοφρονοῦντας τεθεαμένοι, δαίμονες δὲ σκυθρω-
 πάσαιεν καὶ τὰ ἄσεβῃ τῶν ἐθνῶν καταπτήξαιεν. ὃ καὶ 15
 γένοιτο δεύτατα, θεῖε δημιουργὲ τοῦ παντὸς καὶ τῶν γεγενη-
 μένων προνοητὰ καὶ τῶν κακῶς φερομένων διορθωτά, ὁ
 πατὴρ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι σοι πρόπει δόξα
 καὶ μεγαλοπρέπεια εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

8 ἡωνίαις Β

Epistula ad Joannem Tornicam.

Cod. Laur. conv.
soppr. 627

Ἐπιστολὴ τοῦ σοφωτάτου μεγάλου λογοθέτου γραφεῖσα fol. 11 v
 πρὸς τὸν περιπόθητον συμπενθερὸν τοῦ κραταιοῦ καὶ
 ἀγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως παντευτυχέστατον
 σεβαστοκράτορα κύριον Ἰωάννην τὸν Τορνίκην, γράψαντα
 5 αὐτῷ μετρίως καὶ φιλικῶς ὅτι ἠψευδῶς κἀθησαί καὶ τρώγεις
 τὸ ψωμὶ τοῦ βασιλέως ἐντὸς τῆς Κωνσταντίνου πόλεως·
 τὴν δουλείαν γάρ, ἥντινα ποιεῖς σύ, δύναμαι ἐλθεῖν καὶ
 ἐκπληροῦν καὶ αὐτός, ἥγουν ἐρμηνεύειν τοὺς παῖδας τὸ
 ὄργανον καὶ τὰς τοῦ σεκρέτου διεξάγειν ὑποθέσεις.
 10 Ἡράκλεις, μουσόληπτος ἐξαπίνης ὁ φίλτατός μοι
 σεβαστοκράτωρ, κάτοχος ἄγαν τῷ Ἑρμῇ ἀναπέφανται·
 ἐξηκόνισται γὰρ τὴν γλῶττιαν πρὸς τὴν εὐφραδειαν, ἀπέξεσται
 τὸν φθόγγον πρὸς τὴν ἐμμέλειαν, καὶ ὅλος χαρίτων Ἀττικῶν
 ἀναπέπλησται. μὴν οὖν δάφνην ἐψώμισται πρὸς μου(σῶ)ν
 15 καὶ οὕτως ἐξαίφνης | ἐλλογιμώτατος, ὥς τὸν Ἀσκληθεὺν οἱ fol. 12 r
 πάλοι μυθεύονται, ἢ καταδαρθῶν καὶ ἀφυπνισθεὶς εὗρε
 μελίττας σίμβλον κατεργασάμενας τῷ στόματι, καθά ποῦ τινες
 περὶ τῆς Θηβαίας λύρας ἐξιστορήκασιν; ἔγωγ' οὖν μὰ τοὺς
 λόγους ἐκπέπληγμαί, φρίκης τε καὶ θάμβους ἐμπέπλησμαι
 20 ἐν οὕτω μεγάλοις καὶ θαυμαστοῖς, θᾶττον ἢ λόγος γεγενη-
 μένοις πράγμασι. πεπίστευκα γὰρ ἐναργῶς καὶ εὐφραδῇ σε
 τυγχάνειν καὶ φιλοσοφίας ἀνάπλεων, καὶ πλημμύραν εἶναί
 σοι λόγων, καὶ διδάσκειν τοὺς βουλομένους δυνάμενον καθῶς
 καὶ ἐδήλους τῷ γράμματι. πῶς γὰρ ἂν εἶχες μὴ τάληθῇ
 25 λέγειν τοῖος ἐών; ἀλλ' ἀπεφθόνηκάς μοι τῶν ἀγαθῶν καὶ
 βάσκανον ὄμμα τοῖς τῷ φίλῳ θυμῆρεσιν ἐναποπέπομφας

καὶ ἐναλλάττειν βίους προήρησαι, χάλκεια ὄντως χρυσεῖων ἀνταλλάξαι βουλόμενος. οἶσθα καὶ γὰρ ὡς μέγα τι χοῆμα ὁ λόγος καὶ κλέος τούτου οὐποτ' ὀλεῖται καὶ τὰ τῆς φήμης τῶν διδασμάτων ὁ σύμπας αἰὼν οὐ διαφθείρειν δυνήσεται. πρὸς γοῦν τὸ μεγαλεῖον ἀπείδεις τοῦ πράγματος, καὶ τοῦ 5 ὕψους ἐστοχάσω καθεστηκός αἰθεροβάμονος, καὶ διὰ ταῦτα παρ' οὐδὲν τὸν φίλιον θέμενος ἀφελέσθαι ταυτὶ τοῦ ἀγαπώμενου προήρησαι, καὶ ἐαυτῷ μὲν περιτέσθαι τὰ κάλλιστα τε καὶ τιμιώτατα, ἐκείνῳ τε δοῦναι τὰ σὰ ἥτις πολὺ τούτῳ τῶν τοιούτων λελογισμένα· καὶ σὲ μὲν τῆς ἀπὸ τῶν λόγων 10 εὐκλείας ἀπολαῦσαι καὶ τῆς τιμῆς, ἐκείνῳ δὲ περιπέξιά τινα καὶ χθαμαλὰ λαβεῖν παρὰ σοῦ. τί γὰρ πρὸς τὰ μεγάλα ταῦτα καὶ νοερὰ θεωρήματα καὶ τῆς ὕλης ὑπερανφικισμένα καὶ τοῦ συγκρίματος κυανόχροα δέσματα καὶ τὸ εὐτυχές τοῖς ἔξω χρωματιζόμενον, κἂν μετ' ἐπιτάσεως γράφηται; 15

Ἐγὼ γ' οὖν εἰ καὶ μετὰ δυσφόρου ἐχούσης καρδίας καὶ λύπη δακνομένης βαρυαλγῇ τὴν τοῦ φίλου ἀξίωσιν δέχομαι. τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις δότιαν φίλος βιάζεται; συνανταλλάξαι δὲ τοῖς βίοις καὶ τὰς τύχας τῶν ἀναγκαίων ἐστίν· οὐδὲ γὰρ τόπους ἀμείψαι ἡμᾶς ἀλλὰ βίους γεγράφηκας, 20 βίῳ δὲ τύχῃ ἀκολουθεῖ καὶ βίος τύχῃ συμπάρεστιν. ἤδη γοῦν αὐτὸς τὰ τῆς φιλίας πεπλήρωκα· ἄλλον γὰρ αὐτὸν οἶδα τὸν φίλον ἐν ἀναπτύξει τῆς φύσεως. ἀλλ' — ὁ με τοῦ γράμματος λέληθεν — ὥνπερ ὁ φίλος ὡς πρωτίτων καὶ τιμιωτέρων — ἐρῶ δὲ κατ' αὐτόν — καὶ ἡδυτέρων 25 καὶ προσηνεστέρων ἀπεμνημόνευσεν, αὐτὸς οὐδ' ὅλως μνήμην πεποιήμαι, τὰ ἡδέα λέγω τῆς Κωνσταντίνου, τὰ ἐνδιασκεύως τούτῳ περιηγηθέντα τῷ γράμματι, κἂν οὐκ εἰς τέλος αὐτῷ τὰ τῆς διατυπώσεως γένοιτο ἔνθα περὶ τρυφῶν διελέγετο ὑδάτων τε διειδῶν καὶ ἀέρων εὐκραῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάν- 30 των τερπνῶν. παραλέλοιπε γὰρ τὰ κρεῖττω τούτων πολὺ, τὰ κάλλη καὶ μεγέθη τῶν δομημάτων σῶν ἐν τοῖς ναοῖς καὶ οἰκήμασι. τί λέγεις; οὐ τὴν ὄψιν ἡδύνῃ ἐκ τῆς τῆς θαλάττης ἐπιφανείας, οὐ τοὺς λουτήρας καθαίροντας καὶ πολλὴν παρεχομένους τὴν ἡδονήν; ἢ καὶ τὰ πολυειδῆ τῶν 35

ἰχθύων ἔθνη ὥς οὐδὲν ἤγῃ καὶ τὰς διαφόρους ὁπώρας καὶ
 τὰς ἀνθοσμίας τῶν οἴνων. οἷς καὶ μᾶλλον τρυφῶμεν οἱ τῇ
 γαστρὶ χαριζόμενοι. ὧν ἡ Κωνσταντίνου μετέσχευ ὑπερπλησ-
 μίως; ἀλλ' ὦ τάν, τὰ μὲν ἔφησθα, τὰ δ' οὐκ ἔφησθα. καὶ
 5 ὅτι μὲν ἐν ἡμῖν τοιαῦτα λογίξῃ, ὅτι δὲ ἕτερόν τι κρείττω
 πολὺ παρὰ σοί, οὐδ' ὁπωσιοῦν ἐνθυμῇ. καὶ ὅτι σὺ μὲν
 τῷ κοσμικῷ ἡλίῳ τυγχάνεις σχεδὸν καὶ ἀμέσως τῶν ἀκτίνων
 αὐτοῦ ἐμφορῇ καὶ τῶν ἀμαρυγμάτων εἰς κόρον μεταλαμβάν-
 νεις. ὥς καὶ ἡλιοειδῇ σε παρὰ πᾶσι καὶ εἶναι καὶ ὄνο-
 10 μάζεσθαι. ἡμεῖς δὲ Κιμμέριοι πεφύκαμεν ἄντικρυς ψύχει
 καὶ ζόφῳ ἐκπιεζόμενοι. οὐδ' ὅλως ἐπιτίθης. καὶ ὅτι σὺ
 μὲν παρὰ τῇ μεγίστῃ τοῦ παραδείσου καθειστικήεις πηγῇ,
 ἐξ ἧς οἱ τέτταρες τῶν ἀρετῶν ἀναβλυστάνουσι ποταμοί, καὶ
 τῶν ναμιάτων ἐπαπολαύεις τῶν ζωηροῦτων καὶ δόψης πάθος
 15 οὐδ' ὅλως ἔχεις, ἡμεῖς δὲ τῶν παρ' αὐτῆς ἀλλομένων ὑδά-
 των ἀσχάλλομεν στερισκόμενοι. πρὸς οὐδὲν λογίξῃ. ἀντάλ-
 λαξον τὰ σὰ τοῖς ἑμοῖς, αὐτὸς γὰρ ἤδη συντίθεμαι, καὶ
 ἐλεύσομαι πρὸς Ἀθῆναι καθὼς εἰρήκεις σφριγῶν, κἂν ἀπο-
 <δειλιῶ τὸ τῆς μάχης> ἀλλοπρόσαλλον· ὁ Θῶκος δέ σοι
 20 ὁ διδασκαλικὸς παρεσκεύασται. ἡντρεπίσται δέ σοι καὶ ἡ
 καθέδρα τῶν κρίσεων. καὶ δίδασκε μὲν τοὺς πρὸς παιδείαν
 φιλόσοφον προσερχομένους σοι τάληθῇ, δίκη δίδυνε θέμιστας. Hesiod.
 Op. 9.
 <γενέσθω δ' οὖν ἡμῖν> ἡ ἀντάλλαξις τῶν βίων γνώμη τοῦ
 κρατοῦντος ἀμφοῖν· οὔτε γὰρ αὐτὸς οἰκεία βουλήσει τυγχά-
 25 νεις <τὰ τοῦ σεβαστοκράτορος διεκπληρῶν> οὔτ' ἔγωγε πρὸς
 οἷς ἀποτέταγμαί. αὐτὸς μὲν οὖν ὥς ὁρᾷς τὰ τοῦ φίλου
 ἐκπέπληκα· σὸν δ' ἂν εἴῃ τὸ ἀπὸ τοῦδε ἐνεργεῖσθαί σου
 τὴν ἀξίωσιν.

11 ἐπιτίθης dubit. scripsi, ///////////////τίθης cod. 18 lacu-
 nam explevi; cf. I 104, 12. 22 θεμιστάς cod. 23 <γενέσθω
 δ' οὖν ἡμῖν> tentavi, litterae extinctae sunt. 25 lacunam
 explevi.

In Gregorii Nazianzeni sententias.

Greg. Naz.
or. XXIX.
P. gr. 36
c. 76 B

Τοῦ σοφωτάτου μεγάλου λογοθέτου κυροῦ Γεωργίου
τοῦ Ἀκροπολίτου ἐρμηνεία τῶν θεολογικῶν ῥητῶν τοῦ τε
ἔστι γὰρ καὶ τὸ ἐν στασιάζον πρὸς ἑαυτὸ πολλὰ γίνεσθαι
καὶ τοῦ ἑμὸν εἰς δυνάδα κινηθεῖσα μέχρι τριάδος ἔσθι.

1. Πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι τῶν φίλων, ὧς θειότατε καὶ σε- 5
βασμιώτατέ μοι κεφαλὴ, εἰς λόγους ἔλθειν ἡμᾶς κατηνάγκασαν
καὶ τὸ περὶ φιλοσοφίαν φιλότιμον παρ' ἑαυτοῖς ἐπιδείξασθαι,
κάντεῦθεν καὶ λόγους παιῖδας ἡμεῖς εἰς φῶς προηγάγομεν.
ἀλλ' ἐν ἐκείνοις μὲν λόγοις καὶ μόνον φιλίας συνδούμενοι
καὶ τὸν φίλιον εὐλαβούμενοι ἀπεπληροῦμεν τὰ κελευόμενα 10
ὅπου δὲ πατρικὴ σχέσις καὶ ὑπερκείμενη τῶν ἄλλων στοργή,
πῶς οὐκ ἂν εὐπειθέστεροι περὶ τὰ προσταττόμενα διατεθείημεν;
ἀμέλει τοι τῷ σῷ χειραγωγούμενοι πνεύματι, μᾶλλον δὲ τῷ
κοινῷ τε καὶ θεῷ, ἐξ οὗ πᾶσα γνῶσις ἀληθινὴ πρὸς τοὺς
ἀληθείας ἐπιφεφοίτηκεν ἐραστάς, ὡς ἐξὸν τεταραχηκότες περὶ 15
τοὺς λόγους χωροῦμεν καὶ τὰς λύσεις τὰς ἀρμοιτούσας τοῖς
τοῦ θεολόγου Γρηγορίου ῥητοῖς, καθὼς αὐτός περ ἡξίωσας,
σαφηνίσαι σοι βεβουλήμεθα.

2. Δύο δὲ τὰ ἀπόρηματα τυγχάνει ἐπὶ δυσὶ δὲ ῥητοῖς,
τῷ τε φάσκοντι ἑμὸν εἰς δυνάδα κινηθεῖσα μέχρι τριάδος 20
ἔσθι καὶ τῷ λέγοντι ἔστι μὲν ὅπου καὶ τὸ ἐν στασιάζον
καθ' ἑαυτὸ πολλὰ γίνεσθαι. ἀλλὰ τὸ μὲν προσρημένον
ἀπόρημα ὀλίγης τινὸς παραμυθίας δεόμενον, ὡς προϊόντες
ἔροῦμεν, διὰ μικρῶν σαφηνίσομεν· τὸ δ' ἄλλο πολλῆς τινος
καὶ ποικίλης καὶ ὑψηλοτέρας ὡς οἴμαι δεῖται τῆς σαφηνείας. 25

V = Cod. Vatic.-Palat. 243 fol. 251^v sq. M = Cod. Mu-
tinens. 64 (III B 12) fol. 138^r sq.

2 τοῦ τε V τοῦτο M 4 κινηθεῖσα M 6 μοι om M
10 τὸν] τὸ? 16 τοῖς λόγοις M 23 περιμυθίας M 25 τῆς om. M

περὶ τούτων καὶ γὰρ ἐν μείραξιν ἔτι τελῶν καὶ τῷ θεσπε-
σίῳ ἐκείνῳ ἀνδρὶ τῷ φιλοσοφωτάτῳ Βλεμμύδῃ, ἡνίκα παρ'
αὐτῷ ἐφοίτων, ἐκοινολογησάμην, ἀλλ' οὐδέν τι μοι εἶχεν
εἰρηκέναι σαφῶς· ἀλλ' ἄπερ καὶ ἄλλοι τὰ τοῦ πατρὸς ἐξηγου-
5 μνοι — λέγω δὲ τὸν μέγαν ἐν τοῖς λόγοις Μάξιμον καὶ τοὺς μετ'
αὐτὸν — εἰς πλάτος ἢ καὶ κατὰ σχολὴν δια-
σαφοῦντες εἰρήκεσαν, ἐκεῖνά μοι καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν ἀπο-
ρίαν ἐφθέγγετο. ἀλλ' ἐπεὶ περ αὐτὸς τῶν τῆς φιλοσοφίας
ἡψάμην ὀργίων τῷ τε θειοτάτῳ συνῆλθον Πλάτῳ καὶ τῷ
10 μουσολήπτῳ Πρόκλῳ, ἔτι τε μὴν τοῖς ἐνθεαστικωτάτοις
ἀνδράσιν Ἰαμβλίχῳ τε καὶ Πλωτίνῳ καὶ τοῖς λοιποῖς, οὓς
οὐ καιρὸς καταλέγειν, ἐποδηγήθην πρὸς τὴν διάγνωσιν τοῦ
ῥητοῦ. ἀμέλει τοι καὶ σαφηνίσαι τοῦτο προήχθην ταῖς σαῖς
θαυρήσας εὐχαῖς, σὺ δὲ ἴλεως ἡμῖν εἴης ὑπὲρ τὰ ἐσκεμμένα
15 τετολμηκόσι πηδᾶν, οἵπερ τὸ τῆς ζωῆς πλοῖον ἐν πολιτικοῖς
ἔχοντες πράγμασιν ἀπηναιδευμένως οὕτω περὶ τὰ θεῖα φερό-
μεθα καὶ τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐξετάζειν ἐθέλομεν, ἃ μόνοις ἐφείτῃ
τοῖς ὑπὲρ τὴν ὕλην γεγεννημένοις καὶ ὑπερανθρωπισμένοις
τῶν ἡδονῶν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν οὐχ οὕτως· ἀλλὰ μόνον ὑπακοῇ
20 χρώμενοι πληροῦμεν τὰ ἐντελλόμενα.

3. Ἦδη οὖν ἀρκτέον τῆς τῶν ῥητῶν σαφηνείας καὶ πρῶ-
τον μὲν τοῦ λέγοντος ἡ μονὰς ἀπ' ἀρχῆς εἰς δυάδα κινη-
θεῖσα μέχρι τριάδος ἔστη. δόξειε μὲν ἂν τισιν οὐκ εὐλόγα
λέγειν τὸν τὰ τοιαῦτα θεολογοῦντα, πρῶτον μὲν ἐν οἷς φησι
25 τὴν μονάδα εἰς δυάδα κινηθῆναι. καὶ γὰρ εὐχερῶς ἂν τις
αὐτὸν ἔροιτο· ὅτερον ἄρα φήσ, ὥς ἦν ἐν στάσει πρότερον
ἡ μονὰς, εἶτα δῆτα κινήτικὴν τινα προσλαβοῦσα δύναμιν
ἐναντίαν τῇ πρώτῃ οἷον εἰπεῖν στατικὴν οὕτω τῆς κινήσεως
κεκίνηται εἰς δυάδα κᾶτα δὴ εἰς τριάδα, κἀντεῦθεν ἐτέραν
30 προσειληφυῖα δύναμιν ἔσται, ἢ οὔσα μονὰς κινουμένη διηνεκῶς
εἰς δυάδα καὶ μέχρι τριάδος βαδίζουσα, ὥς μεταιχμίου τινὸς ἐν

1 ἔτι em. ἔστι VM 2 Βλεμῆδ' M 3 αὐτῷ scripsi
ἐαντῷ VM 6 αὐτῶν M σχολή M 10 μὴν V καὶ M ἐν-
θεαστικωτάτοις em. ἐν θεαστικωτάτοις V ἐν θεασιμωτάτοις M
11 ἰαμβλήχῳ VM 14 ἴλεως V θήλεως M 16 ἀπηναιδε-
μένως M 27 ἢ V ἢ M 28 στατικῇ? οὕτω V οὐ τα M
31 μετεμίου M

δυνάδι τυγχάνοντος, τὴν στάσιν εὗρηκεν ἐν αὐτῇ, τῆς μὲν μονάδος ἐχούσης τὴν κινητικὴν, τῆς δὲ τριάδος ἴν' εἴπω τὴν στατικήν; ἀλλὰ καὶ ἐν ἀμφοῖν τοῖν λόγοις ἄτοπα ἅττα ἀκολουθεῖ. εἰ μὲν γὰρ ἔστι τις ἀρχὴ τῆς μοναδικῆς κινήσεως, ἔσχε τὸ θεῖον ἀρχὴν, ἀλλὰ καὶ πάθος, τὴν κίνησιν, εὗρηκε καὶ ἀκούσιον ἔσχηκε στάσιν, καὶ ὡς ἐπὶ δράματος ἡμῖν ἀνεφάνη θεός, ἀρχὴν λαβὼν καὶ πάθους μετασχὼν καὶ τῆς πρόσω φορᾶς ἀκουσίως ἰστάμενος. οὗ τί ἂν εἴη γελοιωδέστερον; εἰ δὲ ἀπείρως τῆς μονάδος κινουμένης ἔξωθεν ἐπὶ πᾶσι τις δύναμις, ἀναχαιτίζουσα μὲν αὐτὴν τῆς ὁρμῆς, εἰς διαίρεσιν δὲ καὶ ἀριθμὸν ἐπάγουσα καὶ τῆς πρόσω φορᾶς τῆς μοναδικῆς κωλύουσα, καὶ πάλιν ὡς ἐπὶ σκηνῆς εὐρέθη ἄλλος θεός, τοῦ ἐν τῇ μονάδι τῇ ἀπείρως καὶ πρώτως κινουμένη θεωρουμένου καὶ οἷον εἰπεῖν μὴ ἰσταμένου τοῦ μοναδικοῦ χύματος ἐναντίος τε ἅμα καὶ ἰσχυρότερος. ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὴ ἀτοπώτατον δύο πρώτους καὶ ἐναντίους στήναι θεούς.

4. Ὅτι μὲν οὖν ἔστι θεὸς παρὰ πᾶσι σχεδὸν ὠμολόγηται, Ἑλλήσι φημι καὶ βαρβάροις. Ἐπίκουρος γὰρ ἀποπεμπέσθω τοῦ λόγου καὶ εἴ τις ἕτερος ἄθεος, αὐτόματον δοξάζων καὶ τυχὸν ἢ ἄλλο τι παραλήρημα. ἀλλ' ὅτι μὲν ἔστι θεός, πάντες οἶδασιν· ἀπόδειξιν δὲ τοῦ εἶναι θεὸν οὔτε τις δεδύνηται οὔτ' ἂν δυνηθεῖη ποιήσασθαι. αἱ γὰρ ἀποδείξεις ἐκ τῶν καθόλου τὰ ἐπὶ μέρους ἀποδεικνύουσι, καθολικώτερον δὲ ὅν τοῦ πρώτου ὄντος οὐκ ἂν τις ἔρεῖ οὐδ' ἀναπλάσειε πώποτε. πάντως γὰρ ἐκείνο ἂν εἴη τὸ πρῶτον, ὅπερ ἂν εἴη πρῶτον καὶ μέχρις ὅτου δύναιτο ἂν προβαίνειν· ὅπου γὰρ ἂν σταίη καὶ ἀνυπόθετον θεῖη, ἐκείνο ἂν εὗρη τὸ πρῶτως ὄν. διὰ ταῦτα ἀπόδειξιν κατασκευάζουσιν, ὅτι ἔστι θεός, οὐ ῥᾶν ἔστιν ἐφευρεῖν. παραμυθίαν δέ τινα ἐξ ἐπαγωγικῆς οἷον μεθόδου οἱ θεολογήσαντες ἐφευρόν τε καὶ παρέδωκαν ἐκ τε τῆς εὐτάκτου τοῦ παντὸς κινήσεως τῆς σφαιρικῆς τε περιπολήσεως τῶν ἐν αὐτῇ καθιδρουμένων ἄστρων, τῶν τε ἰδίαν ἐχόντων κίνησιν καὶ τῶν συμπεριφερομένων τοῦ οὐρανοῦ κύτει, καὶ ἄλλοις τοιούτοις εἰς κατασκευὴν

Aristot.
= Ciccr.
nat. d.
II 37, 95.

1 τυγχάνοντες M εἶρηκεν M 3 ἀκολουθεῖαν M 4 ἀρχή
em. ἀρχῆς VM 14 ἰσταμένου em. ἰσταμένης VM 20 τύχον
VM 33 καὶ τὰ τῶν M τοῦ] τῶ?

κατεχρήσαντο. οὐχ ἥτιον δὲ καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ζωικὴν
 ἁρμονίαν εἰς λόγους παραλαβόντες. ἀλλ' ἡμεῖς τὰ τοιαῦτα
 ἀφέντες ἄλλην τινὰ συντομωτέραν ὡς οἶμαι καὶ ἀναγκαστι-
 κωτέραν βαδίσαιμεν, καὶ μόνον οὐχὶ γεωμετρικαῖς ἀποδείξε-
 5 σιν ἀποδείξαιμεν, ὅτι ἔστι θεός.

5. Ἀρκτέον οὖν ὧδε ἀπὸ κοινῶν καὶ ὁμολογουμένων Nic. Blem.
 πραγμάτων ἢ νοημάτων τὰ τῆς ἀποδείξεως ποιουμένοις. log. 19.
 ἔστι μὲν ἡ οὐσία, καὶ οὐδεὶς ὁρῶν ἀντερεῖ ἢ ὅπως οὖν αἰσθανό- phys. 2.
 μενος· ἔστι γὰρ καὶ λίθος καὶ ξύλον καὶ ἵππος καὶ ἄνθρω-
 10 πος ἐν οὐσίᾳ τινὶ συνυπάρχοντα. ἔστιν ἐν ταύτῃ καὶ αἰσ-
 θησις, καὶ τοῦτο σύμπας ὁμολογήσειεν· ἄπτεται γὰρ καὶ
 ὁρᾷ τὸ ζῶον ἀκούει τε καὶ ὁσφραίνεται. ἔστι γοῦν οὐσία,
 καὶ ἐπὶ ταύτῃ κρείττων δύναμις αἰσθησις. ἔστι καὶ τὸ
 φανταστικῶς γινώσκειν ἐν τισι τῶν αἰσθανομένων ζώων, δι'
 15 οὗ καὶ τὸ χροειδὲς τὰ τούτου μετέχοντα ὑπεμφαίνουσιν,
 οἷον ἀράχνη μέλιται μύρμηκες· ἐντεῦθεν καὶ μνήμη ἐνίοις
 ἐγγίνεται, ὡς κυσὶ καὶ ἵπποις καὶ ἄλλοις τοιούτοις. ἔστιν
 οὖν σὺν τοῖς εἰρημένοις, οὐσία τε καὶ αἰσθήσει, καὶ φαν-
 ταστικῇ δύναμις, τῶν λελεγμένων κρείττων πολὺ. ἀλλ' ἔστιν
 20 ἐπὶ πᾶσι τούτοις καὶ βελτίων γνωστικὴ δύναμις, τὴν τῆς
 νοεῖας λέγω ψυχῆς, ἣ καὶ λόγον γεννᾷ ἐνδιάθετον καὶ συντί-
 θησι τὸν προφορικὸν καὶ τέχνας ποιεῖ, κρείττων τῶν προ-
 λελεγμένων πολλῶ τῷ μέτρῳ τυγχάνουσα· φέρει γὰρ ἐν
 ἑαυτῇ καὶ τὰς ὑποδεστέρας δυνάμεις κρειττόνως ἢ ἐν οἷς
 25 καὶ μόνον αὗται πεφύκασιν. ἐπεὶ γοῦν ταῦθ' οὕτως ἔχει
 καὶ ὠμολόγηται, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τι εἶναι τὸ ὑπερκείμενον,
 ἐξ οὗ καὶ ταῦτα τὰ σύνθετα. εἰ γὰρ οἰκία οὐκ ἂν γένοιτο
 τεχνίτου χωρὶς ἐκ λίθων καὶ ξύλων καὶ ἀσβέστου συνηρμοσ-
 μένη, ἀλλ' οὔτε ναὺς πηχθεῖη ἂν ποτε ἄνευ τινὸς ναυπηγοῦ,
 30 πῶς ἂν τὰ τῇδε πάντα ὑπερκάλως ἐρρυθμισμένα τοῖς δια-
 φόροις συγκρίμασι συσταίῃ δημιουργοῦ τινος ἄτερ καὶ
 ποιητοῦ; ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔσχεν ἀρχὴν χρονικὴν, ἀνάγκη
 ἐκεῖνο ἄχρονον εἶναι· ἐπεὶ δὲ ταῦτα πάσχει φθοράν, ἐκεῖνο
 πάντῃ γε ἄχρονόν τε καὶ ἄφθαρτον, προληπτικὸν ὃν τῶν

2 ἡμεῖς εἰς τὰ M 4 βαδίσωμεν M 5 ἀποδείξωμεν M
 post θεός add. ὅρα VM 8 ὅπως οὖν V ὑπωνοῦν M
 22 κρείττω VM 25 τοῦθ' M

μετ' αὐτὸ καὶ παρ' αὐτοῦ γινομένων καὶ προαγωγὸν τῶν
δυνάμεων ὧν ταῦτα μετέχει. εἰ γοῦν ἔστιν ἐνταῦθα ὄν,
ἔστι τι τὸ προόν· καὶ εἰ ἔστιν αἰσθησις, ἔστι τι προαισθό-
μενον ἢ μᾶλλον ὑπεραισθόμενον· καὶ εἰ ἔστιν ἐνταῦθα
νοῦς, ἔστι τι τὸ προνοοῦν ἢ καὶ ὑπερνοοῦν. διὰ ταῦτα
ἔστι θεός· οὕτω γὰρ τὸ πρῶτως ὄν παρὰ πᾶσιν ὠνόμασται.
ἤδη γοῦν καὶ ἡμῖν ἀπλουστάτως καὶ αἰσθητικῶς μόνον
οὐχὶ ἀποδέδεικται ὡς ἔστι θεός· οὐ γὰρ ἂν ποτε συσταίη
τι μὴ ἀρχὴν ἔχον τινά, ἐξ ἧς οὐσιωθεῖη καὶ μετὰσχη
δυνάμεως.

6. Ἐπεὶ γοῦν ταῦτα καλῶς ἡμῖν εἴρηται, ἰτέον ἐπὶ τὴν
ἀπορίαν καὶ διαλυτέον αὐτήν. κίνησιν μὲν κυρίως ἐν τοῖς
θείοις οὐ φαμεν, ἀλλ' οὔτε στάσιν· τοῖς καθ' ἡμᾶς ἀρμόττει
Nic. Blem. ταῦτα καὶ ὑπὸ αἰσθησιν. τῆς γὰρ κινήσεως ἐξαχῇ λεγομένης,
log. 21. κατὰ γένεσιν καὶ φθοράν, κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν, κατὰ 15
τε ἀλλοίωσιν καὶ τὴν ἐκ τόπου εἰς τόπον μετάβασιν, οὐδε-
μίαν ἐκ τούτων εὐρίσκομεν τῷ προαιωνίῳ ὄντι προσήκουσαν.
πόρρω γὰρ γενέσεως τὰ θεῖα καὶ τῆς ἐπομένης ταύτῃ φθο-
ρᾶς, αὔξει τε οὐδαμῶς τὰ θεῖα, ἀλλ' οὐδὲ μείωσιν πάσχει,
οὔτε μὴν ἀλλοιοῦται, ἀναλλοίωτα γὰρ ταῦτα πάντη, ἀλλ' 20
οὐδὲ μεταβάλλει ἐκ τόπου εἰς τόπον, ὑπὲρ τόπον γὰρ ὡς
καὶ ὑπὲρ χρόνον καθέστηκεν. ἀλλὰ τὴν μεταβατικὴν γνῶσιν,
καθ' ἣν τὸ πρῶτως ἐγνώκαμεν ὄν, κατὰ δὴ τὰ ἐξ αὐτοῦ,
ταύτην φαμὲν κίνησιν, καὶ τὴν εἰς τὸ πρόσω μὴ μετα-
βαίνουσιν εἰρήκαμεν στάσιν. μονάδα γοῦν φαντασθέντες 25
τὸ πρῶτον, εἶτα δὴ οὐκ ἄγονον ἐννοήσαντες, εἰς δυάδα οἶον
τῇ φαντασίᾳ ταυτηνὶ κεκινήκαμεν. ἐντεῦθεν προχωρήσαντες
εἰς τριάδα ἔστημεν, τοῖς ὑπὲρ τούτων λογίοις ἐπόμενοι, μὴ
περαιτέρω κινούμεντες ταῖς νοήσεσι τὰ ἀκίνητα. ἀκίνητον
γὰρ μόνως τὸ θεῖον, πάντα δὲ ὑπ' αὐτοῦ κινεῖται· ἅπαν 30
γὰρ κινούμενον ὑπὸ τοῦ ἐθέλειν κινεῖσθαι, καὶ τοῦτο εἰ
κινοῦν κινεῖται, ὅφ' ἐτέρου πάλιν ἀνάγκη κινεῖσθαι, καὶ
οὐκ ἂν σταίημεν ἀπειράκις ταῦτα ὑποτιθέμενοι, εἰ μὴ εἰς

2 δυνάμενων VM 5 τὸ om. M. ταῦτ' M 6 ὦν VM
9 τι V τον M μετὰσχοι? 11 ἰστέον M 18 γεννέσεως VM
21 ὡς om. M 24 τὴν V τὸν M 29 περαιτέρων M 33 ὑπο-
τεθέμενοι M

τι ἀκίνητον καταστήσασιν, ὃ κινεῖν οὐ κινούμενον. τοῦτο δὲ τὸ πρῶτον πέφυκεν ὄν, ἐπέπερ ἡ φύσις κινουσα τὰ σώματα ὑπὸ τοῦ ἄλλου κινεῖται· ψυχὴ γὰρ τὴν φύσιν κινεῖ καὶ ταύτην ὁ νοῦς, τοῦτον δὲ αἱ κρείττους δυνάμεις καθ' 5 Ἑλλήνας, ταύτας δὲ τὸ πρῶτον αἷτιον καὶ ἡ ἄρρητος ἐκείνη καὶ παντοουργικὴ δύναμις.

7. Ἐπεὶ οὖν τὰ περὶ κινήσεως τε καὶ στάσεως τῶν ἐπὶ τῆς θείας φύσεως λεγομένων καθ' ὅσον ἔδει διασεσαφήκαμεν, ἐπὶ τὴν ἑτέραν ἀπορίαν ἰτέον ἡμῖν τὴν λέγουσαν ὥς ἔστιν 10 ὅτε καὶ τὸ ἐν στασιάζον πολλά γίνεσθαι· κἀντεῦθεν διὰ τῆς τοῦ ὁητοῦ λύσεως γνωστὸν ἡμῖν γένοιτο, πῶς ἡ μονὰς οὐ μέχρι δυνάδος ἔστι, ἀλλ' οὐδὲ τριάδος περαιτέρω προσέβη. καὶ πρῶτον μὲν ἀπορητέον οὕτως. εἴπερ ἔστι τι κυρίως 15 ἓν, μὴ ἔκ τινος ἢ ἔκ τινων εἰς ἐνοειδῆ τινα φαντασίαν συντεθὲν ἀλλ' ἐν τῷ ἐνὶ τὴν οὐσίαν ἔχον, πῶς μένον ἐν ὅπερ ἔστι στασιάζει; καὶ μὴ μένον ἓν, εἰς δύο δὲ ἢ τρία ἡριθμημένον, πῶς ἂν ἀστασίαστον μένοι καὶ τὸ οἰκεῖον ἐς αἰὲ διαφυλάξειεν εἶδος; ἢ γὰρ πρὸ τῆς τριάδας δυνὰς αἰτία 20 στάσεως. γρη῏φος οὖν ὁ λόγος δοκεῖ καὶ ἀνιγματοδῆς, ὡς οἶμαι, εἴπερ τὸ μὲν εἰς δύο ἢ καὶ τρία ἡριθμημένον οὐ στασιάζει, τὸ δὲ ἐν κυρίως τυγχάνον ἐν προσδέξαίτο στάσιν, ὃ καὶ τὰ εἰς ἀριθμὸν πεσόντα δι' αὐτοῦ μετοχήν, ἔστ' ἂν αὐτοῦ μετέχη, ἀστασίαστα διατηρεῖ καὶ σώζει, ἐπὶ δὲ ἐκ- 25 σταίῃ ταῦτα τουτοὶ στασιάζαντα, τὴν φθορὰν πάσχει καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἐκτροπήν.

8. Ἔστι μὲν οὖν, ὡς τοῖς πᾶσι θεολόγοις ἡκρίβωται καὶ καθὼς ἡμῖν προηγουμένως διασεσάφηται, τὸ πρῶτον ὄν. πᾶσι δὲ λέγω Χαλδαίοις, Αἰγυπτίοις, Ἰνδοῖς, αὐτοῖς Ἑλλήσιν, ἀπα- 30 ξαπλῶς τοῖς ὁπωσοῦν ἀψαμένοις θεολογίας καὶ βεβουλημένοις διαλεχθῆναι περὶ θεοῦ τοῦτο γοῦν τὸ ὄν καὶ δημιουργικὸν καθω- μολόγηται αἷτιον. πάντα γοῦν ἐξ αὐτοῦ, τὰ τε ἄνυλα εἶδη τὰ τε ἔνυλα. καὶ τὰ μὲν ἄνυλα ἔγγιστα πον τῆς αὐτῆς καθεισθήκει φύσεως, εἰ καὶ κατὰ τὸν δημιουργικὸν λόγον ὡς ὅτι γε πορρω- 35 τάτω, τὰ δὲ μετέχοντα ὕλης δοκεῖ πως τούτου διωκίσθαι, τῆς ἀπλότητος ἐκστάντα τῆς εἰδητικῆς καὶ διαπεπλασμένα

συνθέσει· ἐξ ὕλης γὰρ καὶ εἶδους ὑπέστησαν. εἰ γοῦν ἐκ τοῦ πρώτου ὄντος ἀρξάμενός τις ἐξετάζειν τὰς τῶν ὄντων φύσεις κάτεισι περὶ τὰ κάτω, ὥς εἰς ἕτερον ἀπλούστερον δι' καταστήσει, τὴν ὕλην. ὕλην δὲ λέγω οὐ τὴν προσεχῶς ὑποκειμένην τοῖς εἶδεσιν — αὕτη γὰρ εἶδους μετέχουσα εἰδοπεποιημένη ὕλη ὠνόμασται — ἀλλὰ τὴν αὐτοῦλην ὥς ἂν τις εἴποι, ἥ καὶ ἀμυδρὰν τινα ἔμφασιν ἔσχεν ὄντοτης. τοῦ γὰρ πρώτου ὄντος αὐτοείδους τυγχάνοντος καὶ δημιουργικὴν τῶν εἰδῶν ἀρχοῦντος δύναμιν, αὐτοῦλην ἂν κυρίως ὀνομασθεῖν τὸ ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὑποκείμενον, μάλιστα τυγχάνον μὴ ὄν ἢ ὄν. ἀλλ' ἀποχαρίζεται καὶ ταύτῃ τὸ πρώτως ὄν τῇ ὑπερβλύσει τῆς οὐσιοποιοῦ δυνάμεως καὶ μικρὴν τινα ὄντοτης ἔμφασιν. τὸ γὰρ αὐτὸ μάλιστα τῷ εἶδει ἀρμόζει· αὐτοτερίωνον γὰρ φάμεν καὶ αὐτοάνθρωπον, ὅταν ἐκτὸς τῆς ὕλης θεωρῶμεν αὐτά.

Euseb.
laud. C.
615. 636.

9. Ταύτην γοῦν τὴν ὕλην οἱ φυσικοὶ οὐσίαν ὑποτίθενται οὐχ ἥκιστα ἢ τὸ εἶδος, ὥς δεκτικὴν ἀπάντων εἰδῶν, καὶ πανδόχην αὐτὴν ὠνόμασαν διὰ τοῦτο καὶ μαινάδα πάλιν, ὥς ἀποπτυστικὴν εἰδῶν καὶ ἐτέρων προσληπτικὴν, καὶ ἕτερό' ἅτα τοιαῦτα. οὕτως δὲ ἐν τῷ μὴ ὄντι μᾶλλον χαρακτηριζομένη ἢ τῷ ὄντι εἰκόνας ἔχει καὶ ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τοῦ πρώτου ὄντος, ἐξ οὗ πᾶσα οὐσία κατ' ἐνέργειαν οὔσα καὶ κατὰ δύναμιν. καὶ τοῦτο εἰκότως· τὰ γὰρ ἐκ διαμέτρου πρὸς ἄλληλα κείμενα ἰνδάλματά τινα προβάλλουσιν ὁμοιότητος. ἀκατάληπτον νοῦ τὸ πρῶτον καθέστηκεν ὄν, ἀκατάληπτον τὸ ἔσχατον. ἀλλὰ τι μὲν τῶν ἐκείνου, εἴ τί πον καὶ ἐστὶ καταληπτόν, οἰκίῳ καταλαμβά- νεται λογισμῷ· ὄν γὰρ ἐστὶ. τοῦτο δὲ τὸ ἔσχατον νόθον κατὰ τὸν ἐκ Σταγείρας φιλόσοφον· μὴ ὄν γὰρ ἐξ ἀποφά- σεως τὸ πρῶτον ὀρίζεται διὰ τὸ μηδὲν τι τυγχάνειν τῶν ὄντων· δημιουργικὸν γὰρ αἷτιον καὶ κρεῖττον αὐτῶν. ἐξ ἀποφάσεως ὀρίζεται καὶ τὸ ἔσχατον διὰ τὸ μηδὲν τυγχάνειν τῶν ὄντων, ἀλλὰ καὶ χειρόν αὐτῶν. ἀπλούστατον τὸ πρῶτον, ἀπλούστατον καὶ τὸ ἔσχατον, εἰ καὶ τοῖς διαφόροις ποικίλλεται εἶδεσι. διὰ τοῦτο καὶ τινες τῶν παρ' Ἑλλήσι

Plat.
Tim. 52 B
Tim. Locr.
94 B

7 ἀμυδρὰν M 12 οὐσιοποιοῦ VM 16 ταύτην em.
ταῦτα VM 23 ἰνδαλμάτινα VM 30 δημιουργικὸν 32 ὄν-
των om. M

θεολογησάντων συνάναρχον τὴν ὕλην τῷ δημιουργῷ ἐφαντάσθησαν, κακῶς εἰδότες καὶ ἀναξίως τῆς προκειμένης αὐτοῦ ὑποθέσεως. τῆς γὰρ ὕλης καὶ τὸ μὴ ὂν μᾶλλον γινωσκομένης ἢ ὄντοποιὸς καὶ παντουργὸς δύναμις καὶ τοῦ εἶναι
 5 ταύτην μετέχειν ποιεῖ καὶ ὑποκεῖσθαι τοῖς οὖσι καὶ γινόμενοις. ποσὸν γὰρ προσλαβοῦσα κατεσκεύασε μέγεθος, μεταλαβοῦσα δὲ καὶ ποιοῦ σῶμα φυσικὸν ἀπετέλεσε.

10 10. Ταύτην τὴν ὕλην ἀπλούστατον τελοῦσαν ὂν στασιάζειν πρὸς ἑαυτὴν λέγουσι διὰ τὸ φιλεῖν ἀπὸ εἰδους εἰς εἶδος μεταπηδᾶν καὶ οὐ μᾶλλον πρὸς τοῦτο ἢ πρὸς ἐκεῖνο φιλίως ἔχουσαν. ἀκίνητος δὲ πάντῃ ἐστὶ καὶ ἀνενέργητος ἐξ ἐναντίας τῷ πρώτῳ ὄντι· ἐκείνου γὰρ μόνως ποιοῦντος αὕτη μόνως πάσχει, καὶ ἐκείνου μόνως κινουντος αὕτη μόνως κινεῖται. οὕτω γοῦν ταύτης ὑποκειμένης καὶ προσεχῶς τοῖς ποσοῖς
 15 15 καὶ ποιοῖς πασχούσης καὶ λαμβανούσης ὑπαρξίν, ἀκίνητα μὲν πάντῃ καὶ οὕτω τὰ ὑπὸ ταύτης τελεσιουργούμενα ἀναδείκνυνται, ζωῆς δὲ τῆς ἐκεῖθεν καὶ πρώτης μοίρας ἐν αὐτῇ καταπτώσεως προσεδέξατο κίνησιν εἴτουν αἰσθησιν καὶ τὴν κατὰ ταύτην ἐνέργειαν, καὶ ζῶον ὠκονόμηται αἰσθανόμενον.
 20 20 προσεπιφοιτήσαντος δὲ ταύτῃ καὶ νοῦ, τὸ λογικὸν καὶ νοερὸν γεγένηται ζῶον, δι' οὗ καὶ τέχνη πεποιήνται, εἰκόνες τινὲς τῆς πρώτης οὐσίας καὶ δημιουργικῆς φύσεως. ὑνάγκη οὖν πᾶσα προηγουμένως μὲν καὶ κυρίως καὶ οὐ κατὰ μέθεξιν ἐν τῷ πρώτῳ ταῦτα τυγχάνειν ὄντι. ζωὴ γοῦν ἐκεῖσε καὶ
 25 25 νοῦς, ἵνα τῇ μὲν ζωῇ διαμένη τὸ ὂν ἐκδίωξ, τῷ δὲ νοῖ δημιουργῇ καὶ συνέχῃ τὰ ὄντα.

11. Συνῆκται γοῦν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὥς τὸ πρώτως ὂν ἔνζων ὀφείλει εἶναι καὶ ἐννοῦν, ἐξ οὗ πᾶσα οὐσία καὶ ζωὴ καὶ νοῦς, τῇ μετοχῇ μᾶλλον ἢ τῷ εἶδει ὀνομαζόμενα.
 30 30 ἐκεῖνο γὰρ ἐστὶ τὸ αὐτοὸν ἢ αὐτοζωὴ καὶ αὐτονοῦς, τὸ δὲ παρὰ τοῦτο ἅπαν μᾶλλον μὴ ὂν ἢ ὄν, ἐπεὶ ἦν, ὅτε οὐκ ἦν τὸ ὂν τῇδε συνοχῇ τούτου, καὶ μένει ὂν καὶ ζῇ καὶ νοεῖ. τόσον γὰρ μετέσχε ζωῆς ὅσον ἐκεῖνο παρέσχε, καὶ τοσοῦτον νοεῖ ὅσον ἐκεῖνο μετέδωκε, ζωὴ δὲ καὶ νοῦς ἐν τῷ ὄντι οὐχ

1 τῇ ὕλῃ VM 5 μετέχει V μετέχον M 16 οὕτω τὰ
 em. οὕτῳ VM 24 ὄντως M 25 ὂν V ἐν M 26 συν-
 ἔχει VM 31 ἢ ὂν om. M 32 συνεχῇ M

ὥς ἔν τινι καθεστήκασιν. οὕτω μὲν οὖν καὶ διὰ ταῦτα τὸ πρῶτως ὃν ζῶν καὶ νοοῦν τυγχάνον μένει καὶ ἀστασίαστον. πῶς γὰρ ἂν ἡ οὐσία πρὸς τὴν οἰκείαν ζωὴν στασιάζειν ἦν προήγαγεν; ἢ πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἢ ὁ νοῦς πρὸς τὴν οἰκείαν οὐσίαν τε καὶ ζωὴν ἢ αὕτη πρὸς ταῦτα;

12. Ἐντεῦθεν ἔν ὃν ἀπλούστατόν τε καὶ ἡνωμένον τρία ἔστί, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀστασίαστον, θαυμασίαν ἔχον τὴν ἔνωσιν καὶ θαυμασιωτέραν δὲ τὴν διαίρεσιν, ἢ ἄρρητον ταύτην καὶ ἄρρητοτέραν ἐκείνην. ἵνα δὲ καὶ ἐκ θειοτέρων γραφῶν τὰ λεγόμενα παραστήσωμεν, ὅτι ἔστιν ὁ ὦν, ὁ 1 πατήρ, ἐξ οὗ ἡ ζωὴ καὶ ὁ νοῦς, μάρτυς ὁ φάσκων πρὸς τὸν Μωυσῆν ἐρωτῶντα, τί ἂν εἴη τούτου τὸ ὄνομα, 'ἐγὼ εἰμι ὁ ὦν' εἰρηκῶς. ὁ δὲ υἱὸς ζωῆ, ἐκ τοῦ ὄντος ἐνυπόστατος προῖόν καὶ εἰς αὐτὸν ἐπιστρέφων. καὶ μαρτυρεῖ ἐν εὐαγγελίοις λέγων 'ἐγὼ εἰμι ἡ ζωή'. τὸ δὲ πνεῦμα νοῦς, 1 τὸ παρὰ τοῦ ὄντος καὶ αὐτὸ προῖόν ὡς ἐκ πηγαίας οὐσίας καὶ διὰ τῆς ζωῆς οὐσιωδῶς ἐμφαινόμενον καὶ ἐπιμένον ἐν αὐτῇ καὶ διὰ ταύτης πρὸς τὸ ἐξ οὗ ἐπιστρέφον, ἵνα ταῦτα εἶεν καὶ ἔν καὶ τρία. τοῦτο νοῦν τοῦ παντός Ἑλληνες, ἀμυδράν τινα γνῶσιν ἐξ αὐτοῦ λαβόντες, ὠνόμασαν. τοῦτο 2 γὰρ ἔστι τὸ τὰ πάντα διακοσμοῦν καὶ τοῖς πᾶσιν ἐμπλατυνόμενον μετὰ τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως, τῆς οὐσιοποιοῦ καὶ ζωοποιοῦ, λεπτομέρειά τις τυγχάνον τῆς ὕλης φύσεως, ὃ καὶ ὁσμήν τῆς θεότητος ἔφη τις τῶν θεολογη- 3 θάντων τὰ θεῖά τε καὶ ἡμέτερα.

Cyrill.
thes. 351.

13. Ἦδη μὲν εἰκόσι λόγοις ἀποδέδεικται ὡς τὸ πρῶτον ὃν ἀνάγκη τρία εἶναι ἔν ὃν καὶ ἀστασίαστον διὰ τὸ μηδὲν τῶν τοιούτων ἔν τινι στασιάζειν τῶν εἰρημένων, σωστικῶν ὄντων ἀλλήλων καὶ διαμονῆς αἰτίων καὶ τῆς δημιουργικῆς αἰτίας συμπαραιτίων, τῆς ὕλης μὴ ἐχούσης τοῦτο δὴ τὸ 3 ἀστασίαστον, ἀπλουνστάτης καὶ ταύτης τελούσης καθ' οὓς εἰρήκαμεν λόγους. στασιάζει δὲ αὕτη διὰ τὸ μὴ μετέχειν

12 Exod. 3, 14. 15 Io. 14, 6.

1 τοῦτο M 18 τὸ em. τοῦ VM 19 καὶ ἔν καὶ ἔν VM
22 μετ' αὐτῆς M οὐσοποιοῦ VM 32 μετέσχει M

ζωῆς τε καὶ νοῦ, αὐτοῦλη οὕσα καὶ μακρὰν τῶν εἰδοποι-
ούντων καθεστηκυῖα.

14. Οὕτω μὲν ἡμῖν τὸ τοῦ θεολόγου πατρὸς ἀπόρημα
λέλυται, πῶς τε τὸ ἐν στασιάζειν πέφυκε καὶ πῶς μεμένηκεν
5 ἐστασίαστον. ἀλλ' ἐντεῦθεν οἶόν τι καὶ πόρισμα ἡμῖν ἐκ
τῶν λελεγμένων εὐρέσθῃ, ὥς τοῦ ἀνθρώπου τῇ παραβάσει
τῆς ἐντολῆς κατακριθέντος τὸν θάνατον μὴ ἂν ἄλλο ἐκ τῶν
τριῶν πεφυκέναι τοῦτον λαβεῖν ἐπὶ τῷ σῶσαι καὶ εἰς τὸ
πρῶτον ἐπαναγαγεῖν ἀξίωμα, εἰ μὴ τὴν πρώτην ζωὴν εἴτουν
10 τὴν αὐτοζωήν. ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἀφάντησιν τῆς οὐσίας αὐτοῦ
κατακρίσκειται οὔτε μὴν τὴν παντελεῖ φθορὰν τοῦ νοός, τῆς
ἀθανασίας δὲ ὑπέστη τὴν ἔκπτωσιν. ἔδει τὴν πρώτην ζωὴν
τὸν τεθνηκότα φορέσαι, εἴ πως μεταστοιχειώσῃ πρὸς τὸ
ἀθάνατον.

15. 15. Μήποτε δὲ ἄρα καὶ τὸ δαιμόνιον φύλον ἐντεῦθεν
φαίνεται, μὴ πεφυκὸς ἀναδέξασθαι τὴν πρὸς τὴν πρώτην
τάξιν ἐπάνοδον. πῶς γὰρ ἂν, εἰ ἦν πρὸς φύσεως τοῦτο,
οὐ διαπέπρακται τῷ ἀγαθῷ δημιουργῷ, εἰς ἄκρον προνοου-
μένῳ τῶν οἰκείων δημιουργημάτων, καὶ τῷ εὐσπλάγχχνως
20 κινουμένῳ περὶ τὸ ἐκάστου ἀγαθὸν καὶ τὴν τούτου τελεί-
ωσιν; ἀλλὰ δὴ καὶ ἐπὶ τούτοις οὔτε οὐσία διέφθαρται εἰς
τὸ μὴ ὂν προσχωρῆσαι οὔτε μὴν ἡ ζωή. εἰδὶ γὰρ καὶ ζῶσι
κἂν οὐκ εὐδαίμονα τὴν ζωὴν, ὁ νοῦς δὲ αὐτοῖς ἀνατέτραπται
καὶ διέφθαρται καὶ οἶον εἰς ἕτερόν τι εἶδος προυχώρησεν·
25 οὐ γὰρ ἀλλοιῶσιν πέπονθεν ἀλλ' ἕτεραν τινὰ εἰδοποίησιν·
ἔδει γὰρ τὴν ἀπὸ τοῦ νοῦ θεραπείαν σφίσι γενέσθαι. τοῦ
πρώτου δὲ ἦν τοῦτο νοῦ, νοῦν δὲ νοῦν προσλαβεῖν τε καὶ
διορθώσασθαι ἀμήχανον ἦν· ἄλλως τε καὶ ἀμερὲς ἀμερεῖ
πῶς ἂν συνδεδραμήκει εἰς ἔνωσιν; διὰ ταῦτα ὥς οἶμαι ἡ
30 τῶν δαιμόνων φύσις ἀπρόσληπτος μεμενήκει τῷ πρώτῳ νῷ
καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀδιόρθωτος. ἔστω σοι καὶ τοῦτο ὥς
ἕτερόν τι πόρισμα, ἐκ τῶν εἰρημένων ἀναφανέν.

16. Ἴδού σοι διασεσάφηται τὰ ἡπορημένα καθὼς ἦν ἡμῖν
δυνατόν, τό τε ἡ μονὰς εἰς δυνάδα κινηθεῖσα μέχρι τριάδος

ἔστιν' καὶ τὸ ἔστιν ὅτε καὶ τὸ ἐν στασιάζον πρὸς ἑαυτὸ πολλὰ γίνεσθαι'. ἡ γὰρ ὕλη ὥς ἀπεδείξαμεν ἐν οὐσα καὶ πάντῃ ἀπλούστατον στασιάζει πρὸς ἑαυτὴν τοῖς μεταπτώσεσι τῶν εἰδῶν, τὸ δὲ τοιοῦτον ἐν ὁποῖον εἰρήκαμεν ἀστασίαστον πάντῃ μένει καὶ ἀδιάρρηκτον, ὑπερηρμένον πάσης ἐνώσεως καὶ διαίρέσεως. οὐ γάρ ἐστιν ἓν, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ ἐν καὶ διὰ τοῦτο τρία, οὐδὲ διαίρειται τινὶ ὑποπίπτει, ὑπὲρ διαίρεσιν γάρ, καὶ διὰ τοῦτο ἓν. ὑπὲρ γὰρ ἔνωσιν τούτου ἢ ἔνωσις καὶ ὑπὲρ διαίρεσιν ἢ διαίρεσις, ὃ καὶ κρειττόνως ἂν τις ὀνομάσειε τὸ ὑπερηνωμένον καὶ ὑπερδιηρημένον. ἐξ αὐτῆς γὰρ πᾶσα ἔνωσις καὶ πᾶσα διαίρεσις, ὥς ἐκ μεθερτῶν μετεχόμενα, ὥς ἐξ οὐσίας παραγόμενά τε καὶ οὐσιοιμένα διὰ τὴν ἀπειρον τούτου φύσιν τὴν γόνιμον καὶ τὴν οὐσιοποιὸν δύναμιν, τὴν τε ζωοποιὸν ἐνέργειαν καὶ τὴν νοοποιὸν τελειότητα.

Γεωργίου τοῦ Ἀκροπολίτου λόγος εἰς τοὺς Cod. Ath. 831
fol. 35 r
ἀγίους καὶ πανευφήμους μεγάλους ἀποστόλους
Πέτρον καὶ Παῦλον. εὐλόγησον πάτερ: —

1. Οὐχ ἀπλοῦς μὲν ὁ παρὼν λόγος εἰ καὶ ἐξ ἀπλῆς
προσφέρεται διαθέσεως· Πέτρος γὰρ καὶ Παῦλος εἰς εὐφη-
μίαν προτίθενται. ἦν μὲν οὖν καὶ ἄλλως τὸ πρᾶγμα τῶν
πάννυ δυσχερεσιμάτων καὶ μὴ ὁαδίως ἐξικνουμένων τῆς ἐγχει-
5 ρήσεως, μὴ ὅτι γε ἡμῖν τοῖς χαμαὶ κειμένοις καὶ περὶ τὴν
ὑλὴν ἰλυσπωμένοις καὶ τῷ βορβόρῳ τῶν παθῶν ἐγκαλινδου-
μένοις διηνεκῶς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄγαν ὑψηλοῖς τὴν διάνοιαν,
οἷς τὸ ἀπὸ γενέσεως διατέμνεται κάλυμμα, καὶ φῶς ὁρῶσιν Plat.
Phaed. 67 B
ἐν τοῖς οὖσι τὸ καθαρώτατον· ἔφαπτεόν γὰρ τῷ καθαρῷ
10 καθαρῷ· ἤκουσα παλαιοῦ τι|νος εἰρηκότος σοφοῦ. ἀλλ' | fol. 35 v
οὕτω μὲν οὖν καὶ πᾶσιν ἀγίοις ἐξ ἀγίων χειλέων ὕμνος
ἀρμόδιος, μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων τοῖς κρείττοσι, καὶ ὅσῳ
τῶν λοιπῶν τῷ βαθμῷ καὶ τῇ τάξει προσφέρουσι, τοσοῦτῳ καὶ
τοὺς εὐφημοῦντας τοὺς ἐν τοῖς ὁμοίοις ἀγωνίσμασιν ὑπερ-
15 βάλλεσθαι <δεῖ> καὶ μέτροις ἴσοις ἀντιμετρεῖσθαι τοὺς ἐπαι-
νέτας τε καὶ οἷς πεποιήται τὰ ἐγκώμια ἐν τε τῇ τοῦ λόγου
δυνάμει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ τῆς ἀρετῆς, ὥς μὴ μεῖζον ἢ κατὰ
τὴν ἰσχὺν αὐτῶν ὑπείσερχεσθαι στάδιον, μὴ ἀνῦσαι μὲν,
ὀρμηῆσαι δὲ δρόμον ἢ τάφρον ὑπερπηδῆσαι, καὶ τὸν μὲν
20 μεῖναι περὶ τὰ μέσα βαδίσαντα, τὸν δὲ κατὰ τοῦ ὀρύγματος
κατενεχθέντα πιῶμα γενέσθαι τοῖς θεωμένοις γελώμενόν τε
ἄμα καὶ ἐλεούμενον. ἔγω μὲν οὖν οὕτως αὐτὸς περὶ τῶν

1 παρὼν cod. 15 <δεῖ> addidi 19 τάφρον scripsi
τάφρον cod.

fol. 36^r | τηλικούτων εἴ|τε ἀνδρῶν χορὴ λέγειν εἴτε πραγμάτων —
 ὥς ἐστι ταῦτα ἀλλήλοις συνδεδεμένα καὶ συναρτώμενα —
 οἶμαι δὲ καὶ πᾶς νοῦν ἔχων καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν τοιούτων
 συνεπιστάμενος. ἀλλὰ τί ἂν πάθῃ τις; ἐκεῖ μὲν ἔλκει φόβος
 εἰς σιωπὴν, ἐντεῦθεν πόθος βιάζει πρὸς λαλίαν· ἐκεῖθεν 5
 τὸ ὀκνεῖν τε καὶ ἀναβάλλεσθαι διὰ τὸ τῆς ὑποθέσεως μέγεθος,
 ἐντεῦθεν τὸ εἰπεῖν τι διὰ σέβας πρὸς εὐφημίαν τῶν μαθη-
 τῶν τοῦ Χριστοῦ. εἰ γὰρ ὁ λόγος αὐτῶν εἰς πᾶσαν γῆν
 περιήχησε καὶ τῇ τῆς διδασκαλίας σαγήνῃ πάντας ἐντὸς
 περιέβαλε καὶ τῷ πρώτῳ διδασκάλῳ φίλην ἄγραν παρέστησε, 10
 πῶς οὐ χρεῶν πάντα λόγον εἰς αὐτοὺς ἀναφέρεσθαι πρὸς
 ἀντίδοσιν κἂν ἐξισῶτο τῷ μέτρῳ κἂν ὑστεροῖτο κἂν κάτω
 fol. 36^v | βαίνοι πολύ; ἐπεὶ καὶ τῷ διδασκάλῳ τούτων καὶ | δεσπότῃ
 Χριστῷ φίλον πάντως τὸ κατὰ δύναμιν, ὃς καὶ χήρας δύο
 λεπτὰ τῶν πολυταλάντων ἐρανισμῶν προτετίμηκεν, εἰς ὃν 15
 καὶ τὰ τῶν μαθητῶν ἀναφέρεται, ὑπὲρ οὗ καὶ δι' ὃν
 ἠγωνίσαντο. τάχα δὲ καὶ εὐπρόσωπον ἂν εἴῃ μοι τὸ ἐγχεί-
 ρημα οὐκ ἀμέσως τοῦ κρείττονος ἐφαπτόμενον· ἀλλ' ὥσπερ
 αὐτὸς διὰ τούτων τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὸ τῆς γῆς ἐπλάτυνε
 πλήρωμα, διὰ μέσων πάλιν αὐτῶν προσλαμβάνει λόγους εἰς 20
 ἔπαινον. ἡ γὰρ τῶν μαθητῶν εὐφημία διαβαίνειν οἶδε πρὸς
 τὸν διδάσκαλον· καὶ γὰρ βασιλέα τις δεξιούται δωρήμασι
 καὶ τιμαῖς, τῶν ὑπ' ἐκείνου πεφιλημένων τινὰ δεξιούμενος.
 ὑπείσῃει δέ μοι καὶ ἕτερόν τι τῆς ὑποθέσεως ἄξιον πεῖθόν
 με πρὸς τὸν λόγον καὶ κατεπείγον πρὸς τὰ τῶν θεοκηρύκων 25
 fol. 37^r | ἐγκώ|μια· ἔσται γάρ μοι ἡ μνήμη τούτων ὥς οἶμαι
 ἄγριασμός καὶ διανοίας καὶ γλώττης καὶ ἀκοῆς καὶ πάσης
 ἄλλης αἰσθήσεως, καὶ ὃ τάχα λόγος ἐκείνων ὁ διδασκαλικὸς
 οὐκ ἐνήργησε, λόγος ὁ τῶν ἐγκωμίων ἀνύσειεν, ἐκεῖσε δια-
 βιβάζων τὸν λέγοντα καὶ συνάπτων πως τοῖς διδάσκουσι· 30
 καὶ ὃν οὐκ ἔσχεν ὁ ἐξ ἐκείνων συνδήσασθαι, πάντως ὁ πρὸς

8 Matth. 19.

9 Rom. 10, 18.

15 Marc. 12, 42.

7 τι] τί cod. 12 ἀντίδωσιν cod. pr. κἂν] καὶ cod.
 15 πολυταλάντων cod. 18 ἐφαπτόμενος cod. 22 τίς cod.
 29 ἐγκωνμίων cod. 30 πᾶς cod.

ἐκείνους συνάψει· καὶ γένοιτο ἂν καὶ οὕτω μυστηριώδης τελετὴ καὶ φιλουμένη τῷ κρείττονι.

2. Ἀλλὰ τί περὶ τὰς ὑπωρείας βαδίζομεν; τί δὲ μὴ τοῦ ὅρους τῶν ἐγκωμίων ἐπιβαίνειν ἐπιχειροῦμεν; Πέτρος καὶ
 5 Παῦλος ἡμῖν εἰς εὐφημίαν προβέβληνται, οἱ κρείττους οὐχ ἀπλῶς ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ὅσοι τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐηγοετή-
 κασι τῷ θεῷ, οἱ πρῶτιστοι τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, οἱ
 τὰς κλήσεις μετὰ | τῶν πράξεων μεταλλάξαντες, οἱ τὰς κλεῖς | fol. 37^v
 τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας βαστάζοντες, οἱ εἰς τρίτον ὑπερ-
 10 αρθέντες οὐρανόν, οἱ ἀρπαγέντες εἰς τὸν παράδεισον, οἱ
 θεμέλιοι τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ, οἱ πᾶσαν γῆν τῷ τοῦ Χρι-
 στοῦ περιειληφότες κηρύγματι, Πέτρος οὗτοι καὶ Παῦλος.
 φρίττω μὲν ὡς εἰκὸς καὶ δέδοικα τοῖς ἐγκωμίοις ἐπιβαλλό-
 15 μενος, χαίρω δὲ καὶ ἀγαλλιῶμαι ταῖς κλήσεσι τούτων ἀγιαζό-
 μενος, ἐκεῖνο τῆς ἀσθενείας, τοῦτο τῆς ἐλπίδος, ἐκεῖνο τῆς
 τόλμης, τοῦτο τῆς προθυμίας. οὐ τοσοῦτον γὰρ τὸ ἀσθενὲς
 συνεστάλη, ὅσον ἡ ἐλπίς ἔνυξεν· οὐδὲ τοσοῦτον τὰ τῆς τόλ-
 μης ἐθράσυνεν, ὅσον ἡ προθυμία παρέπεισε.

3. Πέτρος ἡμῖν καὶ Παῦλος οἱ εὐφημούμενοι. ὦ θεῖον
 20 ζεῦγος καὶ ἱερὸν καὶ τῆς παγκοσμίου ἀρούρης ἄξιον καὶ τῇ
 Χριστοῦ ἀρμόδιον ἄλωνι, | ὦ ξυνωρίς τιμία, ἐφ' ἧς Χρι- | fol. 38^r
 στὸς ἀναπέπνυται. πατρίδας μὲν γὰρ καὶ πατέρας Πέτρον
 καὶ Παύλου τίς ἂν ἔρει; ἢ τίς ἂν ἐγκωμίοις παραβαλεῖ; ὡς
 γὰρ ὁ δεσπότης αὐτῶν καὶ διδάσκαλος τὴν ἐκ πατρίδων καὶ
 25 πατέρων τὸ καθ' ἡμᾶς προσειληφὼς οὐ καταδέχεται σύγκρι-
 σιν, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἐκείνῳ ἀκολουθήσαντες καὶ ζηλώσαντες.
 πατρὶς μὲν γὰρ τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ὁ παράδεισος, οὗ
 Πέτρος τὰς κλεῖς ἐγκεχέρισται καὶ εἰς ὃν ἀκήκοε. πατὴρ
 δὲ τούτων θεός, ὃς Πέτρον μὲν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ θεμέ-
 30 λιον τέθεικε, Παῦλον δὲ σκεῦος ἐκλογῆς ἀπειργάσατο, καὶ
 θώκοις συγκαθεσθῆναι οἱ ἐν τῇ δευτέρᾳ παλιγγενεσίᾳ ἐπὶ

8 Act. 13, 9. Marc. 3, 16. 8/9 Matth. 16, 19. 9 II. Cor.
 12, 2. 4. 24 Matth. 12, 48. 28 Matth. 16, 18 sq. 29 II. Cor.
 12, 4. 30 Act. 9, 15. 31 Matth. 19, 28.

3 ὑπορρείας cod. 17 συνεστάλει cod. 28 καὶ εἰς ὃν
 <ῥεπάγη Παῦλος καὶ ἄρρητα> ἀκήκοε? 30 ἀπειργάσατο cod.
 31 συγκαθεσθῆναι cod.

τῇ τοῦ Ἰσραὴλ κρίσει ἀπισχυρίσατο. τοιαῦται μὲν αἱ πατρίδες
 τῷ Πέτρῳ καὶ τοιοῦτοι πατέρες τῷ Παύλῳ προσμεμαρτύρη-
 fol. 38 v | ται. τί γὰρ | ἂν ἔχη τις καὶ περιφανὲς εἰπεῖν ἀλιέως ἢ
 σκηνορράφου πατρίδος, εἴ γε περιφανῇ τὰ οὕτως εὐτελῇ καὶ
 χαμαῖζήλα καὶ τοῖς εὖ φρονοῦσι πατούμενα, ὥς καὶ τοῖς 5
 πλείοσι διὰ Χριστὸν ἀπερριφθαι καὶ ὥς μηδὲν λελογίσθαι,
 οἷς τὸ προσκεκολλησθαι βλάβος ψυχῆς καὶ ὧν ἀποστῆναι
 θεῖον παράγγελμα ἀποκόπτον τῶν νόθων καὶ ἀποξενοῦν τῶν
 ἁλλοτριῶν καὶ πρὸς τὸ συγγενὲς ἐπανάγον καὶ τὸ ὁμοτι-
 μον, ὅθεν ἐξ ἀρχῆς τῇ παραβάσει πεπτώκαμεν. πατρὶς μὲν 10
 γὰρ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀπλῶς ὁ τερπνὸς ἐκεῖνος παρὰ-
 δεισος, ὁ ἅγιος τόπος, ὁ ἱερὸς κῆπος, ἡ ἀδιάβλητος τροφή,
 τῶν ἀγγέλων τὸ οἶκημα, τῶν ἁγίων τὸ ἐνδιαίτημα, τὸ θεῖον
 ὄντως ἀνάκτορον, ὃ προφηκοδύμηται τοῦ βασιλέως, κατεῖρ-
 fol. 39 r | γασται δέ οἱ τὰ πάντα φιλοτιμότερον. δένδρα ἐπὶ τούτῳ 15
 ἐπεφύκει πολυανθῇ, καρποὺς ἀνυχοῦντα ποικίλους τε καὶ
 πολυειδεῖς, εἰκόνας τῶν ὑπὲρ φύσιν εἰδῶν καὶ νοημάτων,
 οἷς καὶ σύμπας κατὰλληλος συνάγεται ὁ παράδεισος· ἐν μέσῳ
 δὲ τούτων ξύλον ζωῆς εἴτε γνώσεως, οὗ καὶ ἡ τροφή πρὸς
 καιρὸν ἀπηγόρευται. ἐν τούτοις πέπλασται ἄνθρωπος δεσ- 20
 πότης τοῦ θείου χώρου καὶ βασιλεὺς καὶ τῷ αὐτεξουσίῳ τε-
 τίμηται. ἀλλ' ἐπηρεῖα σατανικῇ καὶ γυναικεῖα πειθοῖ τοῦ
 ἀπηγορευμένου μετέλαβε καὶ ἐξόριστος τηνικαῦτα γεγένηται,
 τὴν φθορὰν τῆς ἀφθαρσίας ἀνταλλαζάμενος καὶ γῆν ἀντὶ
 παραδείσου καὶ τοῦ ἀπόνως ζῆν τὴν ἐπίπονον ἀνταμειψά- 25
 μενος δίαιταν, καὶ τῶν θείων ἐκείνων φρυτῶν καὶ καρπῶν
 fol. 39 v | ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀντιλαβών, καὶ | ἀπλῶς τῶν θείων
 καὶ τοῦ θεοῦ τὸν κόσμον ἀντικερδάνας καὶ κοσμοκράτορα.
 αὕτη τοῦ ἡμετέρου γένους ἡ ἐξορία, τοῦτο τῆς ἡμετέρας
 συμφορᾶς τὸ κεφάλαιον· διὰ ταῦτα ξένος ἐγὼ καὶ θρήνων 30
 ἄξιος ὁ τιμώμενος, καὶ ὁ φθονούμενος ἐλεούμενος, καὶ ὁ
 τῶν κάτω τῷ θεῷ ὑπεραιρούμενος ἐμφυσήματι, ὃ τῆς θείας
 καὶ νοερᾶς ψυχῆς ἡμῖν αἴτιον, κάτω νενευκῶς καὶ ὑπὸ γῆν

3 τίς cod. 4 σκηνορράφου cod. 5 εὖφρονοῦσι cod.
 6 λελογεῖσθαι cod. 7 προσκεκολλεῖσθαι cod. 8 ἀποκόπτων
 cod. 9 ἐπαγάγον cod. 14 κατήργασται cod. 16 ποικίλ-
 λους cod. 17 νοήματα cod.

κεκυφώς. ὅθεν ἔμοι τὸ παχύτατον τοῦτο καὶ βαρύτατον
 ἔνδυμα καὶ ἡ κατάρα φιλάνθρωπος εἰς γῆν ἀποστρέψαι
 ἐξ ἧς ἐλήφθην, ἵνα μὴ ἀθανάτως συνάγωμαι τοῖς κακοῖς καὶ
 τῇ ἀμαρτίᾳ συμπεριφέρωμαι καὶ διὰ ταῦτα μαστίζωμαι, ἀλλ'
 5 εἰς τὴν πρώτην στοιχείωσιν ἀναλύσαιμι, ὡς ἐντεῦθεν συγ-
 κριθεῖν ἄμεινον καὶ μεταμειφθεῖν εἰς τὸ ἀθάνατον.

4. Ταύτης πολλοὶ τῆς πατρίδος μετεποιοίθησαν καὶ πρὸ | fol. 40
 τῆς προθεσμίας ἐπανελθεῖν ἐς ταύτην ἐφιλονείκησαν, προ-
 φῆται. δῆμαγωγοί, κριταί, βασιλεῖς, ἱερεῖς, ἄνδρες δίκαιοι,
 10 ἀλλ' οὐπω τοῦ καλοῦ τετυχήκασιν· ὁ γὰρ ἰὸς τοῦ δράκοντος
 ἐς τὸ γένος ἅπαν ἐφιλοχώρησε. καὶ ἐξὸν μὲν ἦν τὸ πολὺ
 ἀποβαλεῖν τοῦ ἰοῦ, οὐπω δὲ ἅπαν ἐξέμεσε τὸ δηλητήριον.
 διὰ ταῦτα εἰσῆκται νόμος καὶ προφητεία καὶ ὅσα τῆς παι-
 λαιᾶς διαθήκης καὶ τῶν παραπετασμάτων καὶ τῆς σκιᾶς,
 15 προκαθαίροντα καὶ προεντρεπίζοντα πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ
 Χριστοῦ. διὰ ταῦτα βαπτίζεται νεφέλῃ ὁ Ἰσραὴλ καὶ πυρὸς
 ὁδηγεῖται στύλῳ, ἵνα προτυπωθῇ τὸ κατὰ Χριστὸν βάπ-
 τισμα, ὃ καθαίρει μὲν καὶ τῷ ὕδατι, ἐφανίζει δὲ καὶ τοῦ
 πνεύματος τῷ πυρὶ τοὺς εἰς βάθος ῥύπους ψυχῆς. ἐντεῦθεν
 20 ἡ καινὴ | διαθήκη, καὶ θεὸς ἄνθρωπος γίνεται ἐκ παρθένου | fol. 40 v
 τὸ ἡμέτερον ἀναλαβόμενος φύραμα, καὶ ὁ ἀσώματος σωμα-
 τοῦται καὶ ὑλοῦται ὁ ἄυλος· καὶ τέλος τοῦ μυστηρίου οὐ
 μόνον τὸ ἐκλυτρώσαι τῆς καταδίκης τὸν ἄνθρωπον τοῖς ὁ-
 μοίοις ἀνακαθαῖρον τὰ ὅμοια, οὐδὲ πρὸς μόνον ἐπαναγα-
 25 γεῖν τὸν παράδεισον ὅθεν τὸ πρῶτον ἐξώλισθεν, ἀλλὰ καὶ
 μεταδοῦναι θεώσεως, οὗ τῇ ἐφέσει παρὰ τοῦ ἀπατήσαντος
 πάλαι τῆς τροφῆς ἐξωστράκισται. ἐντεῦθεν ἡ διδασκαλία
 Χριστοῦ καὶ ἡ τῶν παραπετασμάτων ἀνάπτυξις καὶ ἡ τοῦ
 ὁστρέον διαρρηξίς καὶ τοῦ μαργαρίτου περίλαμψις καὶ τῶν
 30 κεκρυμμένων ἀπ' αἰῶνος μυστηρίων θεωρία τε καὶ φανέρω-
 σις. ἐντεῦθεν ἀκολούθησις μαθητῶν, καὶ οἱ μὲν προλαμ-
 βάνουσιν οἱ δ' ἔπονται, | καὶ οὐ τῇ προλήψει τὸ μεγαλεῖον | fol. 41 r
 αὐχοῦσιν ἀλλὰ τῷ μέτρῳ τῆς ἀγαπήσεως ἢ τῷ κανόνι τῆς

2 Genes. 3, 19. 16 Exod. 13, 21.

4 μαστίζωμαι cod.
 ρων cod.

5 συγκριθείην cod.

24 ἀνακαθαί-

διδασκαλικῆς δυνάμεώς τε καὶ ἕξεως τῶν ἄλλων προτιμῶνται τε καὶ προκρίνονται· καὶ οἱ μὲν αὐτοψίαν ἀνχοῦσι καὶ ἐξιστοροῦσι τὰ τοῦ Χριστοῦ, οἱ δὲ καὶ μὴ ἰδόντες τεθέανται καὶ τὸ μέγα μυστήριον κρειτόνως ἢ κατ' αἰσθησιν ἐκ-
διδάσκονται.

5

5. Οὕτε γοῦν προὑπάντησις εἰς Χριστὸν οὕτε δὲ ὅψις ἔχουσί τι πλεόν λαβεῖν, πίστις δὲ ἀκραιφνῆς καὶ ζήλος ἄγαν ἀνόθευτος, ὧν οἱ εὐφημούμενοι μετεσχέκασι, ἐπεὶ πρὸ Πέτρου μὲν προσῆλθον ἄλλοι Χριστῶ, Παῦλος δὲ οὐδὲ ὅλως τοῦτον τεθέαται. ἀλλ' οὐ κεκάλυνται διὰ ταῦτα τοῦ πρώ- 10
τοι καὶ κρείττους τῶν προὑπαντησάντων καὶ τεθεαμένων Χριστὸν καὶ εἶναι παρὰ πᾶσι καὶ ὀνομάζεσθαι. τίς γὰρ εἰς
fol. 41^v | πίστιν Πέτρου θερμότερος; τίς δὲ Παύλου πρὸς τὸ εὐαγγέλιον σπουδαιότερος; ὁ μὲν τῷ ζήλῳ τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης νικᾷ, ὁ δὲ πάντας ὑπερβάλλει τοῖς λόγοις καὶ τοῖς 15
διδάγμασι. τί μὲν Πέτρου καθαρώτερον γνώρισμα <ἦ> φιλία πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ διακαῆς καὶ ὑπερθερμος, δι' ἣν καὶ φιλεῖται μόνον ἀπλῶς, νομοθετεῖται δὲ καὶ τὰ εἰς διδασ-
καλίαν παντὸς τοῦ κόσμου πιστεύεται; τί δὲ Παύλου σύμ-
βολον ἐναργέστερον ἢ κίνησις ἀκάθεκτος πρὸς τὸ κήρυγμα 20
καὶ τὸ πάντα γίνεσθαι πᾶσιν, ἵνα κερδήσῃ πάντας ἢ πλείονας, δι' ἣν καὶ τῶν ἄρρητοτέρων μετέσχηκεν, ὥς μὴ μόνον ἔχοι τοῖς γνωρίμοις τοὺς διδασκομένους μεταποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς
θειοτέροις καὶ ξένοις μετατιθέναι πρὸς τὰ βελτίονα.

6. Τούτους ἀρτίως ἡμεῖς εἰς εὐφημίαν προθέμενοι βουλό- 25
fol. 42^r | μεθα μὲν ἐπαινέσαι τοῖς λόγοις — οὐ δυ | νάμεθα δέ — οὐχ' ἵνα τι καὶ προσθῶμεν τούτοις εἰς ἔπαινον — ἀγαπη-
τὸν γὰρ εἰ μὴ καὶ καταβάλλωμεν τῇ ἀδυναμίᾳ τῶν λόγων τοὺς κορυφαίους τῶν μαθητῶν — ἀλλ' ἵνα ἡμεῖς τῇ μνήμῃ
τούτων σωτηρίας λόγους τοῖς ἐγκωμίοις ἐγκαταμίσξαιμεν. 30
ὁρῶμεν οὖν ἤδη ἄλλα ἐπ' ἄλλοις ἐπιφερόμενα κύματα ὥς ἐπὶ θαλάσσης ἀνέμῳ ῥιπιζομένης σφοδρῶ. καὶ ἐφ' ἐνὶ ταῦτα καὶ ἐργῶδες μέτρον περιλαβεῖν· πῶς δὲ καὶ τοῖν δυεῖν

21 II. Cor. 12, 4. '

16 <ἦ> addidi 25 τούτοις cod.

ἐφικοίμην; πῶς δὲ διακρίναι· δυνηθεῖν ἑκατέρου τὰ ἴδια, ὃ μόνον μέγιστον ἔργον καὶ τέχνης λογικῆς ὑπερκείμενον, ἐπεὶ μηδὲ κατὰ φύσιν αὐτοῖς τὸ πολίτευμα οὐδ' ἐν τῇ γῇ καὶ τοῖς περὶ γῆν, ἀλλ' ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τοῖς περὶ τὰ
 5 οὐράνια. Παῦλος ταῦτα φάσκει ὁ εὐφημούμενος, Πέτρος δὲ καὶ κατὰ κυμάτων πεζεύει, καὶ ἡ τούτου σκιά | τοὺς | fol. 42^v
 νοσοῦντας ἀνίστησι. καὶ τίς λόγον ἐκείνῳ πρὸς ἐγκώμιον ἐξισώσειεν; ἀλλ' ὃ θυὰς σεβασμία, ἰλήκοις τοῖς λόγοις, συγ-
 καταβαίης τῷ ἐγχειρήματι καὶ λόγον διδοίης πρὸς ἐργασίαν
 10 τοῦ λόγου μοι, παρὰ Χριστοῦ προσειληφυῖα τὴν δύναμιν καὶ πνεῦμα προσεφελκυσαμένη Χριστοῦ καὶ ἡμῖν χαρισα-
 μένη πρὸς τὴν τῆς εὐφημίας συντέλειαν.

7. Πέτρος μὲν οὖν καὶ Παῦλος Χριστοῦ μαθηταί, καὶ τοῦτο κοινὸν ἀμφοῖν καθέστηκεν χαρακτήρισμα. διαφέρειτον
 15 γὰρ οὐ μικροῖς, οὐ μέγαλοις, φημί καὶ ταῖς εἰς Χριστὸν οἰκειώσεσιν, οὐδὲ τῷ πρῶτοι εἶναι ἢ τῷ ὑπερφέρειν παντός, ἀλλ' ἰδιώμασί τισι μερικοῖς, δι' ὧν τὴν τῶν ἀτόμων κατά-
 ληψιν ἔσχομεν· μετὰ γὰρ τὸ εἶναι ἢ σὺν τῷ εἶναι ταυτότης καὶ ἑτερότης ἐν τοῖς οὖσιν εὐρίσκεται. οὔτε γὰρ ἀπ' ἀλλή-
 20 λων τὰ ὄντα ἀπέσχισται οὔτε μὴν πάλιν εἰς ταυτὸν | συν- | fol. 43^r
 ἔσταλται τῇ κοινότητι· ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὕλης, τοῦτο δὲ μόνον Θεοῦ. εἰ γοῦν ἐν τοῖς οὖσιν ἀπλῶς ταυτότης ἐν κοινότητι τεθεώρηται, πολλῶ γε πλεον ἐν τοῖς ὁμογενέσιν ἢ ἐν τοῖς ὁμοειδέσι μάλιστά τε καὶ κυριώτατα· εἰ δὲ καὶ τὸν λόγον
 25 ἢ τὸν τρόπον ἰσάζοιτο, πλεῖστον ἂν εἴη ἐν αὐτοῖς τὸ ταυ-
 τόν. θεωρητέον οὖν κἀν τοῖς εὐφημουμένοις παρ' ἡμῖν ἀρτίως τὴν ἐνοῦσαν πρῶτον τούτοις κοινότητα, τὴν εἰς ἐν ἐκείνους συνάπτουσαν καὶ συνάγουσαν εἰς συνάφειαν, εἴτ' ἐκ συμβεβηκότων αὐτοῖς εἴτ' ἐκ γνώμης ἐπεισιοῦσαν καὶ
 30 προαιρέσεως· εἴτα δὴ καὶ τὸ ἑτεροῖον σκοπήσωμεν.

8. Ἄμφω μὲν οὖν τῷ ἄνδρι τούτῳ καθὼς εἰρήκειν μαθη-
 ταί τοῦ Χριστοῦ· τούτου τί ἂν εἴη μακαριώτερον; καὶ ἄμφω ἡκολουθήκει τῷ εὐαγγελίῳ Χριστοῦ. τούτῳ τῷ ἔργῳ οὐδὲν

3 Philipp. 3, 20. 6 Matth. 14, 29. Act. 5, 15.

1 δυνηθεῖεν cod. 9 λόγον cod. 16 τὸ bis cod. 18 σὺν
 τὸ cod. 25 ἰσάζοιτο cod.

- fol. 43^v | ἂν εἶη κατάλληλον, οὐ πλοῦ | τος, οὐ δόξα, οὐκ εὐτυχία,
οὐ βασιλείας ὕψος, οὐ θρόνων ἀγερωχία καὶ ἔπαρσις, οὐκ
ἄλλο οὐδὲν τῶν οὐ μενόντων καὶ φθειρομένων. μαθητεύεται
τις Χριστῷ, καὶ τίς ἂν ἄλλος φανείη τούτου εὐδαιμονέστε-
ρος; διδάσκει τις Χριστοῦ τὰ μυστήρια, καὶ τίς αὐτοῦ
μετεωρότερος καὶ ὑψηλότερος; εἰ γὰρ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον
κατέβαλεν ἔπαρσις καὶ ἡ τῆς θεώσεως ἔφεσις καὶ τοῦτοι
μακρὰν θεοῦ σκηνῶσαι πεποίηκε καὶ μήτι θεὸν γενέσθαι
οὐδὲ πλησιάζειν ὅλως θεῷ, τὸ μετὰ θεοῦ συμπεριπολεῖν
καὶ συντυγχάνειν θεῷ καὶ λόγων ἀκροᾶσθαι θεοῦ καὶ ἔπα- 10
πολαύειν τούτου τῆς οἰκειώσεως ὅσῳ μέγιστον εἰς ἀξίαν καὶ
τῆς τοῦ γένους εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκαταστάσεως κρεῖττον καὶ
τιμιώτερον. οὐ γὰρ ἀπολαμβάνουσιν οὗτοι παράδεισον
οὐδὲ χωρίον τρυφῆς οὐδ' ἐφάπτονται τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ
fol. 44^r | ξύλου ζωῆς, ἀλλὰ θεῷ προσεγγίζουσι καὶ θεοὶ τῇ ἐγγύ- 15
τητι γίνονται, ὥσει τὰ διαφανῆ τῶν σωμάτων τὰ τῷ πυρὶ
προσεγγίζοντα ἢ ἀέρος φύσις ἡλίου φωτὶ ἀνακεκραμένη καὶ
ἀνταυγάζουσα. τοῦτο τὸ μέγα τῆς οἰκονομίας μυστήριον·
διὰ ταῦτα σὰρξ ὁ θεός, ἵνα θεώσῃ τὴν σάρκα πάλαι φθα- 20
ρεῖσαν τοῖς τοῦ σατὰν μηχανήμασι· διὰ τοῦτο ἐπὶ γῆς ἄνθρω-
πος ὁ θεός, ὅπως ἀναχωρεύσῃ τὸ κατ' εἰκόνα καὶ ἀποσμήξῃ
τὴν ὕλην καὶ ἐπανάξῃ ταύτην εἰς τὴν ὁμοίωσιν. τίς νοῦς
ἐφικέσθαι τοῦ τοιούτου μυστηρίου δυνήσεται; ποῖος λόγος
ἐξαγγελεῖ τὸ μεγαλεῖον τοῦ πράγματος; ἐν τούτῳ σιγῶσιν
ἄγγελοι, ἐν τούτῳ δεδοίκασι καὶ ἀρχάγγελοι, ἐν τούτῳ πᾶσα 2
ἀρχὴ καὶ ἐξουσία καὶ κυριότης καὶ δύναμις καὶ αὐτὰ τὰ
χερουβὶμ καὶ τὰ σεραφὶμ σὺν τοῖς θρόνοις πεφρόκασι μὴ
fol. 44^v | δυνάμενα | συνορᾶν τοῦ μυστηρίου τὸ μέγεθος καὶ τοῦ 3
δεσπότου τὴν καίνωσιν· ἄνθρωπος ταπεινὸς ὁ θεός καὶ
πένης περιπολῶν καὶ εὐτελὴς καὶ ἀνέστιος καὶ οὐδὲ ὥς 3
ἀλώπεκες μικροῦ τινος ἐπενμοιρῶν καλύμματος, ὑβριζόμενος
ἐξουθενούμενος ραπιζόμενος διαβαλλόμενος, πάντα πάσχων
ὑπὲρ πάντων, ὀλίγους πάνυ ἔχων τοὺς ὀπηδοῦντας καὶ

51 Matth. 8, 20.

9 σὺν περιπολεῖν cod. 12 ἀπυκατάστεως cod. 29 κένω-
σιν cod. 33 ἀπηδοῦντας cod.

τούτους οὐ τῶν περιφανῶν ἀλλὰ καὶ λίαν εὐτελεστέρων,
οὐδὲ τῶν ἐνδοξοτάτων ἀλλὰ καὶ πάμπαν ἀτιμοτάτων. τί
γὰρ ἀλίεως ἔχει τις εἰπεῖν ἀφανέστερον; τί δὲ τοῦ τὸ δίκτυα
ῥάπτοντος ἀτιμότερον; οὐ πομπάζει γοῦν τῇ περιστροφῇ,
5 ἵνα διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους ταπεινῶσιν καὶ μὴ τοῖς ἐν-
δόξοις τοῦ κόσμου ἐναβρύνεσθαι τε καὶ ὑπεραίρεσθαι.

9. Ἀλλ' ἐπανάγωμεν τὸν λόγον εἰς τὸν οἰκειὸν εἰρμόν.

Πέτρῳ μὲν καὶ Παύλῳ κοινὸν ἡ μαθητεία Χριστοῦ καὶ | fol. 45^r
ἡ διδασκαλία περὶ Χριστοῦ καὶ τὸ πάντα ἀπορρῖψαι τὰ
10 ἑαυτῶν καὶ τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι τῶν ἐν βίῳ τερπνὸν καὶ
δυνάμενον ἀποστῆσαι τοῦ ἐπαγγέλματος· ἀπόστολοι δὲ ἄμφω
καὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου κήρυκες διαπρύσιοι, ἀμ-
φότεροι τὸν κόσμον διδάσκοντες, ἀμφότεροι τῶν τοῦ σατὰν
δεσμῶν τοὺς ἀνθρώπους ἐκλύοντες καὶ πρὸς τὴν κατὰ Χρι-
15 στὸν ἐλευθερίαν εἰσφέροντες, ἀμφότεροι τῆς ἀλμυρᾶς τῇ
ἀγκίστρῳ πάντας τῆς διδασκαλίας ἀνέλκοντες καὶ πρὸς τὴν
ζωὴν ἐπανάγοντες, οἰκουμενικοὶ διδάσκαλοι καὶ ἀμφότεροι
καὶ πᾶσαν γῆν τοῖς σφετέροις περιειληφότες διδάγμασιν, ὁ-
μόφρονες ἀμφότεροι καὶ ὁμότροποι καὶ σκοπὸν ἓνα καὶ
20 κοινὸν βούλημα ἔχοντες τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν καὶ
τὴν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀξίωμα τῆς εἰκόνος ἐπ' αὐτοὺς ἀμφο- | fol. 45^v
τεροι τεράστια ἐργαζόμενοι, χωλοὺς θεραπεύοντες, τυφλοὺς
ὀμματοῦντες, νεκροὺς ἀνιστῶντες, δαίμονας ἐκβάλλοντες,
πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν τοῦ λαοῦ ἀφανίζοντες,
25 πάντα γεγονότες τὰ πρὸ τοῦ νόμου, τὰ ἐν τῷ νόμῳ, τὰ μετὰ
νόμον. ὥς Ἀδὰμ καὶ ἄμφω τὴν πρώτην πλάσιν εἰσδέχονται
τὴν ὑψηλοτέραν τε καὶ μακαριωτέραν καὶ τιμημένην ὄντως
χερσὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ παραδείσου μὲν οὐκ ἐκπίπτουσι τῇ
παρακοῇ, εἰσάγονται δὲ ἐν αὐτῷ καὶ ἑτέρους συνεισάγουσι
30 πρὸ τῆς κοινῆς ἀποκαταστάσεως. <ὥς> Ἀβελ γίνονται καὶ
θυσίαν εἰσφέρουσιν εὐάρεστον. ὥς Ἐνὼς εἰς τὸν κύριον
ἐπηλπικάσι· καὶ γὰρ καὶ ἡκολουθήκασι καὶ πάντα τούτῳ τὰ

30 Genes, 4, 4.

31 Genes. 4, 26.

32 I Petr. 5, 7.

3 τίς cod.

6 ἐναμνρύνεσθαι cod.

10 τερπνῶν cod.

16 ἀγκύστρω cod.

30 <ὥς> addidi

fol. 46^r | καὶ ἑαυτοὺς ἀνηρτήκασιν. ὥς Ἐνὼχ μετατιθέμενοι καὶ | μεταβαίνοντες φαίνονται ἐκ τῶν γηίνων εἰς τὰ οὐράνια, ἐκ τῶν προσκαίρων εἰς τὰ ἀθάνατα, ἐκ τῶν κατὰ κόσμον εἰς τὸ κατὰ Χριστὸν εὐαγγέλιον. ὥς Νωὲ πιστεύονται κιβωτὸν τὴν πάντα κόσμον τοῦ νοητοῦ ὑπεραίρουσαν κλύδωνος καὶ τῆς καταιγίδος αὐτὸν καὶ τοῦ καταποντισμοῦ διασώζουσιν ὥς Ἀβραὰμ οὐκ ἐξέλθετε μὲν ἐκ τῆς γῆς ὑμῶν καὶ ἐκ τῆς συγγενείας ἀκούουσιν, ἀλλὰ ὁδεύετε δὴ καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλεῖς ἀνθρώπων τῷ Χριστῷ προστάσσοντι πείθονται καὶ δέχονται τὰ τοῦ λόγου ἄγκιστρά τε καὶ δίκτυα καὶ τοὺς ἐν τῷ βυθῷ τῆς ἀπωλείας νηχομένους ἀνάγουσιν. ὥς Ἀὼτ ἐκφεύγουσι Σοδόμων τὸν ἐμπρησμόν καὶ εἰς τὸ ὄρος ἀνέρχονται καὶ εἰς τοῦπίσω οὐ στρέφονται, ἵνα μὴ στήλη φανῶσιν ἄλως

fol. 46^v | εἰ καὶ ἄλλως ἅλεις ἐκλήθησαν. ἐδιδάχθησαν | γὰρ ὥς ὀυδεὶς τὴν χεῖρα αὐτοῦ βαλὼν εἰς ἄροτρον καὶ εἰς τοῦπίσω 11 στραφεὶς εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὥς Ἰσαὰκ σφαγιάζονται μὲν, οὐ παρὰ τοῦ πατρὸς δέ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ἀντικειμένου καὶ τοῖς πατρικοῖς φθονοῦντος διδάγμασι. πλὴν μετὰ τὴν σφαγὴν ζῶσι παρὰ μὲν θεῷ τὴν κρείττω ζωὴν, παρὰ δ' ἀνθρώποις ταῖς διδασκαλίαις τε καὶ 2 τοῖς θαύμασι. γίνονται τῷ λόγῳ καὶ Ἰακώβ καὶ θηροῦσι πρὸ τῶν ἄλλων τὴν εὐλογίαν, καὶ προχωροῦσιν εἰς αὐξὴν τῆς τοῦ ἀγίου ἔθνους γενέσεως, καὶ ἀναβαίνουνσι μὲν εἰς Αἴγυπτον, ἵνα τὰ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ περὶ Αἴγυπτον καταλύσαιεν, ὑποστρέφουσι δὲ μετὰ πλήθους εἰς τὴν ἐπηγγελ- 2 μένην ἣν τοῖς πατράσιν ὤμοσε κύριος. ὥς Ἡσαΐας καὶ Ἰερεμίας καὶ οἱ λοιποὶ οὐ προφητεύουσι μὲν, θεωροῦσι δὲ

fol. 47^r | τὸν προφητευόμενον | καὶ διδάσκουσι πάντας καὶ τὰ προφητῶν ἀναπτύσσουσιν. ὥς Σαμουὴλ καὶ πρὸ γενέσεως δοτοὶ τῷ θεῷ ἐκ τῶν ποιμνίων ὥς ὁ Δαυὶδ προσλαμβάνονται 3

1 Genes. 5, 24. 4 Genes. 6 sq. Marc. 4, 37 sq. Luc. 8, 23 sq. 7 Genes. 12, 1. 8 Luc. 5, 10. 11 Genes. 19. 14 Matth. 5, 13. 15 Luc. 9, 62. 17 Genes. 22. 21 Genes. 27. 22 Genes. 28, 14. 24 Genes. 46. 29 I. Samuel. 1, 11. 30 I. Samuel. 16, 11.

17 σφαγιάζονται cod. 25 ἐπαγγελμένην cod. 29 ἀναπτύσσουσιν cod. προγενέσεως cod.

καὶ τοῦ Ἰσραὴλ βασιλεύουσι· κριταὶ γὰρ τούτου ἐν τῇ μελλούσῃ παρουσίᾳ καθίζουσι, ὃ καὶ τοῦ βασιλεύειν κρείττον κατέστηκεν. ὁρχοῦνται δὲ καὶ τῆς θείας ἔμπροσθεν κιβωτοῦ καὶ ἄδουσι τοὺς ψαλμοὺς ἐν θειοτέροις καὶ ὑψηλοτέροις τοῖς μέλεσι. δέχονται σοφίαν παρὰ τῆς αὐτοσοφίας ὡς Σολομών, πλὴν οὐκ ἐν ὑστέροις αὐτὴν διαφθείρουσιν ἀλλὰ καὶ προβαίνουσι καὶ ἐπαύξουσιν ταῖς νοεραῖς ἐπεκτάσειν.

10. Ἀλλὰ τί μὴ λέγω τὰ κρείττω καὶ τιμιώτερα; ἀμφοτέροι πρὸς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ τὸν καινὸν ποδηγοῦσι λαόν, τὸν νέον Ἰσραὴλ, ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης ἐν θεωρίᾳ τῇ κρείττονι. ἀμφοτέροι τὴν νοη | τὴν Αἴγυπτον βασανίζοντες | fol. 47 v
ὡς Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν οἱ αὐτάδελφοι, [οἱ] ἀδελφοὶ καὶ οὗτοι οὐ τῇ φύσει ἀλλὰ τῇ πίστει γενόμενοι· ἀμφοτέροι κατατροποῦνται τὸν Φαραὼ καὶ ἐξάγουσιν ἐκεῖθεν λαὸν περιούσιον· ἀμφοτέροι τὴν τοῦ βίου διχάζουσι θάλασσαν καὶ διασώζουσι τοὺς πιστοὺς· ὕδωρ τὸ μὲν γλυκαίνουσι, τὸ δὲ μὴ τυγχάνον πηγάζουσι· βρέχουσι μάννα, βλύουσιν ὄρνιθας, ξένην τροφὴν καὶ οὐράνιον· σταυροῦ τύπῳ νικῶσι τὸν νοητὸν Ἀμαλήκ. πάντα γίνονται, πάντα κατορθοῦσι, πάντα διαπραττόμενοι τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα τεράστια ἐν μυστικαῖς ταῖς ἐκβάσειν. ἀνέρχονται δὲ καὶ εἰς τὸ ὄρος, τὴν μεγάλην τῆς εὐσεβείας περιωπὴν, καὶ τοῦ γνώφου ἐντὸς γίνονται, καὶ οὐδ' ἐνταῦθα μικρὸν ἀποδιαστάντες ἀλλήλων οὔτε τῇ τάξει οὔτε τῇ δυνάμει τοῦ | πνεύματος, ἑκατέρου ἑκάτερος ἐφίε- | fol. 48
μενος· καὶ δέχονται πλάκας οὐ λιθίνας μὲν, πνευματικὰς δὲ καὶ ὑπερανθρωπισμένας τῆς συντριβῆς· καὶ νομοθετοῦσιν οὐκ Ἰουδαίους μόνον ἀλλ' ἔθνη πάντα καὶ γένη. καὶ ἐπιτηδευμάτων διαφορᾷ ἐν μόνον τῶν Μωσαϊκῶν ἐνηλλάξαντο ὡς διάφορον πρὸς ἐκεῖνον σχόντες τὴν τελευτήν· οὐ γὰρ ὡς Μωυσῆς εἰς ἣν ἐπείγοντο οὐ πεφθάρκασιν, ἀλλὰ καὶ εἶδον

1 Matth. 19, 28. Luc. 22, 30. 3 II. Samuel. 6, 14.
5 I. Reg. 3, 12. 10 Exod. 13, 21. 12 Exod. 7—10. 14 Exod. 14.
16 Exod. 15, 25. 17 Exod. 17. 18 Exod. 16. 19 Exod. 17.
21 Exod. 19. 24. 25 Exod. 31, 18.

7 ἐπενκτάσειν cod. 12 ἀαρῶμ cod. 25 δὲ ex μὲν pr. m. cod. 28 ἐνηλλάξαντο cod.

ταύτην καὶ ἔγνωσαν καὶ ἐθαύσαντο καὶ τοὺς ἀκολουθήσαν-
 τας εἰσῆξαν χειραγωγήσαντες. καὶ οὐ τὸ νοητὸν σφίσι μόνον
 τέλος παρόμοιον, ἀλλὰ καὶ τὸ αἰσθητὸν καὶ φαινόμενον· ἐν
 Ῥώμῃ γὰρ καὶ ἄμφω τὸ τοῦ μαρτυρίου διανύουσι στάδιον.
 Νέρωνι φονευθέντες, στερωῶς καὶ ὥς οὐκ ἄλλως ἔχοῦν ὑπὲρ
 τῆς εὐσεβείας ἀγωνιζόμενοι. ταῦτα κοινὰ τοῖν δυοῖν· κοινον
 fol. 48^v | γὰρ τοῦ | τοῖς καὶ τὸ μυστήριον, κοινὸν Χριστοῦ τὸ παράγ-
 γεσμα, κοινὸν Χριστοῦ καὶ τὸ κύρυγμα καὶ τὸ τῆς τῶν
 ἀνθρώπων σωτηρίας κεφάλαιον· ἐν Πέτρῳ γοῦν τὸν Παῦλον
 νοῶ καὶ Πέτρον ἐν τῷ Παύλῳ συνθεωρῶ.

11. Βούλομαι μὲν οὖν διαχωρίσαι τούτους καὶ τὰ αὐτοῖς
 ἰδίως ὑπάρχοντα ἐπισκέψασθαι. ἀλλὰ τοὺς συνηνωμένους
 ἐν πνεύματι πῶς ἂν ἔχοι τις διασπάσασθαι; καὶ γὰρ ὁ
 Πέτρον [τις] εἰρηκῶς καὶ Παῦλον ἐπιφέρει εὐθύς, ὁ δὲ Παύ-
 λου μνησθεὶς οὐκέτι ἔχει μὴ καὶ Πέτρον συνεννοούμενον.
 δέδοικα γοῦν μὴ οὐ φιλητὸν τοῦτο τοῖν θειοτάτοις ἀνδροῖν,
 δέδοικα μὴ παραξηλώσωσι τὸ ἐγγείρημα καὶ ἀποδοκιμάσωσί
 μου τὸ βούλημα. ἀλλὰ μοι δὴ τῷ λόγῳ, Πέτρε καὶ Παύλε,
 συγγνώμη· οὐ γὰρ ἄλλως παραστῆσαι δύναμιν τοὺς ἑκα-
 fol. 49^r | τέρῳ προσόντας χαρακτηῖρας τοῖς ἀκροάμοσιν.

12. Ἀλλ' ὦ θεϊότητα Πέτρε — ἀπὸ σοῦ γὰρ λέγειν ἀπάρξο-
 μαι, ἐπεὶ καὶ πρῶτος προσελήφθης Χριστῷ, θεὸν ἐπικαλεσάμενος
 φανῆναι μοι τοῦ λόγου συλλήπτορα, ὃν ἐπόθησας, ὃ κεκληκότε
 παρευθὺς ἠκολούθησας, ὑπὲρ οὗ σὺ καὶ τέθεικας τὴν ψυχὴν.
 ἀκούοιτέ μοι τῶν λεγομένων ὅσοι προκύπτειν εἰς βάθην λόγων
 ἐπίστασθε. θεὸς ἐστὶ μὲν τῶν ὄντων ἀκρότης οὐχ ὥς συνημ-
 μένη ἀλλ' ὥς ὑπερηρμένη ἄγαν αὐτῶν, οὐ μέτρῳ τινὶ διαστή-
 ματος ἀλλ' ἀμετρία καὶ τόπου καὶ φύσεως, ἄγνωστος πάντη
 καὶ ἀκατάληπτος, οὐθ' ὑφ' ἑαυτῆς οὐθ' ὑφ' ἑτέρου γεγενη-
 μένη. τὸ γὰρ ὑπὸ του γενόμενον οὐ θεός· κρείττων γὰρ
 ἐκείνου ἢ ὄντοποιὸς φανήσεται δύναμις. ἀλλ' οὔτε μὴ ὄν
 τι πρότερον εἶθ' ὑφ' ἑαυτοῦ τὸ εἶναι λαμβάνει· ὅθεν καὶ

22 Matth. 10, 2.

13 τίς cod.
 η ead. m.
 νοιμένη cod.

19 συγγνώμη cod.

24 σοί

29 γεγο-

γὰρ εἰς τοῦτο προ | ἦλθε καὶ οἷαις δυνάμεσι, ἐκεῖθεν τὴν | fol. 49 v
 ὑπαρξιν ἔσχηκεν, εἰ μὲν οἰκείαις, ἔστι τι πρότερον ὑφιστά-
 μενον, ἐν ᾧ τὰ τῶν δυνάμεων ἐδρασθήσεται, εἰ δ' ἄλλο-
 τρίαίς, ἔστι τι προϋπάρχον ἐκείνου καὶ φυσικῶς προτιμώ-
 5 μενον. οὔτε γοῦν ὑφ' ἑαυτοῦ λαμβάνει τὸ εἶναι οὔθ' ὑφ'
 ἑτέρου θεός, ἔστι δὲ τῶν ἀπάντων δημιουργὸς εἴτε νοερῶν
 καὶ αὔλων εἴτε ὑλικῶν καὶ ὁρωμένων. οὐ γὰρ τῷ δημιουργῷ
 κατ' οὐσίαν τὰ δημιουργήματα συνυφίσταται εἰ μὴ ἄρα δὴ
 κατ' αἰτίαν, οὐδ' ἀναρχα τυγχάνει καὶ ἄχρονα, αἴτιον ἀν-
 10 χοῦντα θεὸν καὶ ἐς ὕστερον οὐσιωθέντα καὶ χρόνον λαβόντα
 μέτρον κινήσεως. θεὸς οὖν ἐστιν ὡς ἔφην ἡ πάντων ἀρχή,
 ὃς πρῶτον τὰς αὔλους οὐσίας δεδημιούργηκε καὶ τὸν νοητὸν
 διάκοσμον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παρήγαγεν· ἔδει γὰρ τὰ τῆς | fol. 50 r
 πρώτης δημιουργίας ἐγγυτέρω εἶναι τῆς τοῦ δημιουργήματος
 φύσεως. καὶ φῶτα δεύτερα τούτους ἐργάζεται, λειτουργικά
 πνεύματα πρὸς διακονίαν ἀποστελλόμενα. ὅτι δὲ ἐξ οὐκ
 ὄντων ἔσχον τὴν ὑπαρξιν, οὐκ ἦν αὐτοὺς ἀμεταπτώτους
 μένειν ἐν οἷς καὶ τετάχεται· μόνον γὰρ τὸ ἄκτιστον ἄτρεπ-
 15 τον. ἐντεῦθεν ἐν τούτοις ὑπεραίρεται τις μετάρσιος καὶ τῷ
 δεσπότῃ παρισωθῆναι τῇ ἀξίᾳ βεβούληται καὶ πτώμα πίπτει
 ἐλεεινὸν καὶ τὴν ὑποστροφὴν μὴ δεχόμενον. εἰς γὰρ βάθος
 τὸ δαιμόνιον φῦλον προσλαμβάνειν πέφυκε τὴν ἀλλοίωσιν
 καὶ δι' οὗλου τὸ εἶδος μεταστοιχειοῦται καὶ μεταβάλλεται·
 οὐκ ἐστι γοῦν ἐξὸν ὅπερ προσείληφεν ἀπονήψασθαι. σὺν
 αὐτῷ δὲ καὶ ἑτέραι δυνάμεις ἐκπίπτουσι καὶ πρὸς κακίαν
 20 ἐξολισθάνουσι, ἐθέλον | τὰ ἐπιμύσασθαι δυνάμεις τούτων | fol. 50 v
 τὰς ὀπτικάς. οὕτω μὲν δὴ τὰ τοῦ πρώτου κόσμου καὶ
 νοητοῦ.

13. Πάλιν οὖν ἕτερος κόσμος τῷ δημιουργῷ τεθεώρηται.
 ὁ δὲ ἐστιν οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν τούτοις ἢ καὶ ἐκ τού-
 των λαβόντα τὴν ὑπαρξιν, ἢ τε τῶν ἀλόγων ζώων φύσις
 πεξὴ τε καὶ ἔνυδρος καὶ πτηνὴ καὶ φυτῶν γένος πολυει-
 25 δῶν, οἷς ἐναγλαΐζεται τὸ κύτος ἅπαν τῆς γῆς, τᾶλλα τε
 πάντα ὁπόσα τὴν αἰσθησιν οὐκ ἠγγνόησεν. αἰσθητὸς μὲν
 οὖν καὶ νοητὸς κόσμος καὶ θέσει καὶ φύσει ἀπ' ἀλλήλων

διίστατο, οὐτ' ἐκείνων αἰσθησιν ἐχόντων τῶν κάτωθεν οὔτε
 τούτων νοεῖν τι δυναμένων τῶν ὑπερέκεινα. διὰ ταῦτα
 μῖξιν ἐννοεῖ θαναμασιωτέραν θεός, καὶ συνάγει νοῦν πρὸς τὴν
 αἰσθησιν καὶ διαπλάττει τὸν ἄνθρωπον, ἐξ ὕλης μὲν τὸ
 fol. 51^r | σῶμα λαβών, ἔμφυ | σήματι δὲ θεῷ τὴν νοερὰν δημιουργ-
 γήσας ψυχὴν. καὶ ζῶον διπλοῦν ἐπὶ γῆς αὐτὸν τίθησιν
 θνητὸν καὶ ἀθάνατον, ὑψηλὸν καὶ χαμαίζηλον, θεῷ καὶ
 θεοῖς συνόντα καὶ τῶν αἰσθητῶν γε μὴ ἀφιστάμενον, θεω-
 ρὸν τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω ἐξεταστήν, μέσον τῆς ἀλόγου
 καὶ τῆς καθαρᾶς λογικῆς φύσεως. καὶ παράδεισον αὐτῷ
 φυτεύει κατὰ ἀνατολὰς, χωρίον ἐξαίρετον καὶ τῷ πρώτῳ
 ἀνθρώπῳ ἐμπρέποντα χερσὶ διαπεπλασμένῳ τοῦ κρείττονος,
 καὶ τίθεται τούτῳ κληῖσις τῶν τῆς γῆς περάτων συνεκτική,
 καὶ ὑποτάσσεται τούτῳ τὰ πάντα, καὶ οἱ γινώσκονται φύσεις
 τῷ καθαρῷ τῆς νοήσεως. ἐπεὶ δὲ ἔδει καὶ βοηθὸν αὐτῷ
 γενέσθαι μὴ ἑτεροοῦσιον, ἐμβάλλει θεὸς ὕπνου αὐτῷ καὶ
 fol. 51^v | τέμνει πλευρὰν καὶ ἐκπληροῖ τὴν γυναικᾶ· καὶ τοῦ ὕ | πνου
 ἐγείρεται ὁ ἀνὴρ καὶ θαυμάζει τὸ ὅμοιον καὶ ἀποδέχεται τὸ
 ὁμόζυγον καὶ τὸ θῆλυ εἰς ὁμοφροσύνην ἀσπάζεται.

14. Ἀλλ' ὁ τοῦ πεσόντος ἐξ ἐπάρσεως φθόνος εἰς ἐννοίαν
 ἐμβάλλει τούτους θεότητος· οἷς γὰρ οἶδεν οὗτος ἀλούς, τούτοις
 θηρεῦσαι καὶ τὸν πρῶτον ἔγνωκεν ἄνθρωπον. τί δὴ πρὸς
 λεπτὸν ἐκτραγωδοίην τὴν συμφορὰν πολλοῖς τε καὶ πολλάκις
 καὶ ἡμῖν οὐκ ὀλιγάκις ἐκθρονηθεῖσαν; ἄπτονται καὶ ἄμφω
 τοῦ ἀπαγορευομένου φυτοῦ, ἐκβάλλονται παρευθὺ καὶ τοῦ
 παραδείσου καὶ τοῦ θεοῦ καὶ ἀσχημονοῦσι γυμνοί, φύλλοις
 συκῆς δὲ τῆς καὶ ἐς ὕστερον ὡς ἀκάρπου παρὰ τοῦ δεσπό-
 του κεκατηραμένης καλύπτονται. καὶ τὸ κατάκριμα οἶον
 πάντες οἶδατε καὶ ἐγὼ σιωπήσαιμι, ἢ κατὰ τὸν βίον τοῦτον
 fol. 52^r | πολυαχθεστάτῃ καὶ βαρυτάτῃ τληπάθειᾳ καὶ | τέλος εἰς γῆν
 ἀποστρέψαι, ἐξ ἧς τὸ πρῶτον ἐλήφθημεν· ἐπειδὴ γὰρ οὐ
 μεμενῆκαμεν ἐν οἷς καὶ πεπλάσμεθα, τὴν συντριβὴν ὡς

5 Gen. 2, 7. 10 Gen. 2, 8. 15 sq. Gen. 2, 20 sq.
 27 Matth. 21, 19.

1 ἐκείνω cod. 2 τί cod. 12 ἐμπρέποντι cod. 17 τέμνη
 cod. ἐκπληρεῖ cod. 25 ἀπαγορευμένον cod.

εἰκὸς καταδικάσμεθα. καὶ ὁ σκοπὸς θεῖός τε καὶ ὀνήσι-
 μος, εἰς δευτέραν ἄγων ζωὴν τιμιωτέραν καὶ κρείττονα.
 ἀλλ' οὐπω ἦν οὕτως εὐχερῶς τὴν τοῦ γένους λυθῆναι
 5 κατάραν οὐδὲ διὰ μικροῦ τὴν φύσιν ἀλλοιωθῆναι πρὸς τὸ
 χρηστότερον, διὰ βάθους δεξαμένην τὴν τῆς κατάρας χρω-
 μάτισιν, οὐδ' ἀναχθῆναι ῥᾶον, εἰς βάθος μέγα τῆς ἀμαρ-
 τίας ἐγκύψασαν. οὔτε οὖν πρὸς τῆς φύσεως τοῦ πράγματος
 ἦν· πῶς γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ τὴν θεραπείαν εἶχεν ἐπενεργεῖν;
 ἀλλ' οὐτ' ἀγγέλοις ἦν δυνατόν οἷς ἀγαπητόν, ἂν μὴ καὶ
 10 αὐτοὶ μετατρέποιντο, ἔργον ἀδιάκοπον ἔχουσιν ἀνανεῦειν εἰς
 τὴν λαμπρότητα, ἐξ ἧς τὴν φαῦσιν λαμ | βάνουσι καὶ τὴν | fol. 52 v
 στάσιν αὐχοῦσιν ἀμετακίνητον. λείπεται γοῦν θεοῦ τυγχά-
 νειν τοῦτο ἐνέργημα, ὃ δὴ καλῶς ποιοῦν καὶ γεγένη-
 ται· οὔτε γὰρ ἄγγελος οὔτε μὴν ἄνθρωπος ἀλλ' αὐτὸς ὁ
 15 δημιουργὸς ἐμὲ τὸν ἀμαρτήσαντα σέσωκε.

15. Ταῦτα μὲν ἅπας οἶδε πιστός, καὶ τάχα ἂν εἴποιεν ἐπι-
 μεμφόμενοι οἱ ἀκροάμονες· 'εἰς τί σοι ταῦτα τὰ λόγια; ἄλλην
 γοῦν τρέχων ἄλλην ἐβάδισας, καὶ Πέτρον ἐπαινέσαι καὶ
 Παῦλον τοὺς ἀποστόλους προθέμενος πρὸς θεολογίαν καὶ
 20 κόσμου γένεσιν μετελήλυθας· καὶ τίς ὁ λόγος; τίς δὲ ὁ
 σκοπός'; αὐτὸς ὑμῖν, ὦ φίλοι ἀκροαταί, παραστήσασαι· οὐ
 γὰρ οὕτως περιττολόγος ἐγὼ καὶ ἀδολεσχῶν ἐν τοῖς ῥήμασιν,
 ὥστε πάννυ ἔξω φέρεσθαι τῆς προθέσεως. ἀλλ' ἄγε σκο-
 πεῖτε, ὡς λίαν μοι συνωδὰ τὰ λεγόμενα καὶ πάννυ γε | ἥρμος- | fol. 53 r
 25 μένα καὶ συναρτώμενα. οἶδα διττὰς δυνάμεις ἐπὶ θεοῦ,
 τὰς τῆς θεωρίας λέγω καὶ πράξεως. θεωρεῖ μὲν γὰρ θεός,
 ὡς ἔστι θεωρεῖν τὸν θεόν, ἐννοῶν τὰς φύσεις ἃς διαπλάτ-
 τεται· πράττει δὲ θεὸς εἰς ἔργον διαβιβάζων τούτου τὸ
 νόημα. εἰκότως γοῦν καὶ ὁ κατ' εἰκόνα τούτου γεγενη-
 30 μένος τοῖς τοιούτοις εἰκονισθῆσεται ἰδιώμασιν· ἄνθρωπος δὲ
 κατ' εἰκόνα τούτου δεδημιούργηται, καὶ ὁ λόγος συνάγει
 τοῖς τοιούτοις πρέπον εἶναι τοῦτον σεμνύνεσθαι. ἔστι δὲ
 ἀντιστρόφως περὶ τὸ θεῖον ταῦτα καὶ τὸ ἀνθρώπινον· ἐπὶ
 μὲν γὰρ θεοῦ προτέρα πάντως ἢ θεωρία τῆς πράξεως, ἐπ'
 5 ἀνθρώπων δὲ προτέραν τῆς ὡς ἀληθῶς θεωρίας τὴν πράξιν

εἶναι συμβέβηκε· θεοῦ μὲν γὰρ εἶναι κατιέναι μικρὸν τῆς
 fol. 53^v | οἰκείας περιωπῆς, ἀνθρώπου δὲ πρὸς αὐτὸν ἀνι | εἶναι διὰ
 τῆς πράξεως καὶ ἐπαπολαύειν τῆς θείας ἐκείνης μακαρίας
 ἐλλάμπσεως. ὥς γοῦν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος γέγονε, δίδοται
 τούτῳ καὶ ἐντολή, ὥς ἂν τῇ ἀρίστῃ ταύτῃ πράξει ἐγγυμ- 5
 νασθείῃ κἀντεῦθεν προσέλθῃ τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς γνώσεως καὶ
 εἰθ' ἐξῆς καὶ τοῦ τῆς ζωῆς ἐμπορηθείῃ φυτοῦ. ἀλλὰ τῷ
 πρώτῳ ταῦτα διέφθαρται, καὶ πράξεις αὐτῷ καὶ θεωρία συγ-
 καταλέλγεται. δευτέρος οὖν διὰ ταῦτα κόσμος καὶ ἄλλη τις
 βιοτή, καὶ πρῶτος ἐν ταύτῃ ἕτερος ἄνθρωπος καὶ νέος 10
 Ἀδὰμ ὁ θεὸς καὶ ἡ τῆς εἰκόνος ἡμῶν ἀνακαίνισις. ὥς
 γοῦν τὴν παραφθαρθεῖσαν εἰκόνα τοῦ πρώτου Ἀδὰμ ἐφορέ-
 σαμεν τὴν ἐκ χορᾶς παρυσταῖσαν καὶ τοῦ συγκράματος,
 οὕτω δὴ καὶ τοῦ δευτέρου καὶ πρωτοτόκου ἐν πολλοῖς ἀνα-
 fol. 54^r | φανέντος τοῖς ἀδελφοῖς ἐνδεδύμεθα τὴν | νοεράν καὶ 15
 ἀνώλεθρον.

16. Αὕτη δὲ ἡ εἰκὼν διὰ πράξεως ἡμῖν καὶ θεωρίας
 ὑψηλῆς ἐπιγίνεται, ὧν τύπους εἰς διδασκαλίαν Πέτρον καὶ
 Παῦλον τέθεικεν ὁ Χριστός — εἰς τοιοῦτον γὰρ ὁ λόγος
 ἡμᾶς κατήντηκε νόημα — ὧν πράξει μὲν Πέτρος ἐκ τῶν 20
 λόγων ἐξισωθήσεται, Παῦλος δὲ τῇ θεωρίᾳ ὁμοιωθήσεται,
 δι' ὧν ἡ παρ' ὧν σύμπας ἄνθρωπος εἰς Χριστὸν ἀναχθή-
 σεται, Πέτρος καὶ Παῦλος κατ' ἴσον φανείς, ἢ μᾶλλον Πέ-
 τρος, ἥτιον δὲ Παῦλος γενόμενος ἢ ἐναλλάξ, πάντως δὲ ὁ
 βεβουλημένος ἐκεῖσε ἵεναι μὴ ἀντικλῶμενος, ὥς μὴ ἂν ἄλλως 25
 εἶναι εἰ μὴ διὰ τούτων τῶν ὁμοιωμάτων Χριστῷ προσεγγίσει
 καὶ μαθητευθῆναι τῷ λόγῳ καὶ σύμμορφον γεγενῆσθαι καὶ
 τῷ πάθει τούτου καὶ τῇ λαμπρότητι. εἰς τοιαύτην ἡμᾶς ὁ
 λόγος τὴν θεωρίαν ἀνήγαγε καὶ πρακτικῆς ἐπιστήμης εἰκόνα
 fol. 54^v ! Πέτρον | εἴτε προαγωνιστὴν εἴτε διδάσκαλον προύθετο. 30
 Πέτρος ἀλιεὺς καὶ τριβῶν ἄγρας ἰχθυηρᾶς καὶ δίκτυα πλέκει
 καὶ ἰθύνει κάλαμον καὶ ἄγκιστρον ἐπιβάλλει καὶ χαλᾶ ὀρμιὰν
 καὶ ἐπιφέρει τὸ δέλεαρ καὶ τοῖς τεχνικοῖς πρακτικεύεται.
 Παῦλος δέ — εἰ γὰρ καὶ προέφην τούτους χωρίσαι ἢ κατ'

10 sq. Rom. 5, 12 sq.

4 ἐλλάμπσεως cod.

5 ἀρίστῳ cod.

6 προσέλθοι?

ἰδίαν τὰ αὐτῶν ἐπισκέψασθαι. ἀλλ' οὐ πάμπαν διὰ μακροῦ
 διαρροῆσαι τούτους βεβούλημαι ἀλλ' ἐπισυνάπτειν ὡς ἔνεστιν,
 ὅτι μὴδὲ ζωγράφος τὸ τοιοῦτον ἂν τετόλμηκεν ἐν σκιαῖς —
 Παῦλος γοῦν γραμμῶν ἐμπειρος καὶ Φαρισαίοις συγκατα-
 5 λέγεται καὶ νόμου ζηλωτῆς καὶ τῶν πατρικῶν αὐτοῦ παρα-
 δόσεων θεωρὸς, διὰ ταῦτα καὶ τῆς γνωστικῆς ἐφαπτόμενος.
 Πέτρον ἐξάγει καὶ πλοίου καὶ θαλάττης Χριστὸς καὶ τῷ
 ὁμοίῳ τῆς τέχνης τοῦτον ζωρεῖ καὶ πρὸς ὑψηλοτέ | ραν | fol. 55 r
 σαγήνευσιν μετατίθῃσι. Παῦλον δὲ ὄψις ἰσχυροτέρα τῶν
 10 ὀφθαλμῶν ἐκνικᾷ, καὶ ἀποβάλλει τὴν ἐνοῦσαν τούτῳ θεω-
 ρίαν καὶ νόησιν καὶ εἰς τὰ κρείττω μετὰ τὴν μεταβολὴν
 μεταμείβεται. ὁρᾶτε πῶς οὐ διαστῆσαι πορρωτέρω δεδύνημαι
 τοὺς ἠνωμένους ἐν τῇ τοῦ πνεύματος χάριτι, εἰ καὶ προει-
 λόμην ἐν μέρει τὰ τούτων ἐρεῖν; καὶ τοῦτο πάντως τοῦ
 15 πνεύματος καὶ τοῦτο τῆς συναπτικῆς καὶ εἰρηναίας ἐν Χρι-
 στῷ χάριτος, ἣν καὶ ἡμεῖς ἀσπαζοίμεθα, ὡς οὐδενὶ γὰρ ἄλλῳ
 οὕτως ἢ τῇ φιλαδελφίᾳ χαίρει Χριστός.

17. Ἀλλ' ἐχέσθω καὶ πάλιν ὁ λόγος τῶν πρόσω. Πέτρος
 ἐκ Σίμωνος εἰς τοῦτο ὃ ἐστι μετακλήται, ὡς ἂν τις εἴπῃ
 20 εἰς τὸν στερεὸν τῆς ἐκκλησίας θεμέλιον· πρᾶξις δὲ ὑπο-
 βάθρα τῆς θεωρίας καθέστηκεν. ἐκ Σαύλου δὲ ὁ Παῦλος
 παρὰ Χριστοῦ μετωνόμασται | εἰς ὃ πᾶσα πρακτικὴ δύνα- | fol. 55 v
 μιν καὶ οἰκονομία κατὰ θεὸν ἀνερχομένη κατὰ βαθμὸν
 ἀναπέπνυται. Πέτρος ἔπεται σαρκοφοροῦντι θεῷ, Παῦλος
 25 δ' ἀκολουθεῖ τῷ ὑπὲρ τὴν σάρκα γενομένῳ Χριστῷ. Πέτρος
 πρὸ τοῦ πάθους καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τῷ
 Ἰησοῦ μαθητεύεται, Παῦλος δὲ μετὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν
 ἀνάληψιν καὶ τὴν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ πατρὸς ἐγκαθίδρυσιν
 τούτῳ συνάγεται, θεοειδεστέραν τὴν γνῶσιν λαβὼν καὶ τῶν
 30 ὑλικῶν ὑπερανωκισμένην ἐμφάσεων. τί μᾶλλον Πέτρου τὸ
 γνῶρισμα; θεοσημεῖαί τε καὶ τεράστια· τί δὲ Παύλου τὸ
 χαρακτήρισμα; θεολογία καὶ διδασκαλία καὶ ἡ τῶν κεκρυμ-
 μένων μυστηρίων ἐξαγγελία τε καὶ φανέρωσις. Πέτρος ἐν

19 Io. 1, 42. 20 Matth. 16, 18. 21 sq. Act. 13, 9.

1 ἑαυτῶν cod. 4 ἔμπυρος cod. 30 ὑπερανωκισμένη cod.
 31 γνῶρισμα θεοσημεῖαι cod.

Ἱεροσολύμοις καὶ μόνον τὰ ἑαυτοῦ φανερῶσαι τεθέληκεν·
 fol. 56^r | εὐπεριόριστα γὰρ τὰ τῆς πρᾶ | ξεως· Παῦλος δὲ εἰς πᾶσαν
 γῆν τῷ λόγῳ τοῦ κηρύγματος διαβέβηκεν· ἀπερίληπτα γὰρ
 τὰ τῆς θεωρίας καὶ τῇ φύσει ἀδιεξίτητα. Πέτρος τὴν περι-
 τομὴν καὶ μόνην ἡσπάζετο καὶ μεταποιεῖν αὐτὴν ἐβουλόητο 5
 ἀπὸ τοῦ γράμματος εἰς τὸ πνεῦμα, ἀπὸ τῶν φαινομένων
 εἰς τὸ κεκρυμμένον μυστήριον· στενοχωρεῖται γὰρ τὸ πρακ-
 τικὸν τοῖς κινήμασι· Παῦλον δὲ καὶ τοὺς ἀπεριτμήτους
 προσδέχεται· τὰ γὰρ τῆς θεωρίας πεπλάτυνται. Πέτρος
 γυναικα φέρει καὶ συζυγίαν οὐκ ἀπαναίνεται· Παῦλος δὲ τὴν 10
 παρθενίαν ἀσπάζεται, τῶν θεωρητικῶν τὴν ὁμόσκηνον. Πέ-
 τρος ὁθόνην κατενηγμένην ἐξ οὐρανοῦ θεωρεῖ, ἐν ᾗ τὰ
 τῶν ζώων ἅπαντα περιέσταιται· Παῦλος δὲ εἰς πλάτος
 ἀνέρχεται οὐρανῶν καὶ πλήθει τῶν μερισμῶν συμμετρού-
 fol. 56^v | μενον, | καὶ ἀνέκφραστα καὶ ἀκήκοε καὶ τεθέαται. Πέ- 15
 τρος πρῶτος τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Χριστῷ· προτέρα γὰρ ἢ πρᾶξις
 τοῖς καθ' ἡμᾶς· δεύτερος δὲ Παῦλος, ἐπεὶ διὰ πράξεως εἰς
 τὴν τελεωτέραν γνῶσιν ἀναβαίνουνσιν οἱ δυνάμενοι. ὁ
 Πέτρος ἐρωτᾶται καὶ ὁμολογεῖ Χριστοῦ τὴν υἰότητα ἀπο-
 κεκαλυμμένην τούτῳ ἐκ τοῦ πατρός· Παῦλος δὲ καὶ μὴ 20
 ἐρωτώμενος μηδὲ βλέπων τὸν ἐρωτῶντα ὁμολογεῖ Χριστοῦ
 τὴν θεότητα. κλεῖς ὁ Πέτρος τῆς θεολογίας μισθὸν τῆς
 βασιλείας λαμβάνει τῶν οὐρανῶν, αἰσθητὴν τινα χάριν ἢ
 ὠνομασμένην ἐξ αἰσθητῶν· Παῦλος δὲ εἰς τρίτον ἀρπάζε-
 ται οὐρανὸν καὶ παραδείσου ἔσω χωρεῖ ἔτι διάγων ἐν σώματι 25
 καὶ ἀκροᾷται ξένων καὶ θεωρεῖ τὰ ἀθέατα, ἃ μὴδ' ἐξαγ-
 γέλλειν ὥς οὗτος φάσκει δεδύνηται. Πέτρος μετὰ τὴν
 fol. 57^r | δόξαν | καὶ τὰς θεοσημείας καὶ τὰ τεράστια ἀρνεῖται τρί-
 τον Χριστόν· εὐμετάτρεπτος γὰρ ἢ πρᾶξις, κἂν εἰς τέλος
 ἔλθῃ τῆς ἕξεως· Παῦλος ἀπαρασάλευτος ἔμεινεν, ἐπεὶ περ 30
 ἦψατο τῶν μειζόνων θεαμάτων, καὶ ἀμετάτρεπτος. πῶς γὰρ

4 Gal. 2, 7. 10 I. Ep. Petr. 3, 1. 7. 11 I. Cor. 7, 1. 8.
 12 Act. 10, 11. 13 II. Cor. 12, 4. 19 Matth. 16, 16.
 21 Act. 9, 20. 22 Matth. 16, 19. 24 sq. II. Cor. 12, 2. 4.
 28 Matth. 26, 70 sq.

12 κατενεγμένην cod. 14 τῷ μερισμῷ cod. 17 τῆς cod.
 18 ἀναβαίνουνσι cod. 21 ἐρωτούμενος cod.

ἂν εἶχεν ἢ ποῦ μεταπεσεῖν, τοῦ ἐσχάτου τῶν ὀρεκτῶν ἐφραψά-
μενος; Πέτρος διὰ τὴν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους φιλίαν εἰς τὸν
διδάσκαλον τὴν διδασκαλίαν κληροῦται καὶ τὰ τῆς ποιήνης
πιστεύεται. Παῦλος δὲ οὐ φιλήσας πρῶτον ἀλλὰ φιληθεὶς τὸ τοῦ
5 Χριστοῦ εὐαγγέλιον εἰς πᾶσαν γῆν διετράνωσε. καὶ ἵνα συντόμως
ἔρῳ· Πέτρον μὲν εὐρίσκω τῆς πρακτικῆς εἰκόνας ἀκριβεστάτας
ἐμφαίνοντα, Παῦλον δὲ θεωρίας ὡς ἐναργῆ τὰ ἰνδάλματα.

18. Οὐ μὴν ὡς οὐχὶ καὶ Πέτρον θεωρίας ἐντροφῶντος
ταῖς ὑψηλαῖς ἢ Παύλου ταῖς κατὰ Χριστὸν μὴ ἐνσχολάζοντος | fol. 57 v
10 πράξεσι· ποῦ γὰρ θήσεις ἐκείνου μὲν τὴν θεολογίαν καὶ τὰ
διδάγματα, τούτου δὲ τὰς θεαρέστους ἐνεργείας καὶ σπονδάσ-
ματα, ὅτε καὶ τὰς αὐτοῦ χειρας εἰς ὑπηρεσίαν ἀγίων προ-
τείνειν λέγεται καὶ ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν μεριμνᾷν καὶ τᾶλλα
ποιεῖν, ὅσα τῶν ἔξω καὶ φαινομένων καὶ σωματικῆς δεο-
15 μένων τῆς παραστάσεως; ἄλλως τε οὐδ' ἀπ' ἀλλήλων τέλεον
αὐτὰ διακέκριται, ἀλλ' ὅπερ τις ἐν ἄλλοις εἰρήκει τῶν
παλαιότερων ἐν φιλοσόφοις ὡς ὁμοῦ χρήματα πάντα' ἐν
πᾶσι κεῖται, ἔτι δὲ καὶ ἐν σώμασι τεθεώρηται, ὡς ἐκ τεσ-
σάρων ταῦτα συνέστηκε, κἂν τὸ μὲν ἐν ἐνίοις τὸν πλεονασ-
20 μὸν εἴληγε, τὸ δὲ ἐν ἑτέροις ὡς μεμνήμεθα, οὕτω δὴ καὶ
ἐπὶ τῶν ἔξω τῶνδε γνωρίζεται, ὡς οὐκ ἔστιν εὐρεῖν | fol. 58 r
ἀμιγῆ τινα πρᾶξιν ἐν τοῖς ἀσκουμένοις ἢ θεωρίαν· πλεονά-
ζειν δὲ φάμεν ἐκείνην ἧς τὸ κράτος ἀριδηλότερον ἀναφαί-
νεται, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐπὶ τοῖν δυοῖν εὐφημουμένοι
25 ἐπέγνωσται, ὡς ἑκατέρου ἑκάτερα τῶν ἔξω πλεονάσαντος.
ἀμφοτέρα δὲ ἐπαινετὰ καὶ πρὸς θεῖαν μοῖραν τοὺς κεκτημένους
ἀνάγοντα, ἐπεὶ τὸ μὲν ὑπηρετεῖ τῷ Χριστῷ ἢ τοῖς Χριστοῦ
καὶ συλλαμβάνεται, τὸ δὲ ἀκροᾷται τῶν παρ' αὐτοῦ λεγομένων
καὶ ἀπανίσταται τῶν ἐνθένδε καὶ πρὸς τὰ ἄνω τῶν μυστηρίων
30 χωρεῖ καὶ περιφρονεῖ τὸ σῶμα καὶ τοῦ νοῦς ὅλον γίνεται.

19. Ἄλλ' ἐν καὶ ἀμφοῖν τὸ διὰ πάντων τέρμα κατέ-
στηκεν· ἴδε καὶ γὰρ ὡς εἰς Ῥώμην καὶ ἄμφω οἱ διδάσκαλοι
ἀποτέμνονται. εἰς ἐν γὰρ τέλος τὰ τῶν ἀρετῶν κατην-
τήκασι — πρόσχες ὁ συνετός | καὶ τῷ τόπῳ καὶ τῷ χρόνῳ | fol. 58 v

2 sq. Io. 21, 15 sq. 13 II. Cor. 11, 28.

11 ἐνεργίας cod. 18 σώματι cod. 25 ἐπέγνωται cod. ἑκατέρω?

καὶ τῷ προσώπῳ — ἐν Ῥώμῃ τῇ κυριευούσῃ τῶν πόλεων
καὶ ἰσχὺν σημαίνουσιν παρὰ τῆς κλήσεως· προλαμβάνει δὲ
Πέτρος, καὶ Παῦλος εἰς τὸ τέλος καθυστερεῖ — καὶ τοῦτο
μυστηριῶδες καὶ κρύφιον — καὶ παρὰ τοῦ Νέρωνος τοῦ
μεγίστου ἐν ἄρχουσιν ἢ ἐν ἀπηνέσι τοῦ χείρονος. πλὴν 5
ἔχουσί τι καὶ ἐν τοῖν τελοῖν τὸ διάφορον, ἄλλος καὶ ἄλλως
σχηματισθέντες ἐν τῇ σφαγῇ· τὸν μὲν γὰρ ἔδει, τὸν Πέτρον
φημί, πρὸς οὐρανὸν ὁδοιπορεῖσθαι τῷ σχήματι, τὸν δὲ
Παῦλον πρὸς γῆν ἐπικλιῖναι καὶ κάτω νεῦσαι, ὥς ἂν ἀνα-
κεράσωσι τὰς ποιότητας καὶ πρὸς συμφωνίαν ὥς ἐξ ἐναντίων 1)
ταύτας ἀρμόσωσιν.

20. Ἄμφω γοῦν εἰκόνες ὥς εἰρήκειν οὗτοι τῶν θείων
ἐμφάσεων καὶ ἀρετῆς καὶ ἐνταλμάτων δεσποτικῶν καὶ θεω-
fol. 59^r | ρίας καὶ πράξεως. | τί οὖν ἡμεῖς, ὧ φίλοι καὶ ἀδελφοί;
ἄρ' εἰς μάτην ἡμῖν ὁ λόγος τὰ τοιαῦτα παρέθετο; ἄρ' ἐπὶ 15
κενῆς ὥς ἀρχετύπῳ εἰκόνας τὸν Πέτρον καὶ τὸν Παῦλον
παρέστησεν; ἢ ἔστι τις καὶ σκοπός, δι' ὃν αὐτοὺς ὁ τεχνί-
της λόγος ὑπέξεσε καὶ εἰς μέσον ἡμᾶς ἔφερεν ὥς καὶ τοσού-
τους λόγους παραναλῶσαι καὶ τοσαύτην τρίβον τεμεῖν; μά-
ταιοι ὄντως ἡμεῖς καὶ ἃ γεγραφήκαμεν, εἰ μὴ καὶ πρὸς 20
ὠφέλειαν ἀφορῶν ταῦτα καὶ τῶν πολλῶν εὐδοκίμῃσιν·
οὔτε γὰρ θεὸς οὔτε φύσις οὔτ' ἐχέφρων ἀνὴρ ἔχουσί τι τῶν
εἰς μάτην ἐργάζεσθαι. μὴ γοῦν Πέτρου χάριν ἢ Παύλου
ταῦτα μοι διεξήει ὁ λόγος; μὴ ὥς ἂν δοξασθεῖεν οἱ δεδοξασ-
μένοι καὶ τιμηθεῖεν οἱ τιμημένοι δόξαν τὴν ὑπὲρ πᾶσαν 25
δόξαν φθαρτὴν καὶ τιμὴν ἧς οὐδεὶς πω λόγος ἐφίκοιτο;
fol. 59^v | μὴ διὰ τού | τοις οἱ πολλοὶ τῶν λόγων ἐχέθησαν καὶ τῶν
εὐαγγελίων εἰσῆχθησαν καὶ τὰ παλαιὰ καὶ νέα παρενεβλή-
θησαν; οὐ μένουν· οὐ τῶν ἀγίων χάριν, οὐ τῆς ἐκείνων τιμῆς
εἴτ' ὀνήσεως, ἀλλ' ἵνα ἡμεῖς τῶν ἀκροαμάτων ἀπολαύσαιμεν 30
καὶ προσερεθισθῶμεν εἰς ἀρετὴν καὶ πρὸς ζῆλον ἐπαχθῶμεν
τὸν ὅμοιον καὶ προσεικονισθῶμεν τοῖς ἀρχετύποις ἢ ὅτι
ἐγγυτάτω προσίωμεν, κἂν μὴ πᾶσαν χρωματουργίαν δυνηθῶ-
μεν εἰσδέξασθαι, ἀλλ' ὅσον ἐφικτὸν ἐφριζόμεθα τῆς μιμήσεως.

21. Γενώμεθα οὖν Πέτρος — καὶ οὐ τολμηρὸν τοῦτο
 εἰπεῖν, ἐπεὶ καὶ ὡς Χριστὸς γενέσθαι παρεγγνώμεθα καὶ
 τοῦτο λόγος σωτηρίας τῆς ἡμετέρας καὶ τοῦτο τρόπος τῆς
 θείας οἰκονομίας· διὰ τοῦτο γὰρ θεὸς πτωχεύει τὴν σάρκα,
 5 ἵν' ἡμεῖς πλουτήσωμεν τὴν ἐκείνου θεότητα — μιμησώμε | θα | fol. 60
 οὖν Πέτρον καὶ τὰ τοῦ Πέτρου, πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀν-
 θρομήσωμεν, μιμησώμεθα τὸν ζῆλον, τὴν πίστιν, τὸ στερεόν,
 τὸ τάχος, τὸ ἔμπυρον. ἂν ἐν πλοίῳ τυγχάνωμεν ἢ δικτύοις
 ἐνασχολώμεθα καὶ ἰχθύων ἄγραις προσφιλῶς διακείμεθα,
 10 ἀκούσωμεν δὲ καλοῦντος Χριστοῦ 'δεῦτε καὶ ποιήσω ὑμᾶς
 ἁλιεῖς ἀνθρώπων', μὴ βραδύνωμεν, καταλείψωμεν πάντα
 καὶ τῷ καλοῦντι ἀκολουθήσωμεν· κρεῖττον ἀνθρώπους
 ζωγεῖν ἢ ἁλιεύειν ἰχθύς. ἂν στατῆρ ἡμῖν ἀπαιτῆται καὶ
 'βάλλετε τὸ ἀμφίβληστρον' ἀκούσωμεν 'εἰς τὴν θάλασσαν',
 15 μὴ ἀμφιβάλωμεν, παρὰντίκα τοῦτο χαλάσωμεν, καὶ ἀναχθή-
 σεται ἡμῖν ἰχθύς οὗ τοῖς σπλάγχχοις στατῆρ εὑρεθήσεται,
 καὶ ἀντὶ Ἰησοῦ δοθήσεται καὶ ἡμῶν, καὶ παρέλθωσιν ἡμῖν
 οἱ εἰσπράττοντες. ἂν ἴδωμεν Ἰησοῦν βαδίσαντα | πρὸς | fol. 60
 ἡμᾶς, ἀπαγορεύσωμεν αὐτοῦ τὴν συνέλευσιν τὸ πλημμελὲς
 20 προβαλλόμενοι· ἂν ἴδωμεν πάλιν τοῦτον ἐν τοῖς ὕδασι βαί-
 νοντα, μὴ φάσμασι παρεικάσωμεν· αὐτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ
 σαρκὶ συνδεδεμένος καὶ αἷματι, ἃ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν
 φέρει καὶ ὑποδεικνύειν οὐκ ἐπαισχύνεται· ζητήσωμεν δὲ
 πρὸς τοῦτον ἐλθεῖν, ὡς ἂν ἐγγυμνασθῶμεν τοῖς θαύμασιν
 25 ἢ τῆς τοῦ καλοῦντος πειραθῶμεν δυνάμεως. ἂν οὖν καλέσῃ,
 πρὸς τοῦτον βαδίσωμεν· ἂν δὲ ταραχθῶμεν διὰ τὸ ἀτελὲς
 καὶ ἀπαγίωτον τοῦ φρονήματος, μὴ τὴν σωτηρίαν ἀπαγο-
 ρεύσωμεν· ἐγγὺς ὁ κυβερνήτης, ἐγγὺς ὁ σωτὴρ, καὶ ἐκτενεῖ
 τὴν χεῖρα καὶ προσλάβηται κλυδωνιζομένους· καὶ τὸ ὀλιγό-
 30 πιστον μὲν ὀνειδισθῶμεν καὶ τὸν δισταγμὸν ἐγκληθῶμεν,
 ἀλλὰ καὶ τὸν κίνδυνον | ἐκφευξοῦμεθα. ἂν εἰς τὸ εὐαγγέ- | fol. 61
 lion ἀποσταλῆς μονοχίτων καὶ ἄχαλκος, μὴ ἀμελήσῃς ὅλως·

10 Luc. 5, 10. 13 Matth. 17, 24 sq. 18 Matth. 14, 26.

20 sq. Matth. 14, 28 sq. 32 Matth. 10, 9.

ἂν εἰς θεραπείαν νοσούντων, τάχυνον· ἂν εἰς δαιμονίων
 ἀφανισμούς, σπεῦσον· μεγάλα μὲν ταῦτα καὶ τὸ κήρυγμα
 καὶ αἱ θεραπείαι καὶ ἡ κατὰ τῶν δαιμόνων δύναμις· μέγι-
 στον δὲ τὸ ἐγγεγράφθαι ἡμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τὰ ὀνόματα.
 ἂν εἰς ὅρος συνανελθεῖν Χριστῷ προσταχθῶμεν, συνανέλθω- 5
 μεν τούτῳ καὶ οἷς τὰ μυστήρια ἐμπεπίστευκε· ἂν δὲ ἰδῆς
 ἀθρόαν ἁλλοίωσιν καὶ πρὸς τὰ κρείττω μετάρμειψιν, μὴ
 θροηθῆς μηδὲ ταραχθῆς τὸ ἡγεμονικὸν ὥς μηδὲ γινώσκειν
 ὅ, τι λαλῆς· ἂν κελευθῆς μηδέν τι περὶ τούτου ἐρεῖν μέχρῃς
 ἂν ὁ κύριος δοξασθῇ, τὴν σιωπὴν ἄσπασαι. ἂν ἐρεῖς τι 10
 μὴ κατὰ γνώμην πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ ἀκούσης ὕπαγε
 fol. 61^v | ὁπίσω μου, σατανᾶ, ὅ | τι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ
 τὰ τῶν ἀνθρώπων, μὴ λυπηθῆς, ἀλλὰ τὸν λόγον σεβάσθητι.
 ἂν ἀκούσης ῥῆσαστο, Πέτρε, ὁ σατανᾶς σινιᾶσαι ὑμᾶς
 ὡς τὸν σίτον, ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ 15
 πίστις σου, μὴ ἀπιστήσης τοῖς λεγομένοις· ἀληθὴς ὁ λέγων
 ἐστίν, κἂν ἰσχυρογνώμων τυγχάνῃς αὐτός. ἂν νίπτῃ τοὺς
 πόδας τῶν μαθητῶν, εἶτα δὴ ἀφίκηται περὶ σέ, μὴ δυσά-
 νασχετήσης πρὸς τὴν τοῦ διδασκάλου ταπεινώσιν· ἀκούσεις
 γὰρ ἔαν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ· μάθε 20
 δὲ διὰ τούτου λόγους μυστηρίου καὶ πρὸς τὰ κρείττω συν-
 τείνοντας. ἂν πάλιν ἐρεῖ· Πέτρε, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι
 τρεῖς ἀπαρνήσῃ με, μὴ ἀμφιβάλῃς τὴν ἀπόφασιν· κρεῖττον
 fol. 62^r | οἶδεν οὗτος σοῦ τῶν μελλόντων τὴν ἔκβασιν. ἂν σὺ | θαρρῇς
 τῷ ζήλω, ἀλλ' οὗτος τὸ εὐτρεπτον τῆς φύσεως ἔγνωκεν· ἂν 25
 σὺ τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς ἀγάπης πεπίστευκας, ἀλλ' οὗτος τὸ
 εὐαλλοιώτον τῆς γνώμης ὑπὲρ πάντας ἐπίσταται· μικρὸν γὰρ
 καὶ ἀρνήσῃ τρεῖς τὸν Χριστόν, ὑπὲρ οὗ πολλάκις ἀποθνήσ-
 κειν προήρησαι, ὑπὲρ οὗ σὺ θεῖναι μυριάκις τὴν ψυχὴν
 ἔλεγες, καὶ ἐπιλησθήσῃ καὶ τῆς τοσαύτης ὑπὲρ τοῦ διδασ- 30
 κάλου σοι προθυμίας καὶ τοῦ τόσου τόνου καὶ τοῦ ζήλου
 καὶ τῆς σπουδῆς, ὡς καὶ πατάξαι τὸν Μάχον ἐν τῇ ἀλώσει

4 Luc. 10, 20. 5 sq. Matth. 17. 10 sq. Matth. 16, 23. 14 Luc.
 22, 31 sq. 18 Io. 13; 5 sq. 22 Matth. 26, 34. 32 Io. 18, 10.

14 συνιᾶσαι cod. 15 ἐκλύπη cod. 19 ἀκούσης cod.
 23 τρεῖς cod.

αὐτοῦ καὶ τούτου τὸ ὀτίον ἀποτεμεῖν. ἀλλ' εἰ καὶ τοιαῦτα
πέπονθας καὶ οὕτω σοι συνέβη τῷ ζηλωτῇ, μὴ ἀπελπίσῃς·
δάκρυσον ἐξελθὼν ἔξω πικρῶς, τῶν αἰσθητῶν ἐκστάς καὶ
φθαρτῶν, καὶ θεραπεύσεις τὸ τραῦμα καὶ πρὸς τὴν πρώτην
5 ἐπανέλθῃς τιμὴν, καὶ πάλιν ἐμ | πιστευθήσῃ τῆς διδασκα- | fol. 62 v
λίας τὸ κήρυγμα καὶ πάλιν <τὰ> τῆς ποίμνης ἐγχειρισθήσῃ
Χριστοῦ, καὶ μάθῃς ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπων συγκαταβαίνειν
τοῖς πταισμασι καὶ μὴ τῷ ἀποτόμῳ τῆς δίκης ζημίαν ἐπά-
γειν ἐπὶ τὸ ποίμνιον. ἂν σταυρωθῇ Χριστὸς καὶ ταφῇ,
10 μὴ ὀκνήσῃς τὸ εἰς τὸν τάφον θραμεῖν· σὺνδράμε μὲν ἄλλοις,
ἀλλὰ καὶ μόνος εἰς τὸ μνημα ἐλθέ, παράκνυσον ἐντός,
γνώθι θαύματα, μάθε τεράστια· τὸ μὲν γὰρ σῶμα τὸ δεσπο-
τικὸν οὐ θεάσῃ, κατίδῃς δὲ τὰ ὀθόνια μόνα καὶ τὸ σουδά-
ριον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ χωρὶς εἰς ἓνα τόπον ἐγκείμενον, καὶ
15 γνωρίσῃ ἀκριβῶς τῆς ἀναστάσεως τὸ μυστήριον, καὶ τοῖς
ἄλλοις ἀναγγελεῖς εἰς παράκλησιν. τί ἔτι; θέλεις δέξασθαι
καὶ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ τοσοῦτον
λαβεῖν τὸν μι | σθὸν οἷς τε ἀφῆκας τὰ ἑαυτοῦ καὶ τὸν | fol. 63 v
σταυρὸν ἦρας ἐπ' ὤμων καὶ τῷ Χριστῷ ἠκολούθησας. ἂν
20 παρὰ Χριστοῦ ἐρωτηθῇς τίς ἐστίν, μὴ ἀνθρωπίνους ἀκολου-
θῇσας λογισμοῖς καὶ αὐτὸς ἐρεῖς τι τοῦ δεσπότου ἀνάξιον·
ἄνθρωπός ἐστι τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ καὶ θεὸς τὸ κρυπτό-
μενον. μὴ προσκόψῃς ὥς οἱ Ἰουδαῖοι τοῖς ἔξωθεν· λίθος
μὲν ἐστίν οὗτος προσκόμματος, ἀλλὰ καὶ ἀκρογωνιαίος γνω-
25 ρίζεται. ἐκ γοῦν τοῦ πατρὸς τῶν φώτων ἀποκαλύφθητι τὸ
μυστήριον καὶ ἀνενδοιάστως εἶπέ· 'σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς
τοῦ θεοῦ ζῶντος'.

22. Ὡς θαυμασία σου αὕτη γενήσεται ἡ ἀπόφασις. Ἄρειον
ἐκ τούτου κατασχνεῖς καὶ Σαβέλλιον καὶ ὡς φληνάφους
30 ἀποφανεῖς ἐν τοῖς δόγμασι, συναναστρέψεις δὲ καὶ Νεστό-
ριον καὶ σύμπαν σμῆνος τῶν αἰρετικῶν ἀφανίσειας. τῷ
γὰρ ὀνόματι τοῦ | υἱοῦ τὸ πρὸς τὸν πατέρα ὁμοούσιον | fol. 63 v

3 Matth. 26, 75. 5 sq. Io. 21, 15 sq. 9 Io. 20.
18 Matth. 16, 24. 20 Matth. 16, 16. 24 I. Ep. Petr. 2,
7 sq. Matth. 21, 42. 28 Matth. 16, 16.

6 <τὰ> add. cf. 99, 3. 31 ἀφανήσεως cod.

καὶ ὁμοδύναμον συναχθήσεται καὶ ἡ τοῦ Σαβελλίου συνα-
 λοιφή σοι καταπυσθήσεται· διήρηται γὰρ πατήρ καὶ υἱὸς
 τοῖς τῶν ὑποστάσεων ἰδιώμασι· καταβληθήσεται καὶ Νεστο-
 ρίου τὸ βλάσφημον· Χριστὸς γὰρ εἷς ὁ ἐκ τῆς παρθένου
 καὶ θεοτόκου, θεὸς τέλειος καὶ ἄνθρωπος τέλειος, εἷς μὲν 5
 τὴν ὑπόστασιν, τὰς δὲ φύσεις διπλοῦς. εἰ οὕτως ὁμολογή-
 σειας, διὰ μικροῦ λόγου τὸ πᾶν σοι κατορθωθήσεται τοῦ
 κηρύγματος. καὶ ἡ ἀντίδοσις τῆς ὁμολογίας ὡς ὑψη-
 λή τε καὶ θαυμασία καὶ πάσης ἐλπίδος ὑπερκειμένη καὶ
 ἐννοιῶν. μετονομασθήσῃ τὴν κλῆσιν καὶ οὐκέτι Σίμων 10
 ἀλλὰ Πέτρος ἀκούσης μακάριος, καὶ ἐπὶ τῷ λόγῳ τῷ σῶ ὡς
 ἐπὶ πέτρᾳ στερεῶ ἔποικοδομήσει τὴν ἐκκλησίαν Χριστός, ἥς
 fol. 64^r | τοῦ ἔξδον πύλαι οὐ | κατισχύουσι, καὶ λάβης τὰς κλεῖς τῆς
 βασιλείας τῶν οὐρανῶν, οὗ τί ἂν εἴῃ εὐδαιμονέστερον; καὶ
 ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τῷ οὐρανῷ, 15
 καὶ δεδεσμένον αὐτίς ἐν οὐρανῷ, ὃ ἐπὶ τῆς γῆς δῆσαι
 θελήσας.

23. Τούτων τῶν ἀμοιβῶν τί ἂν γένοιτο μακαριώτερόν τε
 καὶ τιμιώτερον; εἰ γὰρ παρὰ βασιλέως θνητοῦ πρὸς καιρὸν
 τιμῶντος τὸν ἄνθρωπον μικρὰν προστασίαν προσλάβῃ τις, 20
 ἡδονὴν ἄγει καὶ οἱ ἐπιγαννύσκειται ἡ ψυχὴ· παρὰ μεγίστου
 καὶ ἀθανάτου βασιλέως τοῦ τὸ κύρος πάσης γῆς καὶ παν-
 τὸς οὐρανοῦ καὶ τοῦ περὶ ταῦτα κατέχοντος τοσοῦτον καὶ
 τηλίκον μεγαλεῖον λαβεῖν, ὅσῃν φέρει τῆς ἡδονῆς τὴν
 ὑπερβολήν! ἄρρητός ἐστιν αὕτη καὶ ἀνερμήνευτος καὶ ἀνθρω- 25
 fol. 64^v | πίνοις λογισμοῖς ἀνεπίβατος. σπουδάζωμεν οὖν Πέτροι |
 γενέσθαι ταῖς ἐργασίαις τῶν ἀρετῶν, ἵνα καὶ τῶν ἴσων γερῶν
 ἐπιτύχωμεν. ἀλλ' εἰ Παῦλον μᾶλλον ἀπεικονισθῆναι πεφύ-
 καμεν, ἀφθόνως γενοίμεθα Παῦλοι. πρῶτον μὲν τὸν ζῆλον,
 ὃν οὐ κατ' ἐπίγνωσιν ἔχομεν, ἀπορρίψωμεν· τῇ προσφύσει 30
 τῶν νομικῶν διαταγμάτων ἀποταξώμεθα, εἰ καὶ μὴ ἐκόντες,
 ἀλλ' ἄκοντες· πληγῶμεν τὰς ὀψεις· ἀποβαλώμεθα τὸ αἰσθη-

12 Matth. 16, 17 sq. 30 Acta 10.

15 ἂν? cf. ind. gram. 19 παρὰ scripsi περὶ cod.
 20 τίς cod.

τὸν τοῦτο φῶς, ἵνα τὸ νοητὸν κατοπτεύσωμεν· μετονο-
 μασθῶμεν ἐκ Σαύλων εἰς Παύλους· ἂν εἰς Ἀνανίαν ἀπέλ-
 θωμεν, δεξώμεθα παρὰ τούτου τὸ φῶτισμα καὶ κατ' ἄμφω
 τὴν λάμπην κερδήσωμεν· ἴδωμεν συνάμα φῶς ἡλίου φαινό-
 5 μενον καὶ τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης φῶς τὸ ἀπρόσιτον·
 μετακεντρίσωμεν τὸν νομικὸν ἐ | κεῖνον ζῆλον εἰς εὐαγγέ- | fol. 65 r
 λιον· εἰς πάντα γῆς τὰ πέρατα διδάσκειν προθυμηθῶμεν·
 διέλθωμεν Συρίας τὰ ὄρια, Φρυγίας, Καππαδοκίας, λιθασ-
 θῶμεν, μαστιχθῶμεν, τεσσαράκοντα παρὰ μίαν λάβωμεν,
 10 καθειροχθῶμεν· ἂν βιασθῶμεν καὶ Ῥωμαίους ἑαυτοὺς δια-
 μαρτυρώμεθα· καλὸν κερδεῖναι τὴν σωτηρίαν· ἂν ὠφελοῖτο
 τὸ εὐαγγέλιον, μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ διαδράμωμεν διατρα-
 νοῦντες τὸ κήρυγμα· ἂν προλάβῃ Πέτρος εἰς Ῥώμην καὶ
 τὸ τοῦ μαρτυρίου τέλος προλάβοιτο, κατόπιν τούτου βαδίσω-
 15 μεν· καὶ δι' ὃν ἀνήλθομεν εἰς Ἱερουσαλὴμ ὅπως ἂν αὐτὸν
 ἱστορήσωμεν, καὶ αὐτίς μετὰ τοῦτον εἰς τὸ παγκόσμιον
 θέατρον καταντήσωμεν, ἵν' ἔμπροσθεν καὶ ἀγγέλων καὶ
 ἀνθρώπων ἀγωνισώμεθα· φέρωμεν τὸν σκόλοπα | τῆς σα- | fol. 65 v
 κός· ἂν δυσφορῶμεν, τρεῖς ὑπὲρ τούτου παρακαλέσωμεν· ἂν
 20 ἀκούσωμεν ἄροκεῖ σοι ἡ χάρις μου, ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν
 ἀσθενείᾳ τελειοῦται, σιωπῇ τὸ πάθος ὑπομεῖναι σπουδά-
 σωμεν. ἀπορρίψωμεν τῷ πυρὶ τὴν προσφῦσαν ἔχιδναν
 τῇ χειρὶ. αἱ χεῖρες ἡμῶν πρὸς τὰ ἔργα διακονεῖτωσαν· ἔχει
 γὰρ τι τὸ τοιοῦτον καὶ ὠφελείας πνευματικῆς. ἡ μέριμνα
 25 καταδαπανάτω ἡμᾶς τῶν ἐκκλησιῶν· ἀγαθὸν γὰρ τοῦτο
 καὶ ἀρέσκον Χριστῷ. διὰ σαργάνης ἂν δεήσῃε φύγωμεν,
 νυχθήμερον ποιήσωμεν ἐν τῷ βυθῷ· θέατρον γενοίμεθα καὶ
 ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις· ὥσπερ εἰ καθάρματα τοῦ κόσμου
 φανούμεθα· καλὰ γὰρ ταῦτα ἐπέπερ εὐχερῶς ἀνάγουσιν εἰς
 30 θεόν. πάντα τὰ Παύλου πεισώμεθα. γενώμεθα τοῖς Ἰου-
 δαίοις ὡς | Ἰουδαῖοι, τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, τοῖς | fol. 66 r
 ἀνόμοις ὡς ἄνομοι, ἔννομοι ὄντες Χριστῷ. τοῖς πᾶσι πάντα

8 Acta 14, 19. 16, 22. 9 II. Corinth. 11, 24. 10 Acta
 16, 37. 18 II. Cor. 12, 7. 19 ibd. 8. 20 ibd. 9 22 Acta 28.
 25—6 Acta 9, 25. II. Cor. 11, 25 sq. 33. 27 I. Cor. 4, 9.
 28 ibd. 13.

20 ἀκούσομεν cod. 29 φανοίμεθα?

γενοίμεθα, ἵνα τοὺς πάντας ἢ τοὺς πλείους κερδήσωμεν·
 θαρρήσωμεν καὶ καθ' ἑαυτῶν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν
 φθénéσθαι, καὶ ἀνάθεμα διὰ τούτους γενέσθαι θελήσωμεν.
 ἂν οὕτω πολιτευθῶμεν, σταυρωθήσεται μὲν ἡμῖν ὁ κόσμος
 καὶ ἡμεῖς τῷ κόσμῳ σταυρωθήσόμεθα, ζήσωμεν δὲ ἡμεῖς
 οὐκέτι, ζήσεται δὲ ἐν ἡμῖν ὁ Χριστός. ἔχει τις εἰπεῖν τῆς
 τοιαύτης ζωῆς προσφιλέστερον; καυχησώμεθα δὲ ἐν μὲν
 ἄλλοις ἥκιστα· εἰ δὲ καυχήσασθαι προελοίμεθα, οὐκ ἐσό-
 μεθα ἄφρονες· ἐροῦμεν γὰρ τάληθές· τρίτος ἡμῖν οὐρανὸς
 τεθεώρηται καὶ ὁ παράδεισος ὥφθη, καὶ οὐδ' ἐν γνώσει
 fol. 66^v | εἰ μετὰ | σωμάτων ἢ σωμάτων ἐκτός· λόγοι δὲ ἡμῖν ἠκούσ-
 θησαν ἄρρητοι, οὓς οὐκ ἔξδὸν τοῖς τὰ ἀνθρώπινα φρονοῦσι
 λαλεῖν.

24. Οὕτως ἡμεῖς καὶ Παῦλοι φανείημεν καὶ οὕτω δὴ καὶ
 τῶν ὁμοίων χαρίτων ἐπιτευξοίμεθα. οὕτω καὶ Πέτρος καὶ 15
 Παῦλος τῇ ἡμῶν βελτιώσει ἐνδοξασθήσονται καὶ τῇ πρὸς
 αὐτοὺς μιμήσει χαρίζονται· ὥς οὐδενὶ γὰρ οὕτως ὥσπερ ἐπὶ
 ἀνθρώπου μετανοία καὶ πρὸς τὰ κρείττω μεταβολῇ ὁ τῶν
 ἀγίων δῆμος καὶ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ σωτηρίᾳ ἀγάλλεται, ὑπὲρ
 οὗ ἅπας ἐκείνοις σκοπὸς καὶ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ κηρύγ- 20
 ματος καὶ αὐτοῦ τοῦ τέλους, ὃ τοῦ δεσποτικοῦ πρὸς μίμη-
 σιν κατορθώσαντο. οὕτως ἐν τοῖς ἡμετέροις οἱ ἀπόστολοι
 χαίρουσιν, οὕτως οἱ τῆς δωδεκάδος ἐπευφραίνονται πρόκριτοι.
 fol. 67^r | ἀλλ' ἐπέπερ ἐμνήσθην τοῦ ἀριθμοῦ, ἔχω τι περὶ τοῦ | του
 εἰπεῖν. καὶ μή με περιττολόγον ὑπολάβητε, εἰ ἀδολεσχῶ 25
 περὶ ἀριθμῶν· ἔχει γὰρ τι θεωρίας ὁ λόγος οὐκ ἀγεννοῦς
 καὶ μηδὲ τοῖς ἀγίοις ἀπαδούσης, ἐπεὶ μηδὲ πάμπαν τὸ
 τῆς φαινομένης σοφίας οἱ θεοκήρυκες ἀπεβάλλοντο, ἀλλὰ
 τὸ μὲν μὴ βλάπτον ἐδέξαντο, τὸ δὲ περιττὸν ἐβδελύξαντο.
 ζητῶ γοῦν, ὅτου χάριν τὸν ἀριθμὸν τῆς δωδεκάδος προσή- 30
 κατο ὁ Χριστὸς καί, δεῖσαν μαθητὰς λαβεῖν εἰς τὸ κήρυγμα,
 οὐκ ἐλάττους ἢ μέζους τῆς δωδεκάδος προείλετο. ἀριθμητι-

2 Rom. 9, 3. 4 II. Cor. 13, 4. Gal. 6, 14. 7 sq. II. Cor.
 12, 2 sq. 12 ibd. 4. 17 Luc. 15, 7. 23 I. Cor. 1, 19. 24.

κοὶ μὲν λόγοι οὐκ ἔχουσί τι ξενίζον περὶ δωδεκάδος ἔρειν·
οὔτε γὰρ ἐν ἐπιτέδοις τρίγωνος ἢ τετράγωνος ἢ κύκλος οὔτ'
ἐν στερεοῖς κύβος ἢ πυραμὶς ἢ ἄλλο τι τῶν γινωσκομένων
περιφανῶν ἐν τούτοις ἐπισυμβέβηκεν. ἑτερομήκης γὰρ ἀνα-
5 πέφανται | ἐκ διπλῆς ἐξάδος συντεθεῖσθαι τῶν δώδεκα ὥς | fol. 67 v
ἐκ τελείου τῇ σχέσει, καθὼς τοῖς περὶ ταῦτα δεινοῖς τεθεώ-
ρηται, μὴ καὶ πάννυ περιεργος ἂν εἴη ὁ λόγος καὶ θεωρή-
μασι θεολογικοῖς οὐχ ἀρμόδιος. ἀλλ' οὐδὲ τὸ τῆς μουσικῆς
ἀρμονίας ἔχει τι ἡμῖν συντελοῦν· κοινὸν γὰρ ἑτέροις τῶν
10 ἀριθμῶν. ἔστι μὲν οὖν ὁ ἀριθμὸς οὗτος φίλος πάννυ θεῷ·
τὰ γὰρ τῆς αὐτοῦ κληρονομίας ὑπὸ τούτου μετρεῖ. σχολίνισμα
δὲ κληρονομίας ὁ Ἰσραήλ· τοσαύταις οὗτος ταῖς φυλαῖς κατη-
ρίθμηται. ἔστι γοῦν ὁ ἀριθμὸς ἐκ τοῦ δέκα καὶ δύο συν-
τεθειμένος ὁ δώδεκα, τοῦ δέκα μὲν δευτέρας μονάδος καὶ
5 προσηκούσης τοῖς ὑπὸ γένεσιν· ὥς γὰρ ἀμέλει τοῖς πρώτοις
ὥς ἀμερέσει καὶ ἑαυτῶν ἀνεκφυτήτοις καὶ τοῖς οὐσίαν κρυ-
φίοις ἢ πρώτη ἐφαρμόττει μονάς, οὕτω δὴ καὶ | τοῖς δευ- | fol. 68 r
τέροις καὶ καθ' ἡμᾶς ὥς μεριστοῖς καὶ τοῖς δέκα μετρου-
μένοις ἢ δευτέρα πάντως ἀρμόδιος. ἔδει γοῦν τοῦ δέκα ὁ-
0 πωσοῦν προσλαβεῖν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς μυστηρίῳ γενόμενον
τὸν Χριστὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀναδεξάμενον ὃν καὶ θεῶσαι
βεβούληται, ἔδει δὲ τῇ δεκάδι προσεῖναι μήτε μονάδα μήτε
τριάδα μήτε τινὰ ἄλλον τῶν ἀριθμῶν, δυάδα δὲ πάντως·
δυάς γὰρ ἔστιν ἀριθμὸς πρῶτος καὶ μονάδος πρωτίστη
5 κίνησις καὶ γόνιμος καὶ φύσις καὶ προόδου ἀρχὴ καὶ φύ-
σεως μέτρον καὶ χαρακτὴρ ὕλης καὶ πρώτη ταύτης ὑπό-
στασις, ἣν ἔχρην προσκεῖσθαι τῇ δεκάδι τῶν ἀριθμῶν διὰ
τὴν εἰς τὸν αἰσθητὸν τοῦτον καὶ ὕλικόν βίον προχώρησιν
καὶ τοῦ εὐαγγελίου τὸ γόνιμον. ταύτῃ γοῦν τῇ δυάδι Πέ-
0 τρος καὶ Παῦλος ἡρίθμην | ται, οἱ δ' ἄλλοι τῇ δεκάδι τῶν | fol. 68 v
ἀριθμῶν καθεξῆς.

Οὕτως ἐγὼ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῆς δωδεκάδος νενόηκα.
εἰ μὲν καὶ τοῖς ἐπηβόλοις τῶν λογίων δεκτά, τῷ θεῷ χάρις,
ἐξ οὗπερ ἅπαν δώρημα τέλειον· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἄλλοις εἰς

ἕτερον ἀναχθήσεται ταῦτα θεώρημα τελεώτερόν τε καὶ ὑψηλότερον, ἐπεὶ μηδὲ πᾶσι πάντα κεχάρισται, ἀλλὰ μεμέρισται κατὰ Παῦλον εἰπεῖν τὰ χαρίσματα, κατὰ τὸ ἐκάστου μέτρον διδόμενα.

25. Ἄλλ' ἐπαναγέσθω ἡμῖν εἰς τὴν οἰκείαν νύσσαν ὁ λόγος, καθάρωμεν ἑαυτούς, ἀδελφοί, διὰ τοὺς ἀποστόλους Χριστοῦ, καὶ εἰ μὴ τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν πραγματευόμενοι, ἀλλ' οἶν αἰδεσθῶμεν τοὺς πόνους τούτων καὶ τὰ διδάγματα. ἀποσμήξωμεν πᾶσαν αἴσθησιν, ἀποταξώμεθα ταῖς λειότησι τῆς
 fol. 69^r | ἀφῆς, μόνα | ταύτη χρησώμεθα πρὸς ἅπερ πρῶτον ὁ δημιουργὸς ἐμπεφύτευκε. μὴ ἐκθηλυθῶμεν τὴν αἴσθησιν, ταῖς εὐδόμοις ὁσμαῖς τοῦ μύρου μόνου τοῦ κατὰ Χριστὸν ὁσφραϊνόμεθα. μὴ χρησώμεθα τῇ γλώττῃ εἰς τὰ ἐκ θαλάττης καὶ γῆς, μάθωμεν δὲ ὡς οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἰν-
 θρωπος, ἀλλ' ἐν παντὶ ῥήματι τῷ πρὸς σωτηρίαν ἀπάγοντι. μὴ λιγυροῖς τοῖς ῥήμασι καταυλῶμεν τὴν ἀκοήν, ἀλλ' ἐν πνευματικαῖς ταῖς ὡδαῖς περιηχῶμεν αὐτήν, αἷς οὐ μόνον τὸ θεῖον θέλγεται ἀλλὰ καὶ τὰ πονηρὰ κατεπράδεται πνεύματα. ὅψεσι τὰ θεῖα κάλλη καταλαμβάνειν σπονδάσωμεν καὶ μὴ τὰ καταγοητεύοντα καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἄγοντα. τῷ
 fol. 69^v | θυμῷ κατὰ μόνων τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων χρῶμεθα | κατὰ τῶν τοι | οὕτων καὶ γὰρ ἡμῖν ἐγκατέσπαρται. τὴν ἐπιθυμίαν εἰς θεὸν καὶ τὰ τοῦ θεοῦ ἀνατείνωμεν· τούτου γὰρ χάριν αὕτη τοῖς σπλάγχνοις ἡμῶν κατερρίζωται. οὕτως τοὺς ἁγίους ὡς δυνατὸν μιμησόμεθα καὶ τὴν αὐτῶν διδασκαλίαν εἰς ἔργον προβῆναι ποιήσομεν, οὕτως αὐτοὺς τιμήσομεν, οὕτως αὐτοὺς ἀγαπήσομεν, ἐὰν πᾶσαν αἴσθησιν ἀπορρίψωμεν καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον αὐτὴν μεταστοιχειώσωμεν καὶ τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν χαμαιζήλων πρὸς τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ὑπερά-
 ρωμεν.

26. Πρὸ πάντων δὲ καὶ ὑπὲρ πάντα τὸ τῆς ἀγάπης χρῆμα κτησώμεθα, δι' ἣν οὐ Πέτρον καὶ Παύλον γενοίμεθα

3 I. Cor. 12, 4. 14 Luc. 4, 4. 17 Ephes. 5, 19.

8 ἀποσμήξωμεν cod. 12 εὐδόμοις cod. 25 sq. μιμησώμεθα — ποιήσωμεν — τιμήσωμεν — ἀγαπήσωμεν cod.

μιμηταί, ἀλλὰ καὶ σύμμορφοι αὐτῷ Χριστῷ φανερόμεθα·
 εἰπεῖν γὰρ κατὰ Παῦλον αὐτὸν εἰ προφητείας λαλῶ, εἰ
 ξένας γλώσσας, εἰ | ἐρμηνείας γλωσσῶν, εἰ πάντα πλουτῶ | fol. 70^r
 τὰ χαρίσματα, ἀγάπην δὲ οὐκ ἔχω, ὥς κύμβαλόν εἰμι ἀλα-
 5 λάζον ἢ χαλκὸς εἰς μάτην ἡχῶν. ἀγκαλισώμεθα οὖν τὴν
 ἀγάπην, ᾧ φίλοι καὶ ἀδελφοί, ἧς οὐδὲν κρεῖττον ἢ θεῷ
 προσφιλέστερον. αὕτη καὶ κατὰ τὸν βίον ὀνήσιμος καὶ πρὸς
 θεὸν χειραγωγὸς ἀσφαλέστατος· ταύτην καινὴν διαθήκην ὁ
 Χριστὸς διατίθεται, ταύτην σημεῖον τῆς ἑαυτοῦ ποιεῖται
 10 διδασκαλίας. διὰ ταύτης συμβολογραφεῖται ὁ τῷ Χριστῷ
 διδασκόμενος. πῶς δὲ ἀλλήλους εἰς ἀγάπην συνάξαιμεν; οἱ
 πλούσιοι ὧν πλουτοῦσι τοῖς πένησι μεταδιδότωσαν, οἱ πένη-
 τες τὴν εὐχαριστίαν κομιζέτωσαν ἐν οἷς ἀπολαύουσιν· οἱ ἐν
 δυναστείᾳ τὴν ἰλαρότητα ἐν οἷς ἄρχουσιν, οἱ ὑπῆκοοι τὴν
 15 εὐταξίαν ἐν οἷς ὑποτάσσονται· οἱ | ἴσοι παρὰ τῶν ἴσων | fol. 70^v
 μέτρων ἀπολαβέτωσαν, ἕκαστος ἑκάστῳ προσφερέτω λόγον
 ὀνύσσοντα, οὐδεὶς γὰρ ἀνενδεής, καὶ εἰ τῶν πάντων πλουσίῳ
 ὑπείληπται· οἱ πάντες τῶν οἰκείων δυνάμεών τε καὶ ἕξωον
 κοινωνεῖτωσαν. εἰ οὕτω δὴ ὀπλισθείημεν καὶ οὕτω συ-
 20 σκευασθείημεν, τάχος πρὸς οὐρανὸν ἀναπταίημεν καὶ τῷ θεῷ
 παρασταίημεν καὶ καθαρώς ἐφαψάμεθα τοῦ καθαρωτάτου
 καὶ λαμπροτάτου θύματος, οὗ νῦν ἀμυδρὰς τὰς ἐμφάσεις
 δεδέγμεθα.

27. Ἀλλ' ὃ δυνὰς ἡ κορυφαία τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ
 25 — ἐπισυναπτεόν γάρ μοι πάλιν αὐτοὺς — οἱ τῆς ὁλομε-
 λείας τῆς δωδεκάδος τῶν μαθητῶν ὀφθαλμοί, οἱ φωστῆρες
 οἱ παμφαέστατοι, οὐχ ὁ μὲν εἰς ἡμέρας φαῦσιν τεθεῖς ὁ
 δὲ νυκτὸς τὴν δαδούχησιν, ἀλλὰ καὶ ἄμφω ἡμερινοὶ | καὶ | fol. 71^r
 τὴν νύκτα τῆς ἀγνοίας διώκοντες καὶ ὥς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχη-
 30 μόνως τοὺς διδασκομένους περιπατεῖν ἀναπεύθοντες, οἱ θρό-
 νοι τῆς Χριστοῦ ἀνακλήσεως, ἐφ' ὧν ὁ διπλοῦς ἀνεπαύσατο
 κύριος, τὰ δένδρα τοῦ παραδείσου τὰ ἀγλαόκαρπα, ὧν οἱ

2 I. Cor. 13, 1 sq. 29 Rom. 13, 13. 31 sq. Apocal. 2, 7.
 3, 21. 22, 1—5.

1 φανερόμεθα cod. 4 κύμβαλον cod. 9 ποιῆται cod.
 19 συσκευασθείημεν cod. 21 ἐφαψάμεθα cod. 22 θέαματος?

μεταλαμβάνοντες τὴν ἀφθαρσίαν ἀπολαμβάνουσιν, οἱ δίκρου-
 νοι ποταμοὶ τῶν διδαγμάτων Χριστοῦ, ἐξ ὧν οἱ πiónτες
 οὐκ ἀποθνήσκουσιν ἀλλὰ μεταστοιχειοῦνται πρὸς τὸ ἀθάνα-
 τον, αἱ διτταὶ τοῦ πνεύματος μάχαιραι τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ
 χειρόνος διατέμνουσαι. ὧ πλάκες ἔμψυχοι, ἐν αἷς τὰ τῆς
 καινῆς διαθήκης ἐγκατατέγραπται· ὧ στύλοι δύο πυρίπνοοι
 τὸν νέον καθοδηγοῦντες λαὸν οὐ πρὸς γῆν πατουμένην καὶ
 fol. 71^v | φθειρομένην καὶ ἄλλοτε ἄλλους ἀλλαττομένην εἰς δεσπο-
 τείαν τε καὶ κυρίευσιν, ἀλλ' εἰς τὴν θείαν τε καὶ ἀνω-
 λεθρον, ἣν πόδες πατοῦσι πραέων καὶ καθ' ὑμᾶς ὥραϊδι
 καὶ ἀγαθὰ εὐαγγελιζόμενοι· ὧ πύργοι τῆς ἐκκλησίας ἀκρά-
 δαντοι, ἀσάλευτον ταύτην τηρήσαντες καὶ εἰς αἰῶνας ἀπερι-
 κλόνητον· ὧ Πέτρε καὶ Παῦλε — χαίρω γὰρ τοῖς ὑμετέροις
 ὀνόμασιν, ἔχουσι γὰρ εἰς ἀρετὴν καὶ παράκλησιν· ὧ ἄν-
 θρωποι φανέντες καὶ ἀγωνισάμενοι ὑπὲρ ἀνθρώπου καὶ τὸ
 τοῦ μυστηρίου τέλος θεοὶ γεγεννημένοι τῇ χάριτι, ἐπεὶ τῷ
 κατὰ φύσιν εὐηρεστήσατε· δέξασθε τὸν ἡμέτερον τουτοῦ
 λόγον κἂν πενιχρῶς καὶ οὐ φιλοτίμως αὐτὸν προσηνέγκαμεν,
 ἐπεὶ καὶ πάντας εἰκὸς τὸ τοιοῦτον παθεῖν. τίς γὰρ ἂν τῆς
 ἀρετῆς ὑμῶν ἐφίκοιτο λόγος; τίς τῶν ἀθλῶν; τίς τῶν ἀγῶ-
 fol. 72^r | νων; τίς | τῶν θαυμάτων; τίς τῆς ἐκείθεν αἴγλης τε καὶ
 λαμπρότητος; τίς μόνην τὴν σκιὰν ἐπαινέσαι Πέτρου δυνή-
 σεται; ὧ Πέτρου σκιά, πρὸς σὲ γὰρ ἀποστρέψω τὸν λόγον
 καὶ ὡς ἔμψυχῳ σοι διαλέξομαι· σοῦ γὰρ καὶ δέομαι νῦν
 ὡς ἂν μοι ἐπισκιάσῃς καὶ τὰ τῶν νόσων διαλυθείῃ μοι·
 ὧ θεία σκιά ψυχῆς ἰδίας ἀξία, ὧ παρυστοῦσα μὲν σώ-
 ματι, σώματα δὲ ἀπανιστῶσα καχεξιῶν· ὧ μὴ εὐμοιροῦσα
 αἰσθήσεως καὶ αἰσθήσεσι παρέχουσα τὴν ὑγιείαν· ποῖα
 γλῶσσα εὐφημήσεις; ποῖος λόγος ἐγκωμιάσεις; τίς νοῦς τῆς
 σῆς ἰσχύος ἐφίκοιτο; τίς ἤκουσε πώποτε ἀνθρώπου σκιὰν
 νοσοῦντας ἀνθρώπους ἀνιστῶσαν καὶ παραλύτους ἐγείρου-
 fol. 72^v | σαν; σκιὰν μὲν εἶναι τὸν ἀνθρώπου λόγος εἰρήκει σοφός,
 ἀλλ' εὐρίσκω σκιὰν πραγμάτων ἐξαισίαν δημιουργόν· ὡς

4 Apocal. 1, 16. 5 Exod. 31, 18. 6 Exod. 13, 21.
 22 Act. 5, 15. 32 Psalm. 101, 12.

μεγίστη σοι, Πέτρε, ἡ ἐπιφοιτήσασα χάρις ἐξ οὐρανοῦ, δι' ἣν οὕτως καὶ τὰ τῆς σκιᾶς σοι τερατουργεῖ.

28. Ἄλλ' ἐπανιτέον πάλιν εἰς Πέτρον καὶ Παῦλον· εἰ γὰρ πρὸς λεπτόν τὰ αὐτῶν διηγήμεθα, ὁ σύμπας χρόνος οὐκ
 15 ἐξαρκέσει. δέξασθε τουτουὶ τὸν λόγον τὸν ἡμέτερον εὐ-
 μενῶς, εἰ καὶ μὴ τοιοῦτος ὡς τῷ ὑμετέρῳ μεγαλείῳ παρα-
 μετροηθήσεσθαι ἱκανός, ὃν οὐ γνώμη μᾶλλον ἢ τύχῃ χρησά-
 μενοι πεποιήκαμεν. τί γὰρ κοινὸν ἡμῖν καὶ Καπούα καὶ
 10 τῷ τόπου ἀρχιερατικῶς προστατεύοντι; ἀλλὰ τὸ τῆς τύχης
 χρόνου εὐμετάβολον ἡμᾶς συνῆψαν ἐν τούτοις, καὶ ὁ τοῦ
 ἀρχιερατεύον | τος ζῆλος, ὃν ὑμῖν τοῖς ἀποστόλοις ἐκτρέφει, | fol. 73 r
 καὶ πόθος τούτου ὁ ἐνθερμος εἰς τοῦτόν με τὸν λόγον
 ἠνάγκασαν. ὃν ὡς πολλάκις ἔφην, ὃ Πέτρε καὶ Παῦλε,
 15 προσδέξασθε προσηνῶς, ἐπεὶ περ ἐκ φιλονύκης καρδίας ὑμῖν
 προσενήνεται, καὶ ἀντιδοίητε τοῖς τε βιασαμένοις τοῖς τε
 βιασθεῖσιν ἡμῖν καὶ ἀπαξιαπλῶς σύμπασιν ὅσα χρηστά, ὅσα
 σεμνά, ὅσα ὄντως λυσιτελῇ καὶ Χριστῷ προσοικειοῦντα διὰ
 καθάρσεως, τὴν ἐπίλοιπον ἡμῶν βιοτὴν ἐν εἰρήνῃ καὶ
 20 γαλήνῃ διαγαγεῖν. μέχρι γὰρ τίνος τρικυμῆαι καὶ κλύδωνες;
 μέχρι τίνος τὸ στασιῶδες καὶ μάχιμον; τὰς τοῦ σατὰν μηχαν-
 νὰς μακρότερον ἀποπέμπετε, ἀπειρήκαμεν γὰρ αὐταῖς
 ἐμπίπτοντες· τὸν νοῦν ἡμῶν | καὶ πᾶσαν ἔσωθεν δύναμιν | fol. 73 v
 τῶν αἰσθητῶν καὶ προσκαίρων ἀφέλετε καὶ τοῖς ὑπὲρ ἡμᾶς
 25 ἐνσυχολάζειν διὰ παντὸς ἀπεργάσασθε· τέλος ἴλεοι γένοισθε
 τοῖς πολλὰ σφαλεῖσιν ἐν τῷ βίῳ ἡμῖν, ἐπ' ἂν εἰς κρίσιν
 καθίσθητε κατὰ τὴν τοῦ κυρίου φωνήν, καὶ ταῖς αἰωναῖς
 καὶ μακαρίαις σκηναῖς καθιδρύσατε, ὅπου ἤχος καθαρὸς
 ἑορταζόντων, ὅπου εὐφραينوμένων ἢ κατοικία, ὅπου ἡ λαμ-
 30 πρότης καὶ ἀτελεύτητος τῶν ἡγαπηκότων τὸν κοινὸν δεσ-
 πότην διαγωγὴ, ὅτι αὐτῷ πρόπει τιμὴ καὶ προσκύνησις
 σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας
 τῶν αἰώνων. ἀμήν.

INDEX VERBORVM.

Asterisco signavi vocabula ea quae in Stephani Du Cangii
Sophoclis Cumanudis lexicis desiderantur.

ἀγερωχία 88,2.
 ἀδιάβλητος 84,12.
 ἀδιάκοπος perpetuus 95,10.
 ἀδιεξίτητος 98,4.
 ἀθρόος subitus 102,7.
 ἀκατάληπτος 92,29.
 ἀκροάμων auditor 92,20. 95,17.
 ἀκρότης 92,26.
 ἀλιθρέμμων (*ἀλιθρέμβων?)
 7,16.
 ἀλληλουχίῳ: τὰ τῆς μάχης ἀλλη-
 λουχούμενα continua proelia
 18,5.
 ἄλμυρά aqua marina 89,15.
 ἄλουργίς reginae 6,105.
 ἄλων Χριστοῦ 83,21.
 ἀμετάτρεπτος 98,31.
 ἀνακαίνισις 96,11.
 ἀνάκλησις restitutio 33,18.
 ἀνάκτορον τὸ θεῖον 84,14.
 ἀνακτοφυής 4,38.
 ἀνάληψις 97,28.
 ἀναλύω intrans. i. q. abeo,
 redeo 85,5.
 ἀναενύω εἰς τι i. q. se converto
 95,10.
 ἀναπαύομαι ἐπὶ τινος i. q. con-
 fido 83,22. 109,31.
 *ἀναποχή 45,24.
 ἀναχωνεύω 88,21.
 *ἀνεκφύττητος 107,16.

ἀνόθεντος 86,8.
 ἀνταρσία seditio 22,1.
 ἀνταυγάω 88,18.
 *ἀντεμβολέω 14,28.
 ἀντικερδαίνω 84,28.
 ἀντικλάω med. i. q. recedo 96,25.
 ἀξία dignitas 3,4. 12. 93,20.
 ἀξυμφυής 31,14.
 ἀπαγίωτος profanus 101,27.
 ἀπάδω τινί 106,27.
 ἀπαναιδεύομαι 53,26. cf. ἀπη-
 ναιδευμένως.
 ἀπαρασάλευτος 98,30.
 ἀπανθαδιάζομαι 34,13. cf. Lo-
 beck. Phrynich. 66.
 ἀπερεύγομαι med. i. q. act:
 φωνήν 13,25.
 ἀπερίληπτος 98,3.
 *ἀπηναιδευμένως 71,16. cf. ἀπα-
 ναιδεύομαι.
 ἀποκατάστασις κοινή, iudicium
 supremum 89,30.
 ἀπονόπτω disiungo 84,8.
 *ἀποπνυστικός 76,18.
 ἀποσμήχω 108,8.
 ἀποτάσσομαι τινι renuntio 108,9.
 ἀρώω: ἡρυσάμεθα i. q. πάσχω
 20,28.
 ἄσαρκος *5,88.
 ἀσπάζομαι εἰς τι i. q. diligo
 94,19.

- ἀσύγχυτος (* ἀσύγχυστος B) 62,16.
 ἀσυμφυγής v. ἀξυμφυγής.
 ἀσχημονέω 94,26.
 ἀτεράσμων 24,29.
 * ἀύθορμάω 101,6.
 αὐτεξούσιον τὸ 84,21.
 αὐτοζωή 77,30.
 αὐτομῖα 13,3.
 αὐτονοῦς (sic, non αὐτόνους)
 77,30.
 αὐτοόν 77,30.
 αὐτοσοφία 91,5.
 * αὐτοῦλη 76,6. 9. 79,1.
 αὐχέω i. q. possideo 8,32.
 46,32. 53,32. 76,9. 84,16. 85,33.
 86,2. 93,9. 95,12.
 βλύνω trans: βλύνουσιν ὄρνιθας
 91,17.
 γάγγραινα 32,23. cf. G. Meyer
 Neugriech. Stud. IV 29.
 γνώφος 91,22.
 * δαδούχῃσις 109,28.
 * δακρυόφυρτος 14,4.
 δέλλῃ βίον 4,55.
 δεξιόομαι honoro 14,2.
 δέσποινα imperatrix 3 tit.
 δεύτατα adv. 66,16.
 δέω: δέον εἶναι 45,9. δέον sc.
 ἐστί 33,30. 51,12
 δηλητήριον venenum 85,12.
 δημιουργός 93,6.
 διάκοσμος 93,13.
 διεκδικέω 22,23.
 διαταγμός 101,30.
 διώξις expulsio 5,71.
 δολορράφημα 22,4.
 δονκογενής Ducarum gente
 ortus 4,39.
 δουλεία labor 67,7.
 δρόμων 15,3.
 δύο: gen. δύο 57,3. δυεῖν 86,33.
 ἐγκαθειργυνώ 7,14.
 ἐγκαλινδέομαι 81,6.
 ἐγγειρίζομαι 103,6.
 ἐδράζω fut. pass. 93,3.
 εἰληθερέω pass. 12,25.
 εἰς pro ἐν 15,21. 25,20. 36,19.
 86,12. 89,7. 93,21. 97,22. 100,3.
 103,14.
 ἐκβασίς: ἐν μυστικαῖς ταῖς ἐκ-
 βάσειν 91,21.
 ἐκβρασμός 20,30.
 ἐκεῖθεν i. q. ἐκεῖ 31,19.
 ἐκθερίζω τοῦ βίον 5,78.
 ἐκκόπτω i. q. amputo 5,81.
 ἐκλόχενμα 3,22.
 ἐκπορευτῶς 36,26. 42,24.
 ἐλέγχω vinco, deleo 5,85.
 ἐμπιστεύω τινί τι 102,6. pass.
 103,5.
 ἐμφύσημα spiritus 84,32.
 ἐν i. q. εἰς 89,29.
 ἐναγλαίζομαι 93,33.
 ἐναποπέμπω? 67,26.
 ἐνδιαίτημα 84,13.
 ἐνδιασκεύως 68,27.
 * ἐνζων 77,28.
 * ἐνθορνύω 16,17.
 ἐνστολίζομαι 6,108.
 * ἐξακονίζω (ἀκονῶ: ἡκόννησα:
 ἡκόνισα: * ἀκονίζω) 67,12; cf.
 Cum. s. v. ἀκονίστρια.
 ἔξειμι: ἔξόν i. q. ἔξεστι 70,15.
 106,12. ἔξόν ἐστι 85,11. 93,24.
 ἐξεμέω 85,12.
 ἐξευμαρίζω 6,97.
 ἐξιστορέω enarro 86,3.
 ἐξοιστροῦ τῆς ζεύγλης 16,8.
 ἐξώτερον superl. 43,30.
 ἐπεισέροω: ἐπεισήροηκε 19,7.
 ἐπέκτασις 91,7.
 ἐπεμφορέομαι 9,51.
 ἐπενμοιρέω 88,31.
 ἐπιγαννύσκομαι 104,21.
 ἐρανισμός i. q. ἐρανός 82,15.
 ἔργον ξίφους γίγνομαι 13,22.
 ἔρῳ praesens indic. 26,34. 48,16.
 68,25. ἐροῦμεν 106,9. ἐρεῖς (rec-
 tius scrib. ἐρεῖς) i. q. con-

iunctiv. praes. 102,10. 103,21.
 ἐρεῖ (rect. ἐρεῖ) 41,29. 102,22.
 ἵνα ἐρεῖ 99,6. ἐρεῖν praes.
 36,18. 43,17. 56,8. 57,32. 59,9.
 97,14. 102,9. 107,1. (fut. ἐρεῖ
 43,10); cf. I. 333.
 εὐδαιμονισμός 18,22.
 εὐδοκίμησις 100,21.
 εὐλογία 90,22.
 εὐμετάτρεπτος 98,29.
 εὐπεριόριστος 98,2.
 εὐπρόσωπος neutr: quod decet
 82,17.
 εὐρυχανδής i. q. εὐρυχαδής
 13,24.
 εὐτυχέω c. acc. i. q. nanciscor
 3,19.
 εὐφυνής, acc. εὐφυνᾶ 8,23.
 ἐφάμαρτος 30,8.
 Ζάω: fut. ζήσω et ζήσομαι
 106,5. 6.
 ζώω 7,9.
 Ὑγεμονικὸν τὸ ratio 102,8.
 Θεῖος: τὸ θεῖον i. q. deus 23,24.
 108,18. θεϊότερος i. q. θεῖος
 14,20. 32,32. 58,20. 86,24.
 θεμέλιοι 83,11.
 θεοσημεία 97,31. 98,28.
 θεόφορος a deo missus 36,15.
 θείωσις 85,26. 88,7.
 θρίγγωμα i. q. θρίγκωμα 15,21.
 θρόλλος gloria 3,26.
 *Ἰαταί 12,23.
 ἰδικώτερον adv. 21,10.
 *ἰθανός indigena 27,4. nisi forte
 ἰθαγενῶν pro ἰθανῶν em.
 Ἰλημι: ἰλήκοι 22,27. ἰλήκοις 87,8.
 ἰλυσπάομαι 81,6.
 ἵνα τί i. q. cur 32,26. 42,5.
 ἰνδαλμα 21,24. 99,7.
 ἰππηλασία 8,22.
 Καθίστημι: καθέστηκα i. q.
 εἰμί 36,17. 87,14. 91,3. 99,31.

καθυστερῶ εἰς τὸ τέλος 100,3.
 καὶ saepe additur ad vim ver-
 borum augendam sine vi con-
 iunctionis καὶ ἄμφω 99,31.
 καὶ μόνον 70,9. 98,1. 5. καὶ
 πᾶσιν 84,11. καὶ ἄλλως 100,6.
 καὶ αὐθις 105,16. καὶ πάλιν
 97,18. ὅς καὶ 7,7. καὶ γὰρ se-
 cundo vel tertio loco i. q.
 γὰρ 21,28. 99,32. 108,22. καὶ
 γὰρ καὶ 89,32.
 καίνωσις 88,29.
 καίτοι c. partic. i. q. καίπερ
 36,11. 45,23 saepius.
 κῆκωσις i. q. poena 22,29.
 καλαμήσεται πρηκτὴρ γεωργούς
 27,12.
 καταβάλλω noceo 86,28.
 κατακυνχάομαι supero 13,22.
 καταλαμπρόνω 7,11.
 καταμαλθάσσω 24,29.
 καταντάω i. q. venio 32,24.
 99,33. 105,17. transit. (nisi ὁ
 λόγος ἡμᾶς i. q. neogr. ὁ λ.
 μας = noster) 96,20.
 κατάντημα i. q. finis 49,14.
 καταπραγματεύομαι i. q. utor
 23,23.
 κεναύημα 12,20. 17,3.
 κίχημι: χεῖσαιτο i. q. activ.
 13,32.
 κλίτος i. q. κλίμα, pars terrae
 5,72.
 κλυδωνίζομαι pass. 101,29.
 κοινός humilis, vilis 3,2.
 κοσμοκράτωρ 84,28.
 κρατῶν ὁ imperator 69,24.
 κρείττων i. q. superlat. = di-
 vinus 82,18. 91,11. ὁ κρ. i. q.
 deus 14,30. 17,26. 83,2. 94,12.
 τὸ κρεῖττον 108,28. plur. 102,7.
 21. 106,18.
 Λεπτόν: πρὸς λ. accurate 94,23.
 *λενκοσύνθετος? 7,7.
 λίαν c. superl. 36,13.

- λογαριαστής μέγας officium
 aulae 1,1.
 λογέμπορος 8,18.
 λογοθέτης τῶν γενικῶν offi-
 cium aulae, 6 in tit; λ. μέγας
 saep. in tit.
 λουτρὸς τοῦ βαπτίσματος 24,17.
 λυσιτέλημα 8,18.

 Μὰ τοὺς λόγους 67,18.
 μαθητεία 89,8.
 μαθητεύω pass. 88,3. 97,27.
 μαίεμα 3,21.
 μακρὰν praepos. c. gen. 88,8.
 μακροσύνθετος 8,43.
 μάλλον i. q. μάλιστα 97,30. c.
 compar. 21,21.
 μεγαλεῖον gloria 85,32.
 μείζους i. q. plures 106,32.
 μελανειμονέω 14,5.
 μέσον praepos. c. gen. 94,9.
 34,29.
 μετακεντριζώ 105,6.
 μεταστοιχειῶ pass. 93,23.
 μή, μηδέ pro οὐ, οὐδὲ saepis-
 sime.
 μνήμα sepulcrum 103,11.
 μόνον ἀπλῶς 86,18.
 μωρός puer infans VII adn. 4.

 Νομοθετέω τινά i. q. leges do
 alicui 91,26. pass. 86,18.
 νοοποιός 80,15.

 Ὀδηγέομαι pass. 85,17.
 ὀδοιπορέω med. 100,8.
 ὀμματώ 89,23.
 ὀντοποιός 92,31.
 ὀπωροφυλάκιον 14,21.
 ὀρμάομαι praes. i. q. venio
 30,4.
 ὀρμιά 96,32.
 ὀσία funus 14,6.
 οὐκέτι nullo modo 38,5. 42,32.
 43,18. 45,9. 29. 92,15. 52,3. 58,8.
 οὐκέτι οὐδ' ὅλως 60,25.

 οὐσιοποιός 76,12. 78,22. 80,14.
 ὄψις i. q. oculus 108,19.

 Πανδόχος: πανδόχην (scrib.
 πανδοχὴν?) 76,17.
 πάνλαμπρος? (cf. πάνλευκος) 7,14.
 πάνν c. superl. 81,4.
 παραγγέλλω εἰς appropinquo
 4,55.
 παραζηλώω i. q. ἀποδοκιμάζω,
 reicio 92,17.
 παρακμή 4,56.
 παραμυθία i. q. explicatio
 (περιμυθία?) 70,23.
 παράστασις 99,15.
 περί c. acc. i. q. ad, in 70,15.
 102,18.
 περιδέξιον τὸ 5,84.
 περιθρύλλητος 15,6.
 περιλάμπει 85,29.
 περισκελίζω pass. capior 61,29.
 *περισκεπόμενον i. q. περισκή-
 νιον (an περισκεπόμενα em.?)
 12,25.
 περιτροφή homines quibuscum
 vivo 89,4.
 περιττολόγος 95,22.
 περιωπή dignitas 96,2. π. τῆς
 εὐσεβείας 91,22.
 πιστεύομαι pass. 86,19. 90,4.
 99,4.
 πλατύκομον δένδρον 12,24.
 πλείονες οἱ permulti 84,6.
 πολεμέω c. acc. 20,31.
 πολυτάλαντος 82,15.
 πρακτικέομαι τινι occupor
 96,33.
 πραῦς beatus 6,1. 17. saep.
 πρέπον εἶναι 95,32.
 προεντρεπίζω 85,15.
 προθεσμία ἡ dies certa 85,8.
 προκεντέω ante depingo 21,24.
 προλαμβάνω venio antea 100,2.
 105,13. praevenio 18,1. 85,31.
 πρόληψις 85,32.
 προοικοδομέω 84,14.

προπατορικὸς a maioribus traditus 3,19.

πρόρριζον adv. 5,82.

πρός: διάφορον πρὸς ἐκεῖνον 91,29.

*προσεικονίζω pass. 100,32.

προσερεθίζω pass. 100,31.

προσεφελκύνω med. 87,11.

προσυνπαντάω 23,15.

πρόσωπον persona 100,1.

προὔπαντάω 86,11.

προὔπάντησις 86,6.

πτωχεύω τὴν σάρκα 101,4.

Ῥᾱον (ῥᾱος?) i. q. ῥᾱδιον 72,29.
95,6.

ῥιπίζω 86,32.

ῥίπτω: ἐρριμμένος humilis 3,5.

Σαγήνηνυσις 97,9.

σαρκοφορέω 97,24.

σεβαστοκράτωρ 67,4.

σικνήλατον 14,21.

*σκαφοδύτης 14,29.

σκορακίζω depono 6,105.

σουδάριον 103,13.

σπάθη 13,19.

σπαίρω dubito, resisto, τὸ
σπαίρον 18,31.

στάθμος, gen. στάθμου (σταθ-
μοῦ em.?) 27,10.

στενοχωρέω pass. 98,7.

στοιχειώσις i. q. στοιχεῖον 85,5.

σύγκραμα 96,13.

συμβολογραφέω pass. 109,10.

σύμμορφος 96,27.

συμπαραμετρέω 25,31.

συμπεριπολέω 88,9.

συνάμα adv. 105,4.

*συναπειρώω 55,3. 4.

*συναπερεύγομαι 14,7.

συναρμολογέομαι 31,23.

συνεννοέω 92,15.

συνυποκύπτω 16,1.

συσσαρκία amplexus corporum
4,46.

σχοίνισμα pass. 15,15. modus
107,11.

Τάχα i. q. fortasse 23,29. 25,2.

33. 28,17. 33,23. 48,23. 59,33.

82,17. 28. 95,16. sub specie 18,29.

τελετή μυστηριώδης 83,2.

τελέω i. q. εἰμί 6,102. 16,3. 71,1.

οἱ τελούμενοι mystae 31,19.

τέμεϊν τρίβον 100,19.

τετρεμαίνω 13,20. 19,13.

τρίτον ter 98,28; cf. Gul.

Schulze, Graeca Latina 13.

τρώγω (neogr.) i. q. edo 67,5.

τυγχάνω i. q. εἰμί 67,22. 69,24.

70,19. 95,12.

τυννουτοῖ 15,4.

Ῥλώ pass. 85,22.

ὑπερεξαίρω? 8,33.

ὑπέρθερμος 86,17.

ὑποβάθρα 97,20.

ὑποξέω 100,18.

*ὑποσκοτιζώ 12,20.

Φαίνω: φανούμεθα (φανοί-
μεθα?) i. q. pass. videor
105,29.

φθάνω pervenio, venio 5,87.

6,96. 91,30 saepius; c. inf. 7,4.

17,29. 18,31.

φιλόκοιτος misericors 6,114.

φιλονεικέω cupio, opto. 37,30.

φιλοχωρέω ἐς 85,11.

φριμακτίας horrendus 13,16.

φύραμα i. q. corpus 85,21.

*Χαριτόβλυτος 12,17.

χρωμάτισις τῆς κατάρας 95,5.

χρωματουργία color 100,33.

Ψωμί panis (neogr.) 67,6.

Ῥτίον i. q. οὓς 103,1.

INDEX GRAMMATICVS.

Substantiva et adverbia: φρένος 4,52. ἀνιάτρευτα 49,24. τρίτον ter 98,28 (cf. Gul. Schulze Graeca Latina 13). comparativus pro superlativo 15,20. 22,30. 24,1. 33,23. 24. 84,15. 86,21. 100,5. v. κρείττων ind. verb. superlativus pro comparativo ἤκιστα — ἦ 76,17. ὅσῳ μέγιστον 88,11. ῥᾶον i. q. ῥαδίως 24,27, vid. ind. verb.

Verba: Praesens: παριστᾷ 62,7. παριστῶντας 45,23. προῖστων 7,15. ἔρῳ v. ind. verb. πληρῶνται i. q. πληροῦνται 23,32. 3. plur. φησίν 25,20. 57,8? 60,32 (cf. Krumbacher, Stud. zu Romanos 231. 262). ὀνοῦσαν (ὠνῆσα) > *ὀνῶ) 16,21; cf. Hatzidakis Einl. 396. ἐπαλλόμενα (cf. ἐπᾶλτο Hom.) 12,13. εἶναι i. q. ἐστί (e ling. vulgar?) 96,1. Aorist: εἰσῆξαν 92,2. συνάξῃ 30,11. ἐπανάξῃ 88,22. συνάξαιμεν 109,11. ἐξάξαιμι 25,27. συνεισάξασα 24,12. ἀνέφανεν 62,12. καταλείψωμεν 101,11. ἀποπτάντος 12,28. πεισώμεθα i. q. πάθωμεν (πείσομαι <*ἐπεισάμην) 105,30. κτελεσθῆς 102,9. ἐχέθσαν 100,27 (cf. Lobeck, Phrynich. 731). ἀλωθείσης 32,6. — Perfect: γεγραφήκας 68,20. γεγραφήκαμεν 100,20 (cf. I 333). Augment. et redupl.: ἀντεκατέστη 14,28. εὐδόκησε 48,24. ἐναντιώται adn. 47,3. ἐπαγγελέμενην 90,25 adn. (scriptoris?) περιφράγνυντο 12,5. ἐνστολισάμην? 6,108. μεμενήκει 79,30. συνδεσμήκει 79,29. κατέθραυσται 18,17. συγκατέτριπται 18,17. ἐπιφροότηκεν 70,15. κκατηραμένης 94,28, idem Trinchera Syllab. membr. p. 64. cf. Hatzidak. 75.

Pronomina: αὐτός. genet. refl. i. q. ἑαυτοῦ 99,12. dat. 47,23. ἐξ αὐτοῦ i. q. ἐξ ἑμαυτοῦ 59,1. i. q. οὗτος 9,52. ταύτός i. q. ὁ αὐτός 59,8.

οὗτος: genet. refl. i. q. ἑαυτοῦ 14,13. 22. 95,28. dat. 97,10. i. q. αὐτός ipse? 98,28.

ἐκείνον i. q. ἑαυτόν 28,32.

τοιοῦτος i. q. οὗτος 50,5. 96,19.

ἑαυτοῦ etc. 1. pers. 31,25. 33,8. 37,14. 39,9. 105,10. 106,2. 108,6. 7. 2. pers. 68,8. τὰ ἑαυτῶν i. q. τὰ αὐτῶν 97,1 adn. (scriptoris?)

οἱ i. q. αὐτοῖ 18,17. 84,15. 94,14. 104,21.

σφῶν i. q. ἑαυτῶν 19,17. σφῶν αὐτῶν i. q. αὐτῶν 16,7. σφίσι i. q. αὐτοῖς 16,5. 79,26.

σφέντερος i. q. *ἐαντων* 89,18.

ὅστις i. q. *τίς* 43,18 (cf. infra *ὅπως*). *ποῖος* i. q. *τίς* (e ling. vulg.) 88,23.

Articulus deest ante *ψάμμον* 48,28. *χῦμα* 48,28. *γῆν* 50,7. *τόπον* 111,9. saepius genetivo nominum adiungitur *τὰ τῶν δυνάμεων* i. q. *αἱ δυνάμεις* 93,3. *τὰ τῶν ζώων ἅπαντα* 98,13. *τὰ τῶν ἀρετῶν* 99,33. sim. *ἐκότερα τῶν ἔξεων* 99,25 i. q. *ἐκατέραν ἔξιν*, nisi *ἐκατέρα* scrib.

Casuum et numer. rectio: *κατ' ἐκεῖνο καιροῦ* 15,32. dativus loco genetivi *σοι* 102,31 (cf. I 336). nomin. pro vocat. 99,34. — post *ἄμφω* verb. num. singul. 59,28 sq.

Tempora et modi: Indicativi futuri loco coniunctivus aor. 5,92. 41,10. 52,7. 54,7. 59,18. 101,17. 29. 103,5. 7. 13. 104,11. 13. optativus aor. 13,23. 25,27. 64,11. 66,13 sq. 73,4. 11. 82,29. 83,1. 103,31. 104,6. 17. 109,11. vid. infra. *ἔχω* cum inf. 100,22. 106,24 (cf. I 336). *θέλω* c. inf. (e sermone vulgari) 103,16. *ἐξοίσουσα* i. q. partic. aor. 24,13. optativus pro irreali 111,5. imperfectum pro plusquamperf. 30,15. temporibus promiscue utitur 100,18 sq. modis 20,22 sq. 46,20. 49,25. 96,6. 100,30 sq. 105,27 sq. 108,11 sq.

ἄν apud optat. potential. saepius legitur. omittitur 8,36. 48. 49,1. 58,21. 87,1. 8. 92,19. 95,21. 106,14 sq. 109,20. 110,29. cum coniunctivo pro opt. potent. 37,12. 49,15. 62,25. 82,4. 84,3. 97,19. cum indic. fut. 83,23. omittitur in apodosi irreali 39,15. 47,31. 54,32. 58,6.

εἰ: *εἰάν* (*ἦν*, *κἄν*) cum opt. 82,12. 13. 94,29. 95,9. 105,11. 26. cum indic. 6,101. 25,10. 35,2. 99,20. 102,26. 110,18. *κἄν* pro *εἰάν* 98,29. *εἰάν* per invers. pro particul. *ἄν* 104,15. *εἰ οὐ* 109,3. ὥς temporalis cum opt. 17,2; ὥς *ἄν* causalis cum infinit. 96,25; finalis cum coniunct. 13,24. 96,6. 100,9. 101,24; cum opt. 13,33. 96,5. 100,24. 110,25. ὥς γὰρ i. q. quippe 97,16. 106,17.

ὅπως i. q. *πῶς* 59,39 (cf. supra *ὅστις*).

πῶς (neogr.) i. q. *ὅτι* 97,12.

Participium: coniug. periphrast. *ἦν ὑπανοίγων* 24,3. *ἀρκοῦσαν εἶναι* 15,17.

Verba neglegenter coniunguntur: *ἐκατέρον ἐκότερα τῶν ἔξεων πλεονάσαντος* 99,25 (cf. Articul.). anacolutha 15,19. 92,21.

INDEX NOMINVM.

- Ἀαρών* 91,12.
Ἄβελ 89,30.
Ἀβραάμ 90,7.
Ἀγαμέμνων 28,7.
Ἀδάμ 89,26. 96,11. 12.
Ἀδραμύτιον 16,1.
Ἀθανάσιος sanctus 52,5.
Αἴγυπτία γυνή 25,18.
Αἴγυπτος 10,11. 23,22. 90,24. 91,11.
Ἀλεξάνδρεια 62,35.
Ἀλέξιος v. *Κομνηνός*.
Ἀμαλήκ 91,19.
Ἀνανίας 105,2.
Ἄρειος 56,25. 103,28.
Ἄρης 28,8. 69,18.
᾿Αριστοτέλης v. *Σταγείρα*.
Ἀσία 5,66.
Ἄσκηθεν ὁ (Hesiodus) 67,15.
Ἀτλαντικὸν πέλαγος 48,26.
Ἀττικὸς 67,13.
Ἀΰγουστος 3,24.
Ἀΰσονες 3,23. 5,71. 12,9.

Βάκχος 8,50.
Βασίλειος sanctus 52,4.
Βλεμύδης Νικηφόρος 71,2.
Βούλγαροι 16,7; v. *Μυσός*.

Γάδεια τὰ 13,19.
Γραικοί 64,13. 14. 65,12.
Γρηγόριοι (Nazianz. et Nyss.)
 52,5.

Δαλμάτης 13,18.
Δανίδ 4,40. 90,30.
Δούκας Ἰωάννης (ὁ Βατάτζης)
 12,2.

Ἐδέμ 6,116. 7,17.
Εἰρήνη v. *Κομνηνός*.

Ἑλένη 25,19.
Ἑλικών 8,46.
Ἑλλήν, Ἑλληνες 30,12. 45,22.
 72,18. 75,5. 76,34. 78,19.
Ἑλλήσποντος 5,65.
Ἐνὼς 89,31.
Ἐνώχ 90,1.
Ἐπίκουρος 72,18.
Ἐρμῆς 67,11.
Εὐριπος 18,32.
Εὐρώπη 5,66. 73.

Ζεύς 28,8.

Ἡροδότειος μοῦσα 13,27.
Ἡσαίας 90,26.
᾿Ησιόδος v. *Ἄσκηθεν*.

Θεοδώρητος ὁ Κύρου 63,4.
Θεόδωρος v. *Λάσκαρις*.
Θηβαία λύρα i. e. Pindarus
 67,18.
Θράκες 5,67.

Ἰακώβ 90,21.
Ἰάμβλικος 71,11.
Ἰερεμίας 13,32. 32,5. 90,27.
Ἰερουσαλήμ, Ἱεροσόλυμα 14,20.
 32,6. 98,1. 105,15. ἡ ἄνω Ἱ.
 91,9.
Ἰναρος 44,3.
Ἰλλυρικὸν τὸ 105,12.
Ἰουδαῖος 24,24. 30,12. 32,7. 91,27.
 103,23.
Ἰούδας 10,22.
Ἰσαάκ 90,17.
Ἰσραήλ 23,21. 28,18. 84,1. 85,16.
 91,1. 107,12.
Ἱταλοί, Ἱταλικὸς 13,17. 14,11.
 15,21. 34. 16,15. 21. 27. 30. 17,9.

- 18,13. 62,19. 33. 64,10. 13. 14.
65,13.
Ἰωάννης v. Δούνας, Τορνίκης.
Ἰωσήφ Aegyptius 23,21. 32.
Ἰωσήφ Arimath. 9,6.
Καλοσιδᾶς Νικόλαος 7,15.
Καπούα 111,8.
Καππαδοκία 105,8.
Κιμμέριοι 69,10.
Κομνηνός 1. Ἀλέξιος III Ἀγγελος imperator 3,24.
— 2. Εἰρήνη uxor Joannis Batatae 3,2 sq.
Κύριλλος 52,4. 62,35. 63,12.
Κωνσταντινούπολις, ἡ Κωνσταντίνου 5,68. 75. 67,6. 68,27.
Λαέρτιος 8,37.
Λάξαρος 7,9.
Λάσκαρις (gen. Λάσκαρι) 1. Θεόδωρος I 3,26. 14,23.
— 2. Θεόδωρος II 8,19.
Λατῖνοι 30,2. v. Ῥώμη.
Λεντιανὰ 16,2.
Λουπάδιον 16,3.
Λώτ 90,11.
Μακεδόνες 5,67.
Μάλχος 102,32.
Μάξιμος 71,5.
Μυσός i. e. Bulgari 13,18. 18,28.
Μωνσής, Μωσαϊκός 23,32. 24,23.
78,12. 91,12. 28. 30.
Νέρων 92,5. 100,4.
Νεστόριος 103,30. 104,3.
Νικηφόρος v. Βλεμμύδης.
Νικόλαος v. Καλοσιδᾶς.
Νικομήδεια, ἡ Νικομήδους 16,4.
Νωέ 61,21. 90,4.
Ὀμήρειος, Ὀμηρικός 13,27. 28,6.
Παῖων i. e. Epirota 13,18.
Παῦλος apostolus 10,2 passim.
Πελοπόννησος 18,32.
Πέργαμος 16,1.
Πέρσης i. e. Turcorum gens 13,17. 18,14.
Πέτρος apostolus 10,2 passim.
Πηγαί 16,2.
Πιερία 8,46.
Πιλᾶτος 9,7. 11,40.
〈Πίνδαρος〉 v. Θηβαία λύρα.
Πλάτων 71,9.
Πλούτων 13,22.
Πλωτίνος 71,11.
Ποσειδῶν 28,8.
Πρόκλος 71,10.
Πνθία 28,10.
Ῥωμαῖοι i. e. Byzantini, passim. v. Ῥώμη.
Ῥωμαῖς νέα 3,18.
Ῥώμη 30,4. 64,16. 92,4. 99,32.
100,1. 105,13.
Σαβέλλιος 56,24. 103,29. 104,1.
Σαμονήλ 90,29.
Σαῦλος 97,21. v. Παῦλος.
Σειρήνες 8,37.
Σεμιραμεῖος 12,5.
Σίμων v. Πέτρος.
Σκάμανδρος urbs 15,37.
Σκύθαι 24,15. 30,12.
Σόδομα 90,12.
Σολομών 91,6.
ὁ ἐκ Σταγείρας φιλόσοφος 76,28.
Στεντόρειος φωνή 13,22.
Συρία 105,8.
Τίτος 23,16. 25.
Τορνίκης Ἰωάννης Sebastocrator 67,4.
Τριβαλλός 18,25.
Τυνδαρις Ἐλένη 25,19.
Φαραώ 91,14.
Φαρισσαῖοι 97,4.
Φίλιππος apostolus 58,25.
Φρυγία 105,8.
Χάρων 13,21.

Vergils epische Technik. Von Richard Heinze. gr. 8. geh. *M.* 12.—,
geb. *M.* 14.—

..... Aber auch die wissenschaftlichen Kontroversen neuerer Zeit, die sich um Vergil und was mit ihm zusammenhängt, bewegten, haben deutlich gezeigt, daß keine Aufgabe dringlicher war als die in diesem Buch gelöste. Wenn das Urteil über eine der literarischen Weltgrößen wieder einmal schwankend geworden ist, so beweisen zwar diese Größen immer, daß sie erstaunlich fest auf ihren Füßen stehen, aber damit das Urteil nicht umfalle, müssen die Bedingungen, aus denen das Werk selbst hervorgegangen ist, die persönlichen, nationalen, die im Zusammenhang der geistigen Bewegung liegenden neu untersucht werden; dann werden die reicheren Mittel der Zeit das Verständnis des Werkes gegenüber der Bewunderung früherer Zeiten fester begründen. Nicht immer erzeugt die wissenschaftliche Bewegung das Buch, auf das sie hindrängt; in diesem Falle ist es geschehen. Das Buch ist, so weit ich die Literatur kenne, das beste, was bisher über Vergil geschrieben worden ist. Es hat aber auch allgemeine Bedeutung als durchgeführtes Beispiel der Analyse und wissenschaftlichen Würdigung eines der großen literarischen Kunstwerke.
F. Leo i. d. „Deutschen Literaturztg.“

Die antike Kunstprosa vom VI. Jahrhundert v. Chr. bis in die Zeit der Renaissance. Von Eduard Norden. 2 Bände. gr. 8. geh. *M.* 28.—
(Einzeln jeder Band *M.* 14.—)

„Dies grandiose Werk wird wohl für immer die erste Etappe auf dem kaum betretenen Wege der Geschichte des Prosastils bilden. . . . Aber nicht nur die gewaltige Receptivität des Verfassers, der namentlich in den gelehrten Noten einen künftig für alle behandelten Fragen unentbehrlichen Apparat zusammengetragen hat, auch die Gewandtheit in der Auffassung der stilistischen Individualität und das frische Urteil fordern meistens hohe Anerkennung.“
(Zeitschrift für das deutsche Altertum.)

Helbig, W., Führer durch die öffentlichen Sammlungen klassischer Altertümer in Rom. 2. Aufl. 8. 2 Bände in Leinwand gebunden *M.* 15.—

„Die zweite Auflage von Helbig's wohlbekanntem Führer bedarf kaum einer lobenden Einführung. Es ist ein unentbehrliches Buch nicht bloß für den Romfahrer, sondern für jeden Freund der antiken Kunst. Mit unermüdlichem Fleiße hat der Verf. überall gebessert und nachgetragen, er hat auch den Umfang der besprochenen Denkmäler ganz wesentlich erweitert.“
(Literar. Centralblatt.)

Reden und Vorträge von Otto Ribbeck. Mit einem Bildnis. gr. 8. geh. *M.* 6.—, in Original-Halbfranz geb. *M.* 8.—

In diesem Bande ist eine Reihe von Reden und an ein größeres Publikum sich wendenden Vorträgen Otto Ribbecks vereint, die, obwohl in der einen oder andern Form sämtlich bereits veröffentlicht, doch buchhändlerisch nicht mehr erreichbar sind und darum seinen Freunden und Verehrern wie allen denen des klassischen Altertums überhaupt in dieser Sammlung willkommen sein werden. Sie umfaßt sechs in Kiel während der Jahre 1864–72 gehaltene akademische Reden, die ihren Stoff aus dem klassischen Altertum entnehmen, aber durchweg zu den politischen Ereignissen der Zeit in deutlicher Beziehung standen, sowie die Reden und Vorträge, deren Inhalt die klassische Literatur der Griechen und Römer betrifft, und einige der eindrucksvollsten Gedächtnisreden Ribbecks; anhangsweise ist die satirische Besprechung von Stromberg's Catull-Übersetzung wieder abgedruckt, als eine kleine Probe des sarkastischen Tones, den R. gegebenenfalls mit so viel Witz anzuschlagen verstand.

Cicero im Wandel der Jahrhunderte. Ein Vortrag von Thaddaeus Zielinski, Professor an der Universität St. Petersburg. 8. Geschmackvoll kart. *M.* 2.40.

Der Autor sucht in dieser Schrift ein klares und zutreffendes Bild von Ciceros Einfluß auf die geistige Kultur der Folgezeit zu geben und kommt zu dem Resultat, daß sich das Verständnis Ciceros mit jeder höheren Kulturstufe erweitert und vertieft.

Trajans dakische Kriege nach dem Säulenrelief erzählt von E. Petersen. I. Der erste Krieg. gr. 8. kart. *M.* 1.80.

Das Schriftchen ergänzt von archäologischer Seite und aus langjährigem Vertrautsein mit dem Denkmale die Veröffentlichung von Cichorius und stellt zugleich einen unverlässigen knappen Führer zu der Säule dar.

Verlag von B. G. Teubner in Leipzig.

Aus Natur und Geisteswelt.

Sammlung von Vortragsnotizen und
Darstellungen aus allen Gebieten des Wissens

in Bändchen von 120—160 Seiten zu je M 1.—, in geschmackvollem Einband zu M 1.25
Jedes Bändchen ist in sich abgeschlossen und einzeln käuflich.

Als wertvolles, nütliches Geschenk empfehlen sich besonders:

5 Bändchen, nach Wahl, gebunden, in geschmackvollem dauerhaften Geschenkfstäcken,
das sich zum Aufstellen wie Aufhängen eignet, zum Preise von M 6.50.

Besonders seien empfohlen:

Geographische Bibliothek.

Kirchhoff, Mensch und Erde.
Ranion, Meeresforsch. und Meeresleben.
Günther, Geschichte des Zeitalters der
Entdeckungen.
Scheiner, Der Bau des Weltalls.
Weise, Die deutschen Volksstämme und
Landschaften.
Hassert, Die Polarforschung.

Technische Bibliothek.

Scheid, Die Metalle.
Wedding, Das Eisenhüttenwesen.
Merdel, Ingenieurtechnik der Neuzeit.
Rauhardt, Am laufenden Webstuhl
der Zeit.
Bater, Wärmekraftmaschinen.
Scheffer, Mikroskope.

Naturwissenschaftliche Bibliothek.

Blochmann, Luft, Wasser, Licht u. Wärme.
Graetz, Das Licht und die Farben.
Gdstein, Kampf zwischen Mensch und Tier.
Haacke, Bau und Leben des Tieres.
Giesenhagen, Unsere wichtigsten
Kulturpflanzen.
Auerbach, Die Grundbegriffe der mo-
dernen Naturlehre.
Hesse, Abstammungslehre und Darwinis-
mus.

Deutsche Bibliothek.

Weise, Die deutschen Volksstämme und
Landschaften.
Otto, Das deutsche Handwerk.
Brunier, Das deutsche Volksleb.
Loening, Die deutsche Reichsverfassung.

Matthaei, Deutsche Baukunst.
Heil, Deutsche Städte und Bürger im
Mittelalter.

Medizinische Bibliothek.

Biernadi, Moderne Heilwissenschaft.
Buchner, Gesundheitslehre.
Sachs, Der menschliche Körper.
Bander, Leibesübungen.
Frenkel, Ernährung und Volks-
nahrungsmittel.

Volkswirtschaftliche Bibliothek.

Meher, Soziale Bewegungen u. Theorien
Voh, Verkehrsentwicklung in Deutschland.
Unold, Aufgaben und Ziele des Menschen-
lebens.
Otto, Das deutsche Handwerk.
Loening, Reichsverfassung.
Gruber, Deutsches Wirtschaftsleben.

Pädagogische Bibliothek.

Ziegler, Allgemeine Pädagogik.
Unold, Aufgaben und Ziele des Menschen-
lebens.
Kreibitz, Die fünf Sinne des Menschen.
Bander, Leibesübungen.
Rehnte, Die Seele des Menschen.
Nölke, Die Philosophie der Gegenwart
in Deutschland.

Kulturhistorische Bibliothek.

Weise, Schrift- und Buchwesen.
Weise, Die deutschen Volksstämme und
Landschaften.
Soben, Palästina.
Otto, Das deutsche Handwerk.
Matthaei, Die deutsche Baukunst.
Schwemer, Restauration und Revolution.

Auf Wunsch ausführliche illustrierte Prospekte umsonst und postfrei.

t. Eine mythologisch-
3 Abbildungen im Text.

niederer griechischen
Eigenschaften, der Blut-
selenwesen gedent und
der von vorhomerischer
talen Quellen als grie-
der Sirensage in der
nastypus des Seelen-
verfolgt, und auf Grund
daß alle „Sirenen“ und
en zurückführen lassen,
kunst aufgenommen und
a weitergegeben von
stenteils nach
hmen, verans

eschichte
afeln

Kunde
ante
n

des Täufers
r Versuch ge
s in die Gegen
ch die Verehrung
die Erklärung der

09-BXT-507

